T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

MUSTAFA KUTLU'NUN HİKÂYELERİNDE YABANCILAŞMA PSİKOLOJİSİNİ İÇEREN YAPILAR VE BU YAPILARIN ANALİZİ

Enser YILMAZ

Diyarbakır 2013

T.C.
Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

MUSTAFA KUTLU'NUN HİKÂYELERİNDE YABANCILAŞMA PSİKOLOJİSİNİ İÇEREN YAPILAR VE BU YAPILARIN ANALİZİ

Enser YILMAZ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. M. MALİK BANKIR

Diyarbakır 2013

TAAHHÜTNAME

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Dicle Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Yabancılaşma Psikolojisini İçeren Yapılar ve Bu Yapıların Analizi" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım. Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

□ Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

□ Tezim sadece Dicle Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

□Tezimin … yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

28/ 06/ 2013

Enser YILMAZ

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI

Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Yabancılaşma Psikolojisini İçeren Yapılar ve Bu Yapıların Analizi adlı Yüksek Lisans tezi, Dicle Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan
ENSER YILMAZ

Danışman
Yrd. Doç. Dr. M. MALİK BANKIR

KABUL VE ONAY

Enser Yılmaz tarafından hazırlanan Mustafa Kutlu'nun Hikâyelerinde Yabancılaşma Psikolojisini İçeren Yapılar ve Bu Yapıların Analizi adındaki çalışma. 28/06/2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Kemal TİMUR (Başkan)

Yrd. Doç. Dr. Abdulvahid SEZEN (Üye)

Yrd. Doç. Dr. M. Malik BANKIR (Danışman)

Enstitü Müdürü

..../..../2013

ÖZET

Çeşitli alanlarda farklı anlamlara gelebilecek şekilde kullanılan yabancılaşma, insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır. İlk kez "Eski Sözleşme" de puta tapma şeklinde ortaya çıkan yabancılaşma kavramı bireyin kendi etkinliği sonucu, kendi ürününden, emeğinden, ortaya koyduğu nesnelerden, doğadan ve en sonunda kendinden uzaklaşama süreci olarak tanımlanabilir. Özellikle sanayi devrimi ile birlikte değişen ve dönüşen dünyada makine ve teknoloji, bireyin hayatında fazla yer almaya başladı. Önceleri bireyin hizmeti için üretildiğine inanılan teknolojik araçlar, zamanla bireyin kontrolünden çıkıp bireye hükmeder hale geldi. Hayatın her aşamasında karşımıza çıkan makineler, teknolojik araçlar her ne kadar maddi bir rahatlama sağladıysa da manevi açıdan bireyden çok şey alıp götürdü. İşte bu da çağımızın en büyük sorunu olan yabancılaşmayı beraberinde getirdi. 1960'tan sonra değişen ve dönüşen Türk toplumunda yabancılaşma temel bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Sanayileşme, köyden kente göç, kırsal kesmin yok olması, bireylerin eski ve yeni arasında gidip gelmesi, kendi "ben" inden, fıtratından uzaklaşması ve kendisiyle çatışır hale gelmesi yabancılaşmayı doğuran en önemli faktörlerdir. Sön dönem önemli öykücülerimizden olan Mustafa Kutlu'da yabancılaşma sorunu önemli bir konudur. Bu yüzden Kutlu hemen hemen bütün öykülerinde bu sorunu dile getirmiştir. Geleneksel anlatım tekniklerinden kopmadan modern anlatım tekniklerini de kullanarak yabancılaşma olgusunu anlatan Kutlu, halk edebiyatının bütün unsurlarından -atasözü, deyim, türkü, bilmece- faydalanır. Halk hikâyeciliği anlatım tekniğini de kullanan Kutlu, eserlerinde yabancılaşmanın karmaşıklığına, dolambaçlığına inat sade, doğal, basit ve kısa cümleler kullanarak eserlerini oluşturmuştur.

Anahtar Sözcükler

Yabancılaşma, Mustafa Kutlu, Söz dizimi, Mustafa Kutlu'nun Eserlerinde Yabancılaşma

ABSTRACT

Alienation that is used in various meanings in different fields has been a term as old as humanity history. Alienation, which meant "idolatry" in the old-testament, can be described as distancing from own product, effort, nature, and finally from his own existence as a consequence of individual's own activities. Machinery and technology has began to take up a major place in human life in changing world especially together with the industrial revolution. In time, technological equipments once believed to be produced for the human service has taken out of human control and came to be a hegemony over human. In every phase of the life, however pecuniary comfortableness the machineries and technological equipments have provided, they have spiritually taken away many thing from the human. That has brought the biggest problem of today, alienation, with itself. Alienation gets out as a basic problem in changing Turkish community as from 1960s. Industrialization, emigration from rural to urban, disappearing of rural population, fluctuation of the individual between new and old, distancing from his own existence, and conflict of the individual with oneself are among the most important factors that leads to alienation. Alienation problem in Mustafa KUTLU's narratives-who is a prominent authors of recent times- is a salient issue. Therefore, Kutlu stated that problem almost in all his works. Kutlu, who speaks of alienation by using modern telling techniques without detaching traditional telling techniques, takes benefits of all public literatures like proverb, idiom, ballad, and riddle. Kutlu who also used public narration technique created his works by using plain, natural, simple and short sentences in contrary to complication of alienation.

Keywords

Alienation, Mustafa Kutlu, Syntax, Alienation in Mustafa Kutlu’s works

ÖN SÖZ

Mustafa Kutlu, son dönem Türk edebiyatının yetiştirdiği en önemli hikâyecilerindendir. Özellikle geleneksel hikâye tarzını yeniden yorumlayarak, meddah tipi anlatım tekniğini kullanarak kendine has bir üslup oluşturan Kutlu, genel olarak yanı başımızda bulabileceğimiz insanları, öykülerinin merkezine oturtarak, sanayileşmenin ve köyden kente doğru gelişen göçün bireyde meydana getirdiği yıkıntıyı; kendi öz değerlerinden uzaklaşan bireyin içine girdiği girdapları, hepimizin yanı başında olan ama çoğumuzun görmezden geldiği yoksulları kaleme almıştır.

Bu çalışmada Mustafa Kutlu'nun şu ana kadar yazmış olduğu toplam 21 hikâye kitabından 19 hikâye kitabı incelendi. "Ortadaki Adam" ve "Gönül İşi" adlı hikâye kitaplarının basımı olmadığı için temin edilemedi. İncelenen 19 hikâyeden hareketle yabancılaşma psikolojisini ifade eden yapılar tespit edildi. Bu yapılar fişleme yöntemiyle belirlendikten sonra, bu fişler yabancılaşmaya neden olan kıstaslara göre tasnif edildi.

Bu çalışma, giriş hariç toplam dört bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında Mustafa Kutlu'nun sanatı, birinci bölümde yabancılaşma kavramı, yabancılaşmanın tarihsel gelişimi ve yabancılaşmaya neden olan durumlar, ikinci bölümde Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde yabancılaşma psikolojisini içeren yapı örnekleri, üçüncü bölümde elde edilen örneklerin cümle yapıları açısından incelenmesi dördüncü ve son bölümde de yapılan çalışma hakkında birtakım değerlendirmeler konusunda bilgiler verilmiştir.

Hikâye kitaplarından elde edilen yapılar italik olarak yazılmış ve hikâye kitaplarındaki asıllarına sadık kalınmıştır.

Bu çalışmamda başından beri ilgi ve yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Yard. Doç. Dr. Mehmet Malik Bankır'a teşekkür ederim.

Enser YILMAZ

Diyarbakır 2013

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

TAAHHÜTNAME II

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI III

KABUL VE ONAY IV

ÖZET V

ABSTRACT VI

ÖN SÖZ VII

İÇİNDEKİLER VIII

KISALTMALAR XII

GİRİŞ 1

MUSTAFA KUTLU'NUN HAYATI SANATI VE ESERLERİ 1

MUSTAFA KUTLU'NUN HAYATI 1
MUSTAFA KUTLU'NUN SANATI 2
Mustafa Kutlu'nun İncelemeleri 8
Mustafa Kutlu'nun Hikâyeleri 8
Mustafa Kutlu'nun Denemeleri 10
BİRİNCİ BÖLÜM 11
1.YABANCILAŞMA 11
1.1. YABANCILAŞMA TANIMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ 11
1.1.1. Yabancılaşma Nedir? 11
1.1.2. Yabancılaşmanın Tarihsel Gelişimi 13
1.1.2.1. Hegel'de Yabancılaşma 14
1.1.2.2. Feuerbach'da Yabancılaşma 15
1.1.2.3. Karl Marx'ta Yabancılaşma 16
1.1.2.4. Emile Durkheim'de Anomi ve Yabancılaşma 19
1.1.2.5. Erich Fromm'da Yabancılaşma 20
1.1.2.6. Marcuse'de Yabancılaşma 22
1.1.2.7. Melvin Seeman'da Yabancılaşma 23
1.2. KUR'AN'DA YABANCILAŞMA KAVRAMI 24
1.2.1. Kur'an-ı Kerim'de Yabancılaşmayı İfade Eden Durumlar 24
1.3. YABANCILAŞMANIN NEDENLERİ 27
1.3.1. Din ve Yabancılaşma 27
1.3.1.1. Mevlâna'da Yabancılaşma Düşüncesi 30
1.3.2. Tabiat ve Yabancılaşma 32

1.3.3. Teknoloji ve Yabancılaşma 33
1.3.4. Kentleşme ve Yabancılaşma 35
1.3.4.1. Gecekondulaşma Sürecinde Yabancılaşma 37
1.3.5. Tüketim ve Yabancılaşma 38
1.3.5.1. Para ve Yabancılaşma 40
1.3.6. Modernleşme ve Yabancılaşma 42
1.3.7. Benlik Yitimi ve Yabancılaşma 44

İKİNCİ BÖLÜM 46

2. MUSTAFA KUTLUNUN HİKÂYELERİNDE YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN YAPILAR 46

2.1. TABİTTAN KOPUŞUN YANSITILDIĞI YAPILAR 46
2.2. KIR/KENT İKİLEMİ VE YABANCILAŞMA 51
2.2.1. Kentleşme ve Göç Olgusunun Doğurduğu Yabancılaşmayı İfade Eden Yapılar 51
2.3.KAPİTALİZM VE TÜKETİMİN DOĞURDUĞU YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN YAPILAR 57
2.4. TEKNOLOJİ VE SANAYİNİN DOĞURDUĞU YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN YAPILAR 64
2.5. DİNDEN UZAKLAŞMANIN DOĞURDUĞU YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN YAPILAR 67
2.6. SİYASETİN DOĞURDUĞU YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN YAPILAR 72
2.7. YOKSULLUĞUN DOĞURDUĞU YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN YAPILAR 74
2.8. GELENEKSEL DEĞERLERDEN KOPMANIN DOĞURDUĞU YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN YAPILAR 77
2.9. BİREYİN BENLİĞİNDEN (ÖZÜNDEN) UZAKLAŞMASI SONUCU DOĞAN YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN YAPILAR 80

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM 83

3. MUSTAFA KUTLU'NUN HİKÂYELERİNDE YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN ÖRNEKLERİN CÜMLE YAPILARI 83

3.1. CÜMLE YAPILARI 83
3.1.1. Cümle 83
3.1.2.Yüklemin Türüne Göre Cümleler 114
3.1.2.1.Fiil Cümlesi 114
3.1.2.2. İsim Cümlesi 134
3.1.3. Yüklemin Yerine Göre Cümleler 141
3.1.3.1. Kurallı (Düz) Cümle 141
3.1.3.2. Kuralsız (Devrik) Cümle 164
3.1.3.3. Tamamlanmamış İfade (Eksiltili Cümle) 168

3.1.4. Anlamına Göre Cümleler 171
3.1.4.1. Olumlu Cümle 171
3.1.4.2. Olumsuz Cümle 192
3.1.4.3. Soru Cümlesi 196
3.1.5. Yapılarına Göre Cümleler 199
3.1.5.1. Basit Cümle 199
3.1.5.2. Birleşik Cümle 209
3.1.5.2.1. Tümleme Birleşik Cümle 210
3.1.5.2.1.1. Şart Cümlesi 210
3.1.5.2.1.2. İlinti Zamiri Cümlesi 211
3.1.5.2.1.2.1. Ki İlinti Zamiri Cümlesi 211
3.1.5.2.1.3. Bağlam Cümlesi 212
3.1.5.2.1.3.1. Yan Yana Bağlam Cümlesi 213
3.1.5.2.1.3.1.1. Ulama Cümlesi 213
3.1.5.2.1.3.1.3. Karşıtlama Cümlesi 219
3.1.5.2.1.3.1.4. Üsteleme Cümlesi 220
3.1.5.2.1.3.1.5. Açıklama Cümlesi 221
3.1.5.2.1.4. Karmaşık Birleşik Cümle 221
3.1.5.2.1.4.1. Ad-Fiil Cümlesi 221
3.1.5.2.1.4.1.1. Adfiil Kimse Cümlesi 222
3.1.5.2.1.4.1.2. Adfiil Yüklem Cümlesi 222
3.1.5.2.1.4.1.3. Adfiil Nesne Cümlesi 223
3.1.5.2.1.4.1.4. Adfiil İsimleme Cümlesi 223
3.1.5.2.4.1.5. Adfiil Belirtme Cümlesi 224
3.1.5.2.1.4.2. Sıfatfiil Cümlesi 224
3.1.5.2.1.4.2.1. Sıfatsı Sıfatfiil Cümlesi 224
3.1.5.2.1.4.2.2. Zamirsi Sıfatfiil Cümlesi 226
3.1.5.2.1.4.2.3. Adfiilsi Sıfatfiil Cümlesi 227
3.1.5.2.1.4.3. Zarffiil Cümlesi 228
3.1.5.2.1.4.3.1. Yan yana Zarffiil Cümlesi 228
3.1.5.2.1.4.3.1.1. Ulama Cümlesi 229
3.1.5.2.1.4.3.2. Alta Alta Zarffiil Cümlesi 229
3.1.5.2.1.4.3.2.1. Hal Cümlesi 230
3.1.5.2.1.4.3.2.2. Zaman Cümlesi 230
3.1.5.2.1.5. İç İçe Birleşik Cümle 231
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 233
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME 233
KAYNAKÇA 239
ÖZ GEÇMİŞ 243

TABLOLAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1 : Yüklemin Türüne Göre Cümle Türleri……..……..**.....**235
Tablo 2 : Yüklemin Yerine Göre Cümle Türleri ……236
Tablo 3 : Anlamına Göre Cümle Türleri…….237
Tablo 4 : Yapısına Göre Cümle Türleri…….……**.....**238

KISALTMALAR

AKY	Arka Kapak Yazıları
BÖ	Beyhude Ömrüm
BB	Bu Böyledir
C	Chef
C.	Cilt
HG	Hayat Güzeldir
HB	Huzursuz Bacak
HT	Hüzün ve Tesadüf
KA	Kapıları Açmak
RP	Rüzgârlı Pazar
S	Sır
s.	Sayfa
S.	Sayı
TSBÖH	Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı
TÖ	Tufandan Önce
UH	Uzun Hikâye
yy.	Yüzyıl
YTYS	Ya Thammül Ya Sefer
Yİ	Yoksulluk İçimizde
YAS	Yokuşa Akan Sular
ZYH	Zafer Yahut Hiç

GİRİŞ

MUSTAFA KUTLU'NUN HAYATI SANATI VE ESERLERİ

MUSTAFA KUTLU'NUN HAYATI

Son dönemin yetiştirdiği en önemli hikâyecilerimizden biri olan Mustafa Kutlu 6 Mart 1947 tarihinde Erzincan'ın Ilıç ilçesine bağlı Kuruçay nahiyesinde doğar. Babası Nahiye Müdürü Nurettin Beydir. Çocukluğu baba mesleğinden dolayı yurdun çeşitli yerlerinde geçer. Nurettin Bey emekli olduktan sonra tekrar doğduğu yere dönerler. Mustafa Kutlu, tahsil hayatına Erzincan'da başlar. İlk ve orta öğrenimini burada tamamlar. Mustafa Kutlu'da varolan resim merakı her ne kadar onu Güzel Sanatlar Akademisinin kapısına kadar götürmüşse de o bundan vazgeçer ve Erzurum'da Atatürk Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne kaydolur ve buradan 1968 yılında mezun olur.

Mustafa Kutlu, öğrencilik yıllarında felsefeyle ilgilenmiş, Nietzsche'yi okumuş ve resim çizmeye devam etmiştir. Dönemin kültür ve sanatevi konumunda bulunan, nice sanatçıların buluşma alanı olan ve sanat üzerine, edebiyat üzerine sohbetlerin yapıldığı Hemşin Pastanesi'nde Hareket dergisi sahibi Ezel Erverdi ile karşılaşması hayatının kırılma anlarından biridir. Mustafa Kutlu, burada Hareket dergisine, dergi desensiz olduğu için eleştiriler getirmiştir. Ezel Erverdi bu eleştirileri dikkate alır ve Kutlu'dan dergi için desen ister ve Kutlu'nun gönderdiği ilk desen kapakta kullanılır. (Türk Edebiyatı Dergisi, 2012, s. 50)

Sanat hayatına Hareket dergisine desen göndererek adım atan Mustafa Kutlu, daha sonraları bu dergi için hikâye yazmaya başlamıştır. İlk hikâyesi olan **"O"** Hareket dergisinin 29. sayısında yayımlanır.

1968 yılında üniversiteyi bitirdikten sonra yurdun çeşitli yerlerinde edebiyat öğretmenliği yapar. 1969 yılında Sevgi Hanımla evlenir. 1974 yılında mesleğini bırakır

ve 1974-1982 yılları arasında Hareket dergisi yazı işleri müdürlüğü görevini üstlenir. Daha sonra Dergâh yayınlarında çalışan Mustafa Kutlu, bu çatı altında birçok hikâye kaleme alır. Yine bu dönemde, sekiz ciltlik Türk Dili ve Edebiyatı ansiklopedisinin 2.cildinden itibaren yayın yönetimini üstlenir ve bu esere maddeler yazar. Kutlu Dergâh dergisinin genel yayın yönetmenliğini halen sürdürmekte ve Yeni Şafak gazetesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. (Akkaya, 2008, s. 3)

MUSTAFA KUTLU'NUN SANATI

Mustafa Kutlu, Türkiye'nin büyük değişim ve dönüşümlerin geçirdiği bir dönemde eserlerini kaleme almıştır. Eser ve zihniyet bağlamında düşündüğümüz zaman bir eserin yazıldığı dönemden etkilenmemesi söz konusu olamaz. İşte Mustafa Kutlu'nun hikâyeleri de tam da bu noktada yazıldığı dönemin adeta birer aynası durumundadır. 1960'lı yıllarda özellikle sanayileşme ile birlikte yaşanan değişimler, köyden kente göçün doğurduğu olumsuz sonuçlar, bireyin aslından uzaklaşarak yeni ve eski arasında gidip gelmesi, şehirlere akın eden bireylerin şehirlere adapte olamayarak yalnızlaşması ve bu yalnızlaşmanın doğurduğu travmalar Mustafa Kutlu'da önemli bir yer tutmuştur.

Mustafa Kutlu, kendisiyle yapılan bir söyleşide eserlerini yazarken üzerinde durduğu temel felsefeyi şu şekilde açıklar:

"Hikâyenin bendeki karşılığı halimi arz etmekten ibarettir. Görüp gözlediklerimi yazarken dahi budur. Elbette ki bu arz-ı hâl nihayetinde Yaradana yalvarmaktan ibaret olmalıdır. Metinlerin dış yüzünde böyle bir şey olmayabilir. Ama ' her şey niyete göre' değil midir? Kendini yazan biri değilim, bu bağlamda toplum ve onun meseleleri bir öncelik kazanıyor. Ancak, ferdî olanla içtimaî olanı ayırt etmiyorum. Bunlar birbirini var eden şeyler… Nasıl yazıyorum? Yakışık almayacak belki ama şairlere benzer şekilde. Cilt cilt kitap yerine bir mısra-ı berceste'nin daha dokunaklı olduğuna inanırım. Dolayısıyla mümkün olan en kısa metni yazmak isterim. Hikâye bu sebeple beni çekiyor. Şiirin maverasına ulaşmasa dahi yoğunlaşmış bir söz yumağı.

Bir cümle, bir mısra bir türkü, bir manzara bir olayın başlangıcı, sonucu ne bileyim beni uyaran bir şey yazmaya iter. Ne yazacağımı ancak hayal-meyal bilirim. Tabii ki benim de izini sürdüğüm konular, kişiler, meseleler var; bir yazarın dünyası işte.

Hikâyenin adı ve ilk cümle benim için muharrik bir güçtür. Onun peşine düşüp giderim. Yazarken başka bir zamana başka bir mekâna âdeta iltica ederim." (Hece Dergisi, 2000, s. 248-249)

1960'lı yıllar her alanda Türkiye'nin Batıyla münasebet içinde olduğu yıllardır. Sosyal, siyasi ve ekonomik alanda oluşan bu ilişkiler kendini edebiyatta da hissettirmiştir. Camus, Sartre, Kafka gibi önemli sanatçıların eserleri dilimize çevrilmiş ve Türk okurlarla buluşturulmuştur. Bu sanatçıların sadece eserleri değil, aynı zamanda dünya ve sanat görüşleri dönemin sanatçılarını etkilemiş ve birçok sanatçı, dönemin moda akımı olan "bunalım, yalnızlık" kavramlarını eserlerinde işlemiştir. Ancak Mustafa Kutlu bütün bunlardan "yerlilik" bağlamında uzak durmuştur. 1960'lardan sonra, Türkiye'nin yaşadığı büyük dönüşümlerin olduğu bir dönemde öykü yazmaya başlayan Kutlu, varoluşçuluk, hiççilik, kafkaesk gibi dönemin moda akımlarını reddetmiştir. Çünkü Mustafa Kutlu'nun peşinde olduğu hikâye taşralının hikâyesidir. Yani daha önce de ifade ettiği gibi yanı başında olup bitenin anlatıldığı, toplumsal sorunlara parmak basıldığı bir hikâye tarzıdır onun hikâye anlayışı. Yani "Şark hikâyeciliği"dir. Kutlu, kendisini geçmiş ile bugün arasında kurulan bir köprü olarak görür ve öyküdeki arayışını şu şekilde açıklar: "Hikmet ve Ahenk" Kutlu, hikmeti tema, ahengi de biçim anlamında kullanır. Bu iki kavram aynı zamanda bütün bir Şark-İslam sanatının ortak özelliğidir. İşte Kutlu'nun öykü serüveni bu arayışını yansıtır." (Tosun, 2004, s. 10-11)

Mustafa Kutlu'nun ilk eseri 1970 yılında Hareket dergisi yayınları arasında yayımlanan **"Ortadaki Adam"** dır. Daha sonra Sait Faik üzerine bir biyografik çalışma yapan Kutlu, 1974 yılında da yine Hareket dergisi yayınları arasında olan **"Gönül İşi"** ni yayımlar. Necati Tonga'ya göre, Kutlu'nun ilk hikâyelerinde Hareket dergisinin fikir ve dünya görüşü doğrultusunda oluşan Anadoluculuk fikrine paralel olarak, romantik

bir Anadoluculuk gözlemlenir. Daha çok köy ve kasaba insanlarının günlük endişelerinin konu alındığı bu iki kitap Kutlu'nun ilk kalem denemeleri olarak kabul edilir. (Tonga, 2005, s. 16)

Mustafa Kutlu, 1960'lı yıllardan sonra sanayileşmeyle birlikte meydana gelen değişimlerinin, tarım toplumundan sanayi toplumuna geçen, daha doğrusu geçmeye çalışan Türk toplumunun git gellerinin, modernizm ile geleneksel değerler arasında sıkışıp kalan, eskiyi bırakıp yeninin peşine düşen fakat yeniyi de bulamayan bireylerin anlatıldığı eserler kaleme almıştır. Bütün bu eserlerin ortak noktası Anadolu insanının yaşadığı trajedidir. **"Yokuşa Akan Sular"** (1979) , **"Yoksulluk İçimizde"** (1981) , **"Ya Tahammül Ya Sefer"** (1983), **"Bu Böyledir"** (1987) bu tarzda yazılan eserlerdir.

Bu hikâyelerin odağında Anadolu insanı var. Köyünden, toprağından kopup şehirlere gelen, sanayinin çarkları arasında ezilen, aslından koparılan, değişen ve dönüşen Anadolu insanı... Daha çok dram ve sorun merkezli olan bu değişimler Mustafa Kutlu'nunun esas malzemesini oluşturur. Mustafa Kutlu bu konuda şunları söylemektedir: "Türkiye'de yaşanan toplumsal değişme, şehirleşme olgusu ve göç beni sürekli meşgul eden konuların başında gelmektedir. Dolaysıyla muhtelif konularda olduğu gibi hikâyelerimde de bu konuyu ele aldım." (Sağlık, 2011, s. 60)

Mustafa Kutlu 1990 yılında **"Sır"** adlı kitabını yayımlar. Toplam sekiz hikâyeden oluşan bu eserde bütün hikâyeleri bir zincirin halkaları gibi birbirine bağlıdır. Bu hikâyelerin üzerinde durduğu temel nokta "tasavvuf kurumu" dur. Kutlu, **"Sır"** adlı öyküde; tekke/tassavuf kültürünün, kurumunun ticaret, siyaset kısacası dünyalık işlere karışmak suretiyle aslî fonksiyonundan uzaklaşıp nasıl dejenere olduğunu bütün çıplaklığıyla anlatır.

Mustafa Kutlu, **"Arka Kapak Yazıları"** (1995) ve **"Hüzün ve Tesadüf"**ü (1999) yayımlar. Kutlu yine bu iki hikâyesinde tıpkı diğer hikâyelerinde olduğu gibi toplumsal değişmeye işaret eden konuları işlemiştir. **"Arka Kapak Yazıları"** nda modernizmin, konforun neye mal olduğunu, insandan, doğal yaşamdan neler götürdüğünü gündeme getirerek modern ve çağdaş insanın tabiata, doğallığa, karşı acımasız, aldırmasız tavrını, duruşunu eleştirir. **"Hüzün ve Tesadüf"** te kentin

karmaşasında kıstırılmış, nefes almaya çalışan küçük insanın açmazları ve tüm bu sorunlara karşı ileri sürülen çözüm arayışları var." (Tosun, 2004, s. 15-16)

Mustafa Kutlu zaman zaman farklı yazınsal türler de denemiştir. 2000 yılında yayınladığı **"Uzun Hikâye"** adlı eseriyle başlayan, hacim bakımdan daha uzun, roman ve hikâye arasında olan ama hacim bakımından romana daha yakın eserler kaleme almıştır. **"Uzun Hikâye"** adından da anlaşılacağı üzere uzun bir hikâyedir. Bu hikâyede Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde başrol oynayan bütün motifleri görmek mümkündür: İstasyon, kasaba, tabiat, siyaset, göç, aidiyet…

Bu hikâyeden sonra artık hacim olarak uzun hikâyeler yazmaya başlar Mustafa Kutlu. Köyün unutulduğu bir dönemde "köy"ü bize hatırlattığı, köyden kente göçün, tabiattan kopuşun anlatıldığı **"Beyhude Ömrüm"** (2001), Mavi Kuş adlı otobüsün içinde birbirinden farklı insanların hayat hikâyelerinin anlatıldığı, Anadolu insanının çaresizliğinin dile getirildiği **"Mavi Kuş"** (2002) , Küçük bir kasabada siyaset, bürokrasi ve ticaret çerçevesinde gelişen olayların anlatıldığı **"Tufandan Önce"** (2003) , çeşitli nedenlerle Anadolu'nun çeşitli yerlerinden kopup gelmiş Rüzgârlı Pazar'da hayatlarını kazanmaya çalışan, ümitleri, hayalleri olan insanların anlatıldığı **"Rüzgârlı Pazar"** (2004), üç farklı karakterin ağzından anlatılan hayaller ve gerçeklik arasında sıkışıp kalan bu üç insanın hayat hikâyesinin anlatıldığı **"Chef"** (2005) bu tarzda yazılmış hikâyelerindendir.

İşlenen konular ve hacim açısından Mustafa Kutlu'nun hikâyelerini dört dönemde incelemek mümkündür: 1968-1979 yılları arasını kapsayan Hareket dergisinin dünya görüşü doğrultusunda Anadoluculuk fikrinin ağır bastığı hikâyelerinin yazıldığı birinci dönem. Bu dönemde özellikle kasaba ve köylerde yaşayan Anadolu halkının günlük telaş ve kaygılar içinde yaşadığı sıkıntılar, buhranlar, açmazlar işlenmiştir. **"Ortadaki Adam"** ve **"Gönül İşi"** böyle bir dönemin ürünüdür. İkinci dönem ise yazarın Şark hikâyeciliği üslubuyla kendine bir yol çizdiği ve bu çizdiği yolda dönemin tüm toplumsal, sosyal değişimlerin anlatıldığı 1979-1985 yıllarını kapsayan ikinci dönemdir. **"Yokuşa Akan Sular"**, **"Bu Böyledir"**, **"Yoksulluk İçimizde"**, **"Ya Tahammül Ya Sefer"** bu dönemde kaleme alınan hikâyelerdir. Mustafa Kutlu zaman zaman deneme ve hikâye arasında gidip gelmiştir. Yeni bir yazınsal türde eser verme gayreti içinde olan yazarın geçiş dönemi diye tabir ettiğimiz bu dönem 1995-2000

yıllarını kapsamaktadır. Yine bu dönemde sosyal değişimlerin anlatıldığı **"Hüzün ve Tesadüf" , "Arka Kapak Yazıları"** kaleme alınmıştır. Son dönemde ise hem hacim açısından hem de konu bakımından Mustafa Kutlu'da belirgin bir değişiklik görmekteyiz. Kutlu, bu dönemde artık hacim açısından romana daha yakın hikâyeler yazmaktadır. Konu olarak da toplumsal zeminden kopmadan bireysel durumların, aşkların, sevgilerin, ayrılıkların aksettirildiği konular işlenmiştir. (Tonga, 2005, s. 19-20-21)

Yazar ayrıca bu dönemden sonra yine uzun hikâye formunda "**Menekşeli Mektup"** (2006), **"Kapıları Açmak"** (2007), **"Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı"**, (2009), **"Zafer Yahut Hiç"** (2010) hikâyelerini kaleme almıştır.

Teknik açıdan Mustafa Kutlu'nun hikâyeleri incelendiği zaman geleneksel unsurlarla modern unsurların bir arada kullanıldığı görülmektedir. Kutlu'nun hikâyeleri farklı katmanlarının birbirine geçirilmesi suretiyle oluşan, ortak tema etrafında farklı gözlerin birleştiği hikâyelerdir. Halk hikâyeciliğini/halk söylemini sonuna kadar kullanan ve bunu üst kurmaca, metinlerarasılık gibi modern unsurlarla kaynaştıran Kutlu, aynı zamanda Halk edebiyatına ait argo, deyim, atasözü, türkü gibi unsurları da hikâyelerinin içinde eriterek başarıyla kullanmıştır. Mustafa Kutlu, uzun cümleler kurma taraftarı değildir. Her şeyde olduğu gibi üslup açısından da basitliği tercih etmiştir. Ama bu basitliğin arkasında zengin bir anlam derinliği vardır. Cilt cilt kitap yerine mısra-ı bercesteyi tercih ederim, sözleri de bunun en açık kanıtıdır. Ayrıca referansı tassavuf olan bir yazarın basit ama anlam derinliği olan cümleler tercih etmesi kadar doğal bir şey olamaz. Mustafa Kutlu'nun hikâyelerindeki temel hedef "hakikât"e ulaşmaktır ve "hakikât"e ulaşırken mecazlar, istiareler, eğretilemeler, simgeler birer araç konumundadır. (Yıldırım, 2007, s. 190-191)

Mustafa Kutlu'nun anlatımına bakıldığı zaman iki farklı dönem ve iki farklı anlatım tekniği ile karşılaşılır. 2000 yılında yazdığı **"Uzun Hikâye"** ye kadarki dönemde modern anlatım tekniklerini kullandığı, belli bir tema etrafında çözümlemeler yaparak gösterme, sezdirme, çağrışım ve kurgu gibi unsurlardan yararlanıldığı görülmektedir**. "Uzun Hikâye"** ile birlikte ise Halk edebiyatının unsurlarından olan Halk hikâyesi anlatım tarzını tercih ettiği görülür. Kullanılan bu tekniğin eser-gerçeklik bağlamında esere inandırıcılık kazandırdığını görmekteyiz. Çünkü olay çevresinde

oluşan bütün sanatsal metinler kurmacadır, fiktiftir. Fakat Mustafa Kutlu'nun **"Uzun Hikâye"** den sonra kullandığı anlatım tekniği kurmacanın sınırları içinde olmasına rağmen, gerçekliğe ait öğeleri kullandığı için okuyucunun zihninde soru işaretlerinin uyanmasını sağlamaktadır. Ayrıca Mustafa Kutlu'da başka kaynaklara göndermeler de sıkça yapılır. Bir edebi eseri oluştururken farklı eser ve kaynaklardan yararlanma ya da bunlara göndermelerde bulunma olarak tanımlanabilecek "metinlerarasılık" Kutlu'nun eserlerinde de kendini iyice hissettirir. Mustafa Kutlu'da zaman zaman aynı kahramanlar farklı hikâyelerde karşımıza çıkar, zaman zaman da farklı kaynaklara, edebi eserlere ait izler görürüz bu hikâyelerde.

Kutlu'nun hikâyelerine bakıldığı zaman, anlam ve üslup açısından birbirine bağlı ama kendi içinde bağımsız olan hikâyeler görülmektedir. Çerçeve hikâye dediğimiz bu yapıda bir ana hikâye etrafında birleşen başka hikâyelerle karşı karşıyayız. Bu hikâyeler bir araya gelir ve asıl hikâyeyi oluşturur. Yıldırım'a göre, Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinin en önemli özelliği farklı katmanlardan oluşmasıdır. Yani temel temanın farklı kollardan oluşması. Ona göre kitaplardan her biri bir metin olarak kabul edilirse çerçeve hikâyeyi oluşturan diğer hikâyeler de bu metnin birer parçası konumunda bulunur. Ana metnin anlamı, bu parçalarda tek tek bulunur ve bu parçalar bir araya geldiğinde yek-pâre bir anlam oluşur. İşte o zaman ana hikâye dediğimiz yapı ortaya çıkar. (Yıldırım, 2007, s. 222-223)

Hikâyelerinin diline bakıldığı zaman Kutlu'nun son derece kısa cümleler kurduğu görülür. Halk hikâyesi geleneği ile günümüz edebiyatını yeniden yorumlayan Kutlu'nun kendine has bir söylem oluşturduğu söylenebilir. Hikâyelerinde genellikle kısa cümle yapısını kullanmayı tercih eden Kutlu, tabiatı hikâyelerinde çokça işlediği hatta hikâyelerinin temel yapısını oluşturduğu için doğaya ait kelimeleri sıkça kullandığı görülmektedir. Ayrıca türkü, tekerleme, ninni, bilmece, deyim ve atasözleri gibi halk folklorunu yansıtan unsurlara da sık sık başvurduğu söylenebilir.

"Mustafa Kutlu'nun üslubu, hayata bakış tarzı gibi gerçekçidir. O dili, eşya ve insanların özelliklerini belirtmek için kullanır. Şahısların karakter, mizaç, sosyal durum ve zihniyetleri ile ilgili en küçük ayrıntıyı kaçırmaz." (Kaplan, 2012, s. 397)

"Mustafa Kutlu'nun hikâyelerine hâkim olan dil estetiği nasıldır? Taşra insanlarına özgü, yerel nitelikler gösteren 'konuşma dili rahatlığı ile yapılan içten söyleyişler' 'kısa, eksiltili anlatımlar', 'taşraya ait göstergeler (sıfatlar) ' , 'taşrada sıkça kullanılan isimler (özel, cins, eşanlamlı, zıt anlamlı vs.)' , 'cümleleri soru, devrik, isim, fiil, ünlem vs. gibi çok farklı tarzlarda kullanma' , 'yapım ve özellikle çekim eklerini çok farklı şekillerde kullanma' , 'çağrışımı bol kelimelerle yapılan soyutlamalar' , 'benzetmeler, mecazlar ve diğer edebi sanatlar' , 'atasözleri ve deyimlere yer verme' , 'dil sapmaları (imgeler)' , 'kelime tekrarları' vs. Buna "öykü anlatıcının tavrını (metinde konuşan sesi)' , 'diğer sanat alanlarının anlatım tekniklerinden faydalanmasını (müzik, resim, sinema gibi.)' , 'nakarat, aliterasyon, asonans yoluyla ses estetiğine yer verme' , 'ikilemeler, ünlemler' , 'kelime tekrarlar' vs. gibi dilin farklı kullanımlarını da ekleyebiliriz. Mustafa Kutlu hikâyelerindeki ahengi (ritmi) bu unsurlarla sağlar. Dil estetiği ile ilgili bütün bu unsurlara 'tema (izlek)' , 'metnin epistemolojik kaynakları' , 'kültürel derinlik ve göndermeler (İslam tarihi ve tasavvufi kaynakları ile metinlerarasılık ve diğer göndermeler bağlamında irtibat kurma)' gibi anlam unsurlarını da ekleyebiliriz." (Sağlık, 2011, s. 61)

MUSTAFA KUTLU'NUN ESERLERİ

Mustafa Kutlu'nun İncelemeleri

1.Sait Faik'in Hikâye Dünyası (1968)

2.Sabahattin Ali (1972)

Mustafa Kutlu'nun Hikâyeleri

1.Ortadaki Adam (1970)

2.Gönül İşi (1974)

3.Yokuşa Akan Sular (1979)

4.Yoksulluk İçimizde (1981)

5.Ya Tahammül Ya Sefer (1983)

6.Bu Böyledir (1987)

7.Sır (1990)

8.Arka Kapak Yazılar (1995)

9.Hüzün ve Tesadüf (1999)

10.Uzun Hikâye (2000)

11.Beyhude Ömrüm (2001)

12.Tufandan Önce (2003)

13.Rüzgârlı Pazar (2003)

14.Mavi Kuş (2004)

15.Chef (2005)

16.Menekşeli Mektup (2006)

17.Huzursuz Bacak (2008)

18.Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı (2009)

19.Zafer Yahut Hiç (2010)

20.Hayat Güzeldir (2011)

21.Kapıları Açmak (2013)

Mustafa Kutlu'nun Denemeleri

1.Şehir Mektupları (1995)

2.Akasya ve Mandolin (1999)

3.Yoksulluk Kitabı (2004)

4.Anadolu Yakası (Nehir Söyleşi) (2012)

BİRİNCİ BÖLÜM

1.YABANCILAŞMA

1.1. YABANCILAŞMA TANIMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1.1. Yabancılaşma Nedir?

İnsanlık tarihi kadar eski bir kavram olan yabancılaşma, özellikle son yıllarda hemen hemen tüm alanlarda kullanılan bir kavram haline gelmiştir. Özellikle sanayileşme ve teknoloji devrimiyle birlikte gelişen toplumlarda bireyin kendi doğasından, tabiattan, kendi "ben" inden uzaklaşması ve bu uzaklaşma sonucu yaşadığı yalnızlık olarak tanımlanabilir.

Yabancılaşma insanlık tarihi kadar eski, günümüz modern toplumunun en önemli sorunlarından biri konumundadır. Felsefeden ekonomiye psikolojiden psikanalizime kadar uzanan geniş bir alana yayılan "yabancılaşma" nın tarifini ve kökeni itibariyle nerelere dayandığını söylemek konuya bakış açımızı biraz daha kolaylaştıracaktır.

Fransızca aliénation sözcüğü, Latince alienatio sözcüğünden gelmektedir. Latince alienatio'nun anlamı ise "başkasına bırakma, iletme veya iletim, sevgisizlik, soğukluktur.

"Latince alienus da 'diğer' anlamına gelmektedir. Sözcük Latinceden Fransızcaya geçmiş ve yeni Ahit kaynaklı bir sorunsalı içermesine rağmen köken olarak Yunanca allotriôs'tan gelmektedir. Allotriôs sözcüğü 'başkası, yabancı' anlamını taşımaktadır. Eski Yunancada yabancılaşma anlamına gelen sözcük allotriôsis ise Stoacı öğretinin 'kendini kabul ettirmesi' anlamına gelen oikeiosis sözcüğü ile ilişkilidir ve sözcük 'Bir kimsenin kendi emeğinin ürünlerinden aşırı bir biçimde kopması; genellikle yaşamın aslında çekici ve değerli olabilecek kimi yönlerinden açıkça nefret etmeyle ya

da bunlara kayıtsız kalmayla sonuçlanan toplumsallıktan ayrı düşme' anlamlarını taşır." (Akdeniz, 2012, s. 13)

Ferit Devellioğlu Farsça isim olan "yâbân" maddesi için "çöl, sahra, yabancı ve yabanî " anlamlarını kullanmıştır. (Devellioğlu, 1999, s. 1154)

D.Mehmet Doğan "Büyük Türkçe Sözlük" te yabancılaşmaya şu tanımları getirmektedir:1.Yabancı hale gelme. 2. İnsanın sosyal hayat karşısında duyduğu huzursuzlukla karışık ruh hâli alinasyon. 3. İnsanın kendi bendinden uzaklaşması, kendine yabancı olma hâli. 4. Kendi milletinden kültüründen uzaklaşıp başka toplulukların kültürünü, değerini benimseme hâli. (Doğan, 2001, s. 1380)

D.Beel bir makalesinde kavrama şöyle bir tanım getiriyor: "Grek ekstasis fikri, kişinin gizem ayinlerinde ya da esirme anında bedeninden ayrılması, Romalılarca zihinsel yabancılaşma olarak görülmekteydi ve toplumsal olarak takdire değer sayılmaktaydı. İlk Hristiyanlar için yabancılaşma insanın Tanrı'dan ayrılmasıydı." (S. Özbudun, G. Markus, T. Demirer 2008, s. 14)

"Webster İngilizce Sözlüğünde terim, 1. Bir özelliğin bir başka tarafa iletilmesi, 2. Bir kişinin yabancılaşması, 3. Akli rahatsızlık olarak tanımlanmakta." (Özbudun ve Diğerleri, 2008, s. 15)

Sözlük anlamı olarak çok farklı anlamlara gelecek şekilde tanımlanan yabancılaşma kavramı, özellikle sanayi devrimiyle birlikte değişen dünya ve toplum düzeninde kendini iyice hissettirmiştir. Sanayileşme ve teknolojinin önlenemez yükselişi, toplum yapısında, insan ilişkilerinde, geleneklerde önemli değişiklikler meydana getirmiş; bu değişimler insan hayatını olumsuz yönde etkilemiştir. Özellikle üretilen nesnelerin, kurulan teknolojik düzenin insana hizmet etmesi beklenirken insan, oluşturulan bu düzenin birer kölesi haline gelmiştir. Yani insanoğlu kendi efendisini kendi elleriyle yaratarak bir anlamda kendine yabancılaşmıştır.

Akdeniz'e göre yabancılaşma kavramı özellikle XX. yy'da toplum kuramlarının kilit kavramıdır. İnsanlar arası ilişkilerin zayıflaması bu döneme denk gelir. Bu zayıflama beraberinde yabancılaşmayı getirir. Sartre'da olduğu gibi yabancılaşma çölleşmedir. Çölleşme, yitirilmişlik ve körleşmektir. Bunların başlangıcı da

yabancılaşmadır. Sratre'ye göre doğum kendisi için varlık, ölüm ise kendinde varlıktır. O halde insanlar doğduktan sonra mı körleşiyor, çölleşiyor? Yabancılaşmanın nedeni üretim-mülkiyet mi; teknolojinin önlenemez yükselişi mi? (Akdeniz, 2012, s. 14)

"Günümüzde birçok alanlarda; felsefede, ekonomide, sosyolojide, psikolojide kullanılan bir kavramdır yabancılaşma. Bu nedenle bu kavramın sınırlarını tam olarak çizmek ve kalın çizgilerle çerçevelemek biraz zor olsa gerek. Kavramın yaygınlığının birinci sebebi, bireysel ve toplumsal yaşamda rahatlıkla gözlemleyebileceğimiz fenomenleri ifade etmek için kullanılıyor olmasıdır. İkinci bir sebep ise, kavramın son derece bireysel, psiko-somatik problemlerden 'modern yaşamın' ortaya çıkardığı toplumsal karakterli sorunlara kadar epeyce farklı fenomeni kapsıyor olmasıdır… Geleneksel değerler sisteminin küresel ve hümanist değerlerle buluşması hatta çatışması; bürokratik örgütlenme biçimi örgütlü toplum düzeni, bireysel yaşamın mekanikleşmesi hem toplum düzeninde hem de bireysel bilinçlerde arızalar meydana getirmektedir. Ortaya çıkan sorunlar yeni felsefi akımların, düşünce biçimlerinin, psikolojik çözümlemelerin ve sosyolojik araştırmaların konusu haline gelmektedir." (Ertoy, 2007, s. 15-16)

1.1.2. Yabancılaşmanın Tarihsel Gelişimi

Yabancılaşma kavramı insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır. Kendini ilk önce kutsal kitaplarda gösteren yabancılaşma kavramı, zamanla çok farklı alanlarda kullanılmaya başlanmış.

Tolan'ın ifadesiyle, Batı'da yabancılaşma kavramını ilk kez Eski Ahid'de görmekteyiz. Burada yabancılaşma puta tapma olarak karşımıza çıkar ancak burada puta tapma birden fazla tanrıya inanma şeklinde olmayıp insanın kendi emeğiyle meydana getirdiği ürünlere bağlanma, nesnelerin insanlara egemen olması anlamında kullanılır. Birey kendini gerçekleştirmek için nesneleri, putları üretir ve kendisinden birtakım özellikleri bunlara verir. Birey kendini aşma yerine, ürettiği bu nesnelerin kölesi haline gelir. Nesnelerin, putların beyhude oluşu şu sözlerle dile getirilir: "Görmek için gözleri var ama görmezler; duymak için kulakları var ama duymazlar." Yine Tolan'a göre putları sadece dinsel boyutlarıyla ele almamalıyız. Zaman içinde bir devlet, din, bir kişi ya da herhangi bir eşya biçimine bürünerek karşımıza çıkar. Yani bireyin yaratıcı

güzüyle oluşturduğu herhangi bir nesneye kayıtsız şartsız ibadet etmesidir puta tapma. (Tolan, 1980, s. 143)

"Erich Fromm da yabancılaşma fikrinin ilk kez Eski Ahid'de ortaya çıktığını dile getirir. İnsanoğlu putların karşısında diz çökmekte ve kendi yarattığı şeylere tapmaktadır. Böylece insan özne olmaktan çıkarak bir nesne haline gelmektedir. Artık hayatlarındaki bütün güçler ve yetenekler, kendi elleriyle yaratmış oldukları nesnelere aktarılmaktadır ve insanlar kendilerini yaratıcı birer kişi olarak göremez hale gelmektedirler. Daha sonra da kendi özlerini bulabilmek için putlara tapınmaya ve kendilerini bunlara esir etmeye yönelmektedirler. İşte insanlar böyle davranarak kendi yaşam güçlerinden ve yeteneklerinin yaşam zenginliğinden uzaklaşır, ona yabancılaşır." (Akdeniz, 2012, s. 16)

1.1.2.1. Hegel'de Yabancılaşma

Hegel'e kadar yabancılaşma kavramı sadece dinsel anlamda kullanılırken Hegel'le birlikte bu kavram felsefe alanında da kullanılmaya başlanmıştır. Hegel'de yabancılaşma kavramı daha çok ruhun başkalaşması suretiyle biçimini, formunu değiştirmesi olarak görülür.

"Hegel'in felsefesi 'Mutlak Ruh'un yabancılaşması üzerine kurulmuştur. Bu felsefe, 'Mutlak Ruh'un sürekli hareket içinde kendini gerçekleştirmesi sürecinde ifadesini bulmaktadır. Diyalektik süreç içinde 'Mutlak Ruh'un hareketi bir yabancılaşma hareketi olduğu kadar, aynı zamanda bir yabancılaşmadan kurtulma hareketidir." (Ofluoğlu ve Büyükyılmaz, 2008, s. 119)

Yabancılaşma kavramı Hegel'de ayrışma ve bütünleşme durumlarını oluşturacak biçimde tanımlanmaktadır.(S. Özbudun, G. Markus, T. Demirer 2008, s.16)

"Hegel'e göre yabancılaşma, insanın fiziki ve ruhi varlığı arasındaki ayrım sonucu ortaya çıkmaktadır. Hegel'in yabancılaşma kavramında insan, çevresine yabancılaşmakta, kendisini düşünen ve hisseden bir varlık olarak görmemektedir. İnsan doğaya ve kendi ruhuna yabancılaşmasının sebebi kendi ürettiği mal ve eşyalardır. İnsan varlığını ancak ürettiği mal ve eşya aracılığıyla kanıtlayabildiğine inanmakta, böylece

insan yaşamı da mutsuz bilincin ve korkuların bir ürünü haline gelmektedir.” (Ofluoğlu ve Büyükyılmaz, 2008, s. 119)

“Hegel’in öğretisinde ruh kendini geliştiren gerçektir. Ruh önceleri kendi dışında olduğuna inandığı bir dünya yaratmıştır. Ama daha sonra bu dünyanın kendi ürünü olduğunu anlamıştır… Bu sürecin başlangıcında Ruh kendini dışladığının ya da yabancılaştırdığının farkında değildir. Ancak yavaş yavaş Ruh dünyanın kendi dışında olmadığını kavramıştır. Hegel’e göre yabancılaşma işte bu kavrayışın eksikliğinin sonucudur.” (Ergil, 2013, s. 94)

“Hegel ‘yabancılaşma’ yı üçlü aşama (Tez-Antitez-Sentez) şeklinde ortaya koyar. Töz durumunda Tin kendindedir. (Mantık) Kendinden çıkıp dış nesnelere yönelmesi, yani sentezdir. (Doğa felsefesi) Kendini olumsuzladıktan sonra kendi için varlığını bulması, yani kendi bilincine varması durumu sentezdir. (Tin felsefesi)” (Akdeniz, 2012, s. 18)

“Sonuç olarak Hegel’de yabancılaşma süreci tekil tinin kendi farkındalığı içinde yeniden bütünleşmek (inkârın inkârı) üzere ‘toplumsal töz’ den ayrılması (bireyselleşmesi) olarak tanımlanabilmektedir.” (S. Özbudun, G. Markus, T. Demirer 2008 , s. 19-20)

1.1.2.2. Feuerbach’da Yabancılaşma

Feuerbach’ göre din yabancılaşmanın temel nedendir. “Hristiyanın Özü” adlı eserinde bunu dile getiren Feurebach’a göre insan kendi dışında kendisine benzer bir nesne, yani tanrı yaratarak yabancılaşma sürecini başlatmıştır. Bu konuda Özbudun ve diğerleri şunları ifade etmektedir: “Genç Hegelcilerden Feuerbach, Hristiyanlık üzerine çalışmalarında, insanın kendi içindeki özünü keşfetmeden önce, bu özü kendi ‘ötesine’ yansıttığını belirtir. Böylelikle din (en azından Hristiyanlık) Feuerbach’da insanın bir başka görünüm altında sunulan kendiyle ya da kendi özüyle ilişkisi olarak tanımlanmaktadır.” (S. Özbudun, G. Markus, T. Demirer 2008, s. 20)

"Feuerbach'a göre din, insanın temel istek ve güçlerinin yansımasından başka bir şey değildir. Tanrı'ya atfedilenler aslında insanın kendi nitelikleri olduğundan insan kendisinden uzaklaşmış ve sonunda yabancılaşmıştır." (Ergil, 2013, s. 95)

"Feuerbach dinsel yabancılaşmayı ve işleyişini irdelerken, yabancılaşmanın kökeninin insan olduğunu belirtir. Feuerbach'a göre yabancılaşmanın kökeni mutlak tinde değil, insanda bulunmaktadır." (Akdeniz, 2012, s. 21)

1.1.2.3. Karl Marx'ta Yabancılaşma

Yabancılaşma kavramını felsefe ve din ekseninden alarak, ekonomi ve iktisat ile ilişkilendiren Marx'a göre yabancılaşma, bireyin emeği sonucu ürettiği nesnelere, bu üretim faaliyeti sırasında kendine, kendi doğasına ve diğer insanlara yabancılaşma süreci olarak açıklanabilir. (Marx, 2010, s. 12)

Marx yabancılaşma kavramını daha çok ekonomi, iktisat ve bunlara bağlı olarak doğan kapitalizm süreci için kullanmıştır. Karl Marx yabancılaşma ile ilgili düşüncelerini oluştururken Hegel ve özellikle Feuerbach'dan etkilenmiş ama daha sonra zamanla Hegel'den kopmuştur**.** "Alman İdeolojisi" ve "1844 El Yazmaları" Marx'ın yabancılaşma kavramını belirgin bir şekilde kullandığı erken dönem yazılarıdır.

Marx'a göre yabancılaşma en yüksek biçimine kapitalizmde ulaşır; çünkü kapitalizm emeğin nesnel koşullardan kopuşudur. Marx'a göre birey-üretim ilişkisi, yabancılaşmayı doğuran en önemli faktördür. Çünkü işçi ne kadar çok nesne üretirse, o kadar çok kendinden, kendi emeğinden uzaklaşmış olur. Ürettikçe artan bu ürünler karşısında birey güçsüzleşir ve zayıflar. Birey ne kadar çok üretirse o kadar ucuz olur. Bu da bireyin dünyasının değersizleşmesine, nesneler dünyasının anlam kazanmasına yol açar. (Marx, 2010, s. 21)

"Marx'ta yabancılaşma kavramı; emeğe yabancılaşma, iş sürecine yabancılaşma, doğaya yabancılaşma ve kendine yabancılaşma olmak üzere dört boyutta görülmektedir." (Ofluoğlu ve Büyükyılmaz, 2008, s. 126)

Marx'ın üzerinde durduğu ilk boyut, emeğe yabancılaşama olgusudur. Bu olgu, yalnızca şunu ifade eder: "Emeğin ürettiği nesne onun ürünü, yabancı bir varlık olarak

üreticiden bağımsız bir erk olarak ona karşı koyar. Emek ürünü bir nesne içinde saptanmış, bir nesne içinde somutlaşmış emektir. Emeğin nesnelleşmesidir. Emeğin gerçekleşmesi, onun nesnelleşmesidir. Ekonomi alanında, politik alanda emeğin bu gerçekleşmesi işçi için gerçekliğin yitirilmesi olarak nesnelleşme, nesnenin yitirilmesi ya da nesneye kölelik olarak sahiplenme, yabancılaşma yoksunlaşma olarak görülür." (Marx, 2010, s. 21)

"Peki, emeğin yabancılaşması neye dayanır?

İlkin, emeğin işçinin dışında olması yani onun özüne ilişkin olmaması, demek ki işçinin kendini olumlamayıp yadsıması, mutluluk değil mutsuzluk duyması, özgür bir fizik ve entelektüel etkinlik göstermeyip bedenine ve tenine eziyet etmesi olgusuna dayanır." (Marx, 2010, s. 24)

Ofluoğlu ve Büyükyılmaz'a göre Marx'taki yabancılaşma düşüncesinin ikinci ve üçüncü aşamaları şu şekilde açıklanabilir: "Marx'ın üzerinde durduğu ikinci boyut, işçinin iş sürecinde kontrole sahip olamaması sonucu ortaya çıkmaktadır. Marx iş sürecine, yalnızca yaptığı iş karşılığında işçiye yeterli ücretin ödenmesi şeklinde dar anlamda bakmamakta, iş sürecini, işçinin yaptığı işe kendi yaratıcılığı ve aklını da katabildiği faaliyetler bütünü olarak görmektedir. Marx'a göre kapitalist sistemde işçinin hedeflerinin belirlenmesi ve üretimin sonuçlanması gibi çeşitli faaliyetlerde hiçbir etkisi bulunmamaktadır. Ayrıca iş süreci de işçinin kontrolü dışında gerçekleşmektedir. Böylece işçi yaptığı işe hiçbir anlam verememekte fakat yerine getirmektedir. Marx'ın üzerinde durduğu üçüncü yabancılaşma boyutu da doğaya yabancılaşma şeklindedir. İnsan-doğa ilişkisinde insanı diğer canlılardan ayıran özelliklerin başında doğaya egemen olabilmesi, onu değiştirebilmesi ve gerçek gereksinimleri doğrultusunda kullanabilmesi gelmektedir." (Ofluoğlu ve Büyükyılmaz, 2008, s. 128)

Marx'ın belirttiği son yabancılaşma boyutu ise kişinin kendisine yabancılaşmasıdır. Marx bu düşüncesini şöyle dile getirmektedir: "Böylece yabancılaşmış emek, insanın tür yaşamın ve aynı zamanda tür özelliği olarak düşünsel doğasını yabancı bir varlığa ve kendi bireysel varlığı için bir araca dönüştürür. İnsan kendi bedenine, dış doğaya, kendi düşünsel ve insanal yaşamına yabancılaştırır. İnsanın

emeğinin ürününde, kendi yaşam etkinliğine ve tür yaşamına yabancılaşmasının kaçınılmaz bir sonucu da insanın öteki insanlara yabancılaşmasıdır. İnsanın işi olan ilişkisi, emeğinin ürettiği, kendisi için geçerli olan şey, onun başka insanlarla olan ilişkileri, onların emekleri ve emeklerinin objeleri içinde geçerlidir. Kısacası insanın kendi tür yaşamına yabancılaşmış olduğu önermesi, her insanın öteki insanlara yabancılaştığı ve ötekilerden her birinin de insanal yaşama aynı şekilde yabancılaştıkları anlamına gelir." (Fromm E. , 1992, s. 58-59)

"Marx'ın yabancılaşma teorisinde bir diğer kavram da 'fetişizm'dir. Marx'a göre emek ürünlerine, meta olarak üretildikleri anda yapışıveren ve bu nedenle meta üretiminden ayrılması imkânsız olan şey fetişizmdir. Dolayısıyla Marx, kapitalist toplumlarda değişim değerinin kullanım değeri üzerindeki egemenliğini ve parasal ilişkilerin yüceltilmesi yoluyla insani ilişkilerin ve kullanmadan doğan yararın yok olması olgusunu 'Meta Fetişizmi' olarak nitelendirmektedir… İnsanlar arası ilişkiler giderek 'şey'ler arası ilişkilere dönmektedir. Fetişin sözlük anlamı 'tapılacak nesne'dir. İlkellerde fetiş, çoğu kez insan ürünüdür; puttur, totemdir. Fetiş, insanın kendi gücünün ve olanaklarının ötesindeki yararları elde etmeyi umduğu nesne ya da varlıktır… Marx insanın başkalaşması durumunu dile getirmek için yabancılaşma kavramının yerine fetiş-meta kavramına önem vermektedir." (Bayhan, 1997, s. 32)

"Marx'a göre yabancılaşma tüm insanal değerleri yozlaştırıp saptırır. Ekonomik etkinlikleri ve özlerindeki 'kazanç, tasarruf, ölçülülük' gibi değerleri yaşamın saltık değerleri kılarak insan, insanlığın gerçekten ahlaksal olan değerlerin, erdemlerin zenginliklerini geliştirmekte başarısızlığa uğrar. Marx, yabancılaşmış bir toplumda insanın gereksinimlerinin nasıl saptırılarak gerçek zayıflıklara dönüşebileceğini şaşırtıcı bir açıklıkla önceden görmüştür. Marx'ın görüşüne göre kapitalizmde her insan, bir başkasında onu yeni bir bağımlılık içine sokmak ve yeni bir haz türü ile kandırıp böylece ekonomik bakımdan yıkmak için yeni bir gereksinme yaratma konusu üstünde durur. Herkes başkaları üstünde yabancı bir güç kurmak ister. Kendi bencil gereksinmesi için bu yolla bir doyum sağlamaya çalışır. İşte bu yüzden, objeler çokluğuyla birlikte insanın karşılaştığı yabancı varlıklar alanı da genişler. Her yeni ürün, yeni bir karşılıklı aldatma ve hırsızlık olanağıdır. İnsan, insan olarak artan bir şekilde yoksullaşır." (Fromm E. , 1992, s. 62-63)

1.1.2.4. Emile Durkheim'de Anomi ve Yabancılaşma

Emile Durkheim, yabancılaşma kavramı yerine, normsuzluk ya da normların geçerliliğini yitirmesi anlamına gelen "anomi" kavramını kullanır. Anomi kavramını Durkheim, 18.yy'da kapitalizmle birlikte kırdan kente göç eden bireylerin özellikle işbölümü esnasında yaşadığı uyumsuzluğu ifade eden bir kavram olarak kullanmıştır. Normsuzluk olarak tanımlanan anomi, özellikle sanayileşmeyle birlikte değişen ve dönüşen toplumsal yapıda ahlaki değerlerin yerini kapitalist değerlere bırakması ve bireyin tatminsizliği sonucu bozulan yapıyı ifade etmektedir.

Durkheim, "Toplumsal İşbölümü Üzerine" adlı çalışmasında mekanik toplum yapısı ve organik toplum yapısı olmak üzere iki çeşit toplum yapısından bahseder. Birbirine benzeyen ve farklılaşmanın olmadığı, genellikle ilkel kabilelerde görülen yapı mekanik yapıdır ki cemaat tipi toplum örgütlenmelerinde görülür. Bu tip yapılarda farklılaşma hemen hemen yok denecek kadar azdır ve bu yapıyı oluşturan bireyler, aynı duygu, değer ve inançlara sahip oldukları için birbirine benzerler. Cemiyet tipi toplum yapısı örgütlenmelerinde görülen ve mekanik dayanışmanın tam zıttı olan organik dayanışmada ise işbölümünün doğurduğu birbirinden farklı inanç, değer ve yargılara sahip olan bireyler mevcuttur. Organik dayanışmayı oluşturan bireyler tıpkı bir canlıyı oluşturan organlara benzerler. Nasıl ki birbirinden farklı olan bu organlar canlının yaşaması için bir arada durmaları gerekliyse, organik dayanışmada da birbirinden farklı bireylerin bir arada durması gerekir. Fakat bunun yanında özellikle bireyler üzerinde denetim mekanizması kurmaya yarayan ve cezalandırıcı etkiye sahip olan "kolektif bilinç" mekanik dayanışmada güçlüyken organik dayanışmada zayıflar. (Tolan, 1980, s. 11-12)

Organik tipi yapılanmanın olduğu toplumlarda çeşitli iş gruplarının çoğalması ve profesyonel meslek gruplarının ortaya çıkması, toplumsal düzeni sağlayan kuralların belirgin olmaması, yani kolektif bilincin belirsizginleşmesi toplum uyumunun ve işlevsel bütünlüğünün bozulmasına yol açar. Durkheim de bunu hızlı endüstrileşmeye ve gruplar arasındaki güç paylaşımı ile varolan eşitsizliğe bağlamaktadır. Böyle bir toplumsal yapıda yaşayan birey, toplumun "normal" işleyişine beklenen katkıyı sağlamaz, kolektif bilincin belirginsizleşmesi sonucu bunun yerini alan yeni normları

onaylamaz ve yabancılaşmayla yan yana kullanılan anomi dediğimiz patolojik rahatsızlıklar ortaya çıkar. (Ertoy, 2007, s. 83-84)

1.1.2.5. Erich Fromm'da Yabancılaşma

Fromm yabancılaşma kavramına 'maddeci' görüşlerin yanında psikanalitik görüşler ekleyen düşünürlerdendir. O da çağdaşı olan diğer düşünürler gibi yabancılaşma ile ilgili eleştirilerini kapitalist toplum yapısından ziyade daha çok modern sanayileşmiş topluma yöneltmektedir.

Erich Fromm' göre yabancılaşma, bireyin davranışlarına yabancı olma hali, kişinin kendini yabancı hissetmesi durumudur. Birey hareketlerinin ve dünyanın merkezinin yaratıcısı olma gibi bir pozisyondan çıkıp bütün bunların uzağında bunlara yabancı olmuştur. Yani birey kendi edimleri sonucu ortaya koyduğu nesnelerin sahibi olarak kendini görmez hatta onların birer kölesi haline gelir. Kendisine yabancılaşan insan toplumdaki diğer bireylere de yabancılaşır. (Fromm E. , 2006, s. 116)

Yabancılaşma kavramının ilk kez "Eski Sözleşme" de puta tapmak olarak ortaya çıktığını dile getiren Fromm'a göre birey kendi emeğini, sanatsal yeteneklerini bir put yapmak için harcar sonra da kendi emeğinin ürünü olan bu puta tapar. Geçmişte sadece bir puta tapma şeklinde görülen boyun eğiş, yabancılaşma durumu, günümüzde çağdaş putların oluşturulmasıyla şekil değiştirmiştir. Çağdaş dünyada bu put, bir devlet, bir siyasi parti, bir önder ya da para gibi herhangi bir durum şeklinde ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu olguların yani putlara tapmanın, tanrıya putmuşçasına tapmanın, bir kişiyi taparcasına sevmek, ya da bir siyasi partiye, bir öndere koşulsuz bağlılık… İşte bütün bunlarda ortak olan şey, yabancılaşma sürecidir. Bu süreçte birey artık yarattığı nesnelerin, kendi güçlerinin etkin yaratıcısı olmaktan çıkıp bu nesnelere bütün gücünü aktarmış ve onlara bağlı bir "nesne" haline gelmiştir. (Fromm E. , 2006, s. 116-119)

"Fromm'un ifadesiyle, çağdaş toplumdaki durumuyla yabancılaşma hemen hemen her yeri kaplamıştır; insanın işiyle, tükettiği şeylerle, devletle, başkalarıyla ve kendisiyle olan ilişkilerini belirler. İnsan ilk kez bütünüyle insan elinden çıkma nesnelerden oluşan bir dünya yaratmıştır; yarattığı teknik çarkı yönetsin diye karmaşık toplumsal bir çark kurmuştur. Ne var ki kendi eliyle yarattığı bütün bu şeyler üstüne

çıkmıştır; ondan yüksektedir. Kendisini bir yaratıcı, bir merkez olarak değil de elleriyle yarattığı bir Golem'in (robot, otomat) kölesi olarak algılar. Başıboş bıraktığı güçler ne ölçüde etkili ve büyükse insan olarak kendisini o ölçüde güçsüz duyar. Yarattığı şeylerde kendi güçlerinin, nesneleşmiş kendisinden kopmuş biçimiyle yüz tüze gelir. Yarattıkları ona sahip olmuştur. O artık kendi kendisinin değildir." (Bayhan, 1997, s. 34)

Fromm kapitalist toplum içerisinde yalnızca ekonomik ilişkilerin değil, insanlar arası kişisel ilişkilerin de yabancılaşmış olduğunu söyler. Fakat Fromm'a göre bu tüketim ve yabancılaşma ruhunun belki de en önemli ve en yıkıcı örneği, bireyin kendi benliği ile olan ilişkisinde görülmektedir. From bu ilişkiyi şu şekilde açıklamaktadır:

"İnsan yalnızca bir meta satmaz, kendisini de satar ve kendisini de bir meta olarak görür. Eliyle koluyla çalışan işçi fiziksel enerjisini satar; işadamı, doktor, memur 'kişiliklerini' satarlar. Ürünlerini ya da hizmetlerini satabilmek için kişilik sahibi olmaları gerekir. Bu kişiliğin hoşa gitmesi gerekir; ama ayrıca onun sahibinin daha başka nitelikleri de olmalıdır. Tıpkı diğer metalarda olduğu gibi bu insansal niteliklerin değerini biçen, hatta ve hatta varolup olmadıklarını saptayan pazarın kendisidir. Bir kişinin sunduğu nitelikler işe yaramıyorsa, bunların kullanım değeri yoksa o insanın hiçbir niteliği yok demektir. Dolayısıyla özgüven , 'benliğini hissetme' başkalarının o kişi hakkında biçtiği değerin göstergesinden başka bir şey değildir. Pazardaki başarısı ne olursa olsun, başkaları tarafından sevilsin ya da sevilmesin, kendi değerini biçen, kişinin kendisi değildir. Aranıyorsa bir kimsedir, başkaları ondan hoşlanmıyorsa hiç kimse değildir. Kişinin kendine değer vermesinin 'kişilik' in başarısına bağlı olması, çağımız insanı için popüler olmanın neden büyük bir önem taşıdığını açıklamaktadır. Yalnızca kişinin günlük yaşantısındaki başarısı değil, kendine olan saygısı, güvenini koruyup koruyamayacağı da aşağılık duygusunu uçuruma yuvarlayıp yuvarlamayacağı popüler olup olmadığına bağlı." (Ofluoğlu ve Büyükyılmaz, 2008, s. 132)

Fromm, hayat alanlarımızdaki nesneleşmeyi de şu şekilde ifade etmektedir: "Mülk edinmek için mülk edinmek, 19.yy'da yaygındı. Günümüzde insanlar doyumu, elde tutulacak nesnelerden çok kullanılan nesnelere sahip olmakta buluyorlar. Ne var ki bu kullanılan nesnelerden alınan zevkte, üstünlüğün getirdiği doyumun çok baskın olduğunu gözlerden silemez. Araba, buzdolabı, televizyon gerçek işlevleri dışında

gösteriş içinde kullanılır. Sahiplerinin toplum içindeki üstün yerlerini belirler. Damağımız, bedenimiz aslında kendilerini ilgilendiren yeme eylemlerinin dışında bırakılmıştır. Markalardır içtiğimiz. Bir şişe Coca-Cola içerken Coca-Cola reklamındaki söylemiyle 'Hayatın gerçek tadı'nı içeriz. Amerikalıların o büyük tiryakiliğini içeriz; bu seçmede damağımızın tadı en sonda gelir… Nesnelerle herhangi bir somut ilişki kurmadan ürettiğimiz gibi tüketiriz onları; nesnelerden oluşan bir dünyada yaşarız, onlarla tek ilişkimiz de onları nasıl kullanacağımız, nasıl tüketeceğimizi bilmektir." (Bayhan, 1997, s. 36)

1.1.2.6. Marcuse'de Yabancılaşma

"E.Fromm gibi H.Marcues de "Tek Boyutlu İnsan" adlı eserinde eleştirinin odağına modern sanayi toplumunu ve onun ürettiği tüketimci insan tipini yerleştirmektedir. Kapitalist gelişimin burjuvazinin olduğu kadar işçi sınıfının da yapısını köklü biçimde değiştirip 'tarihsel değişimin birer öğesi olmaktan çıkarttığını' belirterek sanayi toplumunun geliştirdiği tüketim normlarının içselleştirilip insanda gerçek ihtiyaçların yerini yapay gereksinimleri ikame ettiğini, bunların yarattığı sahte bilincin ise toplumu dönüştürme gereksinimini perdelediğini söyler." (S. Özbudun, G. Markus, T. Demirer 2008 , s. 35)

"Marcuse'e göre ileri derecede sanayileşmiş kapitalist toplumlarda insanlar kendilerini satın aldıkları ürünlerle tanımlamaktadırlar. Ruhlarını satın aldıkları lüks otomobillerde, villalarda, evlerde bulmaktadırlar. Bireyi topluma bağlayan sistem değişmiş ve artık toplumsal denetim, bireyin üretmiş olduğu ihtiyaçlar çerçevesinde sağlanmaktadır. Marcuse kapitalist sistemin modern insan üzerinde yarattığı bir başka olumsuzluğun da insana kendini ifade etmesini ve sosyalleşmesini sağlayacak zamanı bırakmaması olduğunu söylemektedir. Kapitalist sistemde modern insan tüm zamanını yoğun olarak çalışmak ve bu yoğunluk sonucu yorgun düşen vücudunu dinlendirmek için harcamaktadır. Dolayısıyla da bireyin dış dünyayla ve diğer insanlarla doğrudan ilişki kurabilmesi için zaman kalmamaktadır. Dış dünyayla doğrudan ilişki kurmaya zaman bulamayan insan da bu ihtiyacını büyük ölçüde kitle iletişim araçlarıyla gerçekleştirebilmektedir. Kitle iletişim araçlarının da yardımıyla insan, tümüyle sömürgeleşmekte, tutum ve eylemleriyle dış dünyayla ilişkilerin bilincine varamayan

ama toplumu yönetenlerin istediği şeyleri, istediği ölçüde, istediği yer ve zamanda tüketen bir robot haline gelmektedir." (Ofluoğlu ve Büyükyılmaz, 2008, s. 129)

"Eleştirilerine bakıldığında Marcuse'nin bize, kendi elimizle evimize koyduğumuz birtakım 'canlı' , 'akıllı' varlıkların esaretine nasıl girdiğimizi anlatmaya çalıştığı fark edilmektedir. Böyle ele alındığında, modern zamanlarda bireylerin özgürlük alanı olarak tanımlanan 'özel alan' da anlamını yitirmektedir. Çünkü kapitalist dünya düzeni başka birtakım enstrümanlarla sizi orada gözetlemeye, yönlendirmeye hatta yönetmeye ve sömürmeye devam etmektedir. Marcuse'e göre, hem toplumsal baskının değişen niteliği hem de bireylerde oluşturulan tüketim bilinci yabancılaşmaya yeni boyutlar getirmektedir. Toplumsal kontrolün niteliği, üretim araçlarına sahip olmaksızın toplumun yönetim ve organizasyonunda belirgin bir rol almaya başlayan bürokrasi aracılığıyla değişmektedir. Tüketim, insanların var olan ihtiyaçlarını karşılamamaktadır. Çünkü bireylerde reklam, propaganda ve diğer toplumsal vasıtalarla yapay ihtiyaçlar meydana getirilmekte ve böylelikle kitlesel tüketim körüklenmektedir. Kitlesel tüketim için gerekli olan bilincin duygu ve değerlerinin yaygınlaştırılmasında ise kitle iletişim araçları kullanılmaktadır. Böylece bireylerde yanlış bir bilinç oluşmakta ve toplum giderek tek boyutlu bir yapı haline gelmektedir. Gerçek ihtiyaçlarının farkında olmayan, fikirleri ve idealleri kitlesel iletişim aracılığıyla belirlenen bireyler yani tek boyutlu insanlar tam anlamıyla yabancılaşmışlardır." (Ertoy, 2007, s. 115-116)

1.1.2.7. Melvin Seeman'da Yabancılaşma

Seeman, sosyoloji ve sosyal psikoloji literatüründeki doyumsuzluk, güçsüzlük, yalnızlık gibi toplumsal kökenli duygusal sorunlara ilişkin kavramlardan hareketle beş ayrı yabancılaşma kategorisin olduğunu vurgular.

Seeman tespit ettiği bu kategorileri şu şekilde açıklamaktadır:

Güçsüzlük: Bireyin kendi davranışının istediği sonuçları elde edemeyeceğine ya da aradığı desteği bulamayacağına ilişkin olumsuz algılamasından, beklentisinden kaynaklanan duygudur.

Anlamsızlık: Bireyin kendi davranışlarını önceden tahmin etmede kolaylık sağlayacak olan şekilleri, formları ve işaretleri çözme becerisinde olmadığı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Bu durumda birey neye inanacağına karar veremez.

Kuralsızlık (Normsuzluk): Toplumca belirlenen amaçlara varabilmek için gerekli yükselmeyi sağlayacak araçların yetersizliği karşısında bireyi topluca yukarıya tırmandıracak yoğun ve güçlü baskıların olduğu toplumlarda çoğalmaktadır. Bu durumda birey kanunsuz ve meşru araçlar kullanabilir.

Tecrit Edilme ve Yalnızlık: Toplum tarafından yüksek değerlerin verildiği şeylere bireylerin, düşük değerler vermesi sonucu ortaya çıkan durumdur.

Kendine Yabancılaşma: Bireyin şimdiki durumunun, toplumsal şartların uygun olması halinde daha iyi olabileceği ve mevcut durumunun kötü olduğuna inanmasından kaynaklanan hali ifade eder. (Bayhan, 1997, s. 38-39)

1.2. KUR'AN'DA YABANCILAŞMA KAVRAMI

1.2.1. Kur'an-ı Kerim'de Yabancılaşmayı İfade Eden Durumlar

Diğer semai dinlerde olduğu gibi İslamiyette de yabancılaşma kavramı önemli bir yer tutmaktadır. Yabancılaşma kavramına göndermelerde bulunan birçok ayetin varlığı bunun en önemli kanıtıdır. Kur'an-ı Kerim' de yabancılaşma daha çok fıtrattan uzaklaşma ve Allah'tan kopma şeklinde kendini gösterir.

"Yabancılaşma konusunda İslam dünyasında da çeşitli ilim ve fikir adamları farklı kavramlarla da olsa düşüncelerini açıklamışlardır. İslam dünyasında yabancılaşma, daha çok tasavvufi düşünce içerisinde gündeme gelmiştir. Bu alanda önemli kişilerden biri olan Cüneyd-ı Bağdadi'ye göre insanın Allah'tan ayrılması ve birçok engelin arkasına (dünya hayatına) düşmesi onu yabancılaştırmıştır." (Çakmak, 1996, s. 304)

"Yabancılaşmada temel tartışma, insanın önce 'kendi' ve giderek tabiat ve çevresi ile ilişkilerinde ortaya çıkmaktadır. İnsanın 'kendi'si ve çevresi ile uyum içinde olması buradaki en temel sorunsaldır. İslam'ın yaklaşımında Allah (cc) insanı, çevreyi

ve diğer her şeyi yaratan bir varlık olarak varoluşun temel kaynağı ve referansıdır. Bu bağlamda gerek yaratan-yaratılan, gerekse ontolojik köken açısından düşünüldüğünde, insan ile çevresi hiçbir karşıtlık ve çelişki yoktur. İslam'ın diğer din ve ideolojilerden bilhassa Hegel ve Marx'ın yaklaşımlarından farkı, tam da bu noktada ortaya çıkar. İslam bakış açısından insan ile doğa arasındaki farklılık ontolojik temelli değildir ve tevhid inancı gereğince aralarında çelişki bulunmaz. Bir başka deyişle, varoluşun yegâne kaynağı olan Allah, uyumun da referansıdır. Allah, insana bir 'kendilik (fıtrat) ; tabiata da işleyen yasalar (Sünnetullah) vermiştir ki, yabancılaşma bir yandan insanın üretimleriyle bağlantılı 'kendi'liğiyle, diğer yandan kurduğu ilişki bağlamında tabiatla çelişkisini ortaya çıkarmak demektir. Hiç şüphesiz insanın kültürel, politik, dini, maddi vb. tüm üretimleri, onun 'kendi'liğiyle oluşan mesafeyi ya da tekabüliyeti birinci elden tabiat üzerindeki yansımalarıyla vermektedir. Bugün denizlerin kirliliğinden, şehrin olumsuzluklarına, insan-insan ve insan-tabiat ilişkilerine, nükleer bomba vb. tüm üretimler doğrusu birinci elden bu yabancılaşmayı deşifre etmektedir." (Tekin, 2010, s. 108)

Kayışoğlu'na göre yabancılaşma varolan dini değerleden ahlak ve gelenkten uzaklaşmanın bir sonucudur. Dini bilgi, inanç ve değerlerden uzaklaşmanın bir neticesi olan yabancılaşma, ahlaki ve kültürel karmaşada etkisini hissettirerek, hakikat ve kimlik krizine yakalanan kalpleri ve zihinleri derinden etkilemektedir. Yabancılaşmayı doğuran temel nedenleri Kayışoğlu, üç ana başlık altında sınıflandırmıştır (Kayışoğlu, 2010, s. 54)

Fıtrattan Uzaklaşma

Yarmak, yaratmak, icad etmek anlamlarına gelen fıtrat, "f, t, r" kökünden türemiştir. Fıtrat, insanoğlunun en saf ve en doğal, yabancı unsurlardan etkilenmemiş halini ifade eder. Her insan, Allah'ı bilme, tanıma ve benimseme fıtratı üzerine dünyaya gelir. Kur'an-ı Kerim'de f, t, r kökleri çeşitli kullanımlarıyla geçerken, fıtrat şeklinde ise sadece bir ayette geçer: "Sen batıl olan her şeyden uzaklaşarak yüzünü kararlı bir şekilde hak olan dine çevir ve Allah'ın insan bünyesine nakşettiği fıtrata uygun davran ki, Allah'ın yarattığında bir bozulma ve çürümeye meydan verilmesin; bu sahih bir dinin gayesidir, ama çoğu bunu bilmezler." Bu ayetten, kişi; aslını, özünü olumsuz

etkilerden koruduğu sürece tevhid esasına göre yaşayacağını aksi durumda ise fıtratının özünün bozulacağı sonucunu çıkarırız. (Yıldız F. , 1997, s. 35)

Bu durumda insanın hayatını anlamlı kılan şey, hayata değer katan temel özellik, insanın fıtratına uygun davranarak kendinden beklenen sorumlulukları yerine getirmesidir. İnsanlık vazifelerini ihmal eden ve sorumsuz bir hayat yaşayan insanlar, gerçek anlamda insanlık değerini de yitirmiş, kaçınılmaz olarak kendilerini yalnızlık ve yabancılaşmanın kucağına terk etmiş olacaklar.

Hak dininden uzaklaşan insan, tabiatına aykırı hareket ettiği için, kendine yabancılaşmaktadır. Çünkü "fıtratta tevhit asıl, küfür ise arızîdir." Din, insan doğasına dayanan gerekli bir olgu olduğundan, onu kaldırmak mümkün değildir. Öyleyse yapılması gereken fıtratla uyum içerisinde kalarak, insanı doğasına uygun doğrultuda geliştirmektir." (Kayışoğlu, 2010, s. 55-56)

Tevhit'ten Uzaklaşma

Allah'a karşı yabancılaşma olarak tanımlayabileceğimiz, Arapçada "eş-şeride ve eş-şirk" anlamına gelen şirk, ortaklık anlamına gelir ve tevhidin zıttı olarak kabul edilir. Şirk, Allah dışında başka varlıklara birtakım kutsal vasıflar yüklemek suretiyle bu varlıklara tapma olayıdır. Bu, zaman zaman bir put, bir hayvan, tabiat kuvvetleri, semavi cisimler şeklinde ortaya çıkarken günümüzde ise daha çok kendini nesneler ve kapitalizmin temel dayanağı olan "para" olarak göstermektedir. Birey Allah ile olan çizgisinden uzaklaştıkça fani şeylere meyleder ve Allah'tan korktuğu gibi bu nesnelerden korkar ve hayatının merkezine Allah yerine bu varlıkları yerleştirir. (http://www.memleket.com.tr/print.php?type=2&id=8006)

Kayışlıoğlu'na göre Kur'an insan için temel hareket noktası olarak tek tanrı inancını (tevhid) yerleştirmiştir. Buna göre Allah tüm evrenin ve insanın tek yaratıcısı ve yegâne sahibi ve biricik hâkimidir. O ta baştan insanı yaratırken onu karanlıkta bırakmamış ona bilme, düşünme, anlama ve kavrama yetilerini vermiş; iyiyi kötüden ayırt etme imkânı, irade ve hürriyet lütfetmiş, ona gerçeği öğretmiş, hatalarına karşı duyarlı olup tövbe edenleri de bağışlamıştır. Varlığa dilediği gibi tasarruf etme yetkisi sunmuştur. Bununla beraber insan başıboş ve sorumsuz bir varlık da değildir. Çünkü

insan ancak tevhid çerçevesinde kalarak varlığını gerçekleştirebilir. İnkârcılık, şirk, nifak insan benliğini parça parça eder, onu karanlıklara sürükler, onu kıymetsizleştirir. Dünya hayatı bir imtihan sürecidir. İnsan bu hayatın sonunda Allah'a dönecektir. İnsan Allah'ın kendisine indirdiği hidayet rehberi Kur'an'a göre davranmalıdır. Allah'ı unutmanın sonucu şahsiyetin parçalanmasıdır." (Kayışoğlu, 2010, s. 57)

Sorumluluktan Uzaklaşma

Kayışoğlu'na göre farklı bir biyolojik ve psikolojik yapıda varedilen, Allah katında hem aklıyla hem de özgür iradesinden dolayı şerefli bir varlık sayılan, her türlü iyiliği ve kötülüğü birbirinden ayırma özellikleriyle donatılan insan hem bu dünyayla hem de diğer dünyayla ilgili bütün durumlarda çok kritik seçimlerle baş başadır. Bu seçimlerden en önemlisi de bireyin kendi fıtratından uzaklaşıp uzaklaşmama seçimidir. Bu konuda Kayışoğlu şunları dile getirir: "İnsanı ve onun tabiatını en iyi tanıyan Allah onun uyacağı temel ahlâki değerleri ve yaptırımları belirleyerek insana bunlarla uyumlu yaşamayı önermiştir. Ne var ki fıtratıyla çatışan, Allah'ın önerilerini dikkate almayan insan, sorumsuz bir hayat yaşamak isteyen ahlâki ve manevi bir düşüş tehlikesiyle karşı karşıya gelmekte kendisine yabancılaşmaktadır. Allah'ı unutan insana, kendi benliği de unutturulmakta böylece insan fıtratıyla, yaratıcısıyla, varlıkla yabancılaşmakla yüz yüze kalmakta ve yoldan çıkmaktadır." (Kayışoğlu, 2010, s. 58-59)

1.3. YABANCILAŞMANIN NEDENLERİ

1.3.1. Din ve Yabancılaşma

Kutsal sayılan bir varlığa bağlanmayı ifade eden ve kuralları olan bir kurum olarak tanımlanan din en az insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. İnsanlara belirli bir hayat tarzı sunan din, doğaüstü bir özelliğe sahiptir. Din bağlanmayı ve koşulsuz teslimiyeti gerektirir.

Jung'a göre din, insanlığa Allah tarafından sunulan bir reçetedir. Bu reçete de insanları kurtuluşa ulaştırır. Jung bu konuda şunu dile getirir: "Bizim öyle çok ideale ihtiyacımız yok. Biraz bilgelik ve içe bakış yanında bilinçdışından kaynaklanan

tecrübelere yönelik dinî bir hassasiyet aslında yeter. Burada dinî kelimesini kasıtlı olarak kullanıyorum: Zira bana göre hayatı bizzat kendisi veya sevdiği için daha sağlıklı ve daha güzel kılan; onu daha mükemmel ve anlamlı hale getiren bu tür tecrübeler, bu Tanrı'nın bir lütfuydu itirafı için yeterlidir." (Bahadır, 2010, s. 100)

"Akdeniz dünyasında üç büyük din görülmüştür: Yahudilik, Hristiyanlık, Müslümanlık. Tüm insanlara seslenme eğiliminde olan ise; Hristiyanlık ve Müslümanlık olmuştur. Toplumsal varlığın yeni bir tarzıyla birlikte tarihte yeni bir din ve zihniyet yayıldığı zaman eski sınıflar, kabileler ve halklarla birlikte genel olarak eski tanrılar da dinler de bir yana atılmıştır." (Taş, 2007, s. 77)

Dinin yabancılaşmaya etkilerine bakıldığında farklı görüşlerle karşı karşıya kalmaktayız. Kimi düşünürlere göre din yabancılaşmanın nedeni sayılmaktadır. İnsan Tanrı'ya yaklaştıkça kendinden vazgeçer ve gerçek özünden kopar. Kimi kaynaklara göre de kişi Tanrı'dan uzaklaştıkça özünden uzaklaşmış olur ve özünden uzaklaşan kişi kendisine, fıtratına yabancılaşır.

Dinin yabancılaşmayla olan ilişkisi, ilkin kendini Eski-Sözleşme diye tabir ettiğimiz Eski Ahid'te görülmektedir. Burada "puta tapma" şeklinde ortaya çıkan yabancılaşma süreci, peygamberlerin bildirdiği gibi tek tanrı yerine birden fazla tanrıya tapma anlamında olmayıp bireyin kendi emeği sonucu ortaya koyduğu ürünlere yabancılaşması, o ürünler üzerindeki egemenliğini kaybetmesi ve kölesi haline gelmesi şeklinde açıklanır. Birey kendini gerçekleştirmek, aşmak için ortaya koyduğu nesnelere zamanla tapmaktadır ve kendi varlığına ancak bu tapma eylemiyle ulaşmaktadır. (Taş, 2007, s. 79-80)

Dinin yabancılaşmaya neden olduğunu belirten düşünürlerden bir tanesi Feuerbach'tır. Feuerbach'a göre yabancılaşmanın kaynağı dindir ve Tanrı yabancılaşmanın gerçek nedenidir. Ona göre Tanrı denilen şeyin aslında insanın kendi düşüncesi ve özüdür. Ancak insan bu özünü kendi elleriyle kendi dışında oluşturduğu bir varlığa yüklemiş ve bu şekilde bölünen insan kendine yabancılaşmıştır. Birey ancak kendi özüne dönerek yabancılaşmaktan kurtulur. (Ofluoğlu ve Büyükyılmaz, 2008, s. 120)

Ertoy'a göre Marx, dini yabancılaşan bir bilincin ürünü olarak görmektedir… İnsanlar kurumsal farklılaşmanın meydana getirdiği sorunları çözmek için dine müracaat ederler. Din, onların toplumsal koşulları kabul edilebilir ve meşru bir "düzen" olarak algılamalarını sağlar. Marx'a göre din, insanların dünyayı algılayışlarını ve toplumsal bilinçlerini dönüştürerek mevcut koşulları normal olarak algılamalarını sağlar. Ertoy'a göre Marx, yabancılaşmayı önlemek için dinsel yanılsamanın ortadan kaldırmanın yeterli olmadığını düşünmektedir. Ona göre asıl yapılması gereken şey bu yanılsamayı doğuran toplumsal koşulların değiştirilmesidir. (Ertoy, 2007, s. 75-76)

Diğer bir grup düşünür ve bilgiler de insanın dinden ve Tanrı'dan uzaklaşmak suretiyle yabancılaştığını dile getirmiştir.

Yabancılaşma açısından üç büyük dine baktığımızda her üç dinin de ortak bir payda etrafında birleştiklerini görmekteyiz: İnsanlığı ilk haline, yani en doğal, en saf haline Cennet'teki haline döndürmek. Bu dinlerin temel öğretilerine göre insan, yeryüzünde kıyamete dek süren bir yabancılaşma hadisesi içinde bulunmaktadır. Bundan dolayı, her üç dine ait insanlığa gönderilen bu peygamberlerin amacı, insanlığı içinde bulundukları yabancılaşma konumu konusunda uyarmaktır. Sürekli bir hareket halinde olan bu yabancılaşma hadisesi en doğal, en saf hal olan Cennet ile son bulmaktadır. Yani bir anlamda Cennet, yabancılaşmaktan kurtulmayı; Cehennem ise yabancı unsurlarla donanmayı, yani yabancılaşmayı simgelemektedir. Tatar "Yabancılaşmanın Kısa Bir Öyküsü" adlı makalesinde evrenin yaratılışi ile ilgili şu tespitlerde bulunmaktadır: "Evren yaratılış gereği önceleri bir düzen içindeydi. Eski Yunanlılarda 'arke' (ilk, asıl, temel) şeklinde tanımlanan bu birlik ve düzene insanların zamanla müdahale etmeleri sonucunda evren kendi düzeninden uzaklaşmış ve ilk oluşumundan faklı bir hâl almış. Bu durum birey ile evren arasında zıtlıkların oluşmasına yol açmış bu da beraberinde yabancılaşmayı getirmiştir." Tasavvuf kültüründe de buna benzer bir yaklaşımla karşı karşıyayız. Tasavvuf kültüründe, birey saf ve temiz bir fıtrat üzerine yaratılmıştır ve insanın doğasında iyilik ve güzellik vardır. Fakat birey zamanla bu fıtratından uzaklaşır ve asıl yoksunluk ve yokluk olan maddeye yaklaşır. İşte bu yaklaşım bireyin yabancılaşmasında kendi özünden kopmasında temel rol oynar. Birey ancak maddeden uzaklaşarak ve yaratılış gayesine uygun bir hayat yaşayarak yani fıtratına uygun hareket ederek yabancılaşmaktan kurtulur. Tatar'a göre

diğer dinlerde olduğu gibi İslâm kültüründe de şeytan, yabancılaşma hadisesinin ilk temsilcisi olarak görülür. O, başlangıçta bir melek veya melek konumunda iken, ilâhî emre itaat etmemek suretiyle kendi aslî tabiatında bir değişme ve dönüşüme uğramış bunun sonucu olarak eski ruhanî makam ve mekânını da yitirmiştir. Hem mekânsal hem de cevher olarak gerçekleşen bu değişim ve göç hadisesi tam anlamıyla yabancılaşmanın ilk örneği olarak ele alınmaktadır. Buna bağlı olarak şeytan karşısında mücadele verme fikri, gerçekte insanın kendi yabancılaşma süreci karşısında gösterdiği dirençlilik olarak değerlendirilir." (Tatar, 2003, s. 14-15)

1.3.1.1. Mevlâna'da Yabancılaşma Düşüncesi

Mevlana, yabancılaşma kavramını "Mesnevi" adlı eserinin başında anlattığı "Ney'in Hikâyesi" ile sembolize etmiştir. Ney, sazlıkta yetişen bir kamıştır başlangıçta. Bu kamış, ney yapılmak için sazlıktan, yani doğduğu yerden koparılır. Bu kopuş da onun acı acı feryâd etmesine yol açmıştır. Bu feryâd aslında insanın dostundan yani Allah'tan ayıldığı için dile getirdiği figândır. Bu yönüyle insan da kamışa benzer. İnsanoğlu başlangıçta ruhlar âleminde yaratıcısıyla birlikteydi. Ancak daha sonra dünyaya gönderilmek suretiyle balçıktan yapılıp bir tene, bir bedene hapsedilmiştir. İşte bu sürgün, bu ayrılış onun için bir yabancılaşmanın başlangıcını oluşturmuştur. Çünkü doğduğu yerden, yabancı olduğu yere doğru bir yolculuğa çıkmıştır.

Mevlana'ya göre ruhlar âleminden dünyaya gönderilen, sürgün edilen birey ancak Allah içinde kaybolarak, onun özüyle bütünleşerek yabancılaşmaktan kurtulur. Dünya ile temasın yaygınlaşması, dünyaya meyl etmesi bireyin yabancılaşmasında önemli bir rol oynar. Mevlana'ya göre Allah, iki farklı grup oluşturdu. Bu gruplardan bir tanesinin gözlerini gafletle bağladı ve dünyalık işlerle uğraşmalarını sağladı. Bu şekilde dünya bayındır hale geldi. Bir diğer grup da Allah aşkıyla, ahret düşüncesiyle yaşadı ve bu şekilde diğer dünyayı bayındır hale getirdi. İşte bu noktada dünyalık işlerine kendini kaptıran, mal mülk açsından güçlü olan "Firavun" yabancılaşan bir prototip olarak karşımıza çıkar. Diğer taraftan da dünyadan elini eteğini çeken tamamen Allah aşkı ile yanıp tutuşan "Veli" ise yabancılaşmaktan kurtulmuş bir prototiptir Mevlana'da (Tekin, 2010, s. 111)

Dünyayı algılayış açısından ve dünyanın bireyi yabancılaştırması noktasında Mevlana ve Cüneyd-i Bağdadî'nin aynı düşünce ekseninde birleştiklerini görmekteyiz. Mevlana'ya göre birey dünyaya ne kadar meyl ederse, maddi âleme ne kadar dalarsa o kadar aslından, özünden uzaklaşmış olur. Özünden uzaklaşan birey bu şekilde de Allah'tan kopmuş olur. Cüneyd-i Bağdadi'ye göre de dünya işleri bizim "O" na ulaşmak için gittiğimiz yolda önümüze çıkan engellerdir. Kişi bu engellerden sıyrıldığı sürece "O" na yaklaşır bu engellere takıldığı sürece "O" ndan uzaklaşır.

Mevlana, insanın maddi kaynaklardan, hırslardan uzaklaşmadığı sürece "Mutlak Varlık" a ulaşamayacağını ifade eder. Kişi, eğer Tanrı ile birleşerek "O" nun özünde kendi özünü eritirse, yani bir anlamda Tanrı düşüncesinde kaybolursa bu şekilde ruhunu, nefsini terbiye ederse yabancılaşmaktan kurtulur. Yalnız şu da unutulmamalıdır ki, Mevlana dünyalık ile ilgili düşüncelerini açıklarken bu dünyadan tamamen kopma gibi bir düşünce ifade etmemiştir. Onun dikkat çekmek istediği, karşı çıktığı nokta aklın tamamen ön plana çıkartılarak kalbin unutulması, maddeye yönelip ruhun bir kenara bırakılmasıdır. Mevlana'nın bu yönüyle Nietzsche ile aynı düşüncelere sahip olduğunu görmekteyiz. Nietzsche'ye göre zihni faaliyetler, sanayileşme ve teknolojik gelişmeler sonucu gittikçe büyüyen, güçlenen birey aynı şekilde ruhunu kaybetmiştir ve benliği yok olmuştur. Siyasi ve ekonomik alanlarda sürekli bir savaş halinde olan insan zamanla kendisiyle çatışır duruma gelmiştir. Bütün anlamlardan soyutlanan, nihilizmin batağına saplanan birey bir anlamda yabancılaşmıştır. (Yazoğlu, 2007, s. 12-13)

"Yabancılaşmaya karşı durumu bir süreç olarak gören Mevlâna'nın bu bağlamda ideal tip olarak 'Kamil insan'ı kavramsallaştırdığını görmekteyiz. Kamil insan, dünyevi olan ile ilişkisini asgari seviyeye indirmiş, nefsini eğitmede oldukça yol almış ve Tanrı ile hemhal olma seviyesine ulaşmıştır. Garaudy'nin deyişiyle, bu mertebeye ancak 'ben' duygusunun öldürülmesiyle ulaşılmaktadır. Bir anlamda kendine yabancılaşma problemini artık aşmıştır. 'Veli' ise Mevlâna için yabancılaşmayı aşmış bir prototip olarak ortaya çıkar. Velilerin ilk mücadeleleri nefislerini öldürerek arzu ve şehvetlerini terk etmiş olmalarıdır. Veliler Tanrı'da yok olarak 'kendi' liklerini o aşkınlık içerisinde kaybetmiş insanlar olarak özelde Mevlâna'nın kurduğu hiyerarşide üst katmanda bulunurlar." (Tekin, 2010, s. 116)

Bütün bunlardan hareketle şunu ifade edebiliriz ki kişi fıtratından uzaklaştığı sürece kendisine yabancılaşır. Tevhit düşüncesi çerçevesinde yaşamadan, Allah ile bağlarını koparan, dünya işleriyle meşgul olup diğer dünyayı unutan birey aslına, fıtratına yabancılaşır.

1.3.2. Tabiat ve Yabancılaşma

Modern insanın karşı karşıya kaldığı en büyük problemlerin başında çevre problemi ve bunun neticesinde doğaya, tabiata karşı meydana gelen yabancılaşma gelmektedir. Özellikle yoğun sanayileşme ve teknolojik gelişmeler sonucu bilinçsiz bir şekilde kullanılan doğal kaynaklar doğanın dengesini bozmuş ve insan ile doğa arasındaki uyum insan aleyhine bozulmuştur.

Evren, doğa, tabiat belli kurallar çerçevesinde oluşmuştur. Bu kuralları düzenleyen, takip eden bir yaratıcı mevcuttur. Bazı batılı filozofların aksine everen sahipsiz değildir, başıboş bir şekilde ilerlememektedir. Bu konuda Kur'an: "Güneş ve Ay bir hesaba göre (hareket etmekte) dir. Bitkiler ve ağaçlar secde ederler. Göğü Allah yükseltti ve mîzanı (dengeyi) O koydu. Sakın dengeyi bozmayın. Ölçüyü adaletle tutun ve eksik tartmayın." derken tabiattaki dengeye dikkat çekmektedir. (Özdemir, 1999, s. 5)

İlahi emirlere uymayan, doğanın, tabiatın yaratılış felsefesiyle ters düşen birey aşırı tüketim, aşırı nüfus artışının beraberinde getirdiği sınırlı kaynakları fazlasıyla tüketme neticesinde evrenin dengesi bozulmuştur. Ivan İllich'e göre insan, evren içinde bir tek hayat biçimine uyacak bir biçimde dünyaya gelmiştir. Anayurdu yeryüzüdür ve bu yurt, şimdi yine insan tarafından tehdit edilmektedir. Aşırı nüfus, aşırı refah ve yanlış teknoloji çoğu zaman, bir araya gelip çevrenin dengesini tehdit eden üç yönelim olarak görülmektedir. (Bayhan, 1997, s. 99)

Karbon salımı, artan tüketim, yaşanan çevre tahribatı, doğal yaşam alanlarının kimyasal maddeler tarafından tehdit edilmesi, hava kirliliğinden doğan asit yağmurları

ve ekolojik dengenin bozulması çok tehlikeli bir durumla karşı karşıya olduğumuzu net bir şekilde ortaya koymaktadır. (Doğan E. , 2010, s. 606)

"Fritjof Capra'nın ifadesiyle aşırı teknolojik büyüme, hayatın fiziksel ve ruhsal olarak sağlıksızlaştığı bir çevre yarattı. Kirli hava, sinir bozucu gürültü, trafik tıkanıklığı, kimyasal kirleticiler, radyasyon tehlikeleri, fiziksel ve psikolojik stresin pek çok başka kaynakları çoğumuzun günlük hayatının bir parçası oldu. Bu çok katlı sağlık tehditleri teknolojik ilerlemenin arızi yan ürünlerinden ibaret değildir; onlar büyümeyi ve yayılmayı tek amaç edinmiş bir ekonomik sitemin bütününe ilişkin tezahürlerdir. Sanayileşmenin yarattığı yapay dünyanın yapay ürünleri insan sağlığını bozmuştur. Bu anlamda gerek beslenme gerekse giyimde giderek artan sanayi ürünlerinin olumsuz etkilerine karşı bir tepki olarak doğal kaynaklara dönme eğilimi başlamıştır… Dolayısıyla insan, kendi yarattığı yapay dünyayla doğal dünyaya yabancılaşmasının farkına sonunda varabilmiştir. Ancak bozulan tabiatın dengesinin tam olarak yeniden sağlanabilmesi çok zordur. Kendi mutluluğu ve refahı için nesiller boyu uğraşan; bu süreçte bir yandan yeni şeyler yaparken diğer yandan bozan insanoğlu bundan sonra atalarının tecrübelerinden yararlanarak yeni gelişmeleri hem tabiatın hem de sosyal tabiatın dengesini bozmadan yapma uğraşı verecektir. Bu hayatta kalma veya yok olmanın şartıdır." (Bayhan, 1997, s. 99-100)

1.3.3. Teknoloji ve Yabancılaşma

Gelişme, ilerleme diye tabir edebileceğimiz teknoloji, tarihin her döneminde insanla birlikte anılır olmuştur. Yaşamı kolaylaştırma ve doğayı kontrol altına alma adına ya da fiziksel ve zihinsel yönden başa çıkılacak zor durumlarda insan, her zaman teknolojiye başvurmuştur. Teknikte ilerleme sağlayan toplumlar tarih sahnesinde her zaman kârlı bir pozisyonda olmuştur. Tekerleğin icadı, bronz ve tunç gibi madenlerin keşfi ve bunların günlük hayatta kullanılması, daha sonra bu madenlerin yerini demir ve çeliğe bırakması ve bunların yaygınlaşması teknolojinin insanlar için vazgeçilmez bir noktaya getirmesini sağlamıştır. Hatta teknolojik anlamda bu tür araçlara sahip topluluklar, diğer topluluklara karşı üstünlüğünü kabul ettirmiştir. Teknolojik gelişmeler sonucu elde edilen yeni araçlar insanlığın dönüm noktası sayılabilecek birçok olaya imza atmıştır: Kimi zaman devletleri tarih sahnesinden silmiş, kimi zaman toplulukları

göçe zorlamış kimi zaman da bir çağın kapanmasına neden olmuştur. (Özkul, 2009, s. 107)

Özellikle sanayi devrimiyle birlikte gelişen insan hayatında önemli bir rol oynayan ve modern çağın insanları için vazgeçilmez olan teknolojiyi, günümüz insanı artık yavaş yavaş sorgulamaya başladı. Romana Guardini "Die Macht" (İktidar) adlı kitabının başında Modern Çağ'ın artık sona erdiğini söyler. Bu ifade, pek çok çağdaş yazarın ortak bir şekilde oluşturduğu bilinci yansıtmaktadır. Bu yazarların çoğu makineye karşı değişen tutumumuzdan söz eder. Bu yazarlara göre teknolojik nimetlere olan inanç büyük ölçüde zayıflamıştır ve makine ile insan ruhu arasındaki çatışma belirgin hale gelmiştir. Pappenheim teknolojinin olumsuz yönü hakkında ayrıca şunları dile getirmektedir: "Şurası bir gerçektir ki Avrupa ve Amerika'da birçok kişi, makinenin insanlığın manevi değerlerini tehdit ettiğini kabul etmiştir. Bu kişiler önceki kuşakların derinden etkilemiş olan teknolojik ilerlemeye karşı büyük inancı anlamakta güçlük çekiyorlar. Teknolojiye olan bu inanç, Orta Çağ dünyasının yıkılışını izleyen yüzyıllarda insanın karşı karşıya kaldığı durumdan kaynaklanmıştır. O zamana kadar fiziksel ve manevi var oluşunu kucaklayan evrensel bir düzenle bütünleşmiş olduğunu düşünen birey, köklerinden koparılmış ve sarsılmaz dinsel kesinlik günlerinde barındıran doğaüstü sığınaklardan sürgün edilmiş olduğunu fark etmiştir. Artık kendisi için temeli bu dünyadaki yaşamda bulunması gereken yeni bir yuva kurmaya zorlanmaktaydı. Bu dünyevi ikametgâhı daha güvenli ve daha cana yakın kılmak, emredilen bir mücadele olmuştu. İnsan, bu çağrıya doğa güçlerini anlayıp onlara hükmetmek ve onları kendi amaçları için kullanmak konusunda sağlayacağı başarı ölçüsünde karşılık verebilirdi. Böylece insanın kendisini makinenin çekiciliğine kaptırması için zemin hazırlanmış oldu. Makinenin saltanatı, insan özerkliğinin saltanatını vaat eder gibiydi. Teknolojik gelişme, insanlığın gelişmesiyle özdeş hale geldi." (Pappenheim, 2002, s. 27-28)

"Genel olarak sanayi öncesi toplum ve değişimle birlikte sanayi toplumunun yapısını Daniel Bell şu şekilde betimlemektedir: Bell'e göre sanayi öncesi toplumlarda hayat, öncelikle 'tabiata karşı bir oyun'dur. İşgücünün çoğunluğu tarım, madencilik, avcılık, ormancılık gibi doğal maddeleri işleme endüstrilerinde, eskiden kalma yöntemlerle ve kas gücüyle çalışmaktadır. Dünya anlayışları mevsimler, fırtınalar,

toprağın verimliliği, suyun miktarı, maden yataklarının derinliği, kuraklık ve sel gibi değişen olaylar tarafından belirlenir. Hayatın ritmi de bu beklenmedik olaylara göre şekillenir. Sanayi toplumları ise mal üretirler. Dolayısıyla sanayi toplumlarında hayat, 'mamul hale getirilmiş tabiata karşı bir oyun' dur. Dünya teknik ve rasyonel bir hal almıştır. Makine hâkimdir ve hayatın ritmi mekanikleşmiştir. Kas gücünün yerini yaratılmış enerji almıştır. Sanayi toplumunun niteliği üretimde verimliliğin artışı ve standartlaşmış kitle halinde üretimdir. Enerji ve makineler işin tabiatını da değiştirmiştir." (Bayhan, 1997, s. 106)

Günümüzde teknolojiye yapılan eleştiriler daha çok manevi değerleri aşındırmasına ve manevi kültürü yok etmesine yönelik eleştirilerdir. Teknoloji ile insan ruhu arasında bir boşluk, aşılması mümkün olmayan bir duvar ve bir zıtlık oluşmuştur. İnsanlığın faydası, yaşamı kolaylaştırmak için üretilen ve insanın emrinde olan makine yani teknoloji zamanla insanı esir almıştır. Yaşamı kolaylaştıran, insanlığa rahat nefes aldıran teknoloji zamanla insanlığın benliğine sahip olmuş, onu kişiliksizleştirmiş ve kendi iç yasasını oluşturmuştur. (Pappenheim, 2002, s. 30-33)

1.3.4. Kentleşme ve Yabancılaşma

Avcılık ve toplayacılıktan sonraki dönem olarak başlangıç kabul edilebilecek kentleşme kavramı, özellikle sanayi devrimi ile birlikte hız kazanmış ve bu dönemde daha iyi bir yaşam umuduyla kırlardan, sanayileşmenin yoğun olduğu alanlara doğru bir göç dalgası başlamış ve kentler giderek genişleyerek nüfusun yoğun olarak yaşadığı alanlar haline gelmiştir.

"En geniş anlamıyla kentleşme, gelişmiş-gelişmemiş, Batılı-Doğulu, sosyalist-kapitalist tüm çağdaş toplumlarda izlenen belki de en kapsamlı ve önemli bir toplumsal olgu olarak belirmektedir. Ancak bu olgunun az gelişmiş ülkelerdeki görünümü diğerlerinden temelde farklılaşmaktadır. Çünkü kırdan kente göç eden kişiler hem bir bütün olarak toplumun yaşadığı yabancılaşma ve anominin etkisi altında bulunmakta hem de bizzat kendisi kapsamlı ve derin bir anomi ve yabancılaşma ortamı içerisinde bulunan ve bu doğrultuda hızla dönüşen büyük kentin yeni üyesi olmaktadırlar. Gerçekte birbirinin içinde, doğrudan ve karşılıklı ilişkili olan bu süreç, yeni kentliyi

çoğu kez uyum bunalımı olarak adlandırılan ve psişik hatta giderek psikiyatrik bir nitelik kazanan bir bunalım içine sürüklemektedir." (Tolan, 1980, s. 256-257)

"Batı'da yeniden uyanış ile birlikte meydana gelen en büyük değişimlerin başında kırdan kente doğru meydana gelen akın ve bununla birlikte ön plana çıkan kentleşme olgusudur. Bu değişim çatışma ve bireyin uyumsuzluğunu da beraberinde getirmiştir. 19.yüzyılda artan sanayileşme hamlesi, iş imkânlarının artması, 20.yüzyılda ise; görünürde sağlık, eğitim, barınma ve geçinme ihtiyacından, temelde ise artan ırkçılık, sınıflaşmadan dolayı bu göçler hız kazanmıştır ve hazırlıksız yakalanan kentler büyüklükleri açısından devasa köylere, iletişimleri ve paylaşımları açısından ise bağımsız, kopuk ve ilişkisiz bir yapıya bürünmüşlerdir, bir nevi robot fabrikasına dönüşmüşlerdir. Kırdan kente göç etmekle sınıf atlayacağına inanan, kentleşmeden ve onun getirdiği yeni yaşam biçiminden habersiz köylü de ne köyüne geri dönebilme cesareti gösterebilmiştir ne de şehre adapte olabilmiştir." (Taş, 2007, s. 116-117)

"Kentin çok sayıda fertlerden meydana gelmiş büyük bir topluluk olması, fertler arasındaki münasebetleri geniş ölçüde etkilemiştir. Fertlerin sayısı arttıkça, fertler arasındaki farklılaşma da artmış, ekonomik ve sosyal statüye, zevklere ve değerlere vs.ye göre birbirinden ayrılmış olan gruplar ortaya çıkmıştır. Diğer yandan sayı bakımından artış sosyal münasebetlerin karakterini değiştirmiştir. Dolayısıyla, bir köy topluluğundaki birinci dereceden temasların yerini, ikinci dereceden temaslar almış, fertler arasındaki ilişkiler gitgide gayri şahsi, yüzeysel, geçici, kısa süreli ve parçalı olmaya başlamıştır. Ayrıca, kentin kalabalık topluluğu içinde yaşamış olma, ferdin bir yandan aile, komşuluk grupları, köy cemaati gibi birinci dereceden grupların baskı ve kontrolünden kurtulmasına, böylece ferdiliğini ve şahsiyetini kazanmasına yol açarken, diğer yandan anomik duruma ve kararsızlık hali içerisinde kalması gibi bir sonuç doğurmuştur. Bu bağlamda Erdoğmuş'un ifadesiyle, 1950 yılından itibaren köylülüğün çözülmeye başlaması, yani şehir hayatının köy hayatına tercih edilmesi; dolayısıyla 'biz' duygusunun hâkim olduğu gemeinschaft-cemaat tipi toplum düzeninden ferdiyetçiliğin hâkim olduğu gesellschaft-cemiyet tipi toplum düzenine geçişin, anominin ortaya çıkmasını kolaylaştırdığı görüşü bazı sosyologlar tarafından benimsenmiştir. Bu görüşün Türkiye için de geçerli olduğu söylenebilir." (Bayhan, 1997, s. 113-114)

"11. yy. sonlarında Batı'da sık sık duyulur olan 'Allah köyü, insanlar şehirleri yarattı.' sözü bize tarihi bakımdan cemaatin önceliğini gösterir. Cemaat bir yere bağlı yerleşme ve organizasyon şeklidir. Cemiyet ise geçici ve zahiri şekilde bir birliğin ortaya çıktığı yaşamanın ifadesidir. Schimdth et-al'e göre cemaat kendi başına yaşayan bir organizmadır. Cemiyet ise mekanik olarak bir araya gelen bir topluluk mahiyetindedir." (Gezgin, 1988, s. 183-184)

"Sonuç olarak İsimsizlik, homojenlik ve kurumsal devasalık gibi boğucu özelliklere sahip kentleşme, insanlar arasındaki yakınlığı, benzersiz nitelikteki mahalleleri ve insani ölçekli bir politikayı içinde barındıran kentsel alanı yuttuğu gibi, doğaya yakınlığı, kutsal bir yardımlaşma anlayışını ve sıkı aile ilişkilerini barındıran kırsal alanı da ortadan kaldırmaktadır. Kentleşme 'kent' ve 'kır' sözcüklerinin toplumsal, kültürel ve politik açıdan artık kullanılmadığı kimliksiz bir dünyanın içine çekmeye çalışır. Çoğu zaman kentleşme ve kent olmak ölçütleri arasında hiç fark gözetmeyiz… Kent olgusunu aşan kentleşme, fastfood (hazır ve hızlı tüketme) tarzı bir iletişim ve paylaşım yapısı üzerine kurulmaktadır, geleneksel yapıyı tanımaz, bunu taşımak ısrarını sürdürenleri de ayıklar, bünyesinde barındırmaz, 'uyumsuzlar' tanımlaması ile zorla kendisinden olmaya zorlar, aksi durumlarda onları dışarı iter. Sevgi paylaşımı bile sahte, anlık ve geçicidir. Acının dışa yansıması ayıplanır, alaya alınır. Bunun yerine, 'daha fazla tercih var.' , 'daha iyisini bulursun' düşüncesini yeğler ve günlük tüketim gibi, günlük aşk ve sevgi paylaşımını vurgular. Bu durum medya, müzik ve film üretimiyle oyuncak sanayisiyle yüksek sesle vurgulanmaktadır. Bu durum, kır ve önceki kent yapısından gelen birey üzerinde şiddetli bir baskı oluşturmakta, hangisini tercih edeceğine dair karar vermesini güçleştirmekte ve bireyin her iki ortama da yabancılaşmasını getirmektedir." (Taş, 2007, s. 121)

1.3.4.1. Gecekondulaşma Sürecinde Yabancılaşma

Sanayileşme ve tarım alanlarının azalmasıyla birlikte özellikle kırlardan kentlere doğru yoğun bir göç dalgası başlamıştır. Şehirdeki imkânlar ve şehrin çekiciliği de eklenince bu göç dalgası daha da yoğunlaşarak devam etmiş. Göç eden bu bireyler kentlerde kendilerine yeni bir yaşam alanı yaratma çabasına girmişlerdir. Kentlerin kenarlarında kurulan, sosyal ve organik açıdan kentlere bağlı olan ama yaşam tarzı

açısından kentlerden tamamen uzak olan bu yaşam alanlarına "gecekondu" adı verilir. Gecekondu, bir gecede inşa edilip yapılan ev anlamına gelir. Gecekondu bölgelerinde yaşayan bireylerin, her ne kadar kent sınırları içinde görünse de yaşam tarzı ve yararlanılan imkânlar açısından kentlerden çok uzak bir konumda olduklarını görürüz. Kent ve kırsal arasında sıkışıp kalan bu bireyler, ne tam anlamıyla kentlere adapte olabilmiş, kentlerin genel geçer kurallarını özümseyebilmiş ne de kırdan kentlere göç ederken beraberinde getirdiği gelenek ve göreneklerinden kopabilmiştir. İşte bu ikilem arasında sıkışıp kalan birey zamanla birtakım sorunlar yaşamıştır. (Bayhan, 1997, s. 118)

"Yörükan'a göre ise, gecekondulu vatandaş büyük şehirlerin diğer vatandaşları gibi, kalabalık içinde yalnız kalmış bir vatandaştır. Tıpkı apartman sakinlerinin birbirlerini tanımamaları gibi, o da beş-on gecekondu ilerisindekini tanımayabilir. Bu sebeple bilhassa yoğun ve karmaşık gecekondu bölgelerinde, kanaat birliğine, zihniyet birliğine, inanç birliğine rastlamaya pek imkân yoktur. Normsuzluk hali, hâkim fikirlerden yoksunluk, şuurlu ve kararlı grup hareketlerinin yokluğu ve ferdi davranış çokluğu, bir şehir davranışı, hatta aşırı bir şehir davranışı olarak bu bölgelerde de görülür." (Tolan, 1980, s. 278)

1.3.5. Tüketim ve Yabancılaşma

"Tahrip etmek" , "harcamak" , "israf etmek" , "bitirmek" anlamlarına gelen tüketim kavramı sadece ekonomik ve faydacı temelde değil aynı zamanda toplumda bir sembol, bir imge bir işaret bir gösterge olarak da ele alınmalıdır. Çünkü refah toplumlarında tüketim asıl işlevi dışında aynı zamanda sınıf, statü, prestij, farklılık ayrıcalık ve kimlik ile ilişkilendirilir. (Aytaç, 2006, s. 30)

Kapitalizmle birlikte ortaya çıkan tüketim kültürü, temel ihtiyaçların giderilmesinden çok bireyin toplum içinde bir statü kazanmasında başrol oynayan bir unsurdur. Kapitalist düzende sistemin sekteye uğramaması için üretimin devam etmesi, üretimin devam etmesi için de tüketimin sürekli olması gerekir. Bireyler ancak

tüketebildikleri ölçüde toplumda varolurlar ve kapitalist düzen tüketimi körüklemek için "reklam" unsurunu kullanır. (Bayhan, 1997, s. 49)

"İnsanların kitle iletişim araçları yoluyla giderek görsel bir kültüre tutsak edildiği kapitalist toplumda, tüketimi kırbaçlayan reklam tiranlığının işlevselliği önem kazanır. Reklamcılık kapitalist toplumlarda insanları daha fazla çalışıp parayı güçlendirerek kendilerine daha fazla satın alma olanağı tanımaya güdüleyen temel kurumlardan biridir. Ancak buna ek olarak insanlar tüketmeye hem de çılgınca tüketmeye yönlendirilmelidir. Çünkü tüketim, ekonomik sistemi ayakta tutan başlıca etmendir. Kapitalist sistem ancak bu yolla ayakta kalabilir, sistem tarafından yaygınlaştırılan korku ve sefalet, yoğun ve yaygın tüketim yardımıyla azaltılabilir. Bu nedenle reklam yol gösterici araçtan daha farklı bir şeydir; günlük yaşamı denetim altına alıp toplumsal ilişkilere egemen olur. Bunun yanında reklam insanları içine kapanmaya yönlendirerek kendilerini diğerlerinden ayrı tutmaya ve bu yolla da ortak bir tat olanağından yoksun kalmaya yöneltir. Reklam, kitle iletişim araçları tarafından aktarılan yaygın bir sanat dalıdır. Öyle bir sanat türüdür ki ikna eder ve böylece hem uzun hem de kısa dönemde ani ve kesin inandırıcı etki yaratır. Kısa dönemli etkisi mal satışı sağlamak, uzun dönemli etkisi de farklı sınıf sistemini zihinlere yerleştirmektir. Mal satmak için reklam; tutumları, yaşam biçimlerini gelenek ve görenekleri, huyları, tercih hakkını değiştirir, aynı zamanda bu değişikliklerden kaynaklanan ekonomik sisteme açık zemin oluşturur." (S. Özbudun, G. Markus, T. Demirer 2008, s. 68-69-70)

"Kellner'in ifadesiyle hayatımızı belirleyen ihtiyaçlarımız, değerlerimizi ve günlük davranış kalıplarımızı üretmede, reklam, moda ve tüketim olgusunun hayati önemi vardır. Dolayısıyla tüketim talebini en yüksek düzeylerde tutabilmek için reklam ve moda endüstrileri, tüketicileri, artık kökleşmiş durumda bulunan alışkanlıklarını değiştirmeye, eski eşyalarını kaldırıp atarak bunların yenilerini almaya ikna etmek zorundadır. Bireyler sürekli olarak tüketmekte ve bireyselliklerini ve konforu ilginç yöntemlere başvurarak birleştirmeyi başarmaktadır. Bireyler sürekli olarak tüketmekte ve bireyselliklerini gerçekleştirebilmek amacıyla modayı izlemektedirler. Bunları, toplumsal olarak kabul edebilmek yani iyi giyindiklerini kanıtlamak ve daha popüler olmak için yapmaktadırlar. Bununla birlikte, yığınsal olarak üretilen tüketim eşyaları ve

moda, yapay-sahte bir bireysellik, artık 'tüketim eşyası haline getirilen özne-insan' ve bir 'imaj' yaratmakta kullanılır." (Bayhan, 1997, s. 49)

"Refahın çok tüketebilmekle özdeşleştiği ileri kapitalist ülkelerde amaç, mümkün olan en fazla hem maddi hem maddi olmayan metayı pazara sürebilmek ve tüketilmesini sağlamaktır. Artan tüketimin amacı, insanların insani özünü geliştirmeye yönelik olmaktan çok, onları düşünmekten, yaratmaktan alıkoyan ve yabancılaştıran kısır döngü haline gelir. Prodüktivizm ve rasyonalizm ideolojisi, pazar şartları içerisinde en fazla üretmeyi amaçlayan bir toplumsal örgütlenme biçimi geliştirirken, bu örgütlenme içerisinde insanlar, yalnızca makinelerin bir parçası ya da doğrudan bir üretim ama çoğunlukla tüketim aracı niteliğine dönüşürler. Bir insanı en fazla tüketebilmek için her şeyi yapmasının olağan olduğu toplumsal yapıda sınır, yalnızca diğer insanların bu özgürlüğünü yani tüketme özgürlüğünü kısıtlamamaktır. Böyle bir toplumda her şey tüketim boyutunda anlam kazanır. Zaman, mekân, eğlence ve hatta cinsellik bile metalaşıp tüketilirken, bunların insani içeriklerinden soyutlanarak pazarda satılan nesnelere ve anlamını yitirmiş etkinliklere dönüştüğü görülür. Bu anlamda ileri kapitalist toplumun bireyi, her türlü yaratıcılıktan uzak, tüm toplumsal değerlere yabancılaşmış ve tek kuralın daha fazla tüketmek olduğu bu ortamda, temel hedef olarak tekdüzeliği içselleştirmek ve benimsemek durumunda kalmaktadır." (Bayhan, 1997, s. 52)

1.3.5.1. Para ve Yabancılaşma

Mal veya hizmet karşılığı bir değişim aracı olarak tanımlanabilecek para, zamanla bu misyonundan sıyrılarak insanlar üzerinde bir erk, bir güç simgesi haline gelmiştir. Özellikle kapitalizmin en büyük silahı olan para konusunda Tolan, şu değerlendermeyi yapmaktadır:

"İnsan-doğa ilişkisinde insanı diğer canlılardan ayıran özelliklerin başında, doğaya egemen olabilmesi, onu değiştirebilmesi ve gerçek gereksinimleri doğrultusunda kullanabilmesidir. Bu da insanın yaratıcı emeği ile gerçekleşmektedir. Marx, yaratıcı emeğin yabancılaşmasından söz ederken, onun ürününe yabancılaşması sürecini vurgular. Bu yabancılaşmanın gizi de şeylerin kullanım değeri yerine, değişim değeri ile ifade edilir olmasında, yani malların metalaşması sürecinde aranmalıdır. Buna göre mal,

insanların doğrudan doğruya gereksinimleri için ürettiği şey olarak düşünülmelidir. 'Bir şeyin yararlılığı, onu bir kullanım değeri haline getirir… Kullanım değerleri, ancak kullanım ya da tüketim ile bir gerçek haline gelir; bunlar, toplumsal biçimi ne olursa olsun, her türlü servetin özünü teşkil ederler. İncelemek üzere olduğumuz toplum biçiminde bunlar ayrıca, değişim değerinin maddi taşıyıcılarıdır.' Buradan da açıkça anlaşılacağı gibi, asıl niteliği kullanılmak, yararlanılmak ve bunun için de tüketilmek olan şey, belli bir toplumsal yapıda bu niteliğinden ayrılıp başka bir amaca yönelmektedir. Her şeyin mübadele alanına girdiği ve alım-satım nesne olduğu kapitalizmde bu temel değer, yani kullanım değeri, başka bir ölçüte göre değerlendirilir: Bu temel ölçüt, sistemin en kavrayıcı simgesi olan, her şeyi karşıtına dönüştürebilen bir büyülü güçtür; yani paradır: 'Altın! Sarı, pırıl pırıl halis altın…' Shakespeare'nin dediği gibi 'Karayı aka, eğriyi doğruya, kötüyü iyiye, soysuzu soyluya, kocamışı gence yüreksizi yiğide çeviren para…' Mallar ve insanın temel özelliği olan emek dâhil tüm şeylerin parasal ilişkiler aracılığıyla -ve içinde- nesneleşmesi, doğrudan insanların kullanımı yerine değişimin temel amaç olması, Marx için yabancılaşmanın bir görünümüdür; yani bu anlamda yabancılaşma, kullanım değerinin yerini değişim değerinin almasıdır." (Tolan, 1980, s. 153)

"Evrensel bir değişim aracı olan para, toplumsal ilişkileri insanî niteliklerinden uzaklaştırmakta ve nesneler dünyasına bağımlı kılmaktadır. Özel mülkiyet sisteminde para, kapitalizmin yüce değeri olan değişimin, dolayısıyla da insanlar arası ilişkilerin aracısıdır. Para, her şeyi satın alınabilir kılarak, insanların gerçek ilişkiler kurmasını engellemekte, toplumsal münasebetleri bozmaktadır. İnsanlar, aralarında insanî değerlerin değişimine dayanması gereken ilişkileri, metaların sahip oldukları değişim değerine göre düzenleyerek birbirlerine yabancılaşırlar. Marx, paranın insanî niteliklerin, saygınlık, iyilik ve yeteneğin yerine ikame edildiğini söyler. Ona göre para, her şeyin everensel karşılığıdır; tüm doğal ve insanî niteliklerin yerine geçmiştir. Şöyle der Marx: 'İktisatçı, senden yaşam ve insanlık olarak aldığı şeylerin yerine, para ve zenginliği koyar ve senin yapamadığın her şeyi senin paran yapabilir, yiyebilir, içebilir, baloya, tiyatroya gidebilir; sanatı, derin bilgiyi, tarihsel tuhaflıkları, siyasal erkliği sınar; yolculuk edebilir; bütün bunları sana verebilir; bütün bunları satın alabilir; gerçek yetenektir o.' " (Ertoy, 2007, s. 70-71)

"Yine elde etme ve tüketme sürecinde paranın yabancılaştırıcı etkisini Marx şu sözcüklerle çok güzel açıklamıştır:'Para… Gerçekte insanca ve doğal olan güçleri salt soyut fikirlere, bu yüzden kötülüklere dönüştürür; öte yandan gerçek kötülükleri ve düşleri, yalnızca bireyin imgeleminde yaşayan güçleri de gerçek güçlere dönüştürür… Dürüstlüğü kötülüğe, kötülüğü erdeme, köleyi efendiye, efendiyi köleye, bilgisizliği akıllılığa, akıllılığı bilgisizliğe dönüştürür… Kendisine yüreklilik satın alabilen kişi, korkak bile olsa yürekli olup çıkar… İnsanı insan olarak, dünyayla ilişkisini de insanca bir ilişki olarak düşünür; o zaman sevgiye karşı sevgi, güvene karşı güven vb. bulursunuz. Sanatın tadına varmak istiyorsanız sanattan anlayacak biçimde eğitilmiş olmanız gerekir; başkalarını etkilemek istiyorsanız, gerçekten canlılık aşılayıcı, sürükleyip götürücü bir etki yaratabilmelisiniz onların üstünde. İnsanlarla, doğayla aranızdaki ilişkilerden her biri, istencinizle saptadığınız amaca uygun gerçek, bireysel yaşamınızın belli bir dışavurumu olmalıdır. Sevgi uyandırmadan seviyorsanız, başka deyişle sevginiz o durumuyla sevgi yaratmıyorsa, seven bir insan olarak canlılığınızın dışa vurmasıyla kendinizi sevilen bir insan yapamıyorsanız, sevginiz güçsüzdür, bir talihsizliktir.' " (Fromm E. , 2006, s. 126)

Yine Marx'a göre, iktisatçılar der ki: "İnsanlar birbirlerine duymadıkları güveni şeye (paraya) duyarlar. Peki, neden şeye (paraya) güven duyarlar? Anlaşılan yalnızca kişilerin birbirleri arasındaki şeyleşmiş ilişki olduğu için." (Marx, 2010, s. 113)

1.3.6. Modernleşme ve Yabancılaşma

Özellikle sanayi devrimiyle birlikte 19. yy'da ortaya çıkan modernizm kavramı, gelenkesel olan her şeyi bir kenara bırakıp yeni durumlar yaratma uğraşı olarak tanımlanabilir. Eski olan her şeyin artık zamanını doldurduğunu dile getiren bu akıma göre, ticaretten sosyal hayata kadar her şey, yani eski olan yeniyle değiştirlmelidir. Modernizm ile ilgi Bayhan şu değerlendirmelerde bulunmaktadır:

" 'Modern' kelimesi kök itibariyle Latince 'modernus'tan, o da 'henüz, şimdi' anlamlarına gelen 'modo' kelimesinden türemiştir. Modern ve çağdaş kelimeleri genellikle her ne kadar eşanlamlı olarak kullanılmaktaysa da Türkçede modern daha normatif, çağdaş ise daha nötr bir anlam kazanmıştır. Modern kelimesinin Osmanlıca söylenişi 'asri', çağdaş kelimesinin ise 'muasır'dır… Modern, gelenekselin yerine geçen

ve yeni olanı niteleyen durumdur. Dolayısıyla modernleşme de geleneksel toplum yapısından yeni ve modern olan toplum yapısına geçişi ifade etmektedir." (Bayhan, 1997, s. 128)

"Modernleşme bilindiği gibi tarımsal üretimden endüstriyel üretime; kapalı köy ekonomisinden kent/pazar ekonomisine; insan, hayvan enerjisinin kullanımından makine enerjisinin kullanımına doğru yapılan geçişler olarak tanımlanmaktadır. Kimi sosyal bilimciler de toplumun bu altyapı değişimine paralel olarak meydana gelen aydınlanma, pozitivizm, sekülarizm gibi üstyapısal değişimleri modernleşme olarak görür. Modernleşme, modern dünyayı oluşturan bireyselleşme, sekülerleşme, kültürel farklılaşma, metalaşma ve kentleşme süreçlerinin hepsini bir arada anlatan terimdir. Modernizmin bireye yansıyan boyutu, bireycilik şeklinde ortaya çıkmaktadır. Modern uygarlığın en büyük kazanımı olarak görülen bireycilik kimilerine göre insanın kozmik bütünlükten kopması veya dünya büyüsünün çözülmesidir. İnsanlar eskiden yaptıkları her işte bir kutsallık görüyorlardı. İnsana hizmet ibadet niteliğindeydi. Her şey 'Allah rızası' diye adlandırılan üst ideal için yapılıyor, hiçbir iş basit veya rutin olarak görülmüyordu. İnsanın toplumla hatta kozmik âlemle bütünleşmesini sağlayan üst ideallerin yerini bireyciliğin alması, modernizmin en önemli açmazıdır. Kader, rıza, tevekkül gibi kavramlar yerini girişimcilik, risk gibi modernizmin kavramlarına bırakmıştır. Güven insana değildir; güven risk ile ilişkili olarak anlaşılmaktadır. Bu kavram, öngörülemeyen, sonuçların doğanın gizli anlamlarını (mistik) ya da ilahi iradeyi göstermesinden çok, bizim kendi etkinliklerimizin ve kararlarımızın bir sonucu olarak ortaya çıkabileceği anlayışından kaynaklanmıştır. Risk, büyük ölçüde daha önceleri 'fortuna' (alın yazısı, kader) olarak düşünülen şeyin yerine geçer ve böylece kozmolojiden ayrılmış olur." (Göktürk ve Günalan, 2006, s. 131-132)

"Berger'in yabancılaşma ile ilgili düşünceleri modernleşme ve onun tipik görünümleri hakkında yaptığı değerlendirmeler arasına serpiştirilmiş durumdadır. Modernizasyonu, 'verilmiş olanla seçme özgürlüğü arasındaki ayrışma' şeklinde tanımlayan Berger, modern öncesi toplumlarda bireyin anlam dünyasını büyük ölçüde geleneğin şekillendirdiğini, modern toplumlarda ise gitgide daha fazla sayıda anlam sağlayıcı unsurun 'pazar' a sürüldüğünü söylemektedir. Ona göre anlam dünyalarındaki farklılaşmalar, belirsizlikler bireyin sorunlarını çözmede müracaat edeceği ilke ve

normların eski gücünden uzaklaşmış olması, toplumsal anomiyi daha şiddetli hale getirmektedir." (Ertoy, 2007, s. 138)

"Berger'e göre, modernitenin iki temel sebebi, ekonominin teknolojik dönüşümü ve bürokratik devletin doğuşudur. Şehirleşme, kitlesel eğitim ve kitle haberleşme araçları da bu modernitenin önde gelen 'taşıyıcıları'dır… Modern teknolojik üretim ve gittikçe gelişen bürokrasi toplumsal ilişkileri belirsizleştirmekte, kurumsal baskıyı yoğunlaştırmakta ve kitleleri toplumsal/politik yaşama yabancılaştırmaktadır. Sosyal yaşam dünyalarının ve bunların içeriklerinin çoğulculaşması, bireyi karmaşa ve anlamsızlık duygusuna sevk etmektedir. Modernleşmenin yarattığı bu hoşnutsuzluklara karşı bireyin gittikçe 'özel alan' a çekildiğini söyleyen Berger, bu alanın bireylerin irrasyonel tepkilerini ortaya çıkardığını, anonim ve soyut ilişkilerden uzaklaşmasını sağladığını düşünmektedir. (Ertoy, 2007, s. 139-141)

1.3.7. Benlik Yitimi ve Yabancılaşma

Bireyin farkında olduğu, kendisini yapan yön veya bireyin öz varlığı olarak tanımlanabilen benlik hakkında Yıldız, şu değerlenidrmeyi yapmaktadır:

"Bireyin farkında olduğu, yani algılayabildiği tarafı veya parçası olarak nitelendirilen benlik, aynı zamanda kişinin bilinçli bir şekilde kendi varoluşu olarak adlandırabildiklerinin de toplamıdır. Kişinin 'ben' veya 'benim' olarak ifade ettikleridir… Benliğimiz, zaman içinde herhangi bir anda farkındalığımız hakkında sahip olduğumuz fikir ve tutumlardan oluşur. Dolayısıyla, kendimizle ilgili farkındalığımızdan, kendimizi bir varlık olarak nasıl değerlendirdiğimize ilişkin fikirler ortaya çıkmaktadır. Benlik kavramı kişinin kendi kimliği, yetenekleri, sınırları, değer yargıları, amaçları vb. gibi kendisi hakkında algılayabildiği görüşlerinin, duygularının ve tutumlarının tamamı; bireyin kendi benliğine ilişkin tanımı; kendine ilişkin zihinsel tablosudur." (http://www.angelfire.com/psy/muratyildiz/benlik.htm)

"Benlik yitimi ise insanın kendini benliğinden sıyrılmış olarak görmesi, duymasıdır. Çeşitli şekilleri vardır: Kendini yabancı sayma duygusu, bedensel veya ruhsal kişiliğin yitimi ve gitgide tüm şahsiyetin değişmesi. Bu hastalık bir şizofreni belirtisidir." (http://tr.wikipedia.org/wiki/Benlik_Yitimi)

“İnsanın kendisiyle ilişkisi nedir? Bu ilişkiyi başka bir yerde ‘pazarlama yönelimi’ diye tanımlamıştım. Bu yönelimde insan kendini pazarda başarıyla kullanılacak bir nesne olarak algılar. Kendini etkin bir öğe, insanca güçlerin taşıyıcısı olarak görmez. Bu güçlerden yabancılaşmıştır. Amacı, kendini pazarda başarıyla satabilmektir. Benlik duygusu, seven, düşünen bir birey olarak giriştiği etkinliklerden değil, toplumsal-ekonomik rolünden doğar. Satılığa çıkarılmış yabancılaşmış kişilikte, ilkel kültürlerin çoğunda bile insanların en belirleyici özelliği olan onur duygusu büyük ölçüde yok edilmiştir. İnsan bütünüyle benlik duygusunu, biricik, ikilenemez bir varlık olarak kendisini iyice yitirmiştir. Benlik duygusu, kendimi, benim yaşantılarımın, benim düşüncelerimin, benim duygularımın, benim kararlarımın, benim yargılarımın, benim edimlerimin öznesi olarak algılamamdan doğar. Bu, ancak yaşantılarımın benim olması, yabancılaşmamış olması koşuluyla sağlanabilir. Nesnelerde benlik yoktur; nesneleşmiş insanlarda da benlik diye bir şey olmaz” (Fromm E. , 2006, s. 134-135)

İKİNCİ BÖLÜM

2. MUSTAFA KUTLUNUN HİKÂYELERİNDE YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN YAPILAR

İncelediğimiz örneklerde yabancılaşmayı ifade eden yapıların genel özelliklerini aşağıda şu şekilde sistematize edebiliriz:

2.1. TABİTTAN KOPUŞUN YANSITILDIĞI YAPILAR

"Mustafa Kutlu hikâyesinde kendini gösteren tabiat ve kırsal hayat, hemen hemen tüm hikâyelerinin de ana nüvesidir. Hikâyelerin teması, konusu, kişileri, olayları uzamsal boyutu ağırlıkla kır-tabiat dengesi içerisinde verilirken; dekorun kentsel öğeleri barındırdığı hikâyelerde bile bu kırsal /tabiat fenomeni her zaman için birincildir. Zira Kutlu'da tabiat/kırsallık dirimsel bir unsurdur. Dolayısıyla kırsaldan aldığı deneyimleri, görüngüleri, renkleri, biçimleri ve tüm otantik nüveyi hikâyelere içselleştirirken yazar, bunun enstrümantal bağlamdan çıkarak fonksiyonel konuma yükseltir. Doğal olarak Mustafa Kutlu için tabiat, zorunlu ikamet edilecek bir yer olmaktan sıyrılıp büsbütün aidiyetle özdeşleşir. Çünkü onun kişileri, karakterleri hep tabiatta, varoluşun otantik boyutunda şekillenmiş, kırsalda vücut bulmuş, oluşunu doğada sürdürmeye teşnedir. Bu natürel unsurların kullanımının özenti, çeşni olma kabilinden değerlendirilmesi mümkün olmamakla birlikte, tabiatın bu kadar sık kullanılması da bir aşinalığı beraberinde getirir. Kır özleminin çok sık olarak zikredildiği hikâyelerde, halisünasyon, hayal şeklinde ya da öykünme ya da öykünmeye dayalı sahneler çizilmesi, aidiyet probleminin de en önemli kanıtı niteliğindedir. Ontolojik bir çıkarsamadır doğa/tabiat/kır Kutlu hikâyesinde. Tabiatın içinde şekillenmiş şahısların, tabiat/kırsal dışındaki varoluşları da elbette yabancılık sorunsalını dile getirir. Bu baptan olmak üzere Kutlu hikâyesinde yabancılaşmadan bahsedilecekse eğer bu büsbütün tabiattan kopmaya delâlet eder." (Yıldırım, 2007, s. 255-256)

Mustafa Kutlu hikâyelerinin çoğunda tabiata ayrı bir önem atfetmiş ve ondan kopan, onun dengesini bozan bireyde meydana gelen kopuşu, bireyin kendisine olan yabancılaşmasını birçok yerde dile getirmiştir.

…***Tütün üstüne tütün. Ağzını bıçak açmaz. Köy yerindeki süt-yoğurt bolluğu, tandırdan çıkan has ekmeğin kokusu hele ki hava yoktur buralarda. Bilhassa hava. Şehrin üstüne çöken o grimsi bulut nefesleri keser. Bir de nem var ki sormayın bozkır adamlarının kemiklerini çürütür yani…*** (Kutlu, RP, 2012, s. 14)

Artık başakları istesen de düşünemezsin. O rüzgârda sallanan türküleri sıcacık tandır ekmeğinin üzerine cızırdayan tereyağını, yayıktan boşalan ayranı, kınalı elleri… (Kutlu, YAS, 2011, s. 9)

Doğa insanoğluna sonsuz meziyetleriyle hizmet eden bir unsurdur Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde. Ama doğayı karşısına alan birey onu dengesini bozmuş ve ondan gittikçe uzaklaşan birey zamanla onunla ilgili olan her şeyi unutmuştur.

…Güz günleri şurup gibi günler. Yahu şurup dedim de aklıma geldi. İnsanlar artık şurup içmiyor, şurup imal edilmiyor, tadını bile unuttuk yani. Oysa ne haysiyetli meşrubattı o.Gül şurubu, nar şurubu, çilek, vişne… Bazı şeyler hayatımızdan sessizce çıkıp gidiyor. Nasıl da kolayca razı oluyoruz. Hayır, belki direniyoruz bir zaman; biz değilse bile hâlâ gelincik şurubu şişeleyen ninelerimiz direniyor. Ama işte ellerimiz yana düşüyor; nineler masallara bürünüp; şuruplar, böğürtlen reçelleri, ayva tatlılarıyla birlikte gidiyorlar… (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Doğadan kopup şehirlere gelen insan, artık doğanın o saflığından tamamen uzaklaşmış ve kendilerini şehrin, teknolojinin baş döndüren, onları asıllarından uzaklaştıran girdabında bulmuştur. Artık hiçbir şey eskisi gibi değildir ve hiçbir şey gerçek değildir.

…Sen bir musluğa eğiliyorsun topraktan kopmuş suya. Clor kokuyor elin ayağın… (Kutlu, YAS, 2011, s. 7)

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı artık. O, betondur senin vatanın. Asfalttır, halıflextir. Koşuyorsun ciğerlerinde egzoz gümbürtüleri… Ana toprağı. Toprak bizim canımız, petrol olsun kanımız… (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Aslından uzaklaşan, fıtratından uzaklaşan insan tabiatı da kendi eliyle aslından uzaklaştırmış ve tabiattaki hiçbir şey aslını yansıtamaz hale gelmişti artık.

Bahçelerdeki kirli, çelimsiz, iğdiş edilmiş meyve ağaçları, pencere önlerine sıralanan vita kutularına büzülmüş çiçekleri ile bu evler… Hiçbir şeyin asıl rengi belli değil… (Kutlu, YAS, 2011, s. 24)

…Denizi deniz olmaktan çıkardık. Ağaçları tıraş ettik, balıkların kökünü kuruttuk. Havayı mazotla doldurduk. Toprağı dejenere ettik. Bir yerden şöyle kazara çıkmış yeşil çimen ucu görsek hep birlikte oraya hücum ederek ezdik onu, mahvettik… (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

…Plancılar yeşil alanı yeşile boyuyorlar... (Kutlu, AKY, 2011, s. 26)

…Bu şehir yerlerinin suyu su olmaktan çıkmış. Çıkmak ne demek! Düpedüz şişeye girip acı ilaç kesilmiştir… (Kutlu, S, 2012, s. 69)

…Bak, sanıyorum toprak bundan böyle toprak olmaktan çıkacak. Ağaca ağaç gibi bakmayan, toprağa toprak diyerek geçmeyen adam da adam gibi muameleyi bırakacak… (Kutlu, BB, 2011, s. 39)

"Kutlu'nun öykülerinin odağında 'tabiat' vardır. Ve tabiat, onun öykülerinin bir uvertürü, bir yan öğesi olmaktan çok, aslî unsuru, öznesi, kahramanıdır. Kutlu söyleyeceği pek çok şeyi tabiatın diliyle izah eder. Benzetmeleri, yakıştırmaları, örnekleri hep tabiattan seçer. Ona göre güzellik, masumiyet, sadelik sadece ve sadece tabiattadır. Günümüz insanının yaşadığı kaotik ortamdan kurtulacağı yegâne sığınak tabiattır. Çünkü insan ve tabiat birbirlerini tamamlayan iki dosttur. Ve tabiat gönlünü hesapsız, kitapsız insana açar. İnsan tabiattan uzaklaştıkça, onu yok saydıkça, kendinden de uzaklaşır." (Tosun, 2004, s. 61)

…İşte bir avuç buğday danesi. Sıcak, dolgun, sarışın. Eğilip kokluyorum. Ne var bunda acaba? İnsanoğlunun kaç bin yıllık dostu herhal. Toprak bir, buğday iki… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

Köylü milleti karı sever. Kar bolluk, bereket demektir. Yağsın ister köylü milleti."Yağsın ki havanın kurdu kırıla" der… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

Özellikle sanayileşmeyle, ekilen toprakların azalması ve tarımdan alınan verimin düşmesiyle birlikte köylerde yaşayan insanlar şehirlere göç etmeye başladılar. Yeni bir hayat bulma umuduyla tabiattan kopan bu insanlar aslında aynı zamanda birçok şeyden de kopmuş oluyordu.

Büyü bozulmuştu. Artık boz sakallı çayır kuşu ile ardıç kuşunun seslerinin birbirinden ayırt edilmesiyle de kimse ilgilenmiyordu. Rüzgârın ne yandan eseceği önemini kaybetmişti.*Mart dokuzu ile April beşi beklenmez olmuştu. Haliyle turnaların bölük bölük geçmesine aldıran olmuyor, kimseler dağlardan şifa otu toplamıyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

…Şu yaşadığımız günlerde hiç bülbül göreniniz var mı? Bülbülün sesini duyanınız var mı? Dudaklar müstehzi kıvrılarak gülümsüyor görüyorum."Bırak ulan şimdi şu bülbülü tantanasını. Şurada sayısal loto dolduruyoruz."diyorlar… (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

"Kutlu'ya göre, tabiatta kutsal bir düzen ve hikmetler vardır. Bazen farkına vardığımız bazen varamadığımız bir uyum, ritim ve masumiyet. Ve elbette dinginlik ve sükût. Bu yüzden insanın yaratılış gayesine uygun bir yaşam tarzı için tabiattan kopmaması gerekir. Şüphesiz öykülerdeki 'tabiata gel.' Çağrısı bir anlamda modernizmin çocuklarına 'kendine gel' çağrısıdır. Kitaba, Tanrı'ya dön uyarısıdır. Tanrı'nın yarattığı uyuma dön çığlığı… Çünkü 'ıssız ormanlarda kalbin sesi daha iyi duyulur.' " (Tosun, 2004, s. 61-62)

…Martıyı nasıl bilirsiniz, diye sorulsa, sanırım büyük bir çoğunluk; sevimli, saf, romantik duruşu ve uçuşu, beyaz kanat vuruşu ile denizlerin süsü şeklinde cevap

* Nevruz Bayramı'na Mart dokuzu denir Bu gün kışın son günü olduğundan mutlaka soğuk ve fırtına olur. Ayrıca dokuzun dokuzu (30 Mart) ve April beşi (18 Nisan) de soğuk olur.

verecektir… Ve bir gün olanlar oldu. Terasta yemlerini yiyen güvercinlerden biri aniden başının üstünde kurşundan bir gölge hissetti… Martı şişmanlığından umulmayan bir çeviklikle güvercinin tepesine bir zıpkın gibi inmiş zavallıyı yerden iki metre yüksekte vurmuştu. Galiba sivri gagası ile karnını deşmişti.

…Ama tabiatın kanunu değildi bu. Adetullah değildi…

…İsyanım buna bu sapkın şeye idi. Bu çizgiden çıkmış gidişata idi…

…Niçin martılar güvercin avlıyor?

…Bu kuşlar çöp yiyorlar azizim çöp. Marmara'da balık mı kaldı ki yesin fukaralar. Plastik yiyorlar, kâğıt yiyorlar, leş yiyorlar… (Kutlu, AKY, 2011, s. 12-13-14-15)

…Eşya ile toprak ile tabiat ile bağımızı kopardık. Bir "kopma" nın olduğu aşikârdır. Yeniyi isteyen eskiden kopuyor. Eskimiş olanı atıyoruz; ama yeniyi bulamıyoruz… Eski gitti yeni benim değil. O zaman nerdeyim ben? Boşlukta. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Zaman zaman kentleşme zaman zaman turizm yüzünden bireyler tabiatı tahrip etmektedir. Kimi zaman da birey o kadar çok tabiattan uzaklaşmış ki apartman dairesinde sıkışıp kalan çocuk, kentte yaşamaya mecbur bırakılmış birey neyin ne olduğunun farkında değildir.

…Balkonda büyüyen çocuklar tavuktan korkarken, ihtisas alanı dışında kalanlar buğdayla arpayı ayırt edemezken… (Kutlu, AKY, 2011, s. 27)

…Armutçuk, yaprağının yeşilini parlatadursun küçümen meyvelerine kaskatı kesilmiş toprağın üzerine betonlar, asfaltlar dökülerek nefesi kesilmiş toprağın derinliklerinden iki yudum su emerek taşımaya çalışsın, dibinde gölgelenenlere kol kanat gersin, kimseler onu fark etmiyor… (Kutlu, AKY, 2011, s. 25)

…Derken bütün o kıyı kasabaları, o güzelim koylar, köyler yaz günleri iğne atsan yere düşmez hale geldi. Turizm yerlisiyle yabancısıyla bâkir olan ne varsa hepsinin ırzına geçmişti yani… (Kutlu, C, 2011, s. 135)

Tabiattan, doğadan kopuşu Kutlu zaman zaman ironik bir şekilde dile getirir.

…Fitne vücuda adım adım yayılmalıdır. Toprağın üzeri asfaltla kaplanmalı, insanlar arabalara binmeli, ayakları yerden kesilmelidir. Sebzelere sun'i gübre verilmeli tüpte çocuk üretilmeli… (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

"Mustafa Kutlu'nun öykülerinde dilsiz sandığımız, hissetmez, duymaz sandığımız bitkilerin, nesnelerin, hayvanların da tıpkı insanlar gibi duyduğunu, üzüldüğünü, sevindiğini giderek bir ruhları olduklarını görürüz. Onların tabiatta, insanların yanında bir dekor, bir ayrıntı olmaktan öte, insanlarla aynı haklara ve benzer fonksiyonlara sahip bir 'kahraman' olduklarına ve insanlarla aynı kaderi yaşadıklarına şahit oluruz." (Tosun, 2004, s. 62)

"Bu arada sürekli tabiattaki sükûn içerisindeki uyuma, süreklilik ve canlılığa dikkat çekilir. Her canlı Allah'ın kendisine çizdiği kaderi yaşar. Hiçbir şey rastlantı değildir ve oyunda rolleri, hakları vardır. Aslolan bütün bunları görecek göze, duyacak kulağa sahip olmaktır. Ama bizlerin ancak o ritmi bozduktan, o güzelliklerden uzaklaştıktan sonra tabiatın önemini, kıymetini anlamamız eleştirilir. Tabiat insanın bizzat kendisini keşfetmesini sağlar. Ondan koptukça yalnızlık, yabancılaşma ve zillet doğar. Kısaca onun öykülerinde topraktan ve tabiattan nasıl koptuğumuzu görürüz." (Tosun, 2004, s. 62)

2.2. KIR/KENT İKİLEMİ VE YABANCILAŞMA

2.2.1. Kentleşme ve Göç Olgusunun Doğurduğu Yabancılaşmayı İfade Eden Yapılar

"Sosyolojik bir kavram olarak 'şehirleşme' 'dar mekânlı' bir cemaat hayatından 'geniş mekânlı' bir cemiyet (toplum) hayatına geçiş; dolayısıyla, cemiyet yapılanmasına göre yeni sosyal münasebetlerin ve teşkilatlanışın meydana gelmesidir." (Bayhan, 1997, s. 113)

"Aralarında duygu ve heyecan bağı olmayan fertlerin veya grupların, yine nüfus yoğunluğunun etkisiyle, mekân üzerinde birbirlerine yakın olarak yaşamaları, fertlerde, yarışma, sivrilme arzusu, karşılıklı olarak birbirini istismar etme, birbirinden uzaklaşma

veya çekingenlik gibi davranış özellikleri meydana getirmiştir. Pek çok sayıda insanın, üst üste dar bir mekân içerisinde yaşamış olmaları, aynı zamanda sinir gerginliklerine yol açmıştır. Wirth'in çözümlemesine göre, şehrin heterojenlik unsuru, yani şehrin parçalı ve tabakalı bir sosyal yapıya sahip olması ise fertlerin çeşitli sosyal ve kültürel gruplara, iş, meslek, eğlence, fikir ve sosyal yardım gruplarına aynı zamanda katılması gibi bir sonuç doğurmuştur. Fert artık bütün şahsiyetiyle, aile veya köy cemaati gibi bir tek gruba ait olmaktan çıkmıştır. Farklı gruplara katılmak zorunluluğu fertte, parçalı bir şahsiyet yapısının gelişmesine sebep olmuştur.Şehrin bu sosyal ve kültürel yapısına uyum sağlamak, özellikle köyden şehre göç eden fertlerde problemli olmaktadır. Kent hayat tarzına uyumsuzluk yabancılaşmaya neden olmaktadır. Bu anlamda kentleşme ferdi, kendi yalnızlığı içine çeker; dostluk ve yakınlarıyla olan içten bağlılığını akrabalık dayanışmasını yitirir. Tüm toplumsal temasları yıkılır; fert güçsüz ve dayanıksız kalır. Böyle bir süreçte köyden kente gelen insanlar bastıkları zeminde kayarlar, tutunamayarak kenarlara doğru itilirler." (Bayhan, 1997, s. 114-115)

…Şehir yeri iyi de her an tetikte olacaksın. İşte o kötü. Kime güveneceğini bilemiyorsun. Köylü milletiyiz biz. Biraz saf, biraz enayi, kaba saba falan işte. Hatta görgüsüz, cahil. Böyle diyor oğlan… Yahu bu oğlana ne olmuş böyle neredeyse aslını inkâr edecek. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

…Evinden apartmanına, dükkânından arabasına, insanından hayvanına bir oturmamışlığın, bir tedirginliğin bir gözleri dört açılmışlığın, bir kıpır kıpırlığın kol gezdiği bu büyük şehrin kenar semtinde, bir hafta tatili nasıl geçer? Köy komşuluğu, hemşerilik, hısım-akrabalıktan üreyen, asıl biçim ve manası ile artık çok uzaklarda kalmış bir münasebetti. (Kutlu, YAS, 2011, s. 34)

…Bu şehir yerlerinin insanlarında ne kadar çok müşkil ne kadar çok sual varmış. (Kutlu, S, 2012, s. 20)

…Kalabalıkta kimsenin yüzü kendisinin değildir… (Kutlu, S, 2012, s. 78)

"...Kutlu, öykülerinde, köylülerin rahat bırakılmadıklarını daha doğrusu çağdaş yaşamın dayatmalarının köylüyü 'yerinde' bırakmadığını, bozduğunu anlatır. Ve köyü yozlaştıran neden olarak hep kenti, modernleşme çabalarını gösterir. Bu nedenle Kutlu,

pek çok öyküsünde köy–kent ikilemini gündeme getirerek, yaşanan açmazların nedenlerini bu iki farklı bakış açısı üzerinde oturtur. Çünkü köy ile kent iki ayrı hayat tarzını, zihniyeti, insanî görüş ve felsefeyi bünyesinde barındırır. Köy tarımsal üretimi, tabiatla iç içe yaşamı, sıcak insanî ilişkileri, gelenek ve inançlara bağlılığı, modern kent ise bütün bunları dışlayan, insanlık ve fıtrat dışı bir hayatı temsil etmektedir. Bu nedenle Kutlu her zaman köyün/kasabanın yanında modern kentin karşısında olmuştur." (Tosun, 2004, s. 52)

Kentleşmeyle birlikte değişen, aslından uzaklaşan sadece insan değildir. Kapitalizmin birer simgesi olan yapılar da şehrin, özelde de İstanbul'un, kimliğini değiştirmiştir Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde. Artık 'güc'ün birer simgesi olan yapılar, geleneksel yapıların önünde yükselmiş ve geçmişe meydan okuyormuşçasına durmaya başlamış.

…Gökdelen nedir, gökdelen? Firavun'dan miras kalan, Tanrı'ya kafa tutan bir kule mi? Yoksa çağdaş küresel fikriyatın dünyayı istila eden zihniyetin sembolü mü? Evet, o. Nereye bir gökdelen dikilmişse orada paganist gücün, paradan başka ilah tanımayan gücün kanunu geçer... (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

…Gökdelenlerin Pera-Maslak hattında oluşturdukları siluet sur içi İstanbul'un kubbe ve minarelerinden oluşan siluetine meydan okuyarak "güç bende" diyordu… (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

…Sur içi melul -mahzun soruyor:

-Ya ben ne olacağım?

Pera sırıtıyor:

-Yağlı müşterilerimizi gezdirecek, mistik, egzotik-otantik bir müze.

-Ama müze yaşamaz ki… O bir kelebek koleksiyonu sayılır.

-Elbette sana yaşa diyen kim?

Sen doğma, doğurma, yürüme, ses çıkarma, olduğun yerde kal ve don. Senin adın artık "müze şehir"dir… (Kutlu, HB, 2011, s. 118-119)

…Keşke "müze şehir" olsaydı. Hiç olmazsa tozu alınır, tamiri yapılır, barındırdığı eski eserler muhafaza edilir… Tersi olmuş. Kullanılmış ve terk edilmiş… (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Mustafa Kutlu, hikâyelerinde zaman zaman insanın içine düştüğü yabancılaşmadan kurtulmanın reçetelerini de dile getirir.

Buralar hep elden geçmeli. Bir kentsel dönüşüm olmalı."Kentsel dönüşüm" fiyakalı bir söz. Ama nasıl? Kentin dönüşümü sadece mekâna makyaj yapmakla olmaz. İnsanı yetiştirmek lazım. O da çok yönlü bir iş. Öncelikle ortak değerler etrafında ittifakla toplanmak lazım… (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

"Şehirleşme sürecinde yabancılaşma ve atomize hayat tarzının diğer bir görünümü apartmanlardır. Fazla nüfusa mekân bulma ihtiyacı ile dikey yerleşimin bir modeli olan ve Batı şehirlerinden kopya edilen apartmanlar gitgide çirkin beton yığınları olmaktadırlar. Apartmanda oturanlar birbirleri için sadece kapı numarası olarak anlamlıdırlar. Komşuluk, dostluk, birliktelik yok olmuştur. Her aile kendi dairesinde televizyonları vasıtasıyla tüm dünyayı izlemektedirler; fakat apartmandaki komşularının ölüm ve doğum olaylarından bile haberdar olamamaktadırlar. Belki de apartman hayatı, mekanik bir çalışma hayatının parçalara ayrılmış dünyasının sosyal boyuttaki bir yansımasıdır." (Bayhan, 1997, s. 125)

…Ahşap evler yıkılarak yerlerine apartman yapılıyor, apartmanda oturmak bir statü sebebi sayılıyor; ahşap evde kalanlar alaturka kabul edilip bir kenara atılıyordu… (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 58)

Çeşitli nedenlerle doğdukları, büyüdükleri yerden kopan kişilerin içinde geçmişe, o yere karşı hala bir özlem vardır. Ve oraya ait en ufak bir şey onları geçmişe götürmektedir.

…Sonra testisinden bir bardak su doldurup verdi. Kabak kafalı adam kana kana içti. Adam suyu içince nedense çocukluk günlerini hatırladı… Ölen babasını,

eski mahalledeki evlerini, dut ağaçlarını, uçurtma uçurduğu çayırları hayal etti. Adamın içine bir hasretti çöktü. Gazeteden, havadisten falan uzaklaştı. Temiz bir sofra örtüsü, bir tahta kaşık, tepeden tırnağa çiçek açmış bir badem ağacı düşündü, sonra bir Yunus ilahisinin içinde gezinmeye başladı… (Kutlu, S, 2012, s. 71-72)

…Evet, bunlar çocuk. Sonuçta yüzü yırtık olsa da çocuk işte. Biri diyor ki: "Abi köyümü özlüyorum be! O yeşil tepeleri, güneşli günleri. Çayda çimer, balık tutar sonra kuzuların peşine giderdik." (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Köyden kente göç ederken birey, geride sadece köyü değil ta o zamana kadar ona yârenlik eden nice eşyaları da geride bırakmıştır. Böylece birey, yıllarca kullandığı eski dünyaya ait eşyaları da ardında bırakmıştır.

…Köyü terk edenlerin asırlık eşyaları; yıpranmış, rengi atmış. Kim bilir kaç neslin ihtiyacını görmüş… Sayısız olayın, sevincin, gözyaşının işaretlerini, yaralarını taşıyan, dile gelse destanlar anlatacak eşyalar… Eski dünyanın gözden düşmüş gözdeleri. Devrini çoktan tamamlamış, hiçbir parıltısı kalmamış sönük-pörsük, buruşuk şeyler… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 141)

"Kutlu, gelenek ve inançların ancak köyde korunabileceğini düşünür. Çünkü modern kent insanlara kötülüğü, ikiyüzlülüğü, inanç dışı bir yaşamı dayatmaktadır. Bu yüzden de insan, kent karmaşasında kendisi olarak kalamamaktadır. Ne namazını, ne dostluğu ne de o engin hoşgörüsünü koruyabilmektedir. Kısa bir süre sonra, orada kendisinin bile tanıyamayacağı bir başkasına dönüşmektedir." (Tosun, 2004, s. 53)

…Gökdelenlerin gölgesi gönlümüzü karartmamıştı. Çevremizde ne çit ne duvar ne de ekonomik ambargolar vardı.

Kimse yalan söylemeyi bilmediği için hava kirliliğinden habersizdik. Günler, geceler, mevsimler, yıllar bölünmemişti. Tayin edilen zamanın sapkın kelepçesi bileklerimize geçmemişti… (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

…İstanbul rutubet. Deniz, balık, sis, çamur zift, kurum rakı, egzost, asvalt, toz, çöp kokuyor. Her yan kalabalık, hiçbir yana bakılamıyor. Baksan da göremiyorsun; gürültü, kargaşa… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 197-198)

Göç olgusuyla birlikte bir yandan sahipsiz kalan köyler, tepeler, kırlar; diğer yandan göçle birlikte şehirlere yığılan ve şehrin ritmine ayak uyduramayan ve bu çarkın dişlileri arasında sıkışıp kalan, ezilen birey… İşte Mustafa Kutlu'nun öykülerinin çoğunda göç olgusuyla köyünden kopmak suretiyle yabancılaşan birey karşımıza çıkmaktadır.

…Bakan, yeniden çıplak dağlara, kel tepelere dönüyor. Bir mısra kaldı içinden:"Beyhude seslenir, beyhude çağlar."Korkunç bir umutsuzluk, çaresizlik, terk edilmişlik… Yazık şu memlekete, yazık... (Kutlu, TÖ, 2011, s. 175)

Şu "değişen zamanın sırrını" kimse çözemedi. Çocuk yine çocuk, sokak yine sokak. Ama mesela Galata Köprüsü değişti. Köprü altı değişti. Yoksullar artık bir tehdit unsuru gibi algılanıyor. Varoşlarda suç oranı artıyor. Her gün yüzlerce çocuk sokaklara salınıyor. Tinerci cinayetleri tüyler ürpertiyor… (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Gecekondular kentlerin eski yeni kesimleri arasında hem manevi hem de maddi anlamda, geçiş halindeki alanları oluştururlar.

"Bu bağlamda Gökçe'nin ifadesiyle gecekondu; ülkemizde modernleşme yolundaki kırdan kente geçişi sağlayan tampon bir mekanizmadır. Bu açıdan bakıldığında kır ve kent davranışlarının iç içe geçmiş olması bazı yönlerden kentlileşme olsa bile gelenekselliğin sürdürülmesi de olağan karşılanmalıdır… Bu süreçte göç edenlerin kendi davranış kalıplarını hemen terk etmeleri, kentli gibi olma davranış ve tutumları geliştirmeleri beklenemez. Göçün sürekliliği ve arkada bırakılanlarla sürdürülen ilişki geleneksel davranış, tutum ve alışkanlıklarının uzun süre devamına olanak vermektedir." (Bayhan, 1997, s. 120)

Gecekondu denilen ve sürekli aşağılanan bu yapıların sıcak ve samimi bir havası var. Katmerli ve kokulu güller, kiraz fidanları, asma çardakları, tavuk ve köpek sesleri, çocuk cıvıltıları. Bütün bunlardan oluşan, birbirine sokulan, birbirini seven, kollayan şeyler… Komşuluk, akrabalık, senli benli oluşun rahatlığı… (Kutlu, ZYH, 2011, s. 19-20)

2.3.KAPİTALİZM VE TÜKETİMİN DOĞURDUĞU YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN YAPILAR

"Ticari hayat, insanların eşyaya, paraya bakışı, Kutlu'nun öykülerinin önemli bir temasıdır. Tüketimin körüklenmesi, para hırsı, zengin olma arzusu, bütün değerlerin bir kenara bırakılması, ideolojinin, inancın bu amaç için kullanılması pek çok öyküde gündeme getirilerek eleştirilir. Bu öykülerde insanî olanın yitirilişinin nedeni olarak para gösterilir. Ticaret helâl yoldan yapılmadığı için yerilir. Geleneksel inancın terk edilerek 'kanaat'in unutulması insanımızın da çöküşünü hazırlamaktadır. Çünkü asıl yoksulluk içimizdedir. Ayrıca, günümüz ticarî çarkının çağdaş köleler ürettiği öne çıkarılır. Zaten mevcut sömürü çarkı insana sadece iki seçenek sunmaktadır: Ya zalim, ya köle. Tanım net ve kestirmedir: Sömürenler-sömürülenler. Çağdaş insan için üçüncü bir seçenek yoktur." (Tosun, 2004, s. 107)

...İşlerinin, aşklarının, alacak-vereceklerinin, ihtiraslarının peşinde kendini kaybedip koşanlara seslenir: Eeey! Âdemoğlu! Dur biraz. Biraz nefes al. Etrafına bak. N'oluyor. Nedir derdin diye sorar. (Kutlu, RP, 2012, s. 38)

"Para, mal, eşya yığma arzusu bütün değerleri alt üst etmiştir. Öncelikle dindarları dininden uzaklaştırmış, inanç da dâhil her şeyin önüne geçmiştir." (Tosun, 2004, s. 107)

…Paradan korkulur mu efendim? Korkulur efendim. Babayı oğuldan, karıyı kocadan ayıran, haneleri viran eden, sarayları deviren o. (Kutlu, HG, 2011, s. 46)

…Hadi şu mübarek adama bir koltuk çıkalım, ona şu karşıki çarşının köşesinde bulunan kiralık boş dükkânı tutalım. İşini büyütsün, paraları destelesin.

-Destelesin

…İş ve para, iş ve para. Adamı öyle derinden kavrasın ki hacca falan gitmeyi unutsun; araba almaya kalksın, tripleks bir villa yapsın… (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

…Kasas süresi altmışıncı ayet:" Size verilen şeyler dünya hayatının geçim vasıtası ve debdebesidir. Allah katında olanlar ise daha hayırlı ve daha kalıcıdır. Buna hâlâ aklınız ermeyecek mi?" (Kutlu, TÖ, 2011, s. 64)

"İnsan ilişkilerinin 'şeyleşme' serüveninin sembolü paradır. Evrensel bir değişim aracı olan para toplumsal ilişkileri, insanî niteliklerinden uzaklaştırmakta ve nesneler dünyasına bağımlı kılmaktadır. Özel mülkiyet sisteminde para, kapitalizmin yüce değeri olan değişimin, dolayısıyla da insanlar arası ilişkilerin aracısıdır. Para her şeyi satın alınabilir kılarak, insanların gerçek ilişkiler kurmasını engellemekte, toplumsal münasebetleri bozmaktadır. İnsanlar, aralarında insanî değerlerin değişimine dayanması gereken ilişkileri, metaların sahip oldukları değişim değerine göre düzenleyerek birbirlerine yabancılaşırlar." (Ertoy, 2007, s. 70)

…Hukuk güçlünün yazdığı bir kitap. Para kimde güç onda… (Kutlu, HT, 2011, s. 16)

…Yahu bu oğlana ne olmuş böyle… Neredeyse aslını inkâr edecek. Para hırsı gözünü perdelemiş anlaşılan. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

…Şahin dayısı bir büfe ayarlamış Karaköy'de. Şahin dayısı diyesiymiş ki bu işlerde güvenilir adam şart. Ardımı döndüğüm zaman beni boş böğrümden vurmayacak birini arıyorum demiş… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 168-169)

…Kimseye güvenmeyince paraya güveneceksin tabi.

…Ulan para!

…Köylük yerde kıymetin yok ama şehirde kral olmuşsun kral… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

…Cemil Meriç: " Banka mabed, para mabud." (Kutlu, C, 2011, s. 22)

…Güven duygusu güvende olma hali insanoğlunun en doğal eğilimi. Bu güveni sağlayan tabiatıyla paradır… (Kutlu, C, 2011, s. 37)

…Toplumda "para" lafı almış başını gitmişti… Evde, işte, sokakta, herkes paradan bahsediyordu. Parası olanlar paradan para kazanıyordu. Öteki mevzuların devri kapanmıştı. Şu adam daha düne kadar çulsuzun biri iken… Senesine varmadan altına bir BMW çekmiş… (Kutlu, C, 2011, s. 186)

…Eskiler için "el kiri" olan para, yeniler için "baş tacı" oldu. Bir yere durup dururken bunca para akarsa, bunun neticesi önüne geleni yıkıp geçen bir sel felaketi yaşanacaktır demektir. Ve yaşandı da.

Nasıl?

Artık ne büyük ne küçük, ne akraba ne hısım ne komşu, ne hürmet ne hizmet, ne merhamet ne şefkat, ne haysiyet ne mürüvvet, ne feragat ne sevgi ne de saygı kaldı. Para hepsinin yerini aldı. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

…Fani ile bakinin farkını fark eden için eşya kaç para eder? (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 8)

…Şükran evleniyor. Şükran nihayet bir kat, bir araba bir de koca buldu. Aslında bu cümle Şükran'ın kocasının bir katı bir de arabası var şeklinde olmalıydı. Ve "koca" unsuru mezkûr emtia arasında sayılmamalıydı. Bu cümleyi bana böylesi bir insafsızlıkla bina ettiren nedir acaba? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Para, köyden kente göç eden, şehirleşen insanların hayatlarında o kadar çok önemli bir konuma sahip oluyor ki bireylerin yaşamındaki bazı değerlerin kaybolmasına, sevgi, bağlılık gibi duyguların yok olmasına neden olmaktadır.

…Kimileri deden kalma evlerini müteahhide verilip hazmedemeyerek çocuklarına ve torunlarına şöyle vasiyet etti: "Ben ölünceye kadar bu ev böyle kalsın benden sonra ne yaparsanız yapın. " Bu vasiyet çocukları günaha soktu… Oğullar ve torunlar vasiyet sahibi dedenin veya ninenin bir an önce dünyasını değiştirmesi için sabırsızlanmaya hatta dua etmeye başladılar… (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 58-59)

…Çok yakın arkadaşı kalmadı. Çünkü etrafında hep bir alış-veriş. Ya da kendisi hep bir alış-veriş etrafında. Hatta anaforunda. Böylece arkadaşlık on yedi yaş civarında kalıyor. (Kutlu, S, 2012, s. 28)

…Ah bu eski dünyanın dükkânları. Maddi alış-verişten çok belki de manevi alış-verişlerin yapıldığı yerler… Dostluğun, arkadaşlığın, sohbetin koyulaştığı yerler… (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 61)

…Uyanık olacaksın, kendini ezdirmeyeceksin. Baban olsa güvenmeyeceksin. Buralarda (şehirden bahseder) gemisini kurtaran kaptan. En sonunda: "Paran var mı paran?"diye kendince müride nasihat etti… (Kutlu, S, 2012, s. 75)

"Refahın, çok tüketebilmekle özdeşleştiği ileri kapitalist ülkelerde amaç, mümkün olan en fazla hem maddi hem maddi olmayan metayı pazara sürebilmek ve tüketilmesini sağlamaktır. Artan tüketimin amacı, insanların insanî özünü geliştirmeye yönelik olmaktan çok, onları düşünmekten, yaratmaktan alıkoyan ve yabancılaştıran bir kısır döngü haline gelir. Bu kısır döngünün bir anlamda bu tür toplumların dinamiğini oluşturduğu da düşünülebilir. Prodüktivizm ve rasyonalizm ideolojisi, pazar koşulları içerisinde en fazla üretmeyi amaçlayan bir toplumsal örgütlenme biçimi geliştirirken, bu örgütlenme içerisinde insanlar, sadece makinelerin bir parçası ya da doğrudan bir üretim ama çoğunlukla tüketim aracı niteliğine dönüşürler… Bir insan en fazla tüketebilmek için her şeyi yapmasının olağan olduğu bir toplumsal yapıda, sınır sadece diğer insanlardan bu özgürlüğünü, yani tüketme özgürlüğünü kısıtlamamaktır. Böyle bir toplumda her şey tüketim boyutunda anlam kazanır." (Tolan, 1980, s. 234)

"Kapitalizmin insanlara dayattığı en önemli şey tüketimdir. Tükettikçe tükenen insan.

Reçetelerimizi, adreslerimizi, ayakkabı numaralarımızı, müracaat kitaplarımızı kahve fallarımızı, burç özelliklerimizi, göz rengimizi ve saç tuvaletimizi, mobilya eğilimlerimizi ve damak zevklerimizi, koçumuzu ve rehabilitasyon merkezimizi, kod numaramızı ve etrafımızı çepeçevre çeviren bütün işaretlerimizi alarak hazır ola geçiyoruz. Kulakları iyi işitmeyenlere cihaz, gözleri görmeyenlere gözlük, hafızası kötü olana bilgisayar, morali bozuk olanlara hap, kendini tanımayanlara kılavuz, özel otosu olmayanlara otobüs, bileti olmayanlara bilet, ceketi olmayanlara ceket verilmiştir.

Her şey hazır.

…Aynı sigara markalarını, aynı deterjanları, elbise markalarını, saat türlerini, pet şişelerini ve kâğıt mendilleri kullanıyoruz ya; dolayısıyla aynı restoran zincirlerinde aynı yemekleri yiyip, aynı sinemalarda aynı filmleri seyrediyoruz. Birkaç kuşak sonra standart bireyleri olan bir toplumda yaşayacağımızın müjdesi verilmiştir. Dünya

vatandaşlarının şimdiden kulakları çınlasın. Artık 'Avrupalı Tüketici' den, 'Amerikalı Tüketici' den, 'Asyalı Tüketici' den bahsediliyor." (Kutlu, Akasya ve Mandolin, 2012, s. 150-151)

…Tüketimin bizi nasıl tükettiğini anlatacaktım. (Kutlu, C, 2011, s. 25)

…Tüketim tutkusu da bir nevi uyuşturucudur. (Kutlu, C, 2011, s. 88)

…Bu insanlar bir orduyu doyuracak olan bu kadar yiyeceği, kâğıdı, deterjanı, eti ve ekmeği gerçekten tüketiyorlar mı; yoksa yarısını bitirip yarısını çürütüyorlar mı? (Kutlu, AKY, 2011, s. 79)

"Kitle tüketimi toplumlarında, artık önlenemez bir hale gelen ruhsal yorgunluk ve gerilim, giderek amaçsızlığı ve anlamsızlığı egemen kılmaktadır. Tüketim kahramanları yorgun düşmüşlerdir. Manen yorgun bu insanlar maddi doyumu sağlamakta; fakat ruhsal doyumda büyük bir boşluk yaşamaktadırlar. Yok olan birincil ilişkiler, yani aile, akrabalık, komşuluk ilişkileri, başka biçimde oluşturulan dernekler, kulüpler, hippilik gibi kurumlarla dengelenmeye çalışılırken, ikili bir yabancılaşmaya düşülmektedir. Kişisel ilişkilerin ve etkileşimin sıcak ve içten geleneksel yapıları çözülürken, yerine konmaya çalışılanlar da etkili, yönlendirici ve kalıcı olamamaktadır. Dolayısıyla bireylerin büyük bir bölümü için, rol sistemleri düzeyinde bir kopukluk söz konusu olmaktadır. Bu kopukluk kişiliğin nerdeyse şizofrenik bir biçimde parçalanmasına yol açmaktadır." (Bayhan, 1997, s. 54)

…Sorular yağmur gibi iniyordu. Bizler kimiz, neyiz, ne yapıyoruz? İnsanları aldatarak, onların saf ve temiz taraflarını kanatıp kirleterek ve katiyen ihtiyaç duymadıkları şeyleri ihtiyaçmış gibi göstererek yetmeyen paralarını ve mal varlıklarını giderek haysiyet ve umutlarını çalarak biriktirdiğimiz bu kirli para. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 92)

…İnsanları birbirine yaklaştıran ve yardımlaşmalarını sağlayan bir alış-veriş değil bizimkisi. Onları her geçen gün daha bir ezerek daha bir küçülterek insanlıktan

çıkarmak, eşyaya, mahiyeti meçhul eşyalara zebun kılmak. Başka seçenek kalmıyor ya esir olacaksın ya zorba. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 95)

"Hayatımızı üretim ve tüketim düzenine göre ayarlamanın kaçınılmaz sonucu olarak, çağımızın asıl sorunu: Kimsenin kimseye karşılıksız gülümsememesidir. Dolayısıyla, hayatı eşyalar çerçevesinde düzenleyen günümüz endüstri toplumları; maddi ilerlemeyi, üretilen eşyaların miktar ve çeşitliliğindeki artışla ölçmektedir. Bu bağlamda 'tüketim devrimi', hizmetleri de etki alanına almış ve tüm dünya insanları gözlerini dünyanın en zengin ailelerinin hayat biçimlerini 'taklit etme' özlemini derinden duymaya başlamıştır… Özellikle 'üst sınıfların' kullandığı mal ve hizmetlerin 'alt gelir grupları' tarafından da elde edilmesi, alt sınıflardaki 'sınıf atlama' özlemine cevap verme açısından, çok işlevsel bir yer sahibi olmuştur. Üst sınıfların sahip olduğu mal ve hizmetlere ulaşabilen alt sınıflar 'sınıf atladıkları' izlenimini elde ettiklerinden, özellikle 'marka bağımlılığı' oldukça etkin bir nitelik kazanmıştır. Bir statü sembolü haline gelen marka bağımlılığı, hayat boyutlarımızın her alanını etkilemektedir. İçeceklerimizi, yiyeceklerimizi ve giyeceklerimizi medyanın bize sunduğu ve reklamlar vasıtasıyla zihnimize kazıdığı markalara göre seçmekteyiz. Moda ve markaların etkisinden özellikle genç kuşaklar etkilenmekte, 'tüketim toplumu'nun 'tüketim kültürü' hızla yayılmaktadır. (Bayhan, 1997, s. 55-56)

…Marka giymenin hususi değil umumi bir şey olduğunu, marka ve imzanın iki farklı zihniyeti temsil ettiğini söylesem. Terziler birer sanatkârdır ve imzaları vardır, değil mi? (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

…Oysa marka kolektif bir çabanın ürünüdür. Marka sahibi şirket markalı pantolon giyen erkeği veya marka parfüm süren kadını bütün dünyadan devşirdiği sürüsüne katıyor. Kovboyların sığırları damgalaması gibi. Marka "hegomonik" bir şey. İnsanlar nasıl güle oynaya makineye teslim olmuşlarsa markaya da öyle tapıyor. Bu tam bir" mistifakasyon" Marka giyerek sürüden ayrıldığını zannediyorsun. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

…Mağazalara şöyle bir göz atınca hâkim sermaye ve hâkim kültürün hegemonyasını görüyorsunuz. Türkçe ismi olan dükkân yok. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Mustafa Kutlu'ya göre bizim toplumumuz tarım toplumudur. Bu nedenle sanayi toplumuna geçişte birtakım sıkıntılar çektik. Sanayi toplumu kavramını tam olarak anlayamadık. Bunun en önemli göstergesi de ithal ettiğimiz fikirlerdir. Bütün bunların neticesinde özellikle zengin olmak için toprağını bırakıp köyden şehirlere göç eden insanlarımız tam anlamıyla sanayi toplumuna adapte olamamışlar. Böylece kapitalizmin pençesinde çırpınmaya başlamışlar.

…Kurduğumuz medeniyet esasen tarım toplumuna dayanıyordu. Biz sanayi kuramadık. Sanayi medeniyeti inşa edenlerin fikir ve eserlerini ya ithal ettik ya da taklit. Belki vahşi kapitalizmin kurduğu bu sanayi bu medeniyet bizim inanç ve geleneğimize uymuyordu. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Köyden kopup şehirlere gelen birey bir müddet sonra kendisine sorular sorar. Yanlış bir yolda olduğunun farkındadır. Çünkü şehir, eşya, tüketim, kazanç gibi unsurlar onu aslından koparmış, onu bambaşka bir kimliğe büründürmüştür.

…Bu şehre niçin gelmiştim anlıyordum. Zaman tıkır tıkır işliyordu, geçmiş ve gelecek önümde duruyordu. Eşya hakiki hüviyetini fısıldıyordu. Bu kadar şey neye nasıl sığıyordu fark ettim. Fark ettim, kaybettim. Fark ettim, kaybettim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Tıpkı başka örneklerde olduğu gibi kapitalizmin doğurduğu yabancılaşmayı aşma noktasında da Mustafa Kutlu bir reçete öne sürer.

…İnsanlık kapitalizmin karşısında teslim bayrağı çekti, tarihin sonu geldi. Böyle diyorlar, haklı görünüyorlar.

…Biz buna razı olamayız. Mutlaka çıkış yolu bulmalıyız. Onların vardığı netice "Tüketim ekonomisi" Benim teklifim "Kanaat ekonomisi" (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

"İnsan gücünü sanatsal yeteneklerini bir put yapmak için harcar. Sonra kendi insansal çabasının bir sonucundan başka bir şey olmayan bu puta tapar. Burada insanın yaşam güçleri bir 'nesneye' ad olmuş ve bir put olan bu şey, insanın kendi üretici çabasının bir sonucu olarak değil de insandan ayrı, onun üstünde ve ona karşı, insanın

taptığı ve boyun eğdiği bir şey olarak benimsenmiştir… Endüstri toplumunda çağdaş insan bu putperestliğin biçim ve yeğinliğini değiştirmiştir. O, yaşamını yöneten kör ekonomik güçlerin objesi haline gelmiştir. Kendi ellerinin emeğine tapmakta, kendisini bir nesneye dönüştürmektedir." (Fromm E. , 1992, s. 71-72)

…İnsanoğlu putunu kendi yapar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 76)

…İnsanlar bir meta değil, olmamalı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 95)

Kurtuluş, ancak elimizle yarattığımız putları terk etmekten geçer. Mustafa Kutlu bu yabancılaşma evresini atlatmak için reçete olarak bir ayeti işaret eder.

…"Sevdiğiniz şeylerden infak etmedikçe siz birr'e eremezsiniz. Mamafih her ne infak eyleseniz Allah onu bilir." (Kutlu, Yİ, 2011, s. 46)

2.4. TEKNOLOJİ VE SANAYİNİN DOĞURDUĞU YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN YAPILAR

"Bugün, teknik ve teknolojinin günlük hayata olan egemenliği küçümsenmeyecek boyutlara varmıştır. Demir gövdeli, insan yapısı kuşların inip kalkmadıkları bir kara parçası (hatta deniz) yok gibi. Uzay araştırmaları uluslararası bir siyasetin, insan yığınlarının düşüncelerini yönetmenin bir parçası oldu. Transistörlü bir radyoyu yanına almakla bir tek insan kum veya buz çöllerinde, ıssız bir adada kendini karmaşık ilişkilerin egemen olduğu kalabalıkların dünyasına bağlı hissedebilmekte. Hele şehirlerde yaşayan insanlar için teknik, sabahtan akşama, beşikten mezara çalışmanın, her işleyişin yanı başında vazgeçilmez bir unsur olarak varlığını kabul ettirmiş durumda. Yaşama araçları doğrudan doğruya teknolojinin ürettiğinden ibaret, gıdalar henüz kendileri değil ama elde ediliş yolları ve bir elden ötekine ulaşması bakımından teknolojinin güdümünde. Bütün bunların insan hayatının her yönünde çeşitli sorunlar doğurduğunu kimse inkâr etmiyor. Çevre kirlenmesinden tutun da tekniğe dayalı bir toplum örgütlenmesinin ortaya çıkardığı insansızlaşmaya kadar birçok konuyu enine boyuna tartışır oldu insanlar." (Özel, 2012, s. 137-138)

Mustafa Kutlu, teknoloji ve sanayileşmeyle birlikte insanın özünden gittikçe uzaklaştığını dile getirir öykülerinde. Doğayla barışık ve uyumlu bir fıtrat üzerine

dünyaya gelen insan kırdan kente göçle, sanayileşmeyle ve teknolojinin yaygınlaşmasıyla birlikte gittikçe bu fıtratından uzaklaşır ve hayatının ritmi bozulur. İşte bu bozulma bu ritim uyumsuzluğu onun yabancılaşmasının en önemli nedenidir.

…Mesafeler azaldı, uzaklar yakın edildi. Hız duygusu hayatımızın ritmini alt üst etti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 19)

…Dünyayı küçültürken kendimizi de küçültüyoruz. Gökdelenler, nükleer başlıklar büyüdükçe biz köşemizde büzülüyoruz. Eşya ile dünya ile olan irtibatımız âlemin ritmi ile olan bağlantımız zedeleniyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 19-20)

Teknolojiden uzak kır hayatının insan doğasına daha uygun olduğunu dile getirir Mustafa Kutlu; ama bu artık bizim için sadece bir özlemden ibarettir.

…Irmağa doğru koşuyorduk.

Ne gün korkusu ne istikbal endişesi. Kanser, IMF, bilgisayar ve kredibilite icat edilmemişti… Buna mukabil gerçekten gülebiliyor, hakikaten ağlayabiliyorduk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Kitle iletişim araçları da insanların hayatını değiştirmiş ve birincil ilişkileri etkilemiştir. Artık kırda ilişkileri belirleyen birey değil teknolojinin hediyesi olan araçlardır.

Mustafa Kutlu kitle iletişim araçları ile ilgili ayrıca şunu söylemektedir:

"Bu âlet (televizyon) kapitalizmin kendi hükmünü yürütmesi için icat ettiği âletlerden biri. Bir iletişim âleti gibi gözüküyor. Evet, bu doğru ama yüzde on. Yüzde doksan bir eğlence âleti. Bir yazarın ifadesi ile 'öldüren eğlence'.

-Öldüren?

-Çok manası var bu sözün. Başta seni kendine bağlıyor. Uyuşturucu gibi onun esiri oluyorsun. Onsuz yapamıyorsun. Vaktini işgal ediyor, seni başka bir şeyle meşgul olmaktan alıkoyuyor. 'Aptal kutusu' diyorlar ya. Doğru. Ama bunu diyenler de ondan uzak durmuyorlar. Tıpkı otomobil gibi.

-Yapma abi ne alaka?

-Otomobil evet. Yirminci yüzyılda hayat tarzını tayin eden, insanları yöneten üç önemli âlet var: Otomobil, bilgisayar, televizyon. Bilgimiz ve eylemlerimiz bunlara bağlı. Hız ile hazza dayanan hayat tarzını bunlar idare ediyor ve bizi 'tüketim toplumu' nun bir neferi haline getiriyor." (Kutlu, Anadolu Yakası/Nehir Söyleşi, 2012, s. 121-122)

…Bir de televizyon çıkmış. İnsanlar birbiriyle değil, topluca alete dönüp onunla konuşuyor sanki. O ne derse mevzu o oluyor sanki. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Sanayileşmeyle birlikte köydeki bireyi kendine çekmiştir kent. Köyden kente göç eden birey sanayileşmenin sembolü olan fabrikalarda çalışmaya başlar. Bireylerde bir korku hali mevcuttur. Çünkü kırdaki yaşam ile kentteki yaşam arasında büyük bir fark vardır. İnsan fıtratına uymayan, insan doğasına aykırı bir fark.

"Geldikleri yerlerin düşünme yöntemi ve simgelerini kullanan hikâye kişilerinin endişeleri bile, yeni hayata uyum sağlayamamıştır… Korku ve şaşkınlığın bir arada gittiği ilk günde Bican'ın en büyük korkusu da dağda kurt kapması gibi kendisinin makinelerce yenilmesidir." (Yıldırım, 2007, s. 30-31)

Bican köyden kente göç etmiş, geleneksellik ile modernizm arasında sıkışmış biridir.

…Bazı kış gecelerinde ağıllarda kurt beklerlerdi. Babası alışsın diye onu yanına alırdı… Davarlar kurdun yaklaştığını çok önceden sezerlerdi. O sırada Bican kurdun nefesini ense kökünde hissederdi… Şimdi yine aynı ürperti ile sarsılıyordu. Sanki bu makinelerde ileri geri, sağa sola gidip gelen kollar, merdaneler içinden bir çelik el uzanacak, onu demir dişlileri arasına çekip öğütecekti. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

…Sil gözlerini karşıda bütün farlarını yakıp uluyan düğmeleri, levyeleri ve olanca dişlileriyle bilenip seni bekleyen fabrikaya koş. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 8)

Sanayileşme, makineleşme galip gelmiştir geleneksel hayat karşısında. Bütün değerler alt üst edilmiştir.

…Devrimiz makine gıcırtısının ahlâk ilahilerini susturduğu devirdir. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 85)

Kentleşmeyle, sanayileşmeyle birlikte bozulan sadece fiziksel yapı değildir, aynı zamanda bireyin maneviyatında, psikolojisinde ciddi tahripler meydana gelir Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde.

…Şehrin ortasında bir sanayi bölgesi… Onun yanında bir lüks yerleşim, altında otoyol, onun altında minibüsler. Kalabalık, itiş kakış… Psikoloji bozulur, her fert burnundan solur. (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

2.5. DİNDEN UZAKLAŞMANIN DOĞURDUĞU YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN YAPILAR

"Kutlu, İslâm düşüncesinin tarihî birikimiyle hareket eder. Dolayısıyla hikâyelerindeki dünya ile ilgili tez bu kültürel zenginlikte yer almıştır. Resul-ü Ekrem: 'Dünyaya meyleden, suda yürüyen insan gibidir. Suda yürüyen kimse ayaklarını ıslatmadan suda yürüyebilir mi?' buyurmuştur. Resûl-i Ekrem'in bu beyanı bütün mevcudiyetleri ile dünyalığa daldıkları halde, kalplerinin bundan uzak kaldığını sananların cehaletini ortaya koymaktadır. Bu zan, şeytanın aldatmasından başka bir şey değildir. Hâlbuki bu gibiler, içinde bulundukları servetten uzaklaştırılsalar, en büyük acıyı duyan kimseler olurlar. Su üzerinde yürüyenin mutlak surette ayakları ıslanacağı gibi, dünyalığa dalanların da kalpleri ile dünyalığa karşı temayül göstermeleri ve gönüllerinde bu yüzden bir zulmetin bulunacağı muhakkaktır." (Yıldırım, 2007, s. 9)

"Genel tasavvuf ve İslâm düşüncesi geleneğinde dünyaya karşı geliştirilen bu yaklaşımı Kutlu, yazınsal alanda değerlendirirken, buna felsefi bakış açıları geliştirir. Çeşitli meslekler, ilgi alanları, zorunluluklar, tercihler bağlamında dünyayı temellendirme yoluna giden Kutlu, bireylerinin hem buna batmasına hem çıkmasına hem de bulaşmamasına özen göstermektedir. Dolaysıyla Kutlu, tasavvuftaki dünyaya eksik bakmak, dünya ile ilgili rabıta ve meşguliyetleri kalbinden çıkarmak ilkelerini hikâyelerinin derin kurgusuna yerleştirmektedir. Mustafa Kutlu her ne kadar dünyaya ilişkin böyle bir zihinsel süreç geçirse de din ile dünya arasındaki ilişkiyi göz önünde tutar. 'Dünyanın azı, çoğu, helâl ve haramı hepsi melundur. Ancak takvaya yarayacak

kısmı dünyalıktan sayılmaz. İnsanın bu hususları bilmesi nispetinde, dünyalıktan uzaklaşması kuvvetli olur.' şeklindeki ifadelerde yer alan, dinsel olanın hayata şamil kılınmaması nedeniyle dünyanın insanı aldattığı yargısı Kutlu'da da gerçekliğe oturur. Gazali'nin, 'İnsanlara yaratanını, nerden gelip nereye gidecekleri unutturan dünya meşgaleleri' dediği olgu Mustafa Kutlu'nun dikkatini yoğunlaştırdığı ilkedir. Zira Kutlu'nun temel kaygısı yabancılaştıran ve insanı yaratanından uzaklaştıran, hakikat yolunu tıkayan dünya anlayışıdır. İşte modernite, İslâm dünyası dışındakilerin olduğu kadar, Müslümanların da manevi, dinsel vs. niteliklerini dejenere etmiş, Müslümanın İslâmi değerlerini ve temel ilkelerini dahi koparmıştır." Çünkü siz modern insansınız ve her modern insan gibi mensub olduğunuz yerden kopartılıp alındınız. Bu kadarla kalmadı mensub olmanız gereken yer de tahrip edildi. Daha da korkunç şey oldu: Mensubiyet bağı kurmak için gerek duyacağınız üyeleriniz de yok edildi." (Yıldırım, 2007, s. 10-12)

İşte tam da bu noktada ***"Yokuşa Akan Sular"*** adlı hikâyede Seydali karşımıza çıkmaktadır. Seydali topraklarından kopup gelmiş, büyük şehirde çalışmak zorunda kalmış bir bireydir. Bir fabrikada çalışmaktadır ve namaz kılması gerekmektedir.

…Kaytarma yooooh. Ekmek yediğimiz kapıya. Tövbe yok. Anca kaybolacan ortadan. Ufak su dökmeye çıkacan. Ben o arada ikindiyi kılar çıkarım.

-Kılmeyiver canım. Akşama kaza edersin. İş üstündeyiz, bir şey olmaz. Kurban olduğun Allah vaziyeti yukarıda görmez mi? (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

"Şef aslında namaz kılmanın bir zorunluluk olduğunun bilincindedir; fakat bunu iş sırasında yani dünya işleri sırasında kesintiye uğramasını istemez. Şefin bakış açısına göre namazın, verilen ruhsat uyarınca kazayla kılınmasında bir problem yoktur. Yani dünyalık işlere, şehir hayatının getirdiği kaidelere uyumu gerçekleştirmiş, yenidünyanın bir nüvesi haline gelmiştir. Varlık alanını oluşturan teknolojik yönseme, şefin Heideggeryen ifadesiyle insani/geleneksel özünü çözümlemiştir, gizini açmıştır. Bu sebeple toleransı geleneksel, dinsel özsel paradigmadan beklemektedir.Yozlaşma olgusunun en belirgin nedeni elbette yeni dünyanın Türkiye'nin üzerine tam olarak oturmamasından kaynaklanmaktadır. Geleneksel değerler ile yeni sübut bulan paradigmanın arasında kalan bireyler, kesin bir seçme yapamadığı için, sarih bir kültürel

olgu ortaya konamamıştır. Bir yandan Ramazan'ın gelmesiyle birlikte bunun havasına girmeye çalışan Bican ve Seydali'nin vakit geçirmek için oynadıkları cüz oyunu, diğer yandan ise oruç tutmayan insanlar…" (Yıldırım, 2007, s. 34)

…Ramazanlık zor… Şehir yerinde her bişi zor kekom… Duvara yazı yazan adam son harfi tamamlıyordu. Seydali adamdan önce adamın ağzındaki sigarayı fark etti. İçini çekti sonra aniden parladı:

-Eşşek kadar herif hele… Gündüz gözü âşikâr oruç yemede. Tövbe tövbe, mübarek günde ağzımızı bozduracak. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Yine ***"Ya Tahammül Ya Sefer"*** adlı hikâyede Profesör Asım Bey'in nasıl yabancılaştığı şu ifadelerle dile getirilir.

…Asım Bey'in sıkıntısı bunalıma dönüşüyor. Nar çatlağı gibi yarılıyor dünyası, kızıl karanlık bir mavi akıyor. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 23)

…Nicedir oruca, oruç tutan birine bu kadar yakın olmamıştı. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 31)

"Ya Tahammül Ya Sefer" adlı hikâyede Asım Bey'den sonra Yunus Bey karşımıza çıkar. Yunus Bey, haremlik selamlık olan bir evde yetişen ve saçının tek bir telini namahreme göstermeyen, müftü kızı Neslihan Hanım'la evlenmiştir. Hangi koşularda evlendiği belli olan Neslihan Hanım'ın başını; düğünlere, yemeklere, kokteyllere götürürken imaj sebebiyle ve kariyeri uğruna açtırmasını bir sorunsal olarak görmez Yunus. Zaten milletvekili ardından da bakan olmuştur. (Yıldırım, 2007, s. 59)

…Neslihan Hanım o yıllarda henüz başını açmamıştı. Yani Avukat Yunus Bey henüz siyasete girmemişti. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 63)

"Yabancılaşmanın en karakteristik özelliklerini ***"Sır"*** da görmek mümkündür. ***"Sır"*** dünyanın bir oyun ve eğlenceden ibaret olması dolayısıyla ona intisap edildiği zaman, insanın insanlığını ortadan kaldırıp tamamen maddi bir unsur hâline geldiği ve dünya nimetlerinin ölçülü kullanılmadığı zaman külfet oluşturduğu gibi düşünceler barındıran tasavvuf/tekke kültürünün nasıl bozulduğu; bu kültürün, dünyanın kaçınılması gereken birçok meşgalesine nasıl uyumlu hale getirildiği, bireylerin manevi

bakımdan yükselecekleri yerde maddi olarak doyuma ulaşmaları gibi konularla yabancılaşmayı gözler önüne sermektedir. Tekke kültürü ve tasavvufi yapı, bünyesindeki şahsiyetleri ürettiği doğrudan söylemle etkiler ve onun tüm benliğini değiştirip kendi paradigmasına uyarlarken; düşünmesinden hissetmesine, hareketlerine ve hissiyatına kadar tüm fonksiyonlarında bire bir etken olduğu için bireyin varoluş sürecinde de en önemli formasyon haline gelir. Dolayısıyla tasavvufun/tekkenin kültürel yapısını içselleştirmiş bir kimsenin normal şartlar altında ona aykırı her türlü fiiliyat ve düşünceden korunmuş olması gerekir. Ancak ***"Sır"*** bunun tam tersi bir biçimde tekke bünyesindekilerin, dünyanın genel yapısına intibak etmede gösterdikleri kolaylık, tekke adabının dışında üretilen hareket tarzı ve temel kaygılar bağlamında çok derin bir yabancılaşmaya işaret etmektedir." (Yıldırım, 2007, s. 67)

"Tasavvufun dünyaya meyletmeyen karakterine tezat oluşturacak bir biçimde; tekkeyi şatafatlı yapma, karın doyurmayı karın doyurmayı kâfi gören anlayışa karşı küçümseyici tavır, kimseye muhtaç olmadan yaşamını sürdüren mürşidi hor görme durumu yabancılaşmayı ortaya koyarken, bunu özellikle şehirlilerin ve zenginlerin yapması daha da anlamlıdır." (Yıldırım, 2007, s. 69)

…Yediğimiz bulgur aşı, içtiğimiz ekşi ayran. Ama dünya metadır. Helalinden olsun, temiz olsun. Sünnete uygun olsun da nasıl olursa olsun. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

…Güya ki bizim tekkemize uzaklardan giyinip kuşanıp ve keselerine hayli akça koyup ve Mercedes denilen arabaları ile gece gündüz demeyip sürünüp gelen… (Kutlu, S, 2012, s. 13)

…Yapılan tekke, sanki tekke değil saray yavrusudur: "Yerler silme halı… Ayağın basacak olsan içine gömülecek. Duvarlar kaplama tahta. Abdest mahalleri mermerin en iyisinden. Zikre ayrılan odanın bir ucundan öteki ucu neredeyse görünmüyor. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

"Mustafa Kutlu, dejenerasyon ve yabancılık yanında zenginlerin bu zenginliklerinin kaynağını da irdeler." (Yıldırım, 2007, s. 69)

…Ağa şaşırmamak elde değil.

Yahu siz bu kadar parayı helalinden nasıl ve ne yoldan kazandınız da bu tekke binasının duvarına, döşemesine sıvadınız? (Kutlu, S, 2012, s. 17)

"Sır" adlı hikâyede, şehre taşınan tekkede, değişimden nasibini şeyh de almaktadır. Değişen, dejenere olan sadece tekke kültürü değildir. Aynı zamanda şeyh de moderniteden nasibini alır.

…Etrafımı kesret halkası almış, kalabalıklar ağzımın içine bakar olmuştu. Güneş göğsümün kıllarına nakşettiği beyazlık, atlas u dibalar altında kirli sarıya evirilmişti. Bu ne tombul ve yuvarlak yüz. Bu hanımeli parmaklar benim mi acaba. Ya bu seksen okkalık vücud. (Kutlu, S, 2012, s. 87)

"Jung, bilinçdışının en güçlü imgesi olarak Tanrı'nın, insan varoluşu için zorunluluk arz ettiğini her fırsatta dile getirir… Psişede var olan üstün güç Tanrı imgesine ait değilse "Psişik Enerji"yi bir içgüdü ya da bir kompleks kendine çeker ve ***"beni"*** teslim alır. Böylece psişenin hâkimiyeti enerjiyi kendine çeken ve artık hiçbir şeye ihtiyaç duymayan söz konusu içgüdü ya da komplekse ait olur. Kuşkusuz bu durum psişik dengeyi bozarak tek yanlı yönelişlerin ortaya çıkmasına yol açar. Yukarıda ifade edildiği üzere, tutkuyla bağlanılan pek çok nesne ve olguların neticede tanrılaştırılması, böyle bir dengesizliğin tipik bir göstergesidir. Bunun doğal yansıması olarak modern insan, kendini özgür sandığı pek çok alanda, aslında sahip olduğu güçlerin kölesi durumuna düşmüş; tanrılaştırdığı unsurlar zamanla 'tapınak' niteliği kazanarak kendisine bağlı bir cemaat oluşturmuştur." (Bahadır, 2010, s. 142)

…İnsanoğlu putunu kendi yapar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 76)

…Yeryüzü devasa bir tiyatro sahnesidir. Herkes rolünü ezberlemelidir.

-Sen hangi rolde oynuyorsun?

-Ben alçak rolündeyim

-Ya siz?

-Aldatılmış koca

…

-Aramızda Allah korkusu duyan var mı? Hep bir ağızdan ve çığlık çığlığa

-O'nu unuttuk. Ne mutlu bize O'nu unuttuk. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

"Mustafa Kutlu'nun insanoğlunun kendini ve ontolojisini unutup, dünyaya bile bile elini kolunu kaptırdığının hikâyesini anlatıldığı ***"Manifatura"*** da Rafet Efendi sürekli dünyalık işlerle meşguldür. Modern insanın mal mülkle uğraşmaktan asıl vazifesini unutmasını Rafet Efendi de görmek mümkündür." (Yıldırım, 2007, s. 100)

…Bu Rafet Efendi de dükkânı genişleteyim derken cemaati terke yöneldi. (Kutlu, BB, 2011, s. 45)

…Niyet ettim Allah rızası için ikindi namazının sünnetine… Allahuekber… Antep hesabına bir çizgi çekmeli. Gitmiyor bunların malı canım. Millet tangolaştı. Kayseri'nin kumaşını da satamadık. Bunları zekâta ayırmalı… Rabbenelekel Hamd… Allahuekber… Çerik çürük malı zekâta ayır sonra otur sevabını bekle. Tövbe Yarabbi! Namazın ortasında düşündüğümüz şeye bak. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

…Borç isteyecek. Başka neye gelir ki… Ne demeli… Yok… Düpedüz yalan söyleyeceğiz. Namazı da fesat ettik. (Kutlu, BB, 2011, s. 54-55)

Eeeee. Benim paramla iş yap ben kenardan bakayım. Faizi boşuna icad etmemişler. Şimdi bu heriften faiz alsak suçlu biz mi olacağız? (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

2.6. SİYASETİN DOĞURDUĞU YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN YAPILAR

"Kutlu, siyasetin insan öğüten bir mekanizma olduğunu düşünür. Ona göre siyasetin iyisi kötüsü yoktur. Fıtrî olanı insandan koparıp kendi kendine yabancılaştırır. Bir hizmet değil bir menfaat odağıdır. İlkesiz ve acımasızdır. Siyasette yükselme ancak bir başkasının üzerine basarak ve onurundan, ideallerinden ödünler verilerek gerçekleşir. Yalan, aldatmaca üzerine kurulan bir sömürü aracıdır.Onun öykülerinde siyasetçiler hep olumsuz tipleridir. Siyasetçiler ya bir ihale kapmak için "aracı"

konumunda ya da halkı aldatan sahtekârlar olarak öykülerde yerini alırlar. Kısaca siyaset nefse teslim olmanın, kirlenmenin, bozulmanın ve yükselmek için her şeyi mubah görmenin adresidir." (Tosun, 2004, s. 112)

"Mahalli dilde 'part' diye bir kelime vardır. Bilenler bunun karın, göbek, mide, işkembe manasına geldiğini bilirler.

…'parti' kelimesi ise bize Fransızcadan geçmiştir. Dilimizde birkaç manası ile kullanılıyor.1.Parça, kısım. Mesela 'Bir parti kumaş geldi' deriz. 2. Bir siyasi gaye etrafında birleşenlerin meydana getirdiği kuruluş, fıkra, hizip. Bu da malum manadır. 3.Eğlence toplantısı. İşte bu mühim. Çünkü bizimkiler 'Kokteyl parti' veya 'av partisi' gibi particiliği eğlence haline getirmişler. 4.Bir defada oynan oyuna da parti deriz. Mesela 'Tavla partisi' gibi. 5.Kelepir, vurgun manası ki en önemlisi budur…

…Şimdi aziz okuyucular, dilimizde niçin 'part' diye bir kelime var olmuş anladınız değil mi?

Hala anlamamış olanlar için daha açık bir ifade ile şunları söylüyorum:

Şiş göbekler; gövdesi yağ bağlayanlar, tüyü bitmemiş yetimlerin hakkını sülük gibi emenler, sözlerimizi sizedir… Sakın ola ki bu yazımızdan particilik ile uğraşanların tamamını kastediyoruz anlaşılmasın… (Kutlu, UH, 2012, s. 86-87)

"Mustafa Kutlu, reel siyasetin insani, ahlâki vs. hiçbir değer ortaya koymadığının, kendine ait vahşi kuralları bulunduğunun, dolayısıyla siyasetin bizzat kendisinin kavramsal olarak, insanın tüm yaratılış felsefesi ve olumlu niteliklerine ters, yabancı olduğunun altını çizer. Sonuç olarak siyasette yozlaşma, dejenerasyon, sonradan meydana gelen bir olgu değil, olayın mantalitesinden kaynaklıdır." (Yıldırım, 2007, s. 82)

…Şunu unutma ki siyasetin kendi mantığı kendi ahlakı zaman içinde oluşmuş binbir türlü inceliği var. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

…En başta şu önündeki adamı tepeleyeceksin. Bir omuz, bir dirsek, bir çelme… Onu yıkıp geçeceksin. İsterse baban olsun bir daha dönüp bakmayacaksın. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

…Siyasette hesap anında görülür ve şunu unutma ki siyaset ikinci adamı kabul etmez. Vefa, sefa lafta kalır. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

…Siyasette "ama" ile başlayan cümlelere yer yoktur, şüphe uyandırır. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

…Ne denilmiş: "Siyaset ile ticaret ikiz kardeş sayılır, yedikler, içtikleri ayrı gitmez." (Kutlu, TÖ, 2011, s. 35)

…Siyasette işi şansa bırakmak olmazdı. Siyaset şans değil, hesap işiydi. Adeta bir satranç oyunuydu. Şah çektiğin an karşındaki mat olmalıydı. Yanlış bir hamle yaparsan anında hesabını görürlerdi. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 93-94)

…Siyaset meydanında acımaya rastlanmaz. En yakın dostu insanı ardından vurabilir. Açtığı sırları, gösterdiği zaafı icabında kendisine karşı kullanabilir. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 138)

Siyasete atılan birey, bütün değerlerinden uzaklaşır ve bu yolda başarılı olmak için her şeyi mübah görür.

…Neslihan Hanım o yıllarda henüz başını açmamıştı. Yani Avukat Yunus Bey henüz siyasete girmemişti. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 63)

2.7. YOKSULLUĞUN DOĞURDUĞU YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN YAPILAR

"Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde yoksullar önemli yer tutmaktadır. Kutlu "***Rüzgârlı Pazar"***da anlatı haline getirdiği sorunsalı, denemelerini bir araya getirdiği "***Yoksulluk Kitabı"***nda sistemleştirmiştir… Kutlu, yoksulluk hâllerinin yalnız sınırlı sayıda değil, toplumun büyük bir kesiminde, ciddi bir tehdit unsuru hâline gelecek kadar önemli olduğunu belirtir. Kutlu, yoksulları anlatırken onların psikolojik arka

planlarındaki fırtınaları da dile getirerek, nasıl bir sorunla karşı karşıya kaldığımızı açıklar." (Yıldırım, 2007, s. 152)

Topraklarından kopup gelen yeni bir umut, yeni bir iş için yollara düşen, kentlerin kenar mahallerinde gözlerden ve yüreklerden uzak bir şekilde yaşamaya çalışan yoksullarla ilgili Mustafa Kutlu şunları söylemektedir:

"Yoksullar bizi bekliyor. İzbelerde, harabelerde, barakalarda, küflü-nemli karanlık odalarda bekliyorlar. Naylon çadırlarda, toprak damlı evlerde, kuş uçmaz-kervan geçmez yerlerde ve şehrin göbeğinde… Kanlı gözlerini ufka dikmiş, bir heykel gibi hareketsiz, sessiz, dalgın bekliyorlar… Çocukların dargın bakışlarından çelik parıltılar fışkırıyor. Babalar yumruk sıkıyorlar ve askerdeki oğullar gökyüzünde bir turna katarı arıyor. Dedelerin ağzı kapalı. Nineler ses vermiyor. Gelinler yaslı ve çelimsiz genç kızları dengesiz beslenme, akrabaları borç, komşuları ağıt bekliyor. Köşe başlarında çamurlu ıssız sokaklarda, karın, yağmurun ve gökdelenlerin arasında dağ başlarında, tarlalarda, kapısına kilit vurulan atölyelerin önünde bekleşiyorlar. İşsiz, umutsuz, aç, yorgun, hasta, küskün, sessiz ve kimsesiz…" (Kutlu, Yoksulluk Kitabı/Deneme, 2011, s. 9)

"Yazarın üzerinde durduğu problemin kökeninde, 'benim bitip tükenmek bilmeyen konum' dediği, Türkiye'deki 'toplumsal değişme' yatmaktadır. Söz konusu toplumsal değişim rüzgârı, ülke insanını oradan oraya savurmuş; insan ilişkilerini, değer yargılarını, geleneksel hayat tarzını yozlaştırmıştır. Nitekim eserde (Rüzgârlı Pazar) anlatılan yoksulluğun; kapitalist tüketim çılgınlığının, marka tutkusunun, küreselleşme, olgusunun alıp başını gittiği; televizyon kanallarında, 'fıstığı kuru', 'işi tıkırında', 'keçeyi sudan çıkarmış' bir sürü konuşmacı, tartışmacı, politikacı, uzman, bilirkişi, akademisyen, artistin sabah akşam 'car car' konuştuğu veya 'köşelerine kurulmuş' köşe yazarlarının, purolarının dumanını Duran misali el kadar sabilerin suratına savurarak ahkâm kestiği veya milyarlık arabalarıyla otoyoldan geçen zenginlerin yol kenarında piknik yapan fakirleri 'sığır' olarak niteledikleri ve yoksulların 'bir tehdit unsuru' gibi algılandığı bir toplumda; lüks apartmanların, devasa gökdelenlerin çığ gibi büyüdüğü metropollerde yaşanmakta olması, yoksulların hikâyesini çok daha trajik hale getirmektedir." (Bizim Külliye Dergisi, 2006-07, s. 12)

Mustafa Kutlu'da yoksulları uzaktadır. Kimse onların farkında değildir. Toplumun dışına itilmiş, kendi yağında kavrulan yoksullardır.

…Kimse Cevat'ın ne yediğini, ne içtiğini, nasıl geçindiğini merak etmiyor… KİT'lerin özelleştirilmesi, dış ticaret dengesi, banka bilançoları, Anadolu liseleri giriş sınavları, maaş katsayıları, güzellik yarışmaları dikkat çekiyor da Cevat'ın akşamüzerleri koltuğunun altında iki ekmek ve boş sefertasıyla mahalleye girdiği hiç umursanmıyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 53)

…Gün biter, kalabalık bu defa akşamın alacasında yokuş aşağı akmaya başlar. Gençler lüks mağazaların lüks vitrinlerinde sergilenen lüks mallara bakar bakar iç çeker. Sonra gidip işportadan onların taklitlerini alırlar. Taklit tatmin etmez, marka markadır. Hayata damgasını vurmuş. (Kutlu, RP, 2012, s. 19-20)

…Sahte mal sahte sevinçleri, sahte gülüşleri doğurur. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Yoksullar; şehrin, kentin merkezine girme fırsatını yakalayamamışlar asla. Tıpkı hayatın merkezine giremedikleri gibi. Hayatı kenardan seyretmeye mecbur bırakılmışlardır.

…Ötelerde ne oluyor bilmeyiz. Biz bize buradayız işte. (Kutlu, RP, 2012, s. 38)

Yoksulun evi uzaktadır. Kimseler görmez. Yoksulun yüzü soğuktur. Kimse bakmaz. Bakan da olsa yüzünü çevirip gider. (Kutlu, RP, 2012, s. 41)

Yukarıdaki satırlar yoksulların ne kadar içimizde yaşasalar bile, kapalı bir hayat, soyutlanmış bir yaşam sürdüklerini, bir gettoda sıkışmış, kıstırılmış olduklarını belirtir. (Yıldırım, 2007, s. 159)

…Orada, o daracık çay ocağında bir çocuk, iki çocuk; dermansız yaşlı dilenciler ve doktor sessiz, her birimiz kendi kaderlerinin romanını heceleyerek çayları yudumlar hiç konuşmadan birbirimize, puslu camdan dışarıya, akıp giden arabalara, bize yabancı olan hayata bakıp neler düşünürüz? (Kutlu, RP, 2012, s. 156)

Yoksul, kimsesiz insanların ölümü de tıpkı yaşamları gibidir. Yani tek başına!

…Kimsesizlerin hayatı ne ise ölümü de odur. Unutulmuş olmanın derin sessizliği… (Kutlu, RP, 2012, s. 157)

2.8. GELENEKSEL DEĞERLERDEN KOPMANIN DOĞURDUĞU YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN YAPILAR

"Özellikle son iki yüz yıllık zaman diliminde, üzerinde yaşadığımız coğrafyada derin, sarsıcı, değişim ve dönüşümlere şahit olundu. Gerek teknolojik gelişmeler gerekse ortaya konan toplumsal, siyasal, kültürel projeler sonucu, ülke insanı belki doğal süreçte uzun bir döneme sığacak değişimi/dönüşümü çok kısa bir zaman diliminde yaşamak/görmek durumunda kaldı. Doğrusu doğal süreç 'kısıtlanınca' ve doğallıktan çıkılınca ortaya sağlıksız, trajik yaralayıcı sonuçların çıkması kaçınılmazdı ve öyle de oldu. O vakit sindirilmemiş dayatmaların, marazi hâlleri her alanda tezahür etti. Bu çarpık değişimden herkes payına düşeni aldı: Birey, toplum, kurumlar, zihniyet… İlerleme, gelişme, modernleşme, makineleşme, çağdaşlık, adı ne olursa olsun, bu süreç beraberinde pek çok çelişkiyi/çatışmayı da doğurdu." (Tosun, 2004, s. 31)

Özellikle kırdan kente göç eden bireylerin hem maddi hem de manevi kültür değerlerinde bir değişme hatta bu değerlerden bir kopuş gözlenmektedir. Artık hiçbir şey eskisi gibi değildir. Her şey bir değişim ve dönüşüm içindedir. Ama bireyin yabancı olduğu, bireyin geçmişi aradığı bir değişim ve dönüşümdür bu.

Bireylerin yaşam tarzlarında görüyoruz bu değişmeleri ilkin. Köyden kente göç eden birey eski eşyalarına özlem duymaktadır. Çünkü onlarda bulduğu doğallığı kentte kullandığı eşyalarda bulamamaktadır. Eski eşyalar ondan bir parçaydı adeta. Şimdikiler ise ona yabancı, onu yansıtmayan eşyalardır.

…Nimet'in babası diyor ki:"Yahu bizim oranın toprak testileri meşhurdur. Ki suyu testiden içmenin de ayrı bir lezzeti vardı. Hafif toprak kokan bir serinlik. Buzdolabında soğuyan suyun boğaz yakan tadına benzemez yani yumuşaktır." (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

…Güz günleri şurup gibi günler. Yahu şurup dedim de aklıma geldi. İnsanlar artık şurup içmiyor, şurup imal edilmiyor. Tadını bile unuttuk. Oysa ne haysiyetli meşrubattı o.Gül şurubu, nar şurubu, vişne, çilek… (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

…Gözünü seveyim yün yatağının. Hem sıcak hem sağlıklıdır. Evladiyelik. İyi bak, temiz tut, her yıl yününü güneşe ser, çırpadur, yeniden kılıfına doldur. Kızına da yeter, torununa da. Ama artık kalmadı bunlar. Millet hazır yatağa alıştı. Yün yatağın çilesine kim katlanacak? (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

…Bir vagon penceresinde bir silik karartı görebilsem. Sallanan o ipekli mendil.(Artık mendillerde kâğıda döndü ne tuhaf) (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

…Çay söyledim koca bir porselen fincan içinde geldi. Çay demeye bin şahit ister. Soğuk nevale. Ben çayı ince belli cam bardakta severim. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

…Artık kahve devri kapandı. Kahve taşrada kaldı. Bizimkiler cafe oldu. Hatta cafe dahi demodedir. En iyisi bar yükselen değer bar. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Sanayileşme, kentleşme, göç ile birlikte yitirdiklerimiz sadece maddi kültürümüze ait geleneklerimiz değil bunun yanında manevi kültürümüze ait birçok şey de 'modernleşme' olgusu altında bizden uzaklaşmış, bizden kopmuş ve bizi biz yapan değerler artık anılmaz olmuştu. Göçle birlikte köyde kalanlar yapayalnız kalmıştı. Taşra bütün heyecanını kaybetmişti Bayramları özlemle bekleyenler bir yerlere savrulmuştu ya da saklanmıştı," Nine bana masal anlatır mısın?" diyen torunlar artık kalmamıştı, folklorumuza ait her şey birer birer elimizden kayıp gitmişti.

…

-Bayramı bulunduğunuz yerde neden geçirmediniz?

-Eeeeee. Günlerin yorgunluğu var, sonra çok kalabalık oluyor. Akrabalar, misafirler… Birkaç günlük tatil de berbat oluyor. Yeni bir yorgunluk. (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

…Gece lacivert harmanisini köyün üzerine örtüp ses-soluk kesilince ninesinin kucağına sokularak "Nine bana masal anlat." diyecek torunlar nerelere savrulmuştu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

…Kadınlar toplanıp buğday kaynattıklarında hep bir ağızdan türkü çığırmıyor… İnsanlar sevincini kaybetmişti sanki. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

…Kimse bir baş soğanın kıymetini bilmiyordu. İnsanlar ne ölene eskisi gibi üzülüyor ne de doğana eskisi gibi seviniyordu. Hasretin de gurbetin de tadı kaçmıştı. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 137)

…Şiir söylenir, masal dinlenir diyorsunuz ama bunlar eski günlerin lafları… Çocukluğumuzda bizi masallarla uyuttular. Sonra bir gün geldi masalların saçma sapan bir şey olduğu, başta çocuklar olmak üzere kimselerin "masallarla uyutulma"ması gerektiği üzerine vurgu yapılmaya başlandı… Masallara düşman oldular, folklor ölmüştü, şifalı bitkiler "kocakarı ilacı" diye alay konusu edildi. Sözün özü eski dünya, eski günler pılını pırtını toplayıp hayatımızdan çekip gitti. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

…Bir devir bitti.

Bizim nesil ile perde kapanıyor galiba. Ta Âdem atamızdan bu yana sürüp gelen zaman bitti, mekân değişti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 143)

Kültürel değişmelerden oyunlar ve meslekler de nasibini almıştır.

…Ciltçilik mesleği kan kaybetmeye devam ediyordu. Yazma eserler yok denecek kadar azalmıştı. Onların yerini basma kitaplar almıştı. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 51)

…Çocuklar artık topaç çevirmiyordu. Bu oyuncak geçmişte kalmış ve unutulmuştu. (Kutlu, HG, 2011, s. 26)

2.9. BİREYİN BENLİĞİNDEN (ÖZÜNDEN) UZAKLAŞMASI SONUCU DOĞAN YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN YAPILAR

Mustafa Kutlu'nun bireylerine baktığımız zaman modernleşme denen çarkın içinde döndükçe dönen, çıkar yol bulmaya çalışan bir konumda olduklarını görürüz. Köyden göç eden, yoksul olan bu bireyler bir zaman sonra asıllarından uzaklaştıklarının farkına varıyorlar. Geldikleri yer aslında onların vatanı değildir, sahip oldukları eşyalar aslında onları yansıtmıyor ve herkes artık birbirine benziyor.

…Düşün, mademki içinde bulunduğun yer, konuştuğun kimse sana feyz vermiyor, terke mâni olan ne? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 17)

…Biliyor musun, dedi Süheyla, bazen çıkıp gitmek istiyorum.

Mustafa Kutlu'nun bireyleri her şeyi bırakıp, dünyaya ait ne varsa her şeyi bırakıp özlerine dönme gayreti içindedirler. Ancak bu şekilde kaybolan benliklerine tekrar kavuşacaklarını düşünmektedirler.

…Nereye, dedim! Bilmem işte, dedi. Buralardan uzaklaşmak, bu evden, bu ortamdan, işinden, çevrenden, ailenden kopmak gibi mi dedim? Heyecanlandı. Evet, evet dedi. İlave ettim: Bir başka dünyaya gider gibi mi dedim. Şaşırdı. Ah, tabii. İşte öyle dedi… Ama mümkün mü? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

İçinde yaşadığı dünyanın sahteliğini gören benliğini unutan, kendi özünden uzaklaşan birey çareyi başka bir mekâna gitmekte arıyor.

…Sahte bir dünyada yaşıyoruz Arzu. Her şey sahte. İlişkiler, aşklar, alış-veriş… İnsanlar her türlü yalana kanmak üzere yetiştiriliyor. Dünyada bir sistem var, sürekli yalan üretiyor. Ve bu yalanları satıyor. Kâh gönül rızası ile kâh metazori. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

…Nereye gidiyorsun Hüsnü?

"Alıp başını gitmek" diyorlar. Dünyada gidilecek yer kaldı mı, var mı? Her yer ve herkes birbirine benziyor. Hep aynı şey, hep aynı şey. Çözüm ya unutmak ya kaybolmak. (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Bireylerin birbirlerine, kendilerine ve yaşadıkları yere nasıl yabancılaştıklarını şu can alıcı cümleyle ortaya koymaktadır:

…Bu dünyada artık her yer turistik ve hepimiz birer turistiz. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Kutlu'nun bireyleri maddi dünya ile manevi dünya arasında sıkışıp kalmış, nesnelerin birer esiri olan ve bu esaretten kurtulma, kaybolan benliklerini bulma mücadelesi veren bireylerdir.

…Hepimiz bir kuşatmadayız. İliklerimize kadar ıslanmışız. Bir başka Süheyla bir başka dünya demektir. Öyle, amena… Gel gör ki acizlik elveriyor. İçimizin mikropları içimize bir aykırı çöp uzanmayagörsün, hep birden o çılgın danslarına başlıyorlar. Şerha şerha yararak kalbimizi, yeniden ve bir daha ebedi uykusuna, sevgili gafletine terk ediyorlar. Hakikate yeniden ve ilahi bir vesile, bir lütuf tutununcaya kadar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

…Sağol şükran. Mütemadiyen boşaltıyorsun içimin kalabalığını… Her sözünle bir kirli parça, bir lâşe, bir mülevves eşya çıkarıyorsun içimden. Beni sıkan cenderenin vidalarına, çarklarına, levyelerine dokunuyorsun, baskıyı azaltıyorsun.

"Yoksulluk İçimizde" adlı hikâyenin kahramanlarından olan Engin bir gel-git içindedir. Bir yanı onu benliğinden uzaklaşmaya çağırırken diğer yanı özüne dönmeyi teklif ediyor:

…İçinin tamamına bir yanı yani muzaffer olanı fevkalade öfkeli son zamanlarda. Bütün imkânları deniyor: Çalış. Oyna. Eğlen. Boşver. Yarış. Kazan. Ye. Vur. Tut. Bastır. Et. Yok Et. Çalış. Oyna. Boşver. Sana gıpta ediliyor.

Bütün bunlar ve ilaveten dışındaki unsurlar içinin öbür yanında, köşede belli belirsiz kıpırdayan:"Hayır… Hayır… Hayır." Diye sinyaller salarak ışığını parıldatan o küçücük direnişi bastıramıyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Modernleşmeyle birlikte kendi öz benliğinden, fıtratından, yaratılış gayesinden uzaklaşan birey bir zaman sonra bunun farkına varıyor ve kendine sorular soruyor. Varlığıyla ilgili, kimliğiyle ilgili ve ne olduğuyla nerede olduğuyla ilgili…

…Sorular yağmur gibi iniyordu: Bizler kimiz, neyiz, ne yapıyoruz? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 92)

…Kalabalıkta kimsenin yüzü kendinin değildir. (Kutlu, S, 2012, s. 78)

…Peki, ben nerdeyim? Var mıyım? Yok muyum? Gerçek miyim, değil miyim? Asıl mıyım, imaj mıyım? Cevher miyim, araz mıyım? Kök müyüm, gövde miyim? Yaprak mıyım, meyve miyim, ağaç mıyım, orman mıyım? Fert miyim, cemiyet miyim? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

…Bican, "Aslımızı yitirmezsek iyidir." dedi. İyidir ya mümkün mü? (Kutlu, YAS, 2011, s. 24)

…Duran sessiz. Yol boyu bir soru sordu sade:

-Bunca araba nereye gidiyor, diye.

Yahu bu ne amansız bir soru böyle.

…

Vay garip Duran vay. Ben ne desem sana şimdi. Uluslararası finans kapitalden mi söz açsam, küreselleşmeden mi; yoksa buhar makinesi ile benzin motorundan mı? Sam Amca'nın yaşam tarzından mı?

…

İnsanlar nereye gittiklerini biliyor mu acaba? Nerden gelip nereye gittiklerini. Duran çocuk, şunu bil ki işte bu yolları, bu arabalar bu sel olmuş akan sarı-kırmızı ışıklar arasında âdemoğlu bu sorunun cevabını unuttu. Hatırlamak da istemiyor. Hatırlamak isteyenleri tersliyor, saf dışı bırakıyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MUSTAFA KUTLU'NUN HİKÂYELERİNDE YABANCILAŞMAYI İFADE EDEN ÖRNEKLERİN CÜMLE YAPILARI

Araştırmamızda Mustafa Kutlu'nun toplam 19 hikâyesini inceledik. Bu hikâyelerde ***"yabancılaşma"***yı ifade eden toplam 508 yapı tespit ettik. Tespit ettiğimiz bu yapıları Tahsin BANGUOĞLU'nun ***"Türkçenin Grameri"*** adlı eserinden hareketle inceledik. Bu inceleme esnasında hikâyelerde tespit ettiğimiz ancak Tahsin Banguoğlu'nun değinmediği yapıları farklı kaynaklardan yararlanarak tahlil ettik. Öncelikle incelediğimiz hikâyelerden hareketle bulduğumuz toplam ***508*** adet yapıyı alfabetik olarak aşağıya listeledik. Daha sonra çeşitli kaynaklardan hareketle söz dizimi ile ilgili topladığımız bilgilerin altına o bilgilerle ilgili bulduğumuz yapıları sıraladık.

3.1. CÜMLE YAPILARI

3.1.1. Cümle

Herhangi bir duyguyu, düşünceyi yargı bildirecek şekilde ifade eden kelime grubu olarak tanımlanabilecek cümle kavramından Muharrem Ergin, bir fikri, bir düşünceyi, bir hareketi, bir duyguyu, bir hadiseyi tama olarak bir hüküm hâlinde ifade eden kelime grupları şeklinde söz etmiştir. (Ergin, 2012, s. 398)

Tahsin Bonguoğlu ise cümleyi, kendi kendine yeten bir yargı olarak tanımlamış. (Bonguoğlu, 1990, s. 522)

Nurettin Koç ise cümleyi, aralarında birtakım ilişkiler bulunan, yani bazı kurallara göre bir araya gelen sözcük dizimi olarak tanımlamıştır. (Koç, 1990, s. 417)

Cümlenin farklı tanımları olduğu gibi sınıflandırma açısından da farklı yaklaşımların olduğunu görmekteyiz. Biz ***"yabancılaşma"***yı ifade eden yapıları incelerken 4 temel unsuru göz önünde bulundurduk:

a-Yüklemin Türüne Göre Cümleler

b-Yüklemin Yerine Göre Cümleler

c-Anlamına Göre Cümleler

d-Yapılarına Göre Cümleler.

İncelenen hikâyelerden hareketle yabancılaşmayı ifade eden toplam ***508*** adet yapı tespit edildi. Bu yapılar aşağıya alfabetik olarak sıralandı:

Abdest mahalleri mermerin en iyisinden. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Açtığı sırları, gösterdiği zaafı icabında kendisine karşı kullanabilir. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 138)

Adam suyu içince nedense çocukluk günlerini hatırladı. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Adamı öyle derinden kavrasın ki hacca falan gitmeyi unutsun. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Adeta bir satranç oyunuydu. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 35)

Adetullah bu değildi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

Ağa şaşırmamak elde değil. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Ağaca ağaç gibi bakmayan, toprağa toprak diyerek geçmeyen adam da adam gibi muameleyi bırakacak. (Kutlu, BB, 2011, s. 39)

Ağaçları tıraş ettik, balıkların kökünü kuruttuk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Ah bu eski dünyanın dükkânları! (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 61)

Ah, tabii! (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Ahşap evler yıkılarak yerlerine apartmanlar yapılıyor, apartmanda oturmak bir statü sebebi sayılıyor; ahşap evde kalanlar alaturka kabul edilip bir kenara atılıyordu. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 58)

Akşama kaza edersin. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Akrabalar, misafirler… (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Aldatılmış koca. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

"Alıp başını gitmek" diyorlar. (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Ama artık kalmadı bunlar. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Ama dünya metadır. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

Ama işte ellerimiz yana düşüyor, nineler masallara bürünüp; şuruplar böğürtlen reçelleri, ayva tatlılarıyla birlikte gidiyorlar. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Ama mesela Galata Köprüsü değişti. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Ama mümkün mü? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Ama müze yaşamaz ki… (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Ama nasıl? (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Ama tabiatın kanunu değildi bu. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

Ama toprağı… (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Anca kaybolacan ortadan. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Antep hesabına bir çizgi çekmeli. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Araba almaya kalksın, tripleks villa yapsın. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Aramızda Allah korkusu duyan var mı? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Ardımı döndüğüm zaman beni boş böğrümden vurmayacak birini arıyorum demiş. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Armutçuk yaprağının yeşilini parlatadursun, küçümen meyvelerine kaskatı kesilmiş toprağın üzerine betonlar, asfaltlar dökülerek nefesi kesilmiş toprağın

derinliklerinden iki yudum su emerek taşımaya çalışsın, dibinde gölgelenenlere kol kanat gersin, kimseler onu fark etmiyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 25)

Artık başakları istesen de düşünemezsin. (Kutlu, YAS, 2011, s. 9)

Artık boz sakallı çayır kuşu ile ardıç kuşunun seslerinin birbirinden ayırt edilmesiyle de kimse ilgilenmiyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Artık kahve devri kapandı. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Artık ne büyük küçük, ne akraba hısım ne komşu, ne hürmet ne hizmet ne merhamet ne şefkat, ne haysiyet ne mürüvvet, ne feragat ne sevgi ne de saygı kaldı. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Asfalttır, parkedir, halıflextir. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Asıl mıyım, imaj mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Asım Bey'in sıkıntısı bunalıma dönüşüyor. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 23)

Aslında bu cümle Şükran'ın kocasının bir katı bir de arabası var şeklinde olmalıydı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Ayağın basacak olsan içine gömülecek. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Baban olsa güvenmeyeceksin. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

Babası alışsın diye onu yanına alırdı. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Babayı oğuldan, karıyı kocadan ayıran, haneleri viran eden, sarayları deviren o. (Kutlu, HG, 2011, s. 46)

Bahçelerdeki kirli, çelimsiz, iğdiş edilmiş meyve ağaçları, pencere önlerine sıralanan vita kutularına büzülmüş çiçekleri ile bu evler… (Kutlu, YAS, 2011, s. 24)

Bak, sanıyorum toprak bundan böyle toprak olmaktan çıkacak. (Kutlu, BB, 2011, s. 39)

Bakan, yeniden çıplak dağlara, kel tepelere dönüyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 175)

Bakan da olsa yüzünü çevirip gider. (Kutlu, RP, 2012, s. 41)

Baksan da göremiyorsun; gürültü, kargaşa. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Balkonda büyüyen çocuklar tavuktan korkarken, ihtisas alanı dışında kalanlar buğdayla arpayı ayırt edemezken kim bakar Akbank'ın önündeki armud ağacına? (Kutlu, AKY, 2011, s. 27)

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı artık. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Bastır. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Başka seçenek kalmıyor ya esir olacaksın ya zorba. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 95)

Başka neye gelir ki… (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Bayramı bulunduğunuz yerde neden geçirmediniz? (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Bazı kış gecelerinde ağıllarda kurt beklerdi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Bazı şeyler hayatımızdan sessizce çıkıp gidiyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Belki vahşi kapitalizmin kurduğu bu sanayi bu medeniyet bizim inanç ve geleneğimize uymuyordu. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Ben alçak rolündeyim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Ben çayı ince belli bardakta severim. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Ben ne desem sana şimdi? (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Ben o arada ikindiyi kılar, çıkarım. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Beni sıkan cenderenin vidalarına, çarklarına, levyelerine dokunuyorsun, baskıyı azaltıyorsun. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Benim paramla iş yap ben kenardan bakayım. (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Benim teklifim "kanaat ekonomisi". (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Bırak ulan şimdi bülbül tantanasını. Şurada sayısal loto dolduruyoruz." diyorlar. (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Bican,"Aslımızı yitirmezsek iyidir." dedi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 24)

Bilenler bunun karın, göbek, mide, işkembe manasına geldiğini bilirler. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Bilhassa hava… (Kutlu, RP, 2012, s. 14)

Biliyor musun dedi Süheyla, bazen çıkıp gitmek istiyorum. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Bilmem işte, dedi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Bir başka Süheyla bir başka dünya demektir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Bir de nem var ki sormayın, bozkır adamlarının kemiklerini çürütür yani. (Kutlu, RP, 2012, s. 14)

Bir de televizyon çıkmış. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Bir devir bitti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 143)

Bir kentsel dönüşüm olmalı. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Bir "kopma"nın olduğu âşikârdır. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Bir mısra kaldı içinden:"Beyhude seslenir, beyhude çağlar." (Kutlu, TÖ, 2011, s. 175)

Bir omuz, bir dirsek, bir çelme… (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Bir vagon penceresinde bir silik karartı görebilsem. (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Bir yerden şöyle kazara çıkmış yeşil çimen ucu görsek hep birlikte oraya hücum ederek ezdik onu, mahvettik. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Bir yere durup dururken bunca para akarsa, bunun neticesi önüne geleni yıkıp geçen bir sel felaketi yaşanacaktır demektir. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Biraz saf biraz enayi kaba saba falan işte. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Biri diyor ki:"Abi köyümü özlüyorum be! O yeşil tepeleri, güneşli günleri. Çayda çimer, balık tutar sonra kuzuların peşine giderdik. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Birkaç günlük tatil de berbat oluyor. (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Biz bize buradayız işte. (Kutlu, RP, 2012, s. 38)

Biz buna razı olamayız. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Biz sanayi kuramadık. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Bizim nesil ile perde kapanıyor galiba. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 143)

Bizimkiler cafe oldu. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Bizler kimiz, neyiz, ne yapıyoruz? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 92)

Borç isteyecek. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Boşlukta. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Böyle diyor oğlan. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Böyle diyorlar, haklı görünüyorlar. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Böylece arkadaşlık on yedi yaş civarında kalıyor. (Kutlu, S, 2012, s. 28)

Bu cümleyi bana böylesi bir insafsızlıkla bina ettiren nedir acaba? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Bu çizgiden çıkmış gidişata idi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

Bu dünyada artık her yer turistik ve hepimiz turistiz. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Bu güveni sağlayan tabiatıyla paradır. (Kutlu, C, 2011, s. 37)

Bu hanımeli parmaklar benim mi acaba? (Kutlu, S, 2012, s. 87)

Bu insanlar bir orduyu doyuracak olan bu kadar yiyeceği, kâğıdı, deterjanı, eti ve ekmeği gerçekten tüketiyorlar mı; yoksa yarınsı bitirip çürütüyorlar mı? (Kutlu, AKY, 2011, s. 79)

Bu kadar şey neye nasıl sığıyordu fark ettim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Bu kuşlar çöp yiyor azizim çöp. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Bu ne tombul ne yuvarlak yüz. (Kutlu, S, 2012, s. 87)

Bu oyuncak geçmişte kalmış ve unutulmuştu. (Kutlu, HG, 2011, s. 26)

Bu Rafet Efendi de dükkânı genişleteyim derken cemaati terke yöneldi. (Kutlu, BB, 2011, s. 45)

Bu şehir yerlerinin insanlarında ne kadar çok müşkül ne kadar çok sual varmış. (Kutlu, S, 2012, s. 20)

Bu şehir yerlerinin suyu su olmaktan çıkmış. (Kutlu, S, 2012, s. 69)

Bu şehre niçin gelmiştim anlıyordum. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Bu tam bir "mistifakasyon" (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Bu vasiyet çocukları günaha soktu. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 58)

Buna mukabil gerçekten gülebiliyor, gerçekten ağlayabiliyorduk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Bunları zekâta ayırmalı. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Bunlar hep elden geçmeli. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Buralarda gemisini kurtaran kaptan. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

Buralardan uzaklaşmak, bu evden bu ortamdan, işinden, ailenden kopmak gibi mi dedim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Buzdolabında soğuyan suyun boğaz yakan tadına benzemez yani yumuşaktır. (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Bütün bunlar ve ilaveten dışındaki unsurlar için öbür yanında köşede belli belirsiz kıpırdayan:"Hayır… Hayır… Hayır." Diye sinyaller salarak ışığını parıldatan o küçücük direnişi bastıramıyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Bütün bunlardan oluşan, birbirine sokulan, birbirini seven, kollayan şeyler… (Kutlu, ZYH, 2011, s. 20)

Bütün imkânları deniyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Büyü bozulmuştu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Cemil Meriç:"Banka mabed, para mabud." (Kutlu, C, 2011, s. 22)

Cevher miyim, araz mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Ciltçilik mesleği kan kaybetmeye devam ediyordu. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 51)

Clor kokuyor elin ayağın. (Kutlu, YAS, 2011, s. 7)

Çalış. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Çay demeye bin şahit ister. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Çay söyledim, koca bir porselen fincan içinde geldi. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Çerik çürük malı zekâta ayır sonra otur sevabını bekle. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Çevremizde ne çit ne duvar ne de ekonomik ambargolar vardı. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Çıkmak ne demek! (Kutlu, S, 2012, s. 69)

Çocuk yine çocuk, sokak yine sokak. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Çocukluğumuzda bizi masallarla uyuttular. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Çocuklar artık topaç çevirmiyordu. (Kutlu, HG, 2011, s. 26)

Çok yakın arkadaşı kalmadı. (Kutlu, S, 2012, s. 28)

Çözüm ya unutmak ya kaybolmak. (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Çünkü etrafında hep bir alış-veriş… (Kutlu, S, 2012, s. 28)

Davarlar kurdun yaklaştığını çok önceden sezerlerdi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Dayısının tezgâhına dâhil olmak için neredeyse aslını inkâr edecek. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Deniz, balık, sis, çamur, zift, kurum, rakı, egzost, asvalt, toz çöp kokuyor. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Denizi deniz olmaktan çıkardık. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Derken bütün o kıyı kasabaları, o güzelim koylar, köyler yaz günleri iğne atsan yere düşmez hale geldi. (Kutlu, C, 2011, s. 135)

Destelesin. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Devrimiz makine gıcırtısının ahlâk ilahilerini susturduğu devirdir. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 85)

Devrini çoktan tamamlamış, hiçbir parıltısı kalmayan, sönük pörsük buruşuk şeyler… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 141)

Dilimizde birkaç manası ile kullanılıyor. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Dostluğun, arkadaşlığın, sohbetin koyulaştığı yerler… (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 61)

Dudaklar müstehzi kıvrılarak gülümsüyor, görüyorum. (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Duran çocuk şunu bil ki işte bu yolları, bu arabalar, bu del olmuş akan sarı kırmızı ışıklar arasından âdemoğlu bu sorunun cevabını unuttu. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Duran sessiz. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Duvara yazı yazan adam son harfi tamamlıyordu. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Duvarlar kaplama tahta… (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Dünyada bir sistem var sürekli yalan üretiyor ve bu yalanları satıyor. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Dünyada gidilecek yer kaldı mı, var mı? (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Dünyayı küçültürken kendimizi de küçültüyoruz. (Kutlu, AKY, 2011, s. 19)

Düpedüz şişeye girip acı ilaç kesilmiştir. (Kutlu, S, 2012, s. 69)

Düpedüz yalan söyleyeceğiz. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Düşün mademki içinde bulunduğun yer, konuştuğun kimse sana feyz vermiyor terke mâni olan nedir? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 17)

Eğilip kokluyorum. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

Eğlen. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Ekmek yediğimiz kapıya… (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Elbette sana yaşa diyen kim? (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

En başta şu önündeki adamı tepeleyeceksin. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

En iyisi bar, yükselen değer bar. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

En sonunda:"Paran var mı paran?"diye kendince müride nasihat etti. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

En yakın dostu insanı ardından vurabilir. Eski dünyanın gözden düşmüş gözdeleri… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 141)

Eski gitti, yeni benim değil. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Eskiler için "el kiri" olan para, yeniler için "baş tacı" oldu. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Eskimiş olanı atıyoruz; ama yeniyi bulamıyoruz. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Eşya hakiki hüviyetini fısıldıyordu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 119)

Eşya ile dünya ile olan irtibatımız âlemin ritmi ile olan bağlantımız zedeleniyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 20)

Eşya ile toprak ile bağımız kopardık. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Eşek kadar herif hele… (Kutlu, S, 2012, s. 40)

Etrafımı kesret halkası almış, kalabalıklar ağzımın içine bakar olmuştu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 87)

Evde, işte, sokakta herkes paradan bahsediyordu. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

Evet, bunlar çocuk. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Evet, evet dedi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Evet, o. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Evinden apartmanına, dükkânından arabasına insanından hayvanına bir oturmamışlığın, bir tedirginliğin, bir gözleri dört açmışlığın bir kıpır kıpırlığın kol gezdiği bu büyük kenar semtinde, bir hafta tatil nasıl geçer? (Kutlu, YAS, 2011, s. 34)

Evladiyelik. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Faizi boşuna icat etmemişler. (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Fani ile bakinin farkını fark eden için eşya kaç para eder? (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 8)

Fark etim, kaybettim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Fark ettim, kaybettim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Fert miyim, cemiyet miyim? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Fitne vücuda adım adım yayılmalıdır. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Firavun'dan miras kalan Tanrı'ya kafa tutan bir kule mi? (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Galiba sivri gagası ile karnını deşmişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Gazeteden havadisten falan uzaklaştı. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Gecekondu denilen ve sürekli aşağılanan bu yapıların sıcak ve samimi bir havası var. (Kutlu, ZYH, 2011, s. 19)

Gece lacivert harmanisini köyün üzerine örtüp ses soluk kesilince ninesinin kucağına sokularak "Nine bana masal anlat" diyecek torunlar nerelere savrulmuştu? (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Gel gör ki acizlik elveriyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Gençler lüks mağazaların lüks vitrinlerinde sergilenen lüks mallara bakar bakar, iç çeker. (Kutlu, RP, 2012, s. 19)

Gerçek miyim, değil miyim? (Kutlu, HT, 2011, s. 78)

Gitmiyor bunların malı canım. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Gökdelenlerin gölgesi gönlümüzü karartmamıştı. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Gökdelen nedir, gökdelen? (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Gökdelenler, nükleer başlıklar büyüdükçe biz köşemizde büzülüyoruz. (Kutlu, AKY, 2011, s. 20)

Gökdelenlerin Pera-Maslak hattında oluşturdukları siluet sur içi İstanbul'un kubbe ve minarelerinden oluşan siluetine meydan okuyarak "güç bende" diyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Gözünü seveyim yün yatağın. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Gül şurubu, nar şurubu, çilek, vişne, çilek… (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Gün biter, kalabalık bu defa akşamın alacasında yokuş aşağı akmaya başlar. (Kutlu, RP, 2012, s. 19)

Gündüz gözü aşikâr oruç yemede. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Güneş göğsümün kıllarına nakşettiği beyazlık, atlas u dibalar altında kirli sarıya evrilmişti. (Kutlu, S, 2012, s. 87)

Günler, geceler, yıllar, mevsimler bölünmemişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Günlerin yorgunluğu var, sonra çok kalabalık oluyor. (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Güven duygusu, güvende olma hali insanoğlunun en değerli eğilimi. (Kutlu, C, 2011, s. 37)

Güz günleri şurup gibi günlerdir. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Hadi şu mübarek adama bir koltuk çıkalım, ona şu karşıki çarşının köşesinde bulunan kiralık boş dükkânı tutalım. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Hafif toprak kokan bir serinlik… (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Hakikate yeniden ve ilahi bir vesile bir lütuf tutuncaya kadar… (Kutlu, Yİ, 2011)

Hala anlamamış olanlar için daha açık ifade ile şunları söylüyorum. (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Haliyle turnaların bölük bölük geçmesine aldıran olmuyor, kimseler dağlardan şifa otu toplamıyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Hasretin de gurbetin de tadı kaçmıştı. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 137)

Hatırlamak isteyenleri tersliyor, saf dışı bırakıyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Hatırlamak da istemiyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Hatta anaforunda… (Kutlu, S, 2012, s. 28)

Hatta cafe dahi demodedir. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Hatta görgüsüz cahil. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Havayı mazotla doldurduk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Hayata damgasını vurmuş. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Hayır, belki direniyoruz bir zaman; biz değilse bile hala gelincik şurubu şişeleyen ninelerimiz direniyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Helalinden olsun, temiz olsun.

Hem sıcak hem sağlıklıdır. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Hep aynı şey hep aynı şey… (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Hep bir ağızdan ve çığlık çığlığa… (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Hepimiz bir kuşatmadayız. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Her gün yüzlerce çocuk sokaklara salınıyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 166)

Her sözünle bir kirli parça, bir lâşe, bir mülevves eşya çıkarıyorum içimden. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Her şey sahte. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Her yan kalabalık, hiçbir yana bakılmıyor. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Her yer ve herkes birbirine benziyor. (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Herkes rolünü ezberlemelidir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Heyecanlandı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Hiç olmazsa tozu alınır, tamiri yapılır, barındırdığı eski eserler muhafaza edilir. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Hiçbir şeyin asıl rengi belli değil. (Kutlu, YAS, 2011, s. 24)

Hız duygusu hayatımızın ritmini alt üst etti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 19)

Hukuk güçlünün yazdığı bir kitap. (Kutlu, HT, 2011, s. 16)

Irmağa doğru koşuyorduk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

İçimizin mikropları içimize bir aykırı çöp uzanmayagörsün, hep birden o çılgın danslarına başlıyorlar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

İçini çekti sonra aniden parladı. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

İçinin tamamına bir yanı yani muzaffer olanı fevkalade öfkeli son zamanlarda. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

İlave ettim: Bir başka dünyaya gider gibi mi dedim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

İliklerimize kadar ıslanmışız. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

İlişkiler, aşklar, alış-veriş… (Kutlu, C, 2011, s. 171)

İnsanı yetiştirmek lazım. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

İnsanlar artık şurup içmiyor, şurup imal edilmiyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

İnsanlar birbirleriyle değil, topluca alete dönüp onunla konuşuyor sanki. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

İnsanlar her türlü yalana kanmak üzere yetiştiriliyor. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

İnsanlar nasıl güle oynaya makineye teslim olmuşlarsa markaya da öyle tapıyorlar. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

İnsanlar ne ölene eskisi gibi üzülüyor ne de doğana eskisi gibi seviniyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 137)

İnsanlar nereye gittiklerini biliyor mu acaba? (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

İnsanlar sevincini kaybetmişti sanki. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

İnsanları aldatarak, onların saf ve temiz duygularını kanatıp kirleterek ve katiyen ihtiyaç duymadıkları şeyleri ihtiyaçmış gibi göstererek yetmeyen paralarını ve mal varlıklarını giderek haysiyet ve umutlarını çalarak biriktirdiğimiz bu kirli para… (Kutlu, Yİ, 2011, s. 92)

İnsanları birbirine yaklaştıran ve yardımlaşmalarını sağlayan alış-veriş değil bizimkisi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 9)

İnsanlık kapitalizmin karşısında teslim bayrağı çekti, tarihin sonu geldi. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

İnsanoğlu bir meta değil, olmamalı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 95)

İnsanoğlu putunu kendi yapar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 76)

İnsanoğlunun kaç bin yıllık dostu herhâl. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

İstanbul rutubet (Kutlu, BÖ, 2012, s. 197)

İsterse baban olsun bir daha dönüp bakmayacaksın. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

İsyanım buna bu sapkın şeye idi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

İş ve para… İş ve para… (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

İşini büyütsün, paraları destelesin. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

İş üstündeyiz, bir şey olmaz. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

İşte bir avuç buğday tanesi… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

İşte o kötü. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

İşte öyle dedi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

İyi bak, temiz tut, her yıl güneşe ser, çırpadur, yeniden kılıfına doldur. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

İyidir ya mümkün mü? (Kutlu, YAS, 2011, s. 24)

Kabak kafalı adam kana kana içti. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Kadınlar toplanıp buğday kaynattıklarında hep bir ağızdan türkü çığırmıyor. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Kâh gönül rızası ile kâh metazori… (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Kahve taşrada kaldı. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Kalabalık, itiş kakış… (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Kalabalıkta kimsenin yüzü kendisinin değildir. (Kutlu, S, 2012, s. 78)

Kanser, IMF, bilgisayar ve kredibilite icat edilmemişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Kar bolluk, bereket demektir. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

Katmerli ve kokulu güller, kiraz fidanları, asma çardakları, tavuk ve köpek sesleri, çocuk cıvıltıları… (Kutlu, ZYH, 2011, s. 19)

Kayseri'nin kumaşını da satamadık. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Kaytarma yooooooh. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Kazan. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Kentin dönüşümü sadece mekâna makyaj yapmakla olmaz. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Kentsel dönüşüm fiyakalı bir söz. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Keşke müze şehir olsaydı. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Kılmayıver canım. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Kızına da yeter torununa da. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Ki suyu testiden içmenin de ayrı bir lezzeti vardı. (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Kim bilir kaç neslin ihtiyacını görmüş? (Kutlu, BÖ, 2012, s. 14)

Kime güveneceğini bilemiyorsun. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Kimileri dededen kalma evlerini müteahhide verilip hazmedemeyerek çocuklarına ve torunlarına şöyle vasiyet etti:"Ben ölünceye kadar bu ev böyle kalsın, benden sonra ne yaparsanız yapın." (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 58)

Kimse bahmaz. (Kutlu, YAS, 2011)

Kimse bir baş soğanın kıymetini bilmiyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 137)

Kimse Cevat'ın ne yediğini, ne içtiğini, nasıl geçindiğini merak etmiyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 53)

Kimse yalan söylemeyi bilmediği için hava kirliliğinden habersizdik. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Kimseler görmez. (Kutlu, AKY, 2011, s. 53)

Kimsesizlerin hayatı ne ise ölümü de odur. (Kutlu, RP, 2012, s. 157)

Kimseye güvenemeyince paraya güveneceksin tabi. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

KİT'lerin özelleştirilmesi, dış ticaret dengesi, banka bilançoları, Anadolu liseleri giriş sınavı, maaş katsayıları, güzellik yarışmaları dikkat çekiyor da Cevat'ın akşamüzerleri koltuğunun altında iki ekmek ve boş sefertasıyla mahalleye girdiği umursanmıyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 53)

Komşuluk, akrabalık, senli benli oluşun rahatlığı… (Kutlu, ZYH, 2011, s. 20)

Korkulur efendim. (Kutlu, HG, 2011, s. 46)

Korkunç bir umutsuzluk, çaresizlik, terk edilmişlik… (Kutlu, TÖ, 2011, s. 175)

Kovboyların sığırları damgalaması gibi… (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Kök müyüm, gövde miyim? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Köprü altı değişti. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Köy komşuluğu; hemşerilik, hısım akrabalıktan üreyen, asıl biçim ve manası ile artık çok uzaklarda kalmış bir münasebetti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 34)

Köy yerindeki süt-yoğurt bolluğu, tandırdan çıkan has ekmeğin kokusu hele ki hava yoktur buralarda. (Kutlu, RP, 2012, s. 14)

Köylü milleti karı sever. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

Köylü milletiyiz biz. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Köylük yerde kıymetin yok ama şehirde kral olmuşsun kral. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Köyü terk edenlerin asırlık eşyaları: yıpranmış, rengi atmış… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 141)

Kullanılmış ve terk edilmiş. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Kurban olduğum Allah vaziyeti yukarda görmez mi? (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Kurduğumuz medeniyet esasen tarım toplumuna dayanıyordu. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Maddi alış-verişten çok bekli de manevi alış-verişlerin yapıldığı yerler… (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 61)

Mağazalara şöyle bir göz atınca hâkim sermaye ve hâkim kültürün hegemonyasını görüyorsunuz. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Mahalli dilde "part" diye bir kelime vardır. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Marka giymenin hususi değil umumi bir şey olduğunu, marka ve imzanın iki farklı zihniyeti temsil ettiğini söylesem… (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Marka giyerek sürüden ayrıldığını zannediyorsun. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Marka, "hegemonik" bir şey. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Marka sahibi olan şirket markalı pantolon giyen erkeği veya marka parfüm süren kadını bütün dünyadan devşirdiği sürüsüne katıyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Marmara'da balık mı kaldı ki yesin fukaralar? (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Masallara düşman oldular, folklor ölmüştü, şifalı bitkiler "kocakarı ilacı" diye alay konusu edildi. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Mart dokuzu ile April beşi beklenmez olmuştu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Martı şişmanlığından umulmayan bir çeviklikle güvercinin tepesine bir zıpkın gibi inmiş, zavallıyı yerden iki metre yüksekte vurmuştu. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Martıyı nasıl bilirsiniz diye sorulsa sanırım büyük bir çoğunluk; sevimli, saf, romantik, duruşu ve uçuşu, beyaz kanat vuruşu ile denizlerin süsü şeklinde cevap verecektir. (Kutlu, AKY, 2011, s. 12)

Mesafeler azaldı, uzaklar yakın edildi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 19)

Millet hazır yatağa alıştı. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Millet tangolaştı. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Mutlaka çıkış yolu bulmalıyız. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Mütemadiyen boşaltıyorsun içimin kalabalığını. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Namazı da fesat ettik (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Namazın ortasında düşündüğün şeye bak. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Nar çatlağı gibi yarılıyor dünyası, kızıl karanlık bir mavi akıyor. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 23)

Nasıl da kolayca razı oluyoruz. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Ne denilmiş:"Siyaset ile ticaret ikiz kardeş, yedikleri, içtikleri ayrı gitmez." (Kutlu, TÖ, 2011, s. 35)

Ne gün korkusu ne istikbâl endişesi… (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Ne mutlu bize O'nu unuttuk. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Ne var bunda acaba? (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

Nereden gelip nereye gittiklerini… (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Nerdeyse aslını inkâr edecek. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Nereye bir gökdelen dikilmişse orada paganist gücün, paradan başka ilah tanımayan gücün kanunu geçer. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Nereye, dedim! (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Nereye gidiyorsun Hüsnü? (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Neslihan Hanım o yıllarda henüz başını açmamıştı. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 63)

Nicedir oruca, oruç tutan birine bu kadar yakın olmamıştı. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 31)

Niçin martılar güvercin avlıyor? (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

Nimet'in babası diyor ki:"Yahu bizim oranın toprak testileri meşhurdur." (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Niyet ettim Allah rızası için ikindi namazının sünnetine… (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

O,betondur senin yeni vatanın. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

O, bir kelebek koleksiyonu sayılır. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

O da çok yönlü bir iş. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

O ne derse mevzu o oluyor sanki. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

O rüzgârda sallanan türküleri… (Kutlu, YAS, 2011, s. 9)

O sırada Bican kurdun nefesini ense kökünde hissederdi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

O zaman nerdeyim ben? (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Oğullar ve torunlar vasiyet sahibi dendin veya ninenin bir an önce dünyasını değiştirmesi için sabırsızlanmaya hatta dua etmeye başladılar. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 59)

Onları her geçen gün daha bir ezerek daha küçülterek insanlıktan çıkarmak eşyaya, mahiyeti meçhul eşyalara zebun kılmak… (Kutlu, Yİ, 2011, s. 95)

Onların vardığı netice "Tüketim ekonomisi" (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Onların yerini basma kitaplar almış. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 51)

Onun altında bir lüks yerleşim, altında otoyol, onun altında minibüsler… (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

O'nu unuttuk. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Onu yıkıp geçeceksin. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Orada o daracık çay ocağında bir çocuk, iki çocuk; dermansız yaşlı dilenciler ve doktor sessiz, her birimiz kendi kaderinin romanını heceleyerek çayları yudumlar, hiç konuşmadan birbirimize, puslu camdan dışarıya, akıp giden arabalara, bize yabancı olan hayata bakıp neler düşünürüz? (Kutlu, RP, 2012, s. 156)

Oysa marka kolektif bir çabanın ürünüdür. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Oyna. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Oysa ne haysiyetli meşrubattı o. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Ölen babasını, eski mahalledeki evlerini, dut ağaçlarını, uçurtma uçurduğu çayırları hayal etti. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Öncelikle ortak değerler etrafında ittifakla toplanmak lazım. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Öteki mevzuların devri kapanmıştı. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

Ötelerde neler oluyor bilmeyiz. (Kutlu, RP, 2012, s. 38)

Öyle amennâ. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Para hepsinin yerini aldı. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Para hırsı gözünü perdelemiş anlaşılan. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Para kimde güç onda… (Kutlu, HT, 2011, s. 16)

Paradan korkulur mu efendim? (Kutlu, HG, 2011, s. 46)

Parası olanlar paradan para kazanıyordu. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

"Parti" kelimesi bize Fransızcadan geçmiştir. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Peki, ben nerdeyim? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Pera sırıtıyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Plancılar yeşil alanı yeşile boyuyorlar. (Kutlu, AKY, 2011, s. 26)

Plastik yiyiyorlar, kâğıt yiyiyolar, leş yiyiyorlar. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Psikolojisi bozulur, her fert burnundan solur. (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Ramazanlık zor. (Kutlu, S, 2012, s. 40)

Rüzgârın ne yönden eseceği önemimi kaybetmişti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Sağol Şükran. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Sahte bir dünyada yaşıyoruz Arzu. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Sahte mal sahte sevinçleri, sahte gülüşleri doğurur. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Sakın ola ki bu yazımızdan particilik ile uğraşanların tamamını kastediyoruz anlaşılmasın. (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Sallanan o ipekli mendi… (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Sam Amca'nın hayat tarzından mı? (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Sana gıpta ediliyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Sanayi medeniyeti inşa edenlerin fikir eserlerini ya ithal ettik ya da taklit. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Sanki bu makinelerde ileri geri, sağa sola gidip gelen kollar, merdaneler içinden bir çelik el uzanacak, onu demir dişlileri arasına çekip öğütecekti. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Sayısız olayın, sevincin, gözyaşının işaretlerini, yaralarını taşıyan, dile gelse destanlar anlatacak eşyalar… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 141)

Sebzelere sun'i gübre verilmeli, çocuklar tüpte üretilmeli. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Sen bir musluğa eğiliyorsun topraktan kopmuş suya. (Kutlu, YAS, 2011, s. 7)

Sen doğma, sen doğurma, yürüme, ses çıkarma olduğun yerde kal ve don. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Sen hangi rolde oynuyorsun? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Senin adın artık "müze şehir"dir. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Seydali adamdan önce adamın ağzındaki sigarayı fark etti. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Sıcak, dolgun, sarışın. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

Sıcacık tandır ekmeğinin üzerine cızırdayan tereyağını, yayıktan boşalan ayranı, kınalı elleri… (Kutlu, YAS, 2011, s. 9)

Sil gözlerini karşıda bütün farlarını yakıp uluyan düğmeleri, levyeleri ve onlarca dişlileriyle seni bekleyen fabrikaya koş. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Siyaset meydanında acımaya rastlanmaz. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 138)

Siyaset şans değil hesap işiydi. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 93)

Siyasette "ama"ile başlayan cümlelere yer yoktur, şüphe uyandırır. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Siyasette hesap anında görülür ve şunu unutma ki siyaset ikinci adamı kabul etmez. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Siyasette işi şansa bırakmak olmazdı. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 93)

Soğuk nevale… (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Sonra bir gün geldi masalların saçma sapan bir şey olduğu, başta çocuklar olmak üzere kimselerin "masallarla uyutulmama"sı gerektiği üzerine vurgu yapılmaya başlandı. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Sonra gidip işportadan onların taklitlerini alır. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Sonra testiden bir bardak su doldurup verdi. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Sonuçta yüzü yırtık olsa da çocuk işte. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Sorular yağmur gibi iniyordu: Bizler kimiz, neyiz, ne yapıyoruz? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 92)

Sözlerimiz sizedir. (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Sözün özü eski dünya, eski günler pılını pırtını toplayıp hayatımızdan çekip gitti. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Sur içi melul-mahzun soruyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Sünnete uygun olsun da nasıl olursa olsun. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

Şah çektiğin an karşındaki mat olmalıydı. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 94)

Şahin'in dayısı bir büfe ayarlamış Kadıköy'de (Kutlu, BÖ, 2012, s. 168)

Şahin'in dayısı diyesiymiş ki bu işlerde güvenilir adam şart. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Şaşırdı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Şehir ortasında bir sanayi bölgesi… (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Şehir yeri iyi de her an tetikte olacaksın. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Şehir yerinde her bişi zor kekom. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Şehrin üstüne çöken o grimsi bulut nefesleri keser. (Kutlu, RP, 2012, s. 14)

Şerha şerha yararak kalbimizi, yeniden ve bir daha ebedi uykusuna, sevgili gafletine terk ediyorlar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Şiir söylenir, masal dinlenir diyorsunuz ama bunlar eski günlerin lafları. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Şimdi aziz okuyucular, dilimizde niçin "part" diye bir kelime var olmuş anladınız değil mi? (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Şimdi bu heriften faiz alsak suçlu biz mi olacağız? (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Şimdi yine aynı ürperti ile sarsılıyordu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 14)

Şiş göbekler, gövdesi yağ bağlayanlar, tüyü bitmemiş yetimlerin hakkını sülük gibi emenler… (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Şu "değişen zamanın sırrını" kimse çözemedi. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Şu yaşadığımız günlerde hiç bülbül göreniniz var mı? (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Şunu unutma ki siyasetin kendi mantığı, kendi ahlakı zaman içinde oluşmuş binbir türlü inceliği var. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Şükran evleniyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Şükran nihayet bir kat, bir araba, bir de koca buluyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Ta Âdem atamızdan bu yana sürüp gelen zaman bitti, mekân değişti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 143)

Tadını bile unuttuk. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Taklit tatmin etmez, marka markadır. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Tayin edilen zamanın sapkın kelepçesi bileklerimize geçmemişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Temiz bir sofra örtüsü, bir tahta kaşık, tepeden tırnağa çiçek açmış bir badem ağacı düşündü, sonra bir Yunus ilahisinin içinde gezinmeye başladı. (Kutlu, S, 2012, s. 71-72)

Terasta yemlerini yiyen güvercinlerden biri aniden başının üstünde kurşundan bir gölge hissetti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Tersi olmuş. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Terziler birer sanatkârdır ve imzaları vardır; değil mi? (Kutlu, HB, 2011, s. 95)

Tinerci cinayetleri tüyler ürpertiyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 166)

Toplumda "para" lafı almış başını gitmişti. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

Toprak bir, buğday iki… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

Toprak bizim canımız, petrol olsun kanımız. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Toprağı dejenere ettik. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Toprağın üzeri asfaltla kaplanmalı, insanlar arabalara binmeli, ayakları yerden kesilmelidir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Tövbe tövbe, mübarek günde ağzımızı bozduracak. (Kutlu, S, 2012, s. 40)

Tövbe Yarabbi! (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Tövbe yok (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)**.**

Tut. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Turizm yerlisiyle yabancısıyla bâkir olan ne varsa hepsinin ırzına geçmişti yani. (Kutlu, C, 2011, s. 135)

Tüketim tutkusu da bir nevi uyuşturucudur. (Kutlu, C, 2011, s. 88)

Tüketimin bizi nasıl tükettiğini anlatacaktım. (Kutlu, C, 2011, s. 25)

Türkçe ismi olan dükkân yok. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Ufak su dökmeye çıkacam. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Ulan para! (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Uluslar arası finans kapitalden mi söz açsam, küreselleşmeden mi; yoksa buhar makinesi ile benzin motorundan mı? (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Unutulmuş olmanın derin sessizliği… (Kutlu, RP, 2012, s. 157)

Uyanık olacaksın, kendini ezdirmeyeceksin. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

Var mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Varoşlarda suç oranı artıyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 166)

Vay garip Duran vay! (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Ve bir gün olanlar oldu. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Ve "koca" unsuru mezkûr emita arasında sayılmamalıydı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Ve yaşandı da. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Vur (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Ya ben ne olacağım? (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Ya bu seksen okkalı vücud… (Kutlu, S, 2012, s. 87)

Ya da kendisi hep bir alış-veriş etrafında… (Kutlu, S, 2012, s. 28)

Ya siz? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Yağlı müşterilerimizi gezdirecek, mistik egzotik bir müze… (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Yağsın ister köylü milleti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

"Yağsın ki havanın kurdu kırıla" der. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

Yahu bu oğlana ne olmuş böyle. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Yahu bu ne amansız bir soru böyle. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Yahu siz bu kadar parayı helalinden nasıl ve ne yoldan kazandınız da bu tekke binasının duvarına, döşemesine sıvadınız? (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Yahu, şurup dedim de aklıma geldi; insanlar artık şurup içmiyor, şurup imal edilmiyor, tadını bile unuttuk yani. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Yani Avukat Yunus Bey henüz siyasete girmemişti. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 63)

Yanlış bir hamle yaparsan anında hesabını görürlerdi. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 94)

Yapılan tekke, sanki tekke değil saray yavrusudur. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Yaprak mıyım, meyve miyim, ağaç mıyım, orman mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Yarış. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Yazık şu memlekete, yazık. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 175)

Yazma eserler yok denecek kadar azalmıştı. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 51)

Ye. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Yediğimiz bulgur aşı, içtiğimiz ekşi ayran. (Kutlu, S, 2012)

Yeni bir yorgunluk… (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Yeniyi isteyen eskiden kopuyor. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Yerler silme halı… (Kutlu, S, 2012)

Yeryüzü devasa bir tiyatro sahnesidir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Yok et. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Yok muyum? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Yoksa çağdaş küresel fikriyatın dünyayı istila eden zihniyetin sembolü mü? (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Yoksullar artık bir tehdit unsuru gibi algılanıyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Yoksulun evi uzaktadır. (Kutlu, RP, 2012, s. 41)

Yoksulun yüzü soğuktur. (Kutlu, RP, 2012, s. 41)

Yol boyu bir soru sordu sade: Bunca araba nereye gidiyor diye. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Yün yatağın çilesine kim katlanacak? (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Zaman tıkır tıkır işliyordu, geçmiş ve gelecek önümde duruyordu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Zikre ayrılan odanın bir ucundan öteki ucu neredeyse görünmüyor. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Zokayı yutmuş besbelli. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

3.1.2.Yüklemin Türüne Göre Cümleler

3.1.2.1.Fiil Cümlesi

Muharrem Ergin fiil cümlesini, predikatı, fiil unsuru müstakil bir fiil olan cümle şeklinde tanımlamıştır. (Ergin, 2012, s. 401) Süer Eker ise fiil cümlesini, yüklemi çekimli eylem olan cümle şeklinde tanımlamıştır. (Eker, 2011, s. 442)

İncelenen toplam 508 yapı içinde 330 fiil cümlesi tespit edildi. Tespit edilen yapılar aşağıda alfabetik olarak sıralanmıştır:

Açtığı sırları, gösterdiği zaafı icabında kendisine karşı kullanabilir. (Kutlu, TÖ, 2011)

Adam suyu içince nedense çocukluk günlerini hatırladı. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Adamı öyle derinden kavrasın ki hacca falan gitmeyi unutsun. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Ağaca ağaç gibi bakmayan, toprağa toprak diyerek geçmeyen adam da adam gibi muameleyi bırakacak. (Kutlu, BB, 2011, s. 39)

Ağaçları tıraş ettik, balıkların kökünü kuruttuk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Ahşap evler yıkılarak yerlerine apartmanlar yapılıyor, apartmanda oturmak bir statü sebebi sayılıyor; ahşap evde kalanlar alaturka kabul edilip bir kenara atılıyordu. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 58)

Akşama kaza edersin. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

"Alıp başını gitmek" diyorlar. (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Ama artık kalmadı bunlar. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Ama işte ellerimiz yana düşüyor, nineler masallara bürünüp; şuruplar böğürtlen reçelleri, ayva tatlılarıyla birlikte gidiyorlar. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Ama mesela Galata Köprüsü değişti. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Anca kaybolacan ortadan. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Antep hesabına bir çizgi çekmeli. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Araba almaya kalksın, tripleks villa yapsın. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Ardımı döndüğüm zaman beni boş böğrümden vurmayacak birini arıyorum demiş. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Armutçuk yaprağının yeşilini parlatadursun, küçümen meyvelerine kaskatı kesilmiş toprağın üzerine betonlar, asfaltlar dökülerek nefesi kesilmiş toprağın derinliklerinden iki yudum su emerek taşımaya çalışsın, dibinde gölgelenenlere kol kanat gersin, kimseler onu fark etmiyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 25)

Artık başakları istesen de düşünemezsin. (Kutlu, YAS, 2011, s. 9)

Artık boz sakallı çayır kuşu ile ardıç kuşunun seslerinin birbirinden ayırt edilmesiyle de kimse ilgilenmiyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Artık kahve devri kapandı. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Artık ne büyük küçük, ne akraba hısım ne komşu, ne hürmet ne hizmet ne merhamet ne şefkat, ne haysiyet ne mürüvvet, ne feragat ne sevgi ne de saygı kaldı. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Asım Bey'in sıkıntısı bunalıma dönüşüyor. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 23)

Aslında bu cümle Şükran'ın kocasının bir katı bir de arabası var şeklinde olmalıydı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Ayağın basacak olsan içine gömülecek. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Baban olsa güvenmeyeceksin. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

Babası alışsın diye onu yanına alırdı. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Bak, sanıyorum toprak bundan böyle toprak olmaktan çıkacak. (Kutlu, BB, 2011, s. 39)

Bakan, yeniden çıplak dağlara, kel tepelere dönüyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 175)

Bakan da olsa yüzünü çevirip gider (Kutlu, RP, 2012, s. 41)***.***

Baksan da göremiyorsun; gürültü, kargaşa. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Balkonda büyüyen çocuklar tavuktan korkarken, ihtisas alanı dışında kalanlar buğdayla arpayı ayırt edemezken kim bakar Akbank'ın önündeki armud ağacına? (Kutlu, AKY, 2011, s. 27)

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı artık. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Bastır. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Başka seçenek kalmıyor ya esir olacaksın ya zorba. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 95)

Bayramı bulunduğunuz yerde neden geçirmediniz? (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Bazı kış gecelerinde ağıllarda kurt beklerdi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Bazı şeyler hayatımızdan sessizce çıkıp gidiyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Belki vahşi kapitalizmin kurduğu bu sanayi bu medeniyet bizim inanç ve geleneğimize uymuyordu. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Ben çayı ince belli bardakta severim. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Ben ne desem sana şimdi? (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Ben o arada ikindiyi kılar, çıkarım. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Beni sıkan cenderenin vidalarına, çarklarına, levyelerine dokunuyorsun, baskıyı azaltıyorsun. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Benim paramla iş yap ben kenardan bakayım. (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Bırak ulan şimdi bülbül tantanasını. Şurada sayısal loto dolduruyoruz." diyorlar. (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Bican,"Aslımızı yitirmezsek iyidir." dedi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 24)

Bilenler bunun karın, göbek, mide, işkembe manasına geldiğini bilirler. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Biliyor musun dedi Süheyla, bazen çıkıp gitmek istiyorum. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Bilmem işte, dedi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Bir de nem var ki sormayın, bozkır adamlarının kemiklerini çürütür yani. (Kutlu, RP, 2012, s. 14)

Bir de televizyon çıkmış. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Bir devir bitti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 143)

Bir kentsel dönüşüm olmalı. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Bir mısra kaldı içinden:"Beyhude seslenir, beyhude çağlar." (Kutlu, TÖ, 2011, s. 175)

Bir vagon penceresinde bir silik karartı görebilsem. (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Bir yerden şöyle kazara çıkmış yeşil çimen ucu görsek hep birlikte oraya hücum ederek ezdik onu, mahvettik. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Biri diyor ki:"Abi köyümü özlüyorum be! O yeşil tepeleri, güneşli günleri. Çayda çimer, balık tutar sonra kuzuların peşine giderdik. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Birkaç günlük tatil de berbat oluyor. (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Biz buna razı olamayız. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Biz sanayi kuramadık. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Bizim nesil ile perde kapanıyor galiba. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 143)

Bizimkiler cafe oldu. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Bizler kimiz, neyiz, ne yapıyoruz? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 92)

Borç isteyecek. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Böyle diyor oğlan. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Böyle diyorlar, haklı görünüyorlar. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Böylece arkadaşlık on yedi yaş civarında kalıyor. (Kutlu, S, 2012, s. 28)

Bu insanlar bir orduyu doyuracak olan bu kadar yiyeceği, kâğıdı, deterjanı, eti ve ekmeği gerçekten tüketiyorlar mı; yoksa yarınsı bitirip çürütüyorlar mı? (Kutlu, AKY, 2011, s. 79)

Bu kadar şey neye nasıl sığıyordu fark ettim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Bu kuşlar çöp yiyor azizim çöp. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Bu oyuncak geçmişte kalmış ve unutulmuştu. (Kutlu, HG, 2011, s. 26)

Bu Rafet Efendi de dükkânı genişleteyim derken cemaati terke yöneldi. (Kutlu, BB, 2011, s. 15)

Bu şehir yerlerinin suyu su olmaktan çıkmış. (Kutlu, S, 2012, s. 69)

Bu şehre niçin gelmiştim anlıyordum. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Bu vasiyet çocukları günaha soktu. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 58)

Buna mukabil gerçekten gülebiliyor, gerçekten ağlayabiliyorduk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Bunları zekâta ayırmalı. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Bunlar hep elden geçmeli. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Buralardan uzaklaşmak, bu evden bu ortamdan, işinden, ailenden kopmak gibi mi dedim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Bütün bunlar ve ilaveten dışındaki unsurlar için öbür yanında köşede belli belirsiz kıpırdayan:"Hayır… Hayır… Hayır." diye sinyaller salarak ışığını parıldatan o küçücük direnişi bastıramıyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Bütün imkânları deniyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Büyü bozulmuştu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Ciltçilik mesleği kan kaybetmeye devam ediyordu. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 51)

Clor kokuyor elin ayağın. (Kutlu, YAS, 2011, s. 7)

Çalış. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Çay demeye bin şahit ister. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Çay söyledim, koca bir porselen fincan içinde geldi. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Çerik çürük malı zekâta ayır sonra otur sevabını bekle. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Çocukluğumuzda bizi masallarla uyuttular. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Çocuklar artık topaç çevirmiyordu. (Kutlu, HG, 2011, s. 26)

Çok yakın arkadaşı kalmadı. (Kutlu, S, 2012, s. 28)

Davarlar kurdun yaklaştığını çok önceden sezerlerdi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Dayısının tezgâhına dâhil olmak için neredeyse aslını inkâr edecek. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Deniz, balık, sis, çamur, zift, kurum, rakı, egzost, asvalt, toz çöp kokuyor. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Denizi deniz olmaktan çıkardık. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Derken bütün o kıyı kasabaları, o güzelim koylar, köyler yaz günleri iğne atsan yere düşmez hale geldi. (Kutlu, C, 2011, s. 135)

Destelesin. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Devrini çoktan tamamlamış, hiçbir parıltısı kalmayan, sönük pörsük buruşuk şeyler… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 141)

Dilimizde birkaç manası ile kullanılıyor. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Dudaklar müstehzi kıvrılarak gülümsüyor, görüyorum. (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Duran çocuk şunu bil ki işte bu yolları, bu arabalar, bu del olmuş akan sarı kırmızı ışıklar arasından âdemoğlu bu sorunun cevabını unuttu. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Duvara yazı yazan adam son harfi tamamlıyordu. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Dünyada bir sistem var sürekli yalan üretiyor ve bu yalanları satıyor. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Dünyayı küçültürken kendimizi de küçültüyoruz. (Kutlu, AKY, 2011, s. 19)

Düpedüz şişeye girip acı ilaç kesilmiştir. (Kutlu, S, 2012, s. 69)

Düpedüz yalan söyleyeceğiz. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Eğilip kokluyorum. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

Eğlen. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

En başta şu önündeki adamı tepeleyeceksin. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

En sonunda:"Paran var mı paran?"diye kendince müride nasihat etti. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

En yakın dostu insanı ardından vurabilir. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 141)

Eskiler için "el kiri" olan para, yeniler için "baş tacı" oldu. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Eskimiş olanı atıyoruz; ama yeniyi bulamıyoruz. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Eşya hakiki hüviyetini fısıldıyordu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 119)

Eşya ile dünya ile olan irtibatımız âlemin ritmi ile olan bağlantımız zedeleniyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 20)

Eşya ile toprak ile bağımız kopardık. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Etrafımı kesret halkası almış, kalabalıklar ağzımın içine bakar olmuştu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 87)

Evde, işte, sokakta herkes paradan bahsediyordu. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

Evet, evet dedi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Evinden apartmanına, dükkânından arabasına insanından hayvanına bir oturmamışlığın, bir tedirginliğin, bir gözleri dört açmışlığın bir kıpır kıpırlığın kol gezdiği bu büyük kenar semtinde, bir hafta tatil nasıl geçer? (Kutlu, YAS, 2011, s. 34)

Faizi boşuna icat etmemişler. (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Fani ile bakinin farkını fark eden için eşya kaç para eder? (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 8)

Fark etim, kaybettim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Fark ettim, kaybettim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Fitne vücuda adım adım yayılmalıdır. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Galiba sivri gagası ile karnını deşmişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Gazeteden havadisten falan uzaklaştı. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Gece lacivert harmanisini köyün üzerine örtüp ses soluk kesilince ninesinin kucağına sokularak "Nine bana masal anlat" diyecek torunlar nerelere savrulmuştu? (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Gel gör ki acizlik elveriyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Gençler lüks mağazaların lüks vitrinlerinde sergilenen lüks mallara bakar bakar, iç çeker. (Kutlu, RP, 2012, s. 19)

Gitmiyor bunların malı canım. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Gökdelenlerin gölgesi gönlümüzü karartmamıştı. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Gökdelenler, nükleer başlıklar büyüdükçe biz köşemizde büzülüyoruz. (Kutlu, AKY, 2011, s. 20)

Gökdelenlerin Pera-Maslak hattında oluşturdukları siluet sur içi İstanbul'un kubbe ve minarelerinden oluşan siluetine meydan okuyarak "güç bende" diyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Gözünü seveyim yün yatağın. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Gün biter, kalabalık bu defa akşamın alacasında yokuş aşağı akmaya başlar. (Kutlu, RP, 2012, s. 19)

Gündüz gözü aşikâr oruç yemede. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Güneş göğsümün kıllarına nakşettiği beyazlık, atlas u dibalar altında kirli sarıya evrilmişti. (Kutlu, S, 2012, s. 87)

Günler, geceler, yıllar, mevsimler bölünmemişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Günlerin yorgunluğu var, sonra çok kalabalık oluyor. (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Hadi şu mübarek adama bir koltuk çıkalım, ona şu karşıki çarşının köşesinde bulunan kiralık boş dükkânı tutalım. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Hala anlamamış olanlar için daha açık ifade ile şunları söylüyorum. (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Haliyle turnaların bölük bölük geçmesine aldıran olmuyor, kimseler dağlardan şifa otu toplamıyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Hasretin de gurbetin de tadı kaçmıştı. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 137)

Hatırlamak isteyenleri tersliyor, saf dışı bırakıyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Hatırlamak da istemiyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 33)

Havayı mazotla doldurduk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Hayata damgasını vurmuş. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Hayır, belki direniyoruz bir zaman; biz değilse bile hala gelincik şurubu şişeleyen ninelerimiz direniyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Helalinden olsun, temiz olsun. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

Her gün yüzlerce çocuk sokaklara salınıyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 166)

Her sözünle bir kirli parça, bir lâşe, bir mülevves eşya çıkarıyorum içimden. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Her yan kalabalık, hiçbir yana bakılmıyor. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Her yer ve herkes birbirine benziyor. (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Herkes rolünü ezberlemektedir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Heyecanlandı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Hiç olmazsa tozu alınır, tamiri yapılır, barındırdığı eski eserler muhafaza edilir. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Hız duygusu hayatımızın ritmini alt üst etti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 19)

Irmağa doğru koşuyorduk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

İçimizin mikropları içimize bir aykırı çöp uzanmayagörsün, hep birden o çılgın danslarına başlıyorlar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

İçini çekti sonra aniden parladı. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

İlave ettim: Bir başka dünyaya gider gibi mi dedim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

İliklerimize kadar ıslanmışız. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

İnsanlar artık şurup içmiyor, şurup imal edilmiyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

İnsanlar birbirleriyle değil, topluca alete dönüp onunla konuşuyor sanki. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

İnsanlar her türlü yalana kanmak üzere yetiştiriliyor. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

İnsanlar nasıl güle oynaya makineye teslim olmuşlarsa markaya da öyle tapıyorlar. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

İnsanlar ne ölene eskisi gibi üzülüyor ne de doğana eskisi gibi seviniyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 137)

İnsanlar nereye gittiklerini biliyor mu acaba? (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

İnsanlar sevincini kaybetmişti sanki. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

İnsanlık kapitalizmin karşısında teslim bayrağı çekti, tarihin sonu geldi. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

İnsanoğlu bir meta değil, olmamalı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 95)

İnsanoğlu putunu kendi yapar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 76)

İsterse baban olsun bir daha dönüp bakmayacaksın. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

İşini büyütsün, paraları destelesin. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

İş üstündeyiz, bir şey olmaz. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

İşte öyle dedi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

İyi bak, temiz tut, her yıl güneşe ser, çırpadur, yeniden kılıfına doldur. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Kabak kafalı adam kana kana içti. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Kadınlar toplanıp buğday kaynattıklarında hep bir ağızdan türkü çığırmıyor. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Kahve taşrada kaldı. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Kanser, IMF, bilgisayar ve kredibilite icat edilmemişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Kayseri'nin kumaşını da satamadık. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Kazan. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Kentin dönüşümü sadece mekâna makyaj yapmakla olmaz. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Keşke müze şehir olsaydı. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Kılmayıver canım. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Kızına da yeter torununa da. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Kim bilir kaç neslin ihtiyacını görmüş? (Kutlu, BÖ, 2012, s. 14)

Kime güveneceğini bilemiyorsun. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Kimileri dededen kalma evlerini müteahhide verilip hazmedemeyerek çocuklarına ve torunlarına şöyle vasiyet etti:"Ben ölünceye kadar bu ev böyle kalsın, benden sonra ne yaparsanız yapın." (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 58)

Kimse bahmaz. (Kutlu, YAS, 2011)

Kimse bir baş soğanın kıymetini bilmiyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 137)

Kimse Cevat'ın ne yediğini, ne içtiğini, nasıl geçindiğini merak etmiyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 53)

Kimseler görmez. (Kutlu, AKY, 2011, s. 53)

Kimseye güvenemeyince paraya güveneceksin tabi. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

KİT'lerin özelleştirilmesi, dış ticaret dengesi, banka bilançoları, Anadolu liseleri giriş sınavı, maaş katsayıları, güzellik yarışmaları dikkat çekiyor da Cevat'ın akşamüzerleri koltuğunun altında iki ekmek ve boş sefertasıyla mahalleye girdiği umursanmıyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 53)

Korkulur efendim. (Kutlu, HG, 2011, s. 46)

Köprü altı değişti. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Köylü milleti karı sever. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

Köylük yerde kıymetin yok ama şehirde kral olmuşsun kral. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Kullanılmış ve terk edilmiş. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Kurban olduğum Allah vaziyeti yukarda görmez mi? (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Kurduğumuz medeniyet esasen tarım toplumuna dayanıyordu. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Mağazalara şöyle bir göz atınca hâkim sermaye ve hâkim kültürün hegemonyasını görüyorsunuz. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Marka giyerek sürüden ayrıldığını zannediyorsun. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Marka sahibi olan şirket markalı pantolon giyen erkeği veya marka parfüm süren kadını bütün dünyadan devşirdiği sürüsüne katıyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Marmara'da balık mı kaldı ki yesin fukaralar? (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Masallara düşman oldular, folklor ölmüştü, şifalı bitkiler "kocakarı ilacı" diye alay konusu edildi. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Mart dokuzu ile April beşi beklenmez olmuştu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Martı şişmanlığından umulmayan bir çeviklikle güvercinin tepesine bir zıpkın gibi inmiş, zavallıyı yerden iki metre yüksekte vurmuştu. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Martıyı nasıl bilirsiniz diye sorulsa sanırım büyük bir çoğunluk; sevimli, saf, romantik, duruşu ve uçuşu, beyaz kanat vuruşu ile denizlerin süsü şeklinde cevap verecektir. (Kutlu, AKY, 2011, s. 12)

Mesafeler azaldı, uzaklar yakın edildi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 19)

Millet hazır yatağa alıştı. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Millet tangolaştı. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Mutlaka çıkış yolu bulmalıyız. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Mütemadiyen boşaltıyorsun içimin kalabalığını. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Namazı da fesat ettik (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Namazın ortasında düşündüğün şeye bak. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Nar çatlağı gibi yarılıyor dünyası, kızıl karanlık bir mavi akıyor. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 23)

Nasıl da kolayca razı oluyoruz. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Ne denilmiş:"Siyaset ile ticaret ikiz kardeş, yedikleri, içtikleri ayrı gitmez." (Kutlu, TÖ, 2011, s. 35)

Ne mutlu bize O'nu unuttuk. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Nerdeyse aslını inkâr edecek. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Nereye bir gökdelen dikilmişse orada paganist gücün, paradan başka ilah tanımayan gücün kanunu geçer. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Nereye, dedim! (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Nereye gidiyorsun Hüsnü? (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Neslihan Hanım o yıllarda henüz başını açmamıştı. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 63)

Nicedir oruca, oruç tutan birine bu kadar yakın olmamıştı. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 31)

Niçin martılar güvercin avlıyor? (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

Nimet'in babası diyor ki:"Yahu bizim oranın toprak testileri meşhurdur." (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

O, bir kelebek koleksiyonu sayılır. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

O ne derse mevzu o oluyor sanki. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

O sırada Bican kurdun nefesini ense kökünde hissederdi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Oğullar ve torunlar vasiyet sahibi dendin veya ninenin bir an önce dünyasını değiştirmesi için sabırsızlanmaya hatta dua etmeye başladılar. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 59)

Onların yerini basma kitaplar almış. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 51)

O'nu unuttuk. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Onu yıkıp geçeceksin. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Orada o daracık çay ocağında bir çocuk, iki çocuk; dermansız yaşlı dilenciler ve doktor sessiz, her birimiz kendi kaderinin romanını heceleyerek çayları yudumlar, hiç konuşmadan birbirimize, puslu camdan dışarıya, akıp giden arabalara, bize yabancı olan hayata bakıp neler düşünürüz? (Kutlu, RP, 2012, s. 156)

Oyna. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Ölen babasını, eski mahalledeki evlerini, dut ağaçlarını, uçurtma uçurduğu çayırları hayal etti. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Öncelikle ortak değerler etrafında ittifakla toplanmak lazım. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Öteki mevzuların devri kapanmıştı. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

Ötelerde neler oluyor bilmeyiz. (Kutlu, RP, 2012, s. 38)

Para hepsinin yerini aldı. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Para hırsı gözünü perdelemiş anlaşılan. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Paradan korkulur mu efendim? (Kutlu, HG, 2011, s. 46)

Parası olanlar paradan para kazanıyordu. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

"Parti" kelimesi bize Fransızcadan geçmiştir. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Pera sırıtıyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Plancılar yeşil alanı yeşile boyuyorlar. (Kutlu, AKY, 2011, s. 26)

Plastik yiyiyorlar, kâğıt yiyiyorlar, leş yiyiyorlar. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Psikolojisi bozulur, her fert burnundan solur. (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Rüzgârın ne yönden eseceği önemimi kaybetmişti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Sahte bir dünyada yaşıyoruz Arzu. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Sahte mal sahte sevinçleri, sahte gülüşleri doğurur. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Sakın ola ki bu yazımızdan particilik ile uğraşanların tamamını kastediyoruz anlaşılmasın. (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Sana gıpta ediliyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Sanayi medeniyeti inşa edenlerin fikir eserlerini ya ithal ettik ya da taklit. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Sanki bu makinelerde ileri geri, sağa sola gidip gelen kollar, merdaneler içinden bir çelik el uzanacak, onu demir dişlileri arasına çekip öğütecekti. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Sebzelere sun'i gübre verilmeli, çocuklar tüpte üretilmeli. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Sen bir musluğa eğiliyorsun topraktan kopmuş suya. (Kutlu, YAS, 2011, s. 7)

Sen doğma, sen doğurma, yürüme, ses çıkarma olduğun yerde kal ve don. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Sen hangi rolde oynuyorsun? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Seydali adamdan önce adamın ağzındaki sigarayı fark etti. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Sil gözlerini karşıda bütün farlarını yakıp uluyan düğmeleri, levyeleri ve onlarca dişlileriyle seni bekleyen fabrikaya koş. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Siyaset meydanında acımaya rastlanmaz. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 138)

Siyasette "ama" ile başlayan cümlelere yer yoktur, şüphe uyandırır. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Siyasette hesap anında görülür ve şunu unutma ki siyaset ikinci adamı kabul etmez. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Siyasette işi şansa bırakmak olmazdı. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 93)

Sonra bir gün geldi masalların saçma sapan bir şey olduğu, başta çocuklar olmak üzere kimselerin "masallarla uyutulmama" sı gerektiği üzerine vurgu yapılmaya başlandı. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Sonra gidip işportadan onların taklitlerini alır. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Sonra testiden bir bardak su doldurup verdi. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Sorular yağmur gibi iniyordu: Bizler kimiz, neyiz, ne yapıyoruz? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 92)

Sözün özü eski dünya, eski günler pılını pırtını toplayıp hayatımızdan çekip gitti. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Sur içi melul-mahzun soruyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Sünnete uygun olsun da nasıl olursa olsun. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

Şah çektiğin an karşındaki mat olmalıydı. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 94)

Şahin'in dayısı bir büfe ayarlamış Kadıköy'de (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Şaşırdı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Şehir yeri iyi de her an tetikte olacaksın. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Şehrin üstüne çöken o grimsi bulut nefesleri keser. (Kutlu, RP, 2012, s. 14)

Şerha şerha yararak kalbimizi, yeniden ve bir daha ebedi uykusuna, sevgili gafletine terk ediyorlar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Şimdi aziz okuyucular, dilimizde niçin "part" diye bir kelime var olmuş anladınız değil mi? (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Şimdi bu heriften faiz alsak suçlu biz mi olacağız? (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Şimdi yine aynı ürperti ile sarsılıyordu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 14)

Şu "değişen zamanın sırrını" kimse çözemedi. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Şükran evleniyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Şükran nihayet bir kat, bir araba, bir de koca buluyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Ta Âdem atamızdan bu yana sürüp gelen zaman bitti, mekân değişti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 143)

Tadını bile unuttuk. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Tayin edilen zamanın sapkın kelepçesi bileklerimize geçmemişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Temiz bir sofra örtüsü, bir tahta kaşık, tepeden tırnağa çiçek açmış bir badem ağacı düşündü, sonra bir Yunus ilahisinin içinde gezinmeye başladı. (Kutlu, S, 2012, s. 71-72)

Terasta yemlerini yiyen güvercinlerden biri aniden başının üstünde kurşundan bir gölge hissetti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Tersi olmuş. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Tinerci cinayetleri tüyler ürpertiyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 166)

Toprak bizim canımız, petrol olsun kanımız. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Toplumda "para" lafı almış başını gitmişti. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

Toprağı dejenere ettik. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Toprağın üzeri asfaltla kaplanmalı, insanlar arabalara binmeli, ayakları yerden kesilmelidir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Tövbe tövbe, mübarek günde ağzımızı bozduracak. (Kutlu, S, 2012, s. 40)

Tut. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Turizm yerlisiyle yabancısıyla bâkir olan ne varsa hepsinin ırzına geçmişti yani. (Kutlu, C, 2011, s. 135)

Tüketimin bizi nasıl tükettiğini anlatacaktım. (Kutlu, C, 2011, s. 25)

Ufak su dökmeye çıkacam. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Uyanık olacaksın, kendini ezdirmeyeceksin. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

Varoşlarda suç oranı artıyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 166)

Ve bir gün olanlar oldu. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Ve "koca" unsuru mezkûr emita arasında sayılmamalıydı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Ve yaşandı da. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Vur. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Ya ben ne olacağım? (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Yağsın ister köylü milleti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

"Yağsın ki havanın kurdu kırıla" der. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

Yahu bu oğlana ne olmuş böyle. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Yahu siz bu kadar parayı helalinden nasıl ve ne yoldan kazandınız da bu tekke binasının duvarına, döşemesine sıvadınız? (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Yahu, şurup dedim de aklıma geldi; insanlar artık şurup içmiyor, şurup imal edilmiyor, tadını bile unuttuk yani. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Yani Avukat Yunus Bey henüz siyasete girmemişti. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 63)

Yanlış bir hamle yaparsan anında hesabını görürlerdi. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 94)

Yarış. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Yazma eserler yok denecek kadar azalmıştı. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 51)

Ye. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Yeniyi isteyen eskiden kopuyor. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Yok et. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Yoksullar artık bir tehdit unsuru gibi algılanıyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Yol boyu bir soru sordu sade: Bunca araba nereye gidiyor diye. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Yün yatağın çilesine kim katlanacak? (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Zaman tıkır tıkır işliyordu, geçmiş ve gelecek önümde duruyordu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Zikre ayrılan odanın bir ucundan öteki ucu neredeyse görünmüyor. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Zokayı yutmuş besbelli (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

3.1.2.2. İsim Cümlesi

Yüklemi ek eylem almış isim ve isim soylu sözcüklerden oluşan cümleler olarak tanımlanabilen isim cümlesi için Eker, yüklemi ad ve ad soylu olan ve ek eylemle hükme bağlanan tümcelerdir tanımını getirmiştir. (Eker, 2011, s. 442) Ergin'e göre isim cümlesi, predikatı fiil unsuru isim fiili ile bir isim unsurundan mürekkep olan cümledir.

İsim fiili predikatın fiil kısmını, isim unsuru ise predikatın isim kısmını teşkil eder. (Ergin, 2012, s. 403)

İncelenen 508 yapı içinde toplam 113 isim cümlesi tespit edilmiştir. Tespit edilen isim cümleleri alfabetik olarak aşağıda sıralanmıştır:

Abdest mahalleri mermerin en iyisinden. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Adeta bir satranç oyunuydu. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 35)

Adetullah bu değildi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

Ağa şaşırmamak elde değil. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Aldatılmış koca. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Ama dünya metadır. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

Ama mümkün mü? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Ama tabiatın kanunu değildi bu. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

Aramızda Allah korkusu duyan var mı? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Asfalttır, parkedir, halıflextir. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Asıl mıyım, imaj mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Babayı oğuldan, karıyı kocadan ayıran, haneleri viran eden, sarayları deviren o. (Kutlu, HG, 2011, s. 46)

Ben alçak rolündeyim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Benim teklifim "kanaat ekonomisi". (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Bir başka Süheyla bir başka dünya demektir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Bir "kopma" nın olduğu âşikârdır. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Bir yere durup dururken bunca para akarsa, bunun neticesi önüne geleni yıkıp geçen bir sel felaketi yaşanacaktır demektir. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Biraz saf biraz enayi kaba saba falan işte. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Biz bize buradayız işte. (Kutlu, RP, 2012, s. 38)

Boşlukta. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Bu cümleyi bana böylesi bir insafsızlıkla bina ettiren nedir acaba? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Bu çizgiden çıkmış gidişata idi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

Bu dünyada artık her yer turistik ve hepimiz turistiz. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Bu güveni sağlayan tabiatıyla paradır. (Kutlu, C, 2011, s. 37)

Bu hanımeli parmaklar benim mi acaba? (Kutlu, S, 2012, s. 87)

Bu şehir yerlerinin insanlarında ne kadar çok müşkül ne kadar çok sual varmış. (Kutlu, S, 2012, s. 20)

Bu tam bir "mistifakasyon" (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Buralarda gemisini kurtaran kaptan. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

Buzdolabında soğuyan suyun boğaz yakan tadına benzemez yani yumuşaktır. (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Cevher miyim, araz mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Cemil Meriç:"Banka mabed, para mabud." (Kutlu, C, 2011, s. 22)

Çevremizde ne çit ne duvar ne de ekonomik ambargolar vardı. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Çıkmak ne demek! (Kutlu, S, 2012, s. 69)

Çocuk yine çocuk, sokak yine sokak. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Çözüm ya unutmak ya kaybolmak. (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Devrimiz makine gıcırtısının ahlâk ilahilerini susturduğu devirdir. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 85)

Duran sessiz. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Dünyada gidilecek yer kaldı mı, var mı? (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Düşün mademki içinde bulunduğun yer, konuştuğun kimse sana feyz vermiyor terke mâni olan nedir? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 17)

Elbette sana yaşa diyen kim? (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

En iyisi bar, yükselen değer bar. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Eski gitti, yeni benim değil. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Evet, bunlar çocuk. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Evet, o. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Evladiyelik. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Fert miyim, cemiyet miyim? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Firavun'dan miras kalan Tanrı'ya kafa tutan bir kule mi? (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Gecekondu denilen ve sürekli aşağılanan bu yapıların sıcak ve samimi bir havası var. (Kutlu, ZYH, 2011, s. 19)

Gerçek miyim, değil miyim? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 50)

Gökdelen nedir, gökdelen? (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Güven duygusu, güvende olma hali insanoğlunun en değerli eğilimi. (Kutlu, C, 2011, s. 37)

Güz günleri şurup gibi günlerdir. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Hatta cafe dahi demodedir. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Hatta görgüsüz cahil. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Hem sıcak hem sağlıklıdır. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Hepimiz bir kuşatmadayız. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Her şey sahte. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Hiçbir şeyin asıl rengi belli değil. (Kutlu, YAS, 2011, s. 24)

Hukuk güçlünün yazdığı bir kitap. (Kutlu, HT, 2011, s. 16)

İçinin tamamına bir yanı yani muzaffer olanı fevkalade öfkeli son zamanlarda. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

İnsanı yetiştirmek lazım. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

İnsanları birbirine yaklaştıran ve yardımlaşmalarını sağlayan alış-veriş değil bizimkisi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 9)

İnsanoğlunun kaç bin yıllık dostu herhâl. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

İstanbul rutubet (Kutlu, BÖ, 2012, s. 197)

İsyanım buna bu sapkın şeye idi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

İşte o kötü. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

İyidir ya mümkün mü? (Kutlu, YAS, 2011, s. 24)

Kalabalıkta kimsenin yüzü kendisinin değildir. (Kutlu, S, 2012, s. 78)

Kar bolluk, bereket demektir. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

Kaytarma yooooooh. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Kentsel dönüşüm fiyakalı bir söz. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Ki suyu testiden içmenin de ayrı bir lezzeti vardı. (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Kimse yalan söylemeyi bilmediği için hava kirliliğinden habersizdik. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Kimsesizlerin hayatı ne ise ölümü de odur. (Kutlu, RP, 2012, s. 157)

Kök müyüm, gövde miyim? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Köy komşuluğu; hemşerilik, hısım akrabalıktan üreyen, asıl biçim ve manası ile artık çok uzaklarda kalmış bir münasebetti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 34)

Köy yerindeki süt-yoğurt bolluğu, tandırdan çıkan has ekmeğin kokusu hele ki hava yoktur buralarda. (Kutlu, RP, 2012, s. 14)

Köylü milletiyiz biz. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Mahalli dilde "part" diye bir kelime vardır. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Marka, "hegemonik" bir şey. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Ne var bunda acaba? (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

O,betondur senin yeni vatanın. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

O da çok yönlü bir iş. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

O zaman nerdeyim ben? (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Onların vardığı netice "Tüketim ekonomisi" (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Oysa marka kolektif bir çabanın ürünüdür. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Oysa ne haysiyetli meşrubattı o. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Para kimde güç onda. (Kutlu, HT, 2011, s. 16)

Peki, ben nerdeyim? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Ramazanlık zor. (Kutlu, S, 2012, s. 40)

Senin adın artık "müze şehir"dir. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Sıcak, dolgun, sarışın. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

Siyaset şans değil hesap işiydi. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 93)

Sonuçta yüzü yırtık olsa da çocuk işte. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Sözlerimiz sizedir. (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Şahin'in dayısı diyesiymiş ki bu işlerde güvenilir adam şart. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Şehir yerinde her bişi zor kekom. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Şu yaşadığımız günlerde hiç bülbül göreniniz var mı? (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Şunu unutma ki siyasetin kendi mantığı, kendi ahlakı zaman içinde oluşmuş binbir türlü inceliği var. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Taklit tatmin etmez, marka markadır. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Terziler birer sanatkârdır ve imzaları vardır; değil mi? (Kutlu, HB, 2011, s. 95)

Tövbe yok. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Tüketim tutkusu da bir nevi uyuşturucudur. (Kutlu, C, 2011, s. 88)

Türkçe ismi olan dükkân yok. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Var mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Yahu bu ne amansız bir soru böyle. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Yapılan tekke, sanki tekke değil saray yavrusudur. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Yaprak mıyım, meyve miyim, ağaç mıyım, orman mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Yazık şu memlekete, yazık. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 175)

Yeryüzü devasa bir tiyatro sahnesidir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Yok muyum? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Yoksulun evi uzaktadır. (Kutlu, RP, 2012, s. 41)

Yoksulun yüzü soğuktur. (Kutlu, RP, 2012, s. 41)

3.1.3. Yüklemin Yerine Göre Cümleler

3.1.3.1. Kurallı (Düz) Cümle

Türkçenin cümle dizilişine uygun yani yüklemi sonda bulunan cümlelerdir. Türkçede yüklem genel olarak sonda bulunur.

İncelenen hikâyelerde toplam 393 kurallı cümle tespit edildi.Bu cümleler aşağıya alfabetik olarak sıralanmıştır:

Abdest mahalleri mermerin en iyisinden. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Açtığı sırları, gösterdiği zaafı icabında kendisine karşı kullanabilir. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 138)

Adam suyu içince nedense çocukluk günlerini hatırladı. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Adamı öyle derinden kavrasın ki hacca falan gitmeyi unutsun. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Adeta bir satranç oyunuydu. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 35)

Adetullah bu değildi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

Ağa şaşırmamak elde değil. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Ağaca ağaç gibi bakmayan, toprağa toprak diyerek geçmeyen adam da adam gibi muameleyi bırakacak. (Kutlu, BB, 2011, s. 39)

Ağaçları tıraş ettik, balıkların kökünü kuruttuk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Ahşap evler yıkılarak yerlerine apartmanlar yapılıyor, apartmanda oturmak bir statü sebebi sayılıyor; ahşap evde kalanlar alaturka kabul edilip bir kenara atılıyordu. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 58)

Akşama kaza edersin. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Aldatılmış koca. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

"Alıp başını gitmek" diyorlar. (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Ama dünya metadır. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

Ama işte ellerimiz yana düşüyor, nineler masallara bürünüp; şuruplar böğürtlen reçelleri, ayva tatlılarıyla birlikte gidiyorlar. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Ama mesela Galata Köprüsü değişti. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Ama mümkün mü? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Antep hesabına bir çizgi çekmeli. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Araba almaya kalksın, tripleks villa yapsın. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Aramızda Allah korkusu duyan var mı? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Ardımı döndüğüm zaman beni boş böğrümden vurmayacak birini arıyorum demiş. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Armutçuk yaprağının yeşilini parlatadursun, küçümen meyvelerine kaskatı kesilmiş toprağın üzerine betonlar, asfaltlar dökülerek nefesi kesilmiş toprağın derinliklerinden iki yudum su emerek taşımaya çalışsın, dibinde gölgelenenlere kol kanat gersin, kimseler onu fark etmiyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 25)

Artık başakları istesen de düşünemezsin. (Kutlu, YAS, 2011, s. 9)

Artık boz sakallı çayır kuşu ile ardıç kuşunun seslerinin birbirinden ayırt edilmesiyle de kimse ilgilenmiyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Artık kahve devri kapandı. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Artık ne büyük küçük, ne akraba hısım ne komşu, ne hürmet ne hizmet ne merhamet ne şefkat, ne haysiyet ne mürüvvet, ne feragat ne sevgi ne de saygı kaldı. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Asfalttır, parkedir, halıflextir. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Asıl mıyım, imaj mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Asım Bey'in sıkıntısı bunalıma dönüşüyor. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 23)

Aslında bu cümle Şükran'ın kocasının bir katı bir de arabası var şeklinde olmalıydı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Ayağın basacak olsan içine gömülecek. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Baban olsa güvenmeyeceksin. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

Babası alışsın diye onu yanına alırdı. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Babayı oğuldan, karıyı kocadan ayıran, haneleri viran eden, sarayları deviren o. (Kutlu, HG, 2011, s. 46)

Bak, sanıyorum toprak bundan böyle toprak olmaktan çıkacak. (Kutlu, BB, 2011, s. 39)

Bakan, yeniden çıplak dağlara, kel tepelere dönüyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 175)

Bakan da olsa yüzünü çevirip gider. (Kutlu, RP, 2012, s. 41)

Baksan da göremiyorsun; gürültü, kargaşa. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Bastır. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Başka seçenek kalmıyor ya esir olacaksın ya zorba. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 95)

Bayramı bulunduğunuz yerde neden geçirmediniz? (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Bazı kış gecelerinde ağıllarda kurt beklerdi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Bazı şeyler hayatımızdan sessizce çıkıp gidiyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Belki vahşi kapitalizmin kurduğu bu sanayi bu medeniyet bizim inanç ve geleneğimize uymuyordu. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Ben alçak rolündeyim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Ben çayı ince belli bardakta severim. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Ben o arada ikindiyi kılar, çıkarım. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Beni sıkan cenderenin vidalarına, çarklarına, levyelerine dokunuyorsun, baskıyı azaltıyorsun. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Benim paramla iş yap ben kenardan bakayım. (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Benim teklifim "kanaat ekonomisi". (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Bırak ulan şimdi bülbül tantanasını. Şurada sayısal loto dolduruyoruz." diyorlar. (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Bican, "Aslımızı yitirmezsek iyidir." dedi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 24)

Bilenler bunun karın, göbek, mide, işkembe manasına geldiğini bilirler. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Biliyor musun dedi Süheyla, bazen çıkıp gitmek istiyorum. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Bilmem işte, dedi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Bir başka Süheyla bir başka dünya demektir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Bir de televizyon çıkmış. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Bir devir bitti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 143)

Bir kentsel dönüşüm olmalı. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Bir "kopma" nın olduğu âşikârdır. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Bir vagon penceresinde bir silik karartı görebilsem. (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Bir yerden şöyle kazara çıkmış yeşil çimen ucu görsek hep birlikte oraya hücum ederek ezdik onu, mahvettik. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Bir yere durup dururken bunca para akarsa, bunun neticesi önüne geleni yıkıp geçen bir sel felaketi yaşanacaktır demektir. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Biri diyor ki:"Abi köyümü özlüyorum be! O yeşil tepeleri, güneşli günleri. Çayda çimer, balık tutar sonra kuzuların peşine giderdik. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Birkaç günlük tatil de berbat oluyor. (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Biz buna razı olamayız. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Biz sanayi kuramadık. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Bizim nesil ile perde kapanıyor galiba. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 143)

Bizimkiler cafe oldu. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Bizler kimiz, neyiz, ne yapıyoruz? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 92)

Borç isteyecek. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Boşlukta. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Böyle diyorlar, haklı görünüyorlar. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Böylece arkadaşlık on yedi yaş civarında kalıyor. (Kutlu, S, 2012, s. 28)

Bu çizgiden çıkmış gidişata idi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

Bu dünyada artık her yer turistik ve hepimiz turistiz. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Bu güveni sağlayan tabiatıyla paradır. (Kutlu, C, 2011, s. 37)

Bu insanlar bir orduyu doyuracak olan bu kadar yiyeceği, kâğıdı, deterjanı, eti ve ekmeği gerçekten tüketiyorlar mı; yoksa yarınsı bitirip çürütüyorlar mı? (Kutlu, AKY, 2011, s. 79)

Bu kadar şey neye nasıl sığıyordu fark ettim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Bu kuşlar çöp yiyor azizim çöp. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Bu ne tombul ne yuvarlak yüz. (Kutlu, S, 2012, s. 87)

Bu oyuncak geçmişte kalmış ve unutulmuştu. (Kutlu, HG, 2011, s. 26)

Bu Rafet Efendi de dükkânı genişleteyim derken cemaati terke yöneldi. (Kutlu, BB, 2011, s. 45)

Bu şehir yerlerinin insanlarında ne kadar çok müşkül ne kadar çok sual varmış. (Kutlu, S, 2012, s. 20)

Bu şehir yerlerinin suyu su olmaktan çıkmış. (Kutlu, S, 2012, s. 69)

Bu şehre niçin gelmiştim anlıyordum. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Bu tam bir "mistifakasyon" (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Bu vasiyet çocukları günaha soktu. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 58)

Buna mukabil gerçekten gülebiliyor, gerçekten ağlayabiliyorduk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Bunları zekâta ayırmalı. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Bunlar hep elden geçmeli. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Buralarda gemisini kurtaran kaptan. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

Buralardan uzaklaşmak, bu evden bu ortamdan, işinden, ailenden kopmak gibi mi dedim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Buzdolabında soğuyan suyun boğaz yakan tadına benzemez yani yumuşaktır. (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Bütün bunlar ve ilaveten dışındaki unsurlar için öbür yanında köşede belli belirsiz kıpırdayan:"Hayır… Hayır… Hayır." Diye sinyaller salarak ışığını parıldatan o küçücük direnişi bastıramıyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Bütün imkânları deniyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Büyü bozulmuştu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Cevher miyim, araz mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Ciltçilik mesleği kan kaybetmeye devam ediyordu. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 51)

Çalış. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Çay demeye bin şahit ister. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Çay söyledim, koca bir porselen fincan içinde geldi. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Cemil Meriç:"Banka mabed, para mabud." (Kutlu, C, 2011, s. 22)

Çerik çürük malı zekâta ayır sonra otur sevabını bekle. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Çevremizde ne çit ne duvar ne de ekonomik ambargolar vardı. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Çıkmak ne demek! (Kutlu, S, 2012, s. 69)

Çocuk yine çocuk, sokak yine sokak. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Çocukluğumuzda bizi masallarla uyuttular. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Çocuklar artık topaç çevirmiyordu. (Kutlu, HG, 2011, s. 26)

Çok yakın arkadaşı kalmadı. (Kutlu, S, 2012, s. 28)

Çözüm ya unutmak ya kaybolmak. (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Davarlar kurdun yaklaştığını çok önceden sezerlerdi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Dayısının tezgâhına dâhil olmak için neredeyse aslını inkâr edecek. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Deniz, balık, sis, çamur, zift, kurum, rakı, egzost, asvalt, toz çöp kokuyor. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Denizi deniz olmaktan çıkardık. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Derken bütün o kıyı kasabaları, o güzelim koylar, köyler yaz günleri iğne atsan yere düşmez hale geldi. (Kutlu, C, 2011, s. 135)

Destelesin. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Devrimiz makine gıcırtısının ahlâk ilahilerini susturduğu devirdir. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 85)

Dilimizde birkaç manası ile kullanılıyor. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Dudaklar müstehzi kıvrılarak gülümsüyor, görüyorum. (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Duran çocuk şunu bil ki işte bu yolları, bu arabalar, bu del olmuş akan sarı kırmızı ışıklar arasından âdemoğlu bu sorunun cevabını unuttu. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Duran sessiz. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Duvara yazı yazan adam son harfi tamamlıyordu. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Dünyada bir sistem var sürekli yalan üretiyor ve bu yalanları satıyor. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Dünyada gidilecek yer kaldı mı, var mı? (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Dünyayı küçültürken kendimizi de küçültüyoruz. (Kutlu, AKY, 2011, s. 19)

Düpedüz şişeye girip acı ilaç kesilmiştir. (Kutlu, S, 2012, s. 69)

Düpedüz yalan söyleyeceğiz. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Düşün mademki içinde bulunduğun yer, konuştuğun kimse sana feyz vermiyor terke mâni olan nedir? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 17)

Eğilip kokluyorum. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

Eğlen. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Elbette sana yaşa diyen kim? (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

En başta şu önündeki adamı tepeleyeceksin. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

En iyisi bar, yükselen değer bar. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

En sonunda:"Paran var mı paran?"diye kendince müride nasihat etti. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

En yakın dostu insanı ardından vurabilir. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 138)

Eski gitti, yeni benim değil. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Eskiler için "el kiri" olan para, yeniler için "baş tacı" oldu. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Eskimiş olanı atıyoruz; ama yeniyi bulamıyoruz. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Eşya hakiki hüviyetini fısıldıyordu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 119)

Eşya ile dünya ile olan irtibatımız âlemin ritmi ile olan bağlantımız zedeleniyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 20)

Eşya ile toprak ile bağımız kopardık. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Etrafımı kesret halkası almış, kalabalıklar ağzımın içine bakar olmuştu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 87)

Evde, işte, sokakta herkes paradan bahsediyordu. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

Evet, bunlar çocuk. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Evet, evet dedi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Evinden apartmanına, dükkânından arabasına insanından hayvanına bir oturmamışlığın, bir tedirginliğin, bir gözleri dört açmışlığın bir kıpır kıpırlığın kol gezdiği bu büyük kenar semtinde, bir hafta tatil nasıl geçer? (Kutlu, YAS, 2011, s. 34)

Evladiyelik. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Faizi boşuna icat etmemişler. (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Fani ile bakinin farkını fark eden için eşya kaç para eder? (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 8)

Fark etim, kaybettim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Fark ettim, kaybettim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Fert miyim, cemiyet miyim? Fitne vücuda adım adım yayılmalıdır. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Fitne vücuda adım adım yayılmalıdır. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Firavun'dan miras kalan Tanrı'ya kafa tutan bir kule mi? (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Galiba sivri gagası ile karnını deşmişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Gazeteden havadisten falan uzaklaştı. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Gecekondu denilen ve sürekli aşağılanan bu yapıların sıcak ve samimi bir havası var. (Kutlu, ZYH, 2011, s. 19)

Gece lacivert harmanisini köyün üzerine örtüp ses soluk kesilince ninesinin kucağına sokularak "Nine bana masal anlat" diyecek torunlar nerelere savrulmuştu? (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Gel gör ki acizlik elveriyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Gençler lüks mağazaların lüks vitrinlerinde sergilenen lüks mallara bakar bakar, iç çeker. (Kutlu, RP, 2012, s. 19)

Gerçek miyim, değil miyim? (Kutlu, HT, 2011, s. 78)

Gökdelenlerin gölgesi gönlümüzü karartmamıştı. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Gökdelen nedir, gökdelen? (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Gökdelenler, nükleer başlıklar büyüdükçe biz köşemizde büzülüyoruz. (Kutlu, AKY, 2011, s. 20)

Gökdelenlerin Pera-Maslak hattında oluşturdukları siluet sur içi İstanbul'un kubbe ve minarelerinden oluşan siluetine meydan okuyarak "güç bende" diyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Gün biter, kalabalık bu defa akşamın alacasında yokuş aşağı akmaya başlar. (Kutlu, RP, 2012, s. 19)

Gündüz gözü aşikâr oruç yemede. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Güneş göğsümün kıllarına nakşettiği beyazlık, atlas u dibalar altında kirli sarıya evrilmişti. (Kutlu, S, 2012, s. 87)

Günler, geceler, yıllar, mevsimler bölünmemişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Günlerin yorgunluğu var, sonra çok kalabalık oluyor. (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Güven duygusu, güvende olma hali insanoğlunun en değerli eğilimi. (Kutlu, C, 2011, s. 37)

Güz günleri şurup gibi günlerdir. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Hadi şu mübarek adama bir koltuk çıkalım, ona şu karşıki çarşının köşesinde bulunan kiralık boş dükkânı tutalım. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Hala anlamamış olanlar için daha açık ifade ile şunları söylüyorum. (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Haliyle turnaların bölük bölük geçmesine aldıran olmuyor, kimseler dağlardan şifa otu toplamıyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Hasretin de gurbetin de tadı kaçmıştı. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 137)

Hatırlamak isteyenleri tersliyor, saf dışı bırakıyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Hatırlamak da istemiyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Hatta cafe dahi demodedir. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Hatta görgüsüz cahil. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Havayı mazotla doldurduk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Hayata damgasını vurmuş. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Hayır, belki direniyoruz bir zaman; biz değilse bile hala gelincik şurubu şişeleyen ninelerimiz direniyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Helalinden olsun, temiz olsun. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

Hem sıcak hem sağlıklıdır. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Hepimiz bir kuşatmadayız. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Her gün yüzlerce çocuk sokaklara salınıyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 166)

Her şey sahte. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Her yan kalabalık, hiçbir yana bakılmıyor. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Her yer ve herkes birbirine benziyor. (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Herkes rolünü ezberlemektedir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Heyecanlandı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Hiç olmazsa tozu alınır, tamiri yapılır, barındırdığı eski eserler muhafaza edilir. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Hiçbir şeyin asıl rengi belli değil. (Kutlu, YAS, 2011, s. 24)

Hız duygusu hayatımızın ritmini alt üst etti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 19)

Hukuk güçlünün yazdığı bir kitap. (Kutlu, HT, 2011, s. 16)

Irmağa doğru koşuyorduk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

İçimizin mikropları içimize bir aykırı çöp uzanmayagörsün, hep birden o çılgın danslarına başlıyorlar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

İçini çekti sonra aniden parladı. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

İlave ettim: Bir başka dünyaya gider gibi mi dedim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

İliklerimize kadar ıslanmışız. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

İnsanı yetiştirmek lazım. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

İnsanlar artık şurup içmiyor, şurup imal edilmiyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

İnsanlar her türlü yalana kanmak üzere yetiştiriliyor. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

İnsanlar nasıl güle oynaya makineye teslim olmuşlarsa markaya da öyle tapıyorlar. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

İnsanlar ne ölene eskisi gibi üzülüyor ne de doğana eskisi gibi seviniyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 137)

İnsanlık kapitalizmin karşısında teslim bayrağı çekti, tarihin sonu geldi. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

İnsanoğlu bir meta değil, olmamalı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 95)

İnsanoğlu putunu kendi yapar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 76)

İsterse baban olsun bir daha dönüp bakmayacaksın. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

İsyanım buna bu sapkın şeye idi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

İşini büyütsün, paraları destelesin. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

İş üstündeyiz, bir şey olmaz. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

İşte o kötü. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

İşte öyle dedi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

İyi bak, temiz tut, her yıl güneşe ser, çırpadur, yeniden kılıfına doldur. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

İyidir ya mümkün mü? (Kutlu, YAS, 2011, s. 24)

Kabak kafalı adam kana kana içti. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Kadınlar toplanıp buğday kaynattıklarında hep bir ağızdan türkü çığırmıyor. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Kahve taşrada kaldı. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Kalabalıkta kimsenin yüzü kendisinin değildir. (Kutlu, S, 2012, s. 78)

Kanser, IMF, bilgisayar ve kredibilite icat edilmemişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Kar bolluk, bereket demektir. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

Kayseri'nin kumaşını da satamadık. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Kaytarma yooooooh. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Kazan. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Kentin dönüşümü sadece mekâna makyaj yapmakla olmaz. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Kentsel dönüşüm fiyakalı bir söz. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Keşke müze şehir olsaydı. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Ki suyu testiden içmenin de ayrı bir lezzeti vardı. (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Kim bilir kaç neslin ihtiyacını görmüş? (Kutlu, BÖ, 2012, s. 14)

Kime güveneceğini bilemiyorsun. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Kimileri dededen kalma evlerini müteahhide verilip hazmedemeyerek çocuklarına ve torunlarına şöyle vasiyet etti:"Ben ölünceye kadar bu ev böyle kalsın, benden sonra ne yaparsanız yapın." (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 58)

Kimse bahmaz. (Kutlu, YAS, 2011)

Kimse bir baş soğanın kıymetini bilmiyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 137)

Kimse Cevat'ın ne yediğini, ne içtiğini, nasıl geçindiğini merak etmiyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 53)

Kimse yalan söylemeyi bilmediği için hava kirliliğinden habersizdik. (Kutlu, RP, 2012, s. 22)

Kimseler görmez. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Kimsesizlerin hayatı ne ise ölümü de odur. (Kutlu, RP, 2012, s. 157)

KİT'lerin özelleştirilmesi, dış ticaret dengesi, banka bilançoları, Anadolu liseleri giriş sınavı, maaş katsayıları, güzellik yarışmaları dikkat çekiyor da Cevat'ın akşamüzerleri koltuğunun altında iki ekmek ve boş sefertasıyla mahalleye girdiği umursanmıyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 53)

Kök müyüm, gövde miyim? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Köprü altı değişti. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Köy komşuluğu; hemşerilik, hısım akrabalıktan üreyen, asıl biçim ve manası ile artık çok uzaklarda kalmış bir münasebetti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 34)

Köylü milleti karı sever. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

Köylük yerde kıymetin yok ama şehirde kral olmuşsun kral. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Köyü terk edenlerin asırlık eşyaları: yıpranmış, rengi atmış… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 141)

Kullanılmış ve terk edilmiş. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Kurban olduğum Allah vaziyeti yukarda görmez mi? (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Kurduğumuz medeniyet esasen tarım toplumuna dayanıyordu. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Mağazalara şöyle bir göz atınca hâkim sermaye ve hâkim kültürün hegemonyasını görüyorsunuz. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Mahalli dilde "part" diye bir kelime vardır. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Marka giyerek sürüden ayrıldığını zannediyorsun. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Marka, "hegemonik" bir şey. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Marka sahibi olan şirket markalı pantolon giyen erkeği veya marka parfüm süren kadını bütün dünyadan devşirdiği sürüsüne katıyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Masallara düşman oldular, folklor ölmüştü, şifalı bitkiler "kocakarı ilacı" diye alay konusu edildi. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Mart dokuzu ile April beşi beklenmez olmuştu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Martı şişmanlığından umulmayan bir çeviklikle güvercinin tepesine bir zıpkın gibi inmiş, zavallıyı yerden iki metre yüksekte vurmuştu. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Martıyı nasıl bilirsiniz diye sorulsa sanırım büyük bir çoğunluk; sevimli, saf, romantik, duruşu ve uçuşu, beyaz kanat vuruşu ile denizlerin süsü şeklinde cevap verecektir. (Kutlu, AKY, 2011, s. 12)

Mesafeler azaldı, uzaklar yakın edildi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 19)

Millet hazır yatağa alıştı. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Millet tangolaştı. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Mutlaka çıkış yolu bulmalıyız. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Mütemadiyen boşaltıyorsun içimin kalabalığını. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Namazı da fesat ettik (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Namazın ortasında düşündüğün şeye bak. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Nar çatlağı gibi yarılıyor dünyası, kızıl karanlık bir mavi akıyor. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 23)

Nasıl da kolayca razı oluyoruz. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Ne mutlu bize O'nu unuttuk. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Nerdeyse aslını inkâr edecek. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Nereye bir gökdelen dikilmişse orada paganist gücün, paradan başka ilah tanımayan gücün kanunu geçer. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Nereye, dedim! (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Neslihan Hanım o yıllarda henüz başını açmamıştı. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 63)

Nicedir oruca, oruç tutan birine bu kadar yakın olmamıştı. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 31)

Niçin martılar güvercin avlıyor? (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

O, bir kelebek koleksiyonu sayılır. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

O da çok yönlü bir iş. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

O sırada Bican kurdun nefesini ense kökünde hissederdi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Oğullar ve torunlar vasiyet sahibi dendin veya ninenin bir an önce dünyasını değiştirmesi için sabırsızlanmaya hatta dua etmeye başladılar. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 59)

Onların vardığı netice "Tüketim ekonomisi" (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Onların yerini basma kitaplar almış. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 51)

Onun altında bir lüks yerleşim, altında otoyol, onun altında minibüsler… (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

O'nu unuttuk. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Onu yıkıp geçeceksin. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Orada o daracık çay ocağında bir çocuk, iki çocuk; dermansız yaşlı dilenciler ve doktor sessiz, her birimiz kendi kaderinin romanını heceleyerek çayları yudumlar, hiç konuşmadan birbirimize, puslu camdan dışarıya, akıp giden arabalara, bize yabancı olan hayata bakıp neler düşünürüz? (Kutlu, RP, 2012, s. 156)

Oysa marka kolektif bir çabanın ürünüdür. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Oyna. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Ölen babasını, eski mahalledeki evlerini, dut ağaçlarını, uçurtma uçurduğu çayırları hayal etti. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Öncelikle ortak değerler etrafında ittifakla toplanmak lazım. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Öteki mevzuların devri kapanmıştı. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

Ötelerde neler oluyor bilmeyiz. (Kutlu, RP, 2012, s. 38)

Öyle amennâ. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Para hepsinin yerini aldı. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Parası olanlar paradan para kazanıyordu. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

"Parti" kelimesi bize Fransızcadan geçmiştir. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Peki, ben nerdeyim? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Pera sırıtıyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Plancılar yeşil alanı yeşile boyuyorlar. (Kutlu, AKY, 2011, s. 26)

Plastik yiyiyorlar, kâğıt yiyiyorlar, leş yiyiyorlar. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Psikolojisi bozulur, her fert burnundan solur. (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Ramazanlık zor. (Kutlu, S, 2012, s. 40)

Rüzgârın ne yönden eseceği önemimi kaybetmişti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Sağol Şükran. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Sahte mal sahte sevinçleri, sahte gülüşleri doğurur. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Sakın ola ki bu yazımızdan particilik ile uğraşanların tamamını kastediyoruz anlaşılmasın. (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Sana gıpta ediliyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Sanayi medeniyeti inşa edenlerin fikir eserlerini ya ithal ettik ya da taklit. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Sanki bu makinelerde ileri geri, sağa sola gidip gelen kollar, merdaneler içinden bir çelik el uzanacak, onu demir dişlileri arasına çekip öğütecekti. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Sebzelere sun'i gübre verilmeli, çocuklar tüpte üretilmeli. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Sen doğma, sen doğurma, yürüme, ses çıkarma olduğun yerde kal ve don. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Sen hangi rolde oynuyorsun? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Senin adın artık "müze şehir"dir. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Seydali adamdan önce adamın ağzındaki sigarayı fark etti. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Sıcak, dolgun, sarışın. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

Sil gözlerini karşıda bütün farlarını yakıp uluyan düğmeleri, levyeleri ve onlarca dişlileriyle seni bekleyen fabrikaya koş. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Siyaset meydanında acımaya rastlanmaz. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 138)

Siyaset şans değil hesap işiydi. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 93)

Siyasette "ama" ile başlayan cümlelere yer yoktur, şüphe uyandırır. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Siyasette hesap anında görülür ve şunu unutma ki siyaset ikinci adamı kabul etmez. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Siyasette işi şansa bırakmak olmazdı. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 93)

Sonra bir gün geldi masalların saçma sapan bir şey olduğu, başta çocuklar olmak üzere kimselerin "masallarla uyutulmama" sı gerektiği üzerine vurgu yapılmaya başlandı. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Sonra gidip işportadan onların taklitlerini alır. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Sonra testiden bir bardak su doldurup verdi. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Sorular yağmur gibi iniyordu: Bizler kimiz, neyiz, ne yapıyoruz? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 92)

Sözlerimiz sizedir. (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Sözün özü eski dünya, eski günler pılını pırtını toplayıp hayatımızdan çekip gitti. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Sur içi melul-mahzun soruyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Sünnete uygun olsun da nasıl olursa olsun. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

Şah çektiğin an karşındaki mat olmalıydı. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 94)

Şahin'in dayısı diyesiymiş ki bu işlerde güvenilir adam şart. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Şaşırdı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Şehir ortasında bir sanayi bölgesi. (Kutlu, RP, 2012, s. 19)

Şehir yeri iyi de her an tetikte olacaksın. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Şehrin üstüne çöken o grimsi bulut nefesleri keser. (Kutlu, RP, 2012, s. 14)

Şerha şerha yararak kalbimizi, yeniden ve bir daha ebedi uykusuna, sevgili gafletine terk ediyorlar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Şiir söylenir, masal dinlenir diyorsunuz ama bunlar eski günlerin lafları. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Şimdi aziz okuyucular, dilimizde niçin "part" diye bir kelime var olmuş anladınız değil mi? (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Şimdi bu heriften faiz alsak suçlu biz mi olacağız? (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Şimdi yine aynı ürperti ile sarsılıyordu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 14)

Şu "değişen zamanın sırrını" kimse çözemedi. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Şu yaşadığımız günlerde hiç bülbül göreniniz var mı? (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Şunu unutma ki siyasetin kendi mantığı, kendi ahlakı zaman içinde oluşmuş binbir türlü inceliği var. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Şükran evleniyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Şükran nihayet bir kat, bir araba, bir de koca buluyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Ta Âdem atamızdan bu yana sürüp gelen zaman bitti, mekân değişti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 143)

Tadını bile unuttuk. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Taklit tatmin etmez, marka markadır. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Tayin edilen zamanın sapkın kelepçesi bileklerimize geçmemişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Temiz bir sofra örtüsü, bir tahta kaşık, tepeden tırnağa çiçek açmış bir badem ağacı düşündü, sonra bir Yunus ilahisinin içinde gezinmeye başladı. (Kutlu, S, 2012, s. 71-72)

Terasta yemlerini yiyen güvercinlerden biri aniden başının üstünde kurşundan bir gölge hissetti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Tersi olmuş. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Tinerci cinayetleri tüyler ürpertiyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 166)

Toplumda "para" lafı almış başını gitmişti. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

Toprağı dejenere ettik. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Toprağın üzeri asfaltla kaplanmalı, insanlar arabalara binmeli, ayakları yerden kesilmelidir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Tövbe tövbe, mübarek günde ağzımızı bozduracak. (Kutlu, S, 2012)

Tövbe yok. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Tut. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Tüketim tutkusu da bir nevi uyuşturucudur. (Kutlu, C, 2011, s. 88)

Tüketimin bizi nasıl tükettiğini anlatacaktım. (Kutlu, C, 2011, s. 25)

Türkçe ismi olan dükkân yok. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Ufak su dökmeye çıkacam. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Uyanık olacaksın, kendini ezdirmeyeceksin. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

Var mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Varoşlarda suç oranı artıyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 166)

Ve bir gün olanlar oldu. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Ve "koca" unsuru mezkûr emita arasında sayılmamalıydı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Ve yaşandı da. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Vur. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Ya ben ne olacağım? (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

"Yağsın ki havanın kurdu kırıla" der. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

Yahu siz bu kadar parayı helalinden nasıl ve ne yoldan kazandınız da bu tekke binasının duvarına, döşemesine sıvadınız? (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Yani Avukat Yunus Bey henüz siyasete girmemişti. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 63)

Yanlış bir hamle yaparsan anında hesabını görürlerdi. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 94)

Yapılan tekke, sanki tekke değil saray yavrusudur. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Yaprak mıyım, meyve miyim, ağaç mıyım, orman mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Yarış. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Yazık şu memlekete, yazık. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 175)

Yazma eserler yok denecek kadar azalmıştı. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 51)

Ye. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Yediğimiz bulgur aşı, içtiğimiz ekşi ayran. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

Yeniyi isteyen eskiden kopuyor. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Yeryüzü devasa bir tiyatro sahnesidir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Yok et. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Yok muyum? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Yoksa çağdaş küresel fikriyatın dünyayı istila eden zihniyetin sembolü mü? (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Yoksullar artık bir tehdit unsuru gibi algılanıyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Yoksulun evi uzaktadır. (Kutlu, RP, 2012, s. 41)

Yoksulun yüzü soğuktur. (Kutlu, RP, 2012, s. 41)

Yün yatağın çilesine kim katlanacak? (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Zaman tıkır tıkır işliyordu, geçmiş ve gelecek önümde duruyordu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Zikre ayrılan odanın bir ucundan öteki ucu neredeyse görünmüyor. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

3.1.3.2. Kuralsız (Devrik) Cümle

Yüklemi sonda bulunmayan başta veya ortada bulunan cümlelerdir. Türkçenin söz diziminde yüklem genel olarak sonda bulunur. Ancak deyimlerde, atasözlerinde, şiirsel yapılarda ya da günlük konuşmalarda heyecanların, duyguların yoğunlaştığı yapılarda görülür.

Tahsin Bonguoğlu devrik cümleyi "ters sıra" şeklinde tanımlamaktadır. Ters sıra bir türlü değişik sıradır ki daha çok duygulu anlatışta ve kısa cümlelerde kullanılır. Konuşanın önyargısını taşıyan ve önemi önceden belirtilmiş olan yüklem de bu türlü yer değiştirmiş olarak görülebilir. Ters sıraya deyimlerde çok (duygucu anlatma), atasözlerinde ise az (mantıkça anlatma) rastlarız ki bu da sözü geçen kelime sırasının dilimizdeki gerçek işleyiş yerini belli eder. Nazımda değişik sıra çoğu zaman vezin ve kafiye zaruretlerinden geldiği için bu konuda tam bir ölçü sayılmaz. (Bonguoğlu, 1990, s. 534)

İncelenen hikâyelerde toplam 50 devrik cümle tespit edilmiş ve aşağıya alfabetik olarak sıralanmıştır:

Anca kaybolacan ortadan. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Balkonda büyüyen çocuklar tavuktan korkarken, ihtisas alanı dışında kalanlar buğdayla arpayı ayırt edemezken kim bakar Akbank'ın önündeki armud ağacına? (Kutlu, AKY, 2011, s. 27)

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı artık. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Ben ne desem sana şimdi? (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Bir de nem var ki sormayın, bozkır adamlarının kemiklerini çürütür yani. (Kutlu, RP, 2012, s. 14)

Bir mısra kaldı içinden:"Beyhude seslenir, beyhude çağlar." (Kutlu, TÖ, 2011, s. 175)

Biraz saf biraz enayi kaba saba falan işte. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Biz bize buradayız işte. (Kutlu, RP, 2012, s. 38)

Bizim nesil ile perde kapanıyor galiba. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 143)

Böyle diyor oğlan. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Bu cümleyi bana böylesi bir insafsızlıkla bina ettiren nedir acaba? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Bu hanımeli parmaklar benim mi acaba? (Kutlu, S, 2012, s. 87)

Clor kokuyor elin ayağın. (Kutlu, YAS, 2011, s. 7)

Gitmiyor bunların malı canım. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Gözünü seveyim yün yatağın. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Her sözünle bir kirli parça, bir lâşe, bir mülevves eşya çıkarıyorum içimden. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

İçinin tamamına bir yanı yani muzaffer olanı fevkalade öfkeli son zamanlarda. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

İnsanlar birbirleriyle değil, topluca alete dönüp onunla konuşuyor sanki. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

İnsanlar nereye gittiklerini biliyor mu acaba? (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

İnsanlar sevincini kaybetmişti sanki. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

İnsanları birbirine yaklaştıran ve yardımlaşmalarını sağlayan alış-veriş değil bizimkisi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 9)

İnsanoğlunun kaç bin yıllık dostu herhâl. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

Kızına da yeter torununa da. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Kimseye güvenemeyince paraya güveneceksin tabi. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Köy yerindeki süt-yoğurt bolluğu, tandırdan çıkan has ekmeğin kokusu hele ki hava yoktur buralarda. (Kutlu, RP, 2012, s. 14)

Köylü milletiyiz biz. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Marmara'da balık mı kaldı ki yesin fukaralar? (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Mütemadiyen boşaltıyorsun içimin kalabalığını. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Ne denilmiş:"Siyaset ile ticaret ikiz kardeş, yedikleri, içtikleri ayrı gitmez." (Kutlu, TÖ, 2011, s. 35)

Ne var bunda acaba? (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

Nereye gidiyorsun Hüsnü? (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Nimet'in babası diyor ki:"Yahu bizim oranın toprak testileri meşhurdur." (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

O,betondur senin yeni vatanın. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

O ne derse mevzu o oluyor sanki. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

O zaman nerdeyim ben? (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Oysa ne haysiyetli meşrubattı o. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Para hırsı gözünü perdelemiş anlaşılan. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Paradan korkulur mu efendim? (Kutlu, HG, 2011, s. 46)

Sahte bir dünyada yaşıyoruz Arzu. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Sen bir musluğa eğiliyorsun topraktan kopmuş suya. (Kutlu, YAS, 2011, s. 7)

Sonuçta yüzü yırtık olsa da çocuk işte. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Şahin'in dayısı bir büfe ayarlamış Kadıköy'de (Kutlu, BÖ, 2012, s. 168)

Şehir yerinde her bişi zor kekom. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Terziler birer sanatkârdır ve imzaları vardır; değil mi? (Kutlu, HB, 2011, s. 95)

Toprak bizim canımız, petrol olsun kanımız. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Turizm yerlisiyle yabancısıyla bâkir olan ne varsa hepsinin ırzına geçmişti yani. (Kutlu, C, 2011, s. 135)

Yağsın ister köylü milleti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

Yahu bu oğlana ne olmuş böyle. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Yahu bu ne amansız bir soru böyle. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Zokayı yutmuş besbelli. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

3.1.3.3. Tamamlanmamış İfade (Eksiltili Cümle)

Kimi kaynaklarda eksiltili, kesik cümle olarak da geçen tamamlanmamış ifade, genellikle yüklem olmak üzere, herhangi bir ögesi bulunmayan cümle türü olarak tanımlanır. Bu tarz anlatımların amacı okuyucunun dikkatini çekip anlatıma farklı bir özellik kazandırmaktır.

İncelenen hikâyelerde toplam 55 Kesik (eksiltili) cümle tespit edilmiş olup aşağıya alfabetik olarak sıralanmıştır:

Akrabalar, misafirler… (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Ama müze yaşamaz ki… (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Ama nasıl? (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Ama toprağı… (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Bahçelerdeki kirli, çelimsiz, iğdiş edilmiş meyve ağaçları, pencere önlerine sıralanan vita kutularına büzülmüş çiçekleri ile bu evler… (Kutlu, YAS, 2011, s. 24)

Başka neye gelir ki… (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Bilhassa hava… (Kutlu, RP, 2012, s. 14)

Bir omuz, bir dirsek, bir çelme… (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Bütün bunlardan oluşan, birbirine sokula, birbirini seven, kollayan şeyler… (Kutlu, ZYH, 2011, s. 20)

Çünkü etrafında hep bir alış-veriş… (Kutlu, S, 2012, s. 28)

Devrini çoktan tamamlamış, hiçbir parıltısı kalmayan, sönük pörsük buruşuk şeyler… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 141)

Dostluğun, arkadaşlığın, sohbetin koyulaştığı yerler… (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 61)

Duvarlar kaplama tahta… (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Ekmek yediğimiz kapıya… (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Eski dünyanın gözden düşmüş gözdeleri… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 141)

Gül şurubu, nar şurubu, çilek, vişne, çilek… (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Hafif toprak kokan bir serinlik… (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Hakikate yeniden ve ilahi bir vesile bir lütuf tutuncaya kadar… (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Hatta anaforunda… (Kutlu, S, 2012, s. 28)

Hep aynı şey hep aynı şey… (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Hep bir ağızdan ve çığlık çığlığa… (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

İlişkiler, aşklar, alış-veriş… (Kutlu, C, 2011, s. 171)

İnsanları aldatarak, onların saf ve temiz duygularını kanatıp kirleterek ve katiyen ihtiyaç duymadıkları şeyleri ihtiyaçmış gibi göstererek yetmeyen paralarını ve mal varlıklarını giderek haysiyet ve umutlarını çalarak biriktirdiğimiz bu kirli para… (Kutlu, Yİ, 2011, s. 92)

İş ve para… İş ve para… (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

İşte bir avuç buğday tanesi… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

Kâh gönül rızası ile kâh metazori… (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Kalabalık, itiş kakış… (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Katmerli ve kokulu güller, kiraz fidanları, asma çardakları, tavuk ve köpek sesleri, çocuk cıvıltıları… (Kutlu, ZYH, 2011, s. 19)

Komşuluk, akrabalık, senli benli oluşun rahatlığı… (Kutlu, ZYH, 2011, s. 20)

Korkunç bir umutsuzluk, çaresizlik, terk edilmişlik… (Kutlu, TÖ, 2011, s. 175)

Kovboyların sığırları damgalaması gibi… (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Köyü terk edenlerin asırlık eşyaları: yıpranmış, rengi atmış… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 141)

Maddi alış-verişten çok bekli de manevi alış-verişlerin yapıldığı yerler… (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 61)

Marka giymenin hususi değil umumi bir şey olduğunu, marka ve imzanın iki farklı zihniyeti temsil ettiğini söylesem… (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Ne gün korkusu ne istikbâl endişesi… (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Nereden gelip nereye gittiklerini… (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Niyet ettim Allah rızası için ikindi namazının sünnetine… (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

O rüzgârda sallanan türküleri… (Kutlu, YAS, 2011, s. 9)

Onları her geçen gün daha bir ezerek daha küçülterek insanlıktan çıkarmak eşyaya, mahiyeti meçhul eşyalara zebun kılmak… (Kutlu, Yİ, 2011, s. 95)

Onun altında bir lüks yerleşim, altında otoyol, onun altında minibüsler… (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Sallanan o ipekli mendil… (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Sam Amca'nın hayat tarzından mı? (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Sayısız olayın, sevincin, gözyaşının işaretlerini, yaralarını taşıyan, dile gelse destanlar anlatacak eşyalar… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 141)

Sıcacık tandır ekmeğinin üzerine cızırdayan tereyağını, yayıktan boşalan ayranı, kınalı elleri… (Kutlu, YAS, 2011, s. 9)

Soğuk nevale… (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Şiş göbekler, gövdesi yağ bağlayanlar, tüyü bitmemiş yetimlerin hakkını sülük gibi emenler… (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Toprak bir, buğday iki… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

Uluslar arası finans kapitalden mi söz açsam, küreselleşmeden mi; yoksa buhar makinesi ile benzin motorundan mı? (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Unutulmuş olmanın derin sessizliği… (Kutlu, RP, 2012, s. 157)

Ya bu seksen okkalı vücud… (Kutlu, S, 2012, s. 87)

Ya da kendisi hep bir alış-veriş etrafında… (Kutlu, S, 2012, s. 28)

Ya siz? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Yağlı müşterilerimizi gezdirecek, mistik egzotik bir müze… (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Yeni bir yorgunluk… (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Yerler silme halı… (Kutlu, S, 2012, s. 17)

3.1.4. Anlamına Göre Cümleler

3.1.4.1. Olumlu Cümle

Eker, olumlu cümleyi, yüklemi olumlu bir yargı bildiren yani yüklemin ifade ettiği işin yapıldığını gösteren cümleler olarak tanımlar. (Eker, 2011, s. 444)Olumlu cümle yüklemde bildirilen işin yapıldığını veya yapılacağını, yüklemede bahsedilen durumun var olduğu anlamını veren cümleler olarak tanımlanabilir.

İncelenen hikâyelerde toplam 344 adet olumlu cümle tespit edilmiştir. Bu yapılar aşağıda alfabetik olarak sıralanmıştır:

Abdest mahalleri mermerin en iyisinden. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Açtığı sırları, gösterdiği zaafı icabında kendisine karşı kullanabilir. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 138)

Adam suyu içince nedense çocukluk günlerini hatırladı. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Adamı öyle derinden kavrasın ki hacca falan gitmeyi unutsun. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Adeta bir satranç oyunuydu. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 35)

Ağaca ağaç gibi bakmayan, toprağa toprak diyerek geçmeyen adam da adam gibi muameleyi bırakacak. (Kutlu, BB, 2011, s. 39)

Ağaçları tıraş ettik, balıkların kökünü kuruttuk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Ahşap evler yıkılarak yerlerine apartmanlar yapılıyor, apartmanda oturmak bir statü sebebi sayılıyor; ahşap evde kalanlar alaturka kabul edilip bir kenara atılıyordu. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 58)

Akşama kaza edersin. (Kutlu, YAS, 2011)

Aldatılmış koca. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

"Alıp başını gitmek" diyorlar. (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Ama dünya metadır. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

Ama işte ellerimiz yana düşüyor, nineler masallara bürünüp; şuruplar böğürtlen reçelleri, ayva tatlılarıyla birlikte gidiyorlar. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Ama mesela Galata Köprüsü değişti. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Anca kaybolacan ortadan. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Antep hesabına bir çizgi çekmeli. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Araba almaya kalksın, tripleks villa yapsın. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Ardımı döndüğüm zaman beni boş böğrümden vurmayacak birini arıyorum demiş. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Artık kahve devri kapandı. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Asfalttır, parkedir, halıflextir. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Asım Bey'in sıkıntısı bunalıma dönüşüyor. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 23)

Aslında bu cümle Şükran'ın kocasının bir katı bir de arabası var şeklinde olmalıydı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Ayağın basacak olsan içine gömülecek. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Babası alışsın diye onu yanına alırdı. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Babayı oğuldan, karıyı kocadan ayıran, haneleri viran eden, sarayları deviren o. (Kutlu, HG, 2011, s. 46)

Bak, sanıyorum toprak bundan böyle toprak olmaktan çıkacak. (Kutlu, BB, 2011, s. 39)

Bakan, yeniden çıplak dağlara, kel tepelere dönüyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 175)

Bakan da olsa yüzünü çevirip gider. (Kutlu, RP, 2012, s. 41)

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı artık. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Bastır. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Başka seçenek kalmıyor ya esir olacaksın ya zorba. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 95)

Bazı kış gecelerinde ağıllarda kurt beklerdi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Bazı şeyler hayatımızdan sessizce çıkıp gidiyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Belki vahşi kapitalizmin kurduğu bu sanayi bu medeniyet bizim inanç ve geleneğimize uymuyordu. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Ben alçak rolündeyim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Ben çayı ince belli bardakta severim. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Ben o arada ikindiyi kılar, çıkarım. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Beni sıkan cenderenin vidalarına, çarklarına, levyelerine dokunuyorsun, baskıyı azaltıyorsun. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Benim paramla iş yap ben kenardan bakayım. (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Benim teklifim "kanaat ekonomisi". (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Bırak ulan şimdi bülbül tantanasını. Şurada sayısal loto dolduruyoruz." diyorlar. (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Bican, "Aslımızı yitirmezsek iyidir." dedi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 24)

Bilenler bunun karın, göbek, mide, işkembe manasına geldiğini bilirler. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Biliyor musun dedi Süheyla, bazen çıkıp gitmek istiyorum. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Bilmem işte, dedi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Bir başka Süheyla bir başka dünya demektir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Bir de nem var ki sormayın, bozkır adamlarının kemiklerini çürütür yani. (Kutlu, RP, 2012, s. 14)

Bir de televizyon çıkmış. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Bir devir bitti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 143)

Bir kentsel dönüşüm olmalı. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Bir "kopma" nın olduğu âşikârdır. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Bir mısra kaldı içinden:"Beyhude seslenir, beyhude çağlar." (Kutlu, TÖ, 2011, s. 175)

Bir vagon penceresinde bir silik karartı görebilsem. (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Bir yerden şöyle kazara çıkmış yeşil çimen ucu görsek hep birlikte oraya hücum ederek ezdik onu, mahvettik. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Bir yere durup dururken bunca para akarsa, bunun neticesi önüne geleni yıkıp geçen bir sel felaketi yaşanacaktır demektir. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Biraz saf biraz enayi kaba saba falan işte. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Biri diyor ki:"Abi köyümü özlüyorum be! O yeşil tepeleri, güneşli günleri. Çayda çimer, balık tutar sonra kuzuların peşine giderdik. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Birkaç günlük tatil de berbat oluyor. (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Biz bize buradayız işte. (Kutlu, RP, 2012, s. 38)

Bizim nesil ile perde kapanıyor galiba. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 143)

Bizimkiler cafe oldu. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Borç isteyecek. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Boşlukta. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Böyle diyor oğlan. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Böyle diyorlar, haklı görünüyorlar. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Böylece arkadaşlık on yedi yaş civarında kalıyor. (Kutlu, S, 2012, s. 28)

Bu cümleyi bana böylesi bir insafsızlıkla bina ettiren nedir acaba? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Bu çizgiden çıkmış gidişata idi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

Bu dünyada artık her yer turistik ve hepimiz turistiz. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Bu güveni sağlayan tabiatıyla paradır. (Kutlu, C, 2011, s. 37)

Bu kadar şey neye nasıl sığıyordu fark ettim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Bu kuşlar çöp yiyor azizim çöp. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Bu ne tombul ne yuvarlak yüz. (Kutlu, S, 2012, s. 87)

Bu oyuncak geçmişte kalmış ve unutulmuştu. (Kutlu, HG, 2011, s. 26)

Bu Rafet Efendi de dükkânı genişleteyim derken cemaati terke yöneldi. (Kutlu, BB, 2011, s. 45)

Bu şehir yerlerinin insanlarında ne kadar çok müşkül ne kadar çok sual varmış. (Kutlu, S, 2012, s. 20)

Bu şehir yerlerinin suyu su olmaktan çıkmış. (Kutlu, S, 2012, s. 69)

Bu şehre niçin gelmiştim anlıyordum. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Bu tam bir "mistifakasyon" (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Bu vasiyet çocukları günaha soktu. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 58)

Buna mukabil gerçekten gülebiliyor, gerçekten ağlayabiliyorduk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Bunları zekâta ayırmalı. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Bunlar hep elden geçmeli. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Buralarda gemisini kurtaran kaptan. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

Buralardan uzaklaşmak, bu evden bu ortamdan, işinden, ailenden kopmak gibi mi dedim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Buzdolabında soğuyan suyun boğaz yakan tadına benzemez yani yumuşaktır. (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Bütün imkânları deniyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Büyü bozulmuştu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Cemil Meriç:"Banka mabed, para mabud." (Kutlu, C, 2011, s. 22)

Ciltçilik mesleği kan kaybetmeye devam ediyordu. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 51)

Clor kokuyor elin ayağın. (Kutlu, YAS, 2011, s. 7)

Çalış. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Çay demeye bin şahit ister. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Çay söyledim, koca bir porselen fincan içinde geldi. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Çerik çürük malı zekâta ayır sonra otur sevabını bekle. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Çocuk yine çocuk, sokak yine sokak. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Çocukluğumuzda bizi masallarla uyuttular. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Çok yakın arkadaşı kalmadı. (Kutlu, S, 2012, s. 28)

Çözüm ya unutmak ya kaybolmak. (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Davarlar kurdun yaklaştığını çok önceden sezerlerdi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Dayısının tezgâhına dâhil olmak için neredeyse aslını inkâr edecek. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Deniz, balık, sis, çamur, zift, kurum, rakı, egzost, asvalt, toz çöp kokuyor. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Denizi deniz olmaktan çıkardık. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Derken bütün o kıyı kasabaları, o güzelim koylar, köyler yaz günleri iğne atsan yere düşmez hale geldi. (Kutlu, C, 2011, s. 135)

Destelesin. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Devrimiz makine gıcırtısının ahlâk ilahilerini susturduğu devirdir. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 85)

Dilimizde birkaç manası ile kullanılıyor. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Dudaklar müstehzi kıvrılarak gülümsüyor, görüyorum. (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Duran çocuk şunu bil ki işte bu yolları, bu arabalar, bu del olmuş akan sarı kırmızı ışıklar arasından âdemoğlu bu sorunun cevabını unuttu. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Duvara yazı yazan adam son harfi tamamlıyordu. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Dünyada bir sistem var sürekli yalan üretiyor ve bu yalanları satıyor. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Dünyayı küçültürken kendimizi de küçültüyoruz. (Kutlu, AKY, 2011, s. 19)

Düpedüz şişeye girip acı ilaç kesilmiştir. (Kutlu, S, 2012, s. 69)

Düpedüz yalan söyleyeceğiz. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Eğilip kokluyorum. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

Eğlen. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

En başta şu önündeki adamı tepeleyeceksin. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

En iyisi bar, yükselen değer bar. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

En sonunda:"Paran var mı paran?"diye kendince müride nasihat etti. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

En yakın dostu insanı ardından vurabilir. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 138)

Eskiler için "el kiri" olan para, yeniler için "baş tacı" oldu. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Eşya hakiki hüviyetini fısıldıyordu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 119)

Eşya ile dünya ile olan irtibatımız âlemin ritmi ile olan bağlantımız zedeleniyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 20)

Eşya ile toprak ile bağımız kopardık. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Etrafımı kesret halkası almış, kalabalıklar ağzımın içine bakar olmuştu. (Kutlu, S, 2012, s. 87)

Evde, işte, sokakta herkes paradan bahsediyordu. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

Evet, bunlar çocuk. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Evet, evet dedi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Evladiyelik. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Fark etim, kaybettim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Fark ettim, kaybettim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Fitne vücuda adım adım yayılmalıdır. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Galiba sivri gagası ile karnını deşmişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Gazeteden havadisten falan uzaklaştı. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Gecekondu denilen ve sürekli aşağılanan bu yapıların sıcak ve samimi bir havası var. (Kutlu, ZYH, 2011, s. 19)

Gece lacivert harmanisini köyün üzerine örtüp ses soluk kesilince ninesinin kucağına sokularak "Nine bana masal anlat" diyecek torunlar nerelere savrulmuştu? (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Gel gör ki acizlik elveriyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Gençler lüks mağazaların lüks vitrinlerinde sergilenen lüks mallara bakar bakar, iç çeker. (Kutlu, RP, 2012, s. 19)

Gökdelenler, nükleer başlıklar büyüdükçe biz köşemizde büzülüyoruz. (Kutlu, AKY, 2011, s. 20)

Gökdelenlerin Pera-Maslak hattında oluşturdukları siluet sur içi İstanbul'un kubbe ve minarelerinden oluşan siluetine meydan okuyarak "güç bende" diyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Gözünü seveyim yün yatağın. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Gün biter, kalabalık bu defa akşamın alacasında yokuş aşağı akmaya başlar. (Kutlu, RP, 2012, s. 19)

Gündüz gözü aşikâr oruç yemede. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Güneş göğsümün kıllarına nakşettiği beyazlık, atlas u dibalar altında kirli sarıya evrilmişti. (Kutlu, S, 2012, s. 87)

Günlerin yorgunluğu var, sonra çok kalabalık oluyor. (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Güven duygusu, güvende olma hali insanoğlunun en değerli eğilimi. (Kutlu, C, 2011, s. 37)

Güz günleri şurup gibi günlerdir. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Hadi şu mübarek adama bir koltuk çıkalım, ona şu karşıki çarşının köşesinde bulunan kiralık boş dükkânı tutalım. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Hala anlamamış olanlar için daha açık ifade ile şunları söylüyorum. (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Hasretin de gurbetin de tadı kaçmıştı. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 137)

Hatırlamak isteyenleri tersliyor, saf dışı bırakıyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Hatırlamak da istemiyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Hatta cafe dahi demodedir. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Hatta görgüsüz cahil. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Havayı mazotla doldurduk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Hayata damgasını vurmuş. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Hayır, belki direniyoruz bir zaman; biz değilse bile hala gelincik şurubu şişeleyen ninelerimiz direniyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Helalinden olsun, temiz olsun. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

Hem sıcak hem sağlıklıdır. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Hepimiz bir kuşatmadayız. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Her gün yüzlerce çocuk sokaklara salınıyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 166)

Her sözünle bir kirli parça, bir lâşe, bir mülevves eşya çıkarıyorum içimden. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Her şey sahte. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Her yer ve herkes birbirine benziyor. (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Herkes rolünü ezberlemektedir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Heyecanlandı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Hiç olmazsa tozu alınır, tamiri yapılır, barındırdığı eski eserler muhafaza edilir. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Hız duygusu hayatımızın ritmini alt üst etti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 19)

Hukuk güçlünün yazdığı bir kitap. (Kutlu, HT, 2011, s. 16)

Irmağa doğru koşuyorduk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

İçimizin mikropları içimize bir aykırı çöp uzanmayagörsün, hep birden o çılgın danslarına başlıyorlar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

İçini çekti sonra aniden parladı.

İçinin tamamına bir yanı yani muzaffer olanı fevkalade öfkeli son zamanlarda. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

İlave ettim: Bir başka dünyaya gider gibi mi dedim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

İliklerimize kadar ıslanmışız. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

İnsanı yetiştirmek lazım. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

İnsanlar birbirleriyle değil, topluca alete dönüp onunla konuşuyor sanki. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

İnsanlar her türlü yalana kanmak üzere yetiştiriliyor. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

İnsanlar nasıl güle oynaya makineye teslim olmuşlarsa markaya da öyle tapıyorlar. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

İnsanlar sevincini kaybetmişti sanki. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

İnsanlık kapitalizmin karşısında teslim bayrağı çekti, tarihin sonu geldi. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

İnsanoğlu putunu kendi yapar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 76)

İnsanoğlunun kaç bin yıllık dostu herhâl. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

İsyanım buna bu sapkın şeye idi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

İşini büyütsün, paraları destelesin. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

İş üstündeyiz, bir şey olmaz. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

İşte o kötü. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

İşte öyle dedi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

İyi bak, temiz tut, her yıl güneşe ser, çırpadur, yeniden kılıfına doldur. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Kabak kafalı adam kana kana içti. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Kahve taşrada kaldı. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Kalabalıkta kimsenin yüzü kendisinin değildir. (Kutlu, S, 2012, s. 78)

Kanser, IMF, bilgisayar ve kredibilite icat edilmemişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Kar bolluk, bereket demektir. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

Kazan. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Kentsel dönüşüm fiyakalı bir söz. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Keşke müze şehir olsaydı. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Kızına da yeter torununa da. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Ki suyu testiden içmenin de ayrı bir lezzeti vardı. (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Kimileri dededen kalma evlerini müteahhide verilip hazmedemeyerek çocuklarına ve torunlarına şöyle vasiyet etti:"Ben ölünceye kadar bu ev böyle kalsın, benden sonra ne yaparsanız yapın." (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 58)

Kimse Cevat'ın ne yediğini, ne içtiğini, nasıl geçindiğini merak etmiyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 53)

Kimsesizlerin hayatı ne ise ölümü de odur. (Kutlu, RP, 2012, s. 157)

Kimseye güvenemeyince paraya güveneceksin tabi. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Korkulur efendim. (Kutlu, HG, 2011, s. 46)

Köprü altı değişti. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Köy komşuluğu; hemşerilik, hısım akrabalıktan üreyen, asıl biçim ve manası ile artık çok uzaklarda kalmış bir münasebetti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 34)

Köylü milleti karı sever. (Kutlu, BÖ, 2012)

Köylü milletiyiz biz. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Köylük yerde kıymetin yok ama şehirde kral olmuşsun kral. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Köyü terk edenlerin asırlık eşyaları: yıpranmış, rengi atmış… (Kutlu, BÖ, 2012, s. 141)

Kullanılmış ve terk edilmiş. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Kurduğumuz medeniyet esasen tarım toplumuna dayanıyordu. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Mağazalara şöyle bir göz atınca hâkim sermaye ve hâkim kültürün hegemonyasını görüyorsunuz. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Mahalli dilde "part" diye bir kelime vardır. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Marka giyerek sürüden ayrıldığını zannediyorsun. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Marka, "hegemonik" bir şey. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Marka sahibi olan şirket markalı pantolon giyen erkeği veya marka parfüm süren kadını bütün dünyadan devşirdiği sürüsüne katıyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Masallara düşman oldular, folklor ölmüştü, şifalı bitkiler "kocakarı ilacı" diye alay konusu edildi. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Martı şişmanlığından umulmayan bir çeviklikle güvercinin tepesine bir zıpkın gibi inmiş, zavallıyı yerden iki metre yüksekte vurmuştu. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Martıyı nasıl bilirsiniz diye sorulsa sanırım büyük bir çoğunluk; sevimli, saf, romantik, duruşu ve uçuşu, beyaz kanat vuruşu ile denizlerin süsü şeklinde cevap verecektir. (Kutlu, AKY, 2011, s. 12)

Mesafeler azaldı, uzaklar yakın edildi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 19)

Millet hazır yatağa alıştı. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Millet tangolaştı. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Mutlaka çıkış yolu bulmalıyız. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Mütemadiyen boşaltıyorsun içimin kalabalığını. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Namazı da fesat ettik (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Namazın ortasında düşündüğün şeye bak. (Kutlu, BB, 2011)

Nar çatlağı gibi yarılıyor dünyası, kızıl karanlık bir mavi akıyor. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 23)

Nasıl da kolayca razı oluyoruz. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Ne denilmiş:"Siyaset ile ticaret ikiz kardeş, yedikleri, içtikleri ayrı gitmez." (Kutlu, TÖ, 2011, s. 35)

Ne mutlu bize O'nu unuttuk. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Nerdeyse aslını inkâr edecek. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Nereye bir gökdelen dikilmişse orada paganist gücün, paradan başka ilah tanımayan gücün kanunu geçer. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Nereye, dedim! (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Nimet'in babası diyor ki:"Yahu bizim oranın toprak testileri meşhurdur." (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

O,betondur senin yeni vatanın. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

O, bir kelebek koleksiyonu sayılır. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

O da çok yönlü bir iş. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

O ne derse mevzu o oluyor sanki. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

O sırada Bican kurdun nefesini ense kökünde hissederdi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Oğullar ve torunlar vasiyet sahibi dendin veya ninenin bir an önce dünyasını değiştirmesi için sabırsızlanmaya hatta dua etmeye başladılar. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 59)

Onların vardığı netice "Tüketim ekonomisi" (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Onların yerini basma kitaplar almış. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 51)

Onun altında bir lüks yerleşim, altında otoyol, onun altında minibüsler… (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

O'nu unuttuk. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Onu yıkıp geçeceksin. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Oyna. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Oysa marka kolektif bir çabanın ürünüdür. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Oysa ne haysiyetli meşrubattı o. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Ölen babasını, eski mahalledeki evlerini, dut ağaçlarını, uçurtma uçurduğu çayırları hayal etti. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Öncelikle ortak değerler etrafında ittifakla toplanmak lazım. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Öteki mevzuların devri kapanmıştı. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

Öyle amennâ. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Para hepsinin yerini aldı. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Para hırsı gözünü perdelemiş anlaşılan. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Parası olanlar paradan para kazanıyordu. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

"Parti" kelimesi bize Fransızcadan geçmiştir. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Pera sırıtıyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Plancılar yeşil alanı yeşile boyuyorlar. (Kutlu, AKY, 2011, s. 26)

Plastik yiyiyorlar, kâğıt yiyiyorlar, leş yiyiyorlar. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Psikolojisi bozulur, her fert burnundan solur. (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Ramazanlık zor. (Kutlu, S, 2012, s. 40)

Rüzgârın ne yönden eseceği önemimi kaybetmişti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Sağol Şükran. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Sahte bir dünyada yaşıyoruz Arzu. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Sahte mal sahte sevinçleri, sahte gülüşleri doğurur. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Sana gıpta ediliyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Sanayi medeniyeti inşa edenlerin fikir eserlerini ya ithal ettik ya da taklit. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Sanki bu makinelerde ileri geri, sağa sola gidip gelen kollar, merdaneler içinden bir çelik el uzanacak, onu demir dişlileri arasına çekip öğütecekti. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Sebzelere sun'i gübre verilmeli, çocuklar tüpte üretilmeli. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Sen bir musluğa eğiliyorsun topraktan kopmuş suya. (Kutlu, YAS, 2011, s. 7)

Sen doğma, sen doğurma, yürüme, ses çıkarma olduğun yerde kal ve don (Kutlu, HB, 2011, s. 119)**.**

Senin adın artık "müze şehir"dir. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Seydali adamdan önce adamın ağzındaki sigarayı fark etti. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Sıcak, dolgun, sarışın. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

Sil gözlerini karşıda bütün farlarını yakıp uluyan düğmeleri, levyeleri ve onlarca dişlileriyle seni bekleyen fabrikaya koş. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Siyaset şans değil hesap işiydi. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 93)

Siyasette "ama" ile başlayan cümlelere yer yoktur, şüphe uyandırır. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Sonra bir gün geldi masalların saçma sapan bir şey olduğu, başta çocuklar olmak üzere kimselerin "masallarla uyutulmama" sı gerektiği üzerine vurgu yapılmaya başlandı. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Sonra gidip işportadan onların taklitlerini alır. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Sonra testiden bir bardak su doldurup verdi. (Kutlu, S, 2012, s. 71-72)

Sonuçta yüzü yırtık olsa da çocuk işte. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Sorular yağmur gibi iniyordu: Bizler kimiz, neyiz, ne yapıyoruz? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 92)

Sözlerimiz sizedir. (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Sözün özü eski dünya, eski günler pılını pırtını toplayıp hayatımızdan çekip gitti. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Sur içi melul-mahzun soruyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Sünnete uygun olsun da nasıl olursa olsun. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

Şah çektiğin an karşındaki mat olmalıydı. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 94)

Şahin'in dayısı bir büfe ayarlamış Kadıköy'de (Kutlu, BÖ, 2012, s. 168)

Şahin'in dayısı diyesiymiş ki bu işlerde güvenilir adam şart. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Şaşırdı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Şehir ortasında bir sanayi bölgesi… (Kutlu, RP, 2012, s. 19)

Şehir yeri iyi de her an tetikte olacaksın. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Şehir yerinde her bişi zor kekom. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Şehrin üstüne çöken o grimsi bulut nefesleri keser. (Kutlu, RP, 2012, s. 14)

Şerha şerha yararak kalbimizi, yeniden ve bir daha ebedi uykusuna, sevgili gafletine terk ediyorlar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Şiir söylenir, masal dinlenir diyorsunuz ama bunlar eski günlerin lafları. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Şimdi yine aynı ürperti ile sarsılıyordu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 14)

Şunu unutma ki siyasetin kendi mantığı, kendi ahlakı zaman içinde oluşmuş binbir türlü inceliği var. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Şükran evleniyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Şükran nihayet bir kat, bir araba, bir de koca buluyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Ta Âdem atamızdan bu yana sürüp gelen zaman bitti, mekân değişti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 143)

Tadını bile unuttuk. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Taklit tatmin etmez, marka markadır. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Temiz bir sofra örtüsü, bir tahta kaşık, tepeden tırnağa çiçek açmış bir badem ağacı düşündü, sonra bir Yunus ilahisinin içinde gezinmeye başladı. (Kutlu, S, 2012, s. 71-72)

Terasta yemlerini yiyen güvercinlerden biri aniden başının üstünde kurşundan bir gölge hissetti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Tersi olmuş. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Tinerci cinayetleri tüyler ürpertiyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 166)

Toplumda "para" lafı almış başını gitmişti. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

Toprak bizim canımız, petrol olsun kanımız. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

Toprağı dejenere ettik. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Toprağın üzeri asfaltla kaplanmalı, insanlar arabalara binmeli, ayakları yerden kesilmelidir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Tövbe tövbe, mübarek günde ağzımızı bozduracak. (Kutlu, S, 2012, s. 40)

Tut. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Turizm yerlisiyle yabancısıyla bâkir olan ne varsa hepsinin ırzına geçmişti yani. (Kutlu, C, 2011, s. 135)

Tüketim tutkusu da bir nevi uyuşturucudur. (Kutlu, C, 2011, s. 88)

Tüketimin bizi nasıl tükettiğini anlatacaktım. (Kutlu, C, 2011, s. 25)

Türkçe ismi olan dükkân yok. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Ufak su dökmeye çıkacam. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Uyanık olacaksın, kendini ezdirmeyeceksin. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

Varoşlarda suç oranı artıyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 166)

Ve bir gün olanlar oldu. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Ve yaşandı da. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Vur. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Yağsın ister köylü milleti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

"Yağsın ki havanın kurdu kırıla" der. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

Yahu bu ne amansız bir soru böyle. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Yahu, şurup dedim de aklıma geldi; insanlar artık şurup içmiyor, şurup imal edilmiyor, tadını bile unuttuk yani. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Yanlış bir hamle yaparsan anında hesabını görürlerdi. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 94)

Yapılan tekke, sanki tekke değil saray yavrusudur. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Yarış. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Yazık şu memlekete, yazık. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 175)

Yazma eserler yok denecek kadar azalmıştı. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 51)

Ye. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Yediğimiz bulgur aşı, içtiğimiz ekşi ayran. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

Yeniyi isteyen eskiden kopuyor. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Yeryüzü devasa bir tiyatro sahnesidir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Yok et. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Yoksullar artık bir tehdit unsuru gibi algılanıyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Yoksulun evi uzaktadır. (Kutlu, RP, 2012, s. 41)

Yoksulun yüzü soğuktur. (Kutlu, RP, 2012, s. 41)

Yol boyu bir soru sordu sade: Bunca araba nereye gidiyor diye. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Zaman tıkır tıkır işliyordu, geçmiş ve gelecek önümde duruyordu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 98)

Zokayı yutmuş besbelli. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

3.1.4.2. Olumsuz Cümle

Olumsuz cümleleri, yüklemi bir olumsuz yargı bildiren yani yüklemin ifade ettiği işin yapılmadığını gösteren olumsuzluk eki ya da değil, yok sözcüklerinden biri ile kurulan cümleler olarak tanımlayan Eker'e göre olumsuzluk eylem tabanına ***"-mA"*** ekinin getirilmesiyle, ad cümlelerinde ise ***"değil"*** veya ***"yok"*** sözcükleriyle yapılır. (Eker, 2011, s. 445)

İncelenen hikâyelerde toplam 57 adet olumsuz cümle tespit edilmiştir ve bu cümleler alfabetik olarak aşağıda sıralanmıştır:

Adetullah bu değildi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

Ağa şaşırmamak elde değil. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Ama artık kalmadı bunlar. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Ama tabiatın kanunu değildi bu. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

Armutçuk yaprağının yeşilini parlatadursun, küçümen meyvelerine kaskatı kesilmiş toprağın üzerine betonlar, asfaltlar dökülerek nefesi kesilmiş toprağın derinliklerinden iki yudum su emerek taşımaya çalışsın, dibinde gölgelenenlere kol kanat gersin, kimseler onu fark etmiyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 25)

Artık başakları istesen de düşünemezsin. (Kutlu, YAS, 2011, s. 9)

Artık boz sakallı çayır kuşu ile ardıç kuşunun seslerinin birbirinden ayırt edilmesiyle de kimse ilgilenmiyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Artık ne büyük küçük, ne akraba hısım ne komşu, ne hürmet ne hizmet ne merhamet ne şefkat, ne haysiyet ne mürüvvet, ne feragat ne sevgi ne de saygı kaldı. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Baban olsa güvenmeyeceksin. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

Baksan da göremiyorsun; gürültü, kargaşa. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Biz buna razı olamayız. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Biz sanayi kuramadık. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Bütün bunlar ve ilaveten dışındaki unsurlar için öbür yanında köşede belli belirsiz kıpırdayan:"Hayır… Hayır… Hayır." Diye sinyaller salarak ışığını parıldatan o küçücük direnişi bastıramıyor (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)***.***

Çocuklar artık topaç çevirmiyordu. (Kutlu, HG, 2011, s. 26)

Çok yakın arkadaşı kalmadı. (Kutlu, S, 2012, s. 28)

Duran sessiz. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Eski gitti, yeni benim değil. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Eskimiş olanı atıyoruz; ama yeniyi bulamıyoruz. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Faizi boşuna icat etmemişler. (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Gitmiyor bunların malı canım. (Kutlu, BB, 2011)

Gökdelenlerin gölgesi gönlümüzü karartmamıştı. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Günler, geceler, yıllar, mevsimler bölünmemişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Haliyle turnaların bölük bölük geçmesine aldıran olmuyor, kimseler dağlardan şifa otu toplamıyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Her yan kalabalık, hiçbir yana bakılmıyor. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

İnsanlar artık şurup içmiyor, şurup imal edilmiyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

İnsanlar ne ölene eskisi gibi üzülüyor ne de doğana eskisi gibi seviniyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 137)

İnsanları birbirine yaklaştıran ve yardımlaşmalarını sağlayan alış-veriş değil bizimkisi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 9)

İnsanoğlu bir meta değil, olmamalı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 95)

İsterse baban olsun bir daha dönüp bakmayacaksın. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Kadınlar toplanıp buğday kaynattıklarında hep bir ağızdan türkü çığırmıyor. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Kalabalıkta kimsenin yüzü kendisinin değildir. (Kutlu, S, 2012, s. 78)

Kanser, IMF, bilgisayar ve kredibilite icat edilmemişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Kayseri'nin kumaşını da satamadık. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Kaytarma yooooooh. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Kentin dönüşümü sadece mekâna makyaj yapmakla olmaz. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Kılmayıver canım. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Kime güveneceğini bilemiyorsun. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Kimse bahmaz. (Kutlu, YAS, 2011)

Kimse bir baş soğanın kıymetini bilmiyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 137)

Kimse Cevat'ın ne yediğini, ne içtiğini, nasıl geçindiğini merak etmiyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 53)

Kimse yalan söylemeyi bilmediği için hava kirliliğinden habersizdik. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Kimseler görmez. (Kutlu, AKY, 2011, s. 53)

KİT'lerin özelleştirilmesi, dış ticaret dengesi, banka bilançoları, Anadolu liseleri giriş sınavı, maaş katsayıları, güzellik yarışmaları dikkat çekiyor da Cevat'ın akşamüzerleri koltuğunun altında iki ekmek ve boş sefertasıyla mahalleye girdiği umursanmıyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 53)

Köy yerindeki süt-yoğurt bolluğu, tandırdan çıkan has ekmeğin kokusu hele ki hava yoktur buralarda. (Kutlu, RP, 2012, s. 14)

Mart dokuzu ile April beşi beklenmez olmuştu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Ne denilmiş:"Siyaset ile ticaret ikiz kardeş, yedikleri, içtikleri ayrı gitmez." (Kutlu, TÖ, 2011, s. 35)

Neslihan Hanım o yıllarda henüz başını açmamıştı. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 63)

Nicedir oruca, oruç tutan birine bu kadar yakın olmamıştı. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 31)

Ötelerde neler oluyor bilmeyiz. (Kutlu, RP, 2012, s. 38)

Sakın ola ki bu yazımızdan particilik ile uğraşanların tamamını kastediyoruz anlaşılmasın. (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Siyaset meydanında acımaya rastlanmaz. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 138)

Siyasette hesap anında görülür ve şunu unutma ki siyaset ikinci adamı kabul etmez. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Siyasette işi şansa bırakmak olmazdı. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 93)

Şu "değişen zamanın sırrını" kimse çözemedi. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Tayin edilen zamanın sapkın kelepçesi bileklerimize geçmemişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Tövbe yok. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Uyanık olacaksın, kendini ezdirmeyeceksin. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

Ve "koca" unsuru mezkûr emita arasında sayılmamalıydı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Yani Avukat Yunus Bey henüz siyasete girmemişti. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 63)

3.1.4.3. Soru Cümlesi

"Soru cümlesi, herhangi bir öğesinde olumlu ya da olumsuz, soru ifadesi bulunan cümle türüdür. Soru ise bir cevap beklenen sözcedir. Soru cümleleri; soru sözcükleri, soru sıfatları, soru zamirleri soru edatları ya da soru ekiyle kurulabilir; cümlelere tonlamayla da soru anlamı kazandırılabilir." (Eker, 2011, s. 446)

İncelenen hikâyelerde toplam 42 adet soru cümlesi tespit edildi ve bunlar aşağıda alfabetik olarak sıralandı:

Ama mümkün mü? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Aramızda Allah korkusu duyan var mı? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Asıl mıyım, imaj mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Bayramı bulunduğunuz yerde neden geçirmediniz? (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Ben ne desem sana şimdi? (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Bizler kimiz, neyiz, ne yapıyoruz? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 92)

Bu hanımeli parmaklar benim mi acaba? (Kutlu, S, 2012, s. 87)

Bu insanlar bir orduyu doyuracak olan bu kadar yiyeceği, kâğıdı, deterjanı, eti ve ekmeği gerçekten tüketiyorlar mı; yoksa yarınsı bitirip çürütüyorlar mı? (Kutlu, AKY, 2011, s. 79)

Cevher miyim, araz mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Çıkmak ne demek? (Kutlu, S, 2012, s. 69)

Dünyada gidilecek yer kaldı mı, var mı? (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Düşün mademki içinde bulunduğun yer, konuştuğun kimse sana feyz vermiyor terke mâni olan nedir? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 17)

Elbette sana yaşa diyen kim? (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Evinden apartmanına, dükkânından arabasına insanından hayvanına bir oturmamışlığın, bir tedirginliğin, bir gözleri dört açmışlığın bir kıpır kıpırlığın kol gezdiği bu büyük kenar semtinde, bir hafta tatil nasıl geçer? (Kutlu, YAS, 2011, s. 34)

Fani ile bakinin farkını fark eden için eşya kaç para eder? (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 8)

Fert miyim, cemiyet miyim? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Firavun'dan miras kalan Tanrı'ya kafa tutan bir kule mi? (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Gerçek miyim, değil miyim? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Gökdelen nedir, gökdelen? (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

İnsanlar nereye gittiklerini biliyor mu acaba? (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

İyidir ya mümkün mü? (Kutlu, YAS, 2011, s. 24)

Kim bilir kaç neslin ihtiyacını görmüş? (Kutlu, BÖ, 2012, s. 14)

Kök müyüm, gövde miyim? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Kurban olduğum Allah vaziyeti yukarda görmez mi? (Kutlu, YAS, 2011)

Marmara'da balık mı kaldı ki yesin fukaralar? (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Ne var bunda acaba? (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

Nereye gidiyorsun Hüsnü? (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Niçin martılar güvercin avlıyor? (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

O zaman nerdeyim ben? (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Orada o daracık çay ocağında bir çocuk, iki çocuk; dermansız yaşlı dilenciler ve doktor sessiz, her birimiz kendi kaderinin romanını heceleyerek çayları yudumlar, hiç konuşmadan birbirimize, puslu camdan dışarıya, akıp giden arabalara, bize yabancı olan hayata bakıp neler düşünürüz? (Kutlu, RP, 2012, s. 156)

Paradan korkulur mu efendim? (Kutlu, HG, 2011, s. 46)

Peki, ben nerdeyim? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Sen hangi rolde oynuyorsun? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Şimdi aziz okuyucular, dilimizde niçin "part" diye bir kelime var olmuş anladınız değil mi? (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Şimdi bu heriften faiz alsak suçlu biz mi olacağız? (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Şu yaşadığımız günlerde hiç bülbül göreniniz var mı? (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Terziler birer sanatkârdır ve imzaları vardır; değil mi? (Kutlu, HB, 2011)

Var mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Ya ben ne olacağım? (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Yahu bu oğlana ne olmuş böyle. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Yahu siz bu kadar parayı helalinden nasıl ve ne yoldan kazandınız da bu tekke binasının duvarına, döşemesine sıvadınız? (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Yaprak mıyım, meyve miyim, ağaç mıyım, orman mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Yok muyum? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Yün yatağın çilesine kim katlanacak? (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

3.1.5. Yapılarına Göre Cümleler

3.1.5.1. Basit Cümle

Basit cümle tek bir yargıdan oluşan cümlelerdir. Yüklem dışında içinde başka yargı bulundurmayan cümlelere basit cümle adı verilir. Nurettin Koç'a göre basit cümle, bir tek çekimli eylemle kurulan, içinde hiçbir eylemsiye yer verilmeyen cümledir. (Koç, 1990, s. 432)Banguoğlu'na göre basit cümle, bir tek yargıyı kapsar ve tek başına yargıdan ibaret olur. Orada öbür cümlenin üyeleri birden fazla olabilir fakat yargının unsuru olan yüklem tektir. (Bonguoğlu, 1990, s. 546)Eker de basit cümleyi bir tek çekimli eylemle kurulan yani sadece bir yüklemden oluşan cümleler olarak ifade etmiştir. (Eker, 2011, s. 437)

İncelediğimiz hikâyelerde toplam 200 adet basit cümle tespit edildi.

Abdest mahalleri mermerin en iyisinden. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Adeta bir satranç oyunuydu. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 35)

Adetullah bu değildi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

Akşama kaza edersin. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Ama artık kalmadı bunlar. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Ama dünya metadır. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

Ama mesela Galata Köprüsü değişti. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Ama mümkün mü? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Ama tabiatın kanunu değildi bu. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

Anca kaybolacan ortadan. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Antep hesabına bir çizgi çekmeli. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Artık kahve devri kapandı. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Artık ne büyük küçük, ne akraba hısım ne komşu, ne hürmet ne hizmet ne merhamet ne şefkat, ne haysiyet ne mürüvvet, ne feragat ne sevgi ne de saygı kaldı. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Asım Bey'in sıkıntısı bunalıma dönüşüyor. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 23)

Aslında bu cümle Şükran'ın kocasının bir katı bir de arabası var şeklinde olmalıydı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Bakan, yeniden çıplak dağlara, kel tepelere dönüyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 175)

Bastır. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Bazı kış gecelerinde ağıllarda kurt beklerdi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Ben alçak rolündeyim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Ben çayı ince belli bardakta severim. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Ben ne desem sana şimdi? (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Benim teklifim "kanaat ekonomisi". (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Bir de televizyon çıkmış. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Bir devir bitti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 143)

Bir kentsel dönüşüm olmalı. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Bir vagon penceresinde bir silik karartı görebilsem. (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Birkaç günlük tatil de berbat oluyor. (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Biz bize buradayız işte. (Kutlu, RP, 2012, s. 38)

Biz buna razı olamayız. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Biz sanayi kuramadık. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Bizim nesil ile perde kapanıyor galiba. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 143)

Bizimkiler cafe oldu. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Borç isteyecek. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Boşlukta. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Böyle diyor oğlan. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Böylece arkadaşlık on yedi yaş civarında kalıyor. (Kutlu, S, 2012, s. 28)

Bu hanımeli parmaklar benim mi acaba? (Kutlu, S, 2012, s. 87)

Bu kuşlar çöp yiyor azizim çöp. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Bu ne tombul ne yuvarlak yüz. (Kutlu, S, 2012, s. 87)

Bu şehir yerlerinin insanlarında ne kadar çok müşkül ne kadar çok sual varmış. (Kutlu, S, 2012, s. 20)

Bu tam bir "mistifakasyon" (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Bu vasiyet çocukları günaha soktu. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 58)

Bunları zekâta ayırmalı. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Bunlar hep elden geçmeli. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Bütün imkânları deniyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Büyü bozulmuştu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Clor kokuyor elin ayağın. (Kutlu, YAS, 2011, s. 7)

Çalış. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Çevremizde ne çit ne duvar ne de ekonomik ambargolar vardı. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Çocukluğumuzda bizi masallarla uyuttular. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Çocuklar artık topaç çevirmiyordu. (Kutlu, HG, 2011, s. 26)

Çok yakın arkadaşı kalmadı. (Kutlu, S, 2012, s. 28)

Deniz, balık, sis, çamur, zift, kurum, rakı, egzost, asvalt, toz çöp kokuyor. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Destelesin. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Dilimizde birkaç manası ile kullanılıyor. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Duran sessiz. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Düpedüz yalan söyleyeceğiz. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Eğlen. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

En başta şu önündeki adamı tepeleyeceksin. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

En yakın dostu insanı ardından vurabilir. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 138)

Eşya hakiki hüviyetini fısıldıyordu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 119)

Eşya ile toprak ile bağımız kopardık. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Evde, işte, sokakta herkes paradan bahsediyordu. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

Evet, bunlar çocuk. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Evladiyelik. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Faizi boşuna icat etmemişler. (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Galiba sivri gagası ile karnını deşmişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Gazeteden havadisten falan uzaklaştı. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Gitmiyor bunların malı canım. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Gökdelenlerin gölgesi gönlümüzü karartmamıştı. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Gözünü seveyim yün yatağın. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Gündüz gözü aşikâr oruç yemede. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Günler, geceler, yıllar, mevsimler bölünmemişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Güz günleri şurup gibi günlerdir. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Hasretin de gurbetin de tadı kaçmıştı. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 137)

Hatta cafe dahi demodedir. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Havayı mazotla doldurduk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Hepimiz bir kuşatmadayız. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Her gün yüzlerce çocuk sokaklara salınıyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 166)

Her sözünle bir kirli parça, bir lâşe, bir mülevves eşya çıkarıyorum içimden. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Her şey sahte. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Her yer ve herkes birbirine benziyor. (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Herkes rolünü ezberlemelidir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Heyecanlandı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Hiçbir şeyin asıl rengi belli değil. (Kutlu, YAS, 2011, s. 24)

Hız duygusu hayatımızın ritmini alt üst etti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 19)

Irmağa doğru koşuyorduk. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

İçinin tamamına bir yanı yani muzaffer olanı fevkalade öfkeli son zamanlarda. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

İliklerimize kadar ıslanmışız. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

İnsanlar sevincini kaybetmişti sanki. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

İnsanoğlu putunu kendi yapar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 76)

İnsanoğlunun kaç bin yıllık dostu herhâl. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

İsyanım buna bu sapkın şeye idi. (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

İşte o kötü. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Kahve taşrada kaldı. (Kutlu, HB, 2011, s. 129)

Kalabalıkta kimsenin yüzü kendisinin değildir. (Kutlu, S, 2012, s. 78)

Kanser, IMF, bilgisayar ve kredibilite icat edilmemişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Kayseri'nin kumaşını da satamadık. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Kazan. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Kentsel dönüşüm fiyakalı bir söz. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Keşke müze şehir olsaydı. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Kılmayıver canım. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Kızına da yeter torununa da. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Kim bilir kaç neslin ihtiyacını görmüş? (Kutlu, BÖ, 2012, s. 14)

Kimse bahmaz. (Kutlu, YAS, 2011)

Kimse bir baş soğanın kıymetini bilmiyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 137)

Kimseler görmez. (Kutlu, AKY, 2011, s. 53)

Kimsesizlerin hayatı ne ise ölümü de odur. (Kutlu, RP, 2012, s. 157)

Korkulur efendim. (Kutlu, HG, 2011, s. 46)

Köylü milleti karı sever. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

Köylü milletiyiz biz. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Mahalli dilde "part" diye bir kelime vardır. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Marka, "hegemonik" bir şey. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Mart dokuzu ile April beşi beklenmez olmuştu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Millet hazır yatağa alıştı. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Millet tangolaştı. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Mutlaka çıkış yolu bulmalıyız. (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Mütemadiyen boşaltıyorsun içimin kalabalığını. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Namazı da fesat ettik (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Nasıl da kolayca razı oluyoruz. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Ne var bunda acaba? (Kutlu, BÖ, 2012, s. 6)

Nerdeyse aslını inkâr edecek. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Nereye, dedim! (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Nereye gidiyorsun Hüsnü? (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Neslihan Hanım o yıllarda henüz başını açmamıştı. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 63)

Niçin martılar güvercin avlıyor? (Kutlu, AKY, 2011, s. 14)

O,betondur senin yeni vatanın. (Kutlu, YAS, 2011, s. 8)

O, bir kelebek koleksiyonu sayılır. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

O da çok yönlü bir iş. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

O sırada Bican kurdun nefesini ense kökünde hissederdi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

O zaman nerdeyim ben? (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Onların yerini basma kitaplar almış. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 51)

O'nu unuttuk. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Oysa marka kolektif bir çabanın ürünüdür. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Oyna. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Oysa ne haysiyetli meşrubattı o. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Öteki mevzuların devri kapanmıştı. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

Para hepsinin yerini aldı. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Paradan korkulur mu efendim? (Kutlu, HG, 2011, s. 46)

"Parti" kelimesi bize Fransızcadan geçmiştir. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Peki, ben nerdeyim? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Pera sırıtıyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Plancılar yeşil alanı yeşile boyuyorlar. (Kutlu, AKY, 2011, s. 26)

Ramazanlık zor. (Kutlu, S, 2012, s. 40)

Sağol Şükran. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Sahte bir dünyada yaşıyoruz Arzu. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Sahte mal sahte sevinçleri, sahte gülüşleri doğurur. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Sana gıpta ediliyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Sen hangi rolde oynuyorsun? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Senin adın artık "müze şehir"dir. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Seydali adamdan önce adamın ağzındaki sigarayı fark etti. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Sözlerimiz sizedir. (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Sur içi melul-mahzun soruyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Şah çektiğin an karşındaki mat olmalıydı. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 94)

Şahin'in dayısı bir büfe ayarlamış Kadıköy'de (Kutlu, BÖ, 2012, s. 168)

Şaşırdı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Şehir ortasında bir sanayi bölgesi… (Kutlu, RP, 2012, s. 19)

Şehir yerinde her bişi zor kekom. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Şimdi yine aynı ürperti ile sarsılıyordu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 14)

Şükran evleniyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Şükran nihayet bir kat, bir araba, bir de koca buluyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Tadını bile unuttuk. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

Tersi olmuş. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Tinerci cinayetleri tüyler ürpertiyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 166)

Toplumda "para" lafı almış başını gitmişti. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

Toprağı dejenere ettik. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Tövbe tövbe, mübarek günde ağzımızı bozduracak. (Kutlu, S, 2012, s. 40)

Tövbe yok (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)**.**

Tut. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Tüketim tutkusu da bir nevi uyuşturucudur. (Kutlu, C, 2011, s. 88)

Var mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Varoşlarda suç oranı artıyor. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 166)

Ve "koca" unsuru mezkûr emita arasında sayılmamalıydı. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Ve yaşandı da. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Vur (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Ya ben ne olacağım? (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Yahu bu oğlana ne olmuş böyle. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Yahu bu ne amansız bir soru böyle. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Yani Avukat Yunus Bey henüz siyasete girmemişti. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 63)

Yarış. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Ye. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Yeryüzü devasa bir tiyatro sahnesidir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Yok et. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Yok muyum? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Yoksullar artık bir tehdit unsuru gibi algılanıyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Yoksulun evi uzaktadır. (Kutlu, RP, 2012, s. 41)

Yoksulun yüzü soğuktur. (Kutlu, RP, 2012, s. 41)

Yün yatağın çilesine kim katlanacak? (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Zokayı yutmuş besbelli. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

3.1.5.2. Birleşik Cümle

Banguoğlu birleşik cümleyi, anlam ve şekil ilişkileri olan birden fazla yargının bir araya gelmesiyle kurulmuş cümle olarak tanımlamış… Cümleler çeşitli ilişki ve farklı şekillerle bir araya gelir ve belli bir sıraya tabii olurlar. Banguoğlu'na göre ana fikri taşıyan ve mutlaka tam yargı özelliği taşıyan cümle ***"başcümle",***bunun dışında birleşik cümlenin her türlü öbür birleşenlerine ***"ikincil cümle"*** denir. (Bonguoğlu, 1990, s. 546-547)

Birleşik cümleyi oluşturan yapılar anlam ve şekil açısından belli kurallar çerçevesinde bir araya geldiği için yine bu özellikleri dikkate alınarak çeşitlere ayrılırlar:

a. Baş cümleyle anlamca ilgili, fakat onunla aynı hizada bir ikincil cümleden meydana gelen yapılara Banguoğlu ***"yan yana birleşik cümle"*** adını vermiştir. Banguoğlu ikinci cümleye ***"yan cümle"*** demiştir.

Bir baş cümleyle anlamca gerçekleşmesi onun varlığına bağlı bir ikincil cümleden meydana gelen birleşik cümleler ise ***"alt alta birleşik cümleler"*** olarak tanımlanmıştır Banguoğlu tarafından. Burada ikincil cümle ***"alt cümle"*** olarak adlandırılmıştır. (Bonguoğlu, 1990, s. 547-548)

b. "Birleşik cümlenin yapılışına göre de iki çeşidini ayıra ederiz. Birincisi bir baş cümleyle ona belli bir fiil çekim şekli veya bağlam, bir nispet zamiri ile basitçe bağlanmış bir ikincil cümleden meydana gelir. Buna ***tümleme birleşik cümle*** denir. Burada ikincil cümle ***dış cümle*** adını alır.

İkincisi bir baş cümleyle onun üyelerinden birinin yerini alan ya da o üyeleri teşkil eden belirtme örneklerinden birinin içine giren bir ikincil cümleden (bir yarım yargıdan) meydana gelir. Buna ***karmaşık birleşik cümle*** denir. Burada ikincil cümleye ***iç cümle*** denir." (Bonguoğlu, 1990, s. 548)

İncelenen hikâyelerde (12) Şart birleşik, (8) Ki ilinti, (107) Bağlam, (102) Karmaşık Birleşik ve (14) İç içe birleşik cümle olmak üzere toplam 243 adet birleşik cümle tespit edildi.

3.1.5.2.1. Tümleme Birleşik Cümle

3.1.5.2.1.1. Şart Cümlesi

"Bir baş cümleyle bağımlı yargı niteliğinde şart kiplerinden bir dış cümleden meydana gelen birleşik cümleye ***tümleme şart cümlesi*** denir. Farazi bir anlatış ifade eder. Şart cümlesinde baş cümleyi şart yargısı değil, varılacak sonucu gösteren ceza yargısı teşkil eder." (Bonguoğlu, 1990, s. 549)

Banguoğlu, tümleyen şart cümlesini, bir şartın yerine gelmesiyle cezanın gerçekleşeceğini ifade eden "***olağan şart cümlesi"*** ve şartın yerine gelmemesiyle cezanın gerçekleşmediğini veya gerçekleşmeyeceğini belirten "***olmayası şart cümlesi"*** olmak üzere iki gruba ayırmıştır. (Bonguoğlu, 1990, s. 549)

İncelenen hikâyelerde toplam 12 adet ***tümleme birleşik olağan şart cümlesi*** tespit edildi:

Ayağın basacak olsan içine gömülecek. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Baban olsa güvenmeyeceksin. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

Bakan da olsa yüzünü çevirip gider. (Kutlu, RP, 2012, s. 41)

Bir yere durup dururken bunca para akarsa, bunun neticesi önüne geleni yıkıp geçen bir sel felaketi yaşanacaktır demektir. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Hayır, belki direniyoruz bir zaman; biz değilse bile hala gelincik şurubu şişeleyen ninelerimiz direniyor. (Kutlu, Rüzgarlı Pazar, 2012, s. 128)

İnsanlar nasıl güle oynaya makineye teslim olmuşlarsa markaya da öyle tapıyorlar. (Kutlu, Huzursuz Bacak, 2011, s. 98)

Martıyı nasıl bilirsiniz diye sorulsa sanırım büyük bir çoğunluk; sevimli, saf, romantik, duruşu ve uçuşu, beyaz kanat vuruşu ile denizlerin süsü şeklinde cevap verecektir. (Kutlu, AKY, 2011, s. 12)

Nereye bir gökdelen dikilmişse orada paganist gücün, paradan başka ilah tanımayan gücün kanunu geçer. (Kutlu, Huzursuz Bacak, 2011, s. 118)

O ne derse mevzu o oluyor sanki. (Kutlu, Beyhude Ömrüm, 2012, s. 198)

Şimdi bu heriften faiz alsak suçlu biz mi olacağız? (Kutlu, Bu Böyledir, 2011, s. 55)

Turizm yerlisiyle yabancısıyla bâkir olan ne varsa hepsinin ırzına geçmişti yani. (Kutlu, Chef, 2011, s. 135)

Yanlış bir hamle yaparsan anında hesabını görürlerdi. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 94)

3.1.5.2.1.2. İlinti Zamiri Cümlesi

3.1.5.2.1.2.1. Ki İlinti Zamiri Cümlesi

"***Ki*** ilinti cümlesi dilimizde daha yaygın olan karmaşık cümlelerden bazılarını karşılamakla beraber ilinti cümlesi abartmalı anlatmada ayrı bir berkitme işleyişine sahip görünür. İlinti cümlesinde başcümle başa geçer. Bu ***ki*** ilinti zamirinin çekimi yoktur. Fakat ki ilinti cümlesinde kimse, nesne, isimleme olan kelimelerin veya bunların yerindeki bir belirtme öbeğinde bir kelimenin yerini alır. Bu nedenle türlü çekim hallerinde olması mümkün bir zamir gibidir." (Bonguoğlu, 1990, s. 552)

İncelenen hikâyelerde toplam 8 adet ***ki ilinti*** cümlesi tespit edilmiştir:

Adamı öyle derinden kavrasın ki hacca falan gitmeyi unutsun. (Kutlu, RP, 2012, s. 59)

Biri diyor ki:"Abi köyümü özlüyorum be! O yeşil tepeleri, güneşli günleri. Çayda çimer, balık tutar sonra kuzuların peşine giderdik". (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Duran çocuk şunu bil ki işte bu yolları, bu arabalar, bu del olmuş akan sarı kırmızı ışıklar arasından âdemoğlu bu sorunun cevabını unuttu. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Gel gör ki acizlik elveriyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Marmara'da balık mı kaldı ki yesin fukaralar? (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Sakın ola ki bu yazımızdan particilik ile uğraşanların tamamını kastediyoruz anlaşılmasın. (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Şahin'in dayısı diyesiymiş ki bu işlerde güvenilir adam şart. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Şunu unutma ki siyasetin kendi mantığı, kendi ahlakı zaman içinde oluşmuş binbir türlü inceliği var. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

3.1.5.2.1.3. Bağlam Cümlesi

Aralarında anlam ilişkisi bulunan yargıların çeşitli bağlamlarla birbirine bağlanarak oluşturdukları cümleye ***"bağlam cümlesi"*** denir. Bağlam cümleleri anlam açısından ***"yan yana"*** ve ***"alt alta bağlam cümlesi"*** olarak iki gruba ayrılırlar. (Bonguoğlu, 1990, s. 554)

İncelenen hikâyelerde (***88) yana yana ulama cümlesi, (7) yan yana üsteleme cümlesi, (6) yan yana karşıtlama, (2) yan yana açıklama ve (2)yan yana ayırtlama*** cümlesi olmak üzere toplam 107 bağlam cümlesi tespit edilmiştir:

3.1.5.2.1.3.1. Yan Yana Bağlam Cümlesi

Yan yana bağlam cümlesinde iki yargıdan biri birbirine tabii olmayıp bu yargılar sadece birbiriyle ilişkilidir. Bu ilişkinin niteliğini bağlam belirler. Türkçede toplam altı tane yan yana bağlam cümlesinin varlığından söz edilebilir: Ulama cümlesi, ayırtlama cümlesi, karşıtlama cümlesi, almaşma cümlesi, üsteleme cümlesi ve açıklama cümlesi. (Bonguoğlu, 1990, s. 554-555)

3.1.5.2.1.3.1.1. Ulama Cümlesi

İki yargı arasında aynı yönde oluş ve kılış beraberliği veya sırasıyla birleştiren cümleye ***ulama cümlesi*** denir. Ulama cümlesini oluşturan yargıların her iki yükleminde de zaman, tarz ve kişi beraberliği bulunabilir. Bu tip cümleler bazen bağlamsız kullanılabilir. (Bonguoğlu, 1990, s. 555)

Ağaçları tıraş ettik, balıkların kökünü kuruttuk. (Kutlu, Arka Kapak Yazıları, 2011, s. 15)

Ahşap evler yıkılarak yerlerine apartmanlar yapılıyor, apartmanda oturmak bir statü sebebi sayılıyor; ahşap evde kalanlar alaturka kabul edilip bir kenara atılıyordu. (Kutlu, Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı, 2011, s. 58)

Ama işte ellerimiz yana düşüyor, nineler masallara bürünüp; şuruplar böğürtlen reçelleri, ayva tatlılarıyla birlikte gidiyorlar. (Kutlu, Rüzgarlı Pazar, 2012, s. 128)

Araba almaya kalksın, tripleks villa yapsın. (Kutlu, Rüzgarlı Pazar, 2012, s. 59)

Asfalttır, parkedir, halıflextir. (Kutlu, Yokuşa Akan Sular, 2011, s. 8)

Asıl mıyım, imaj mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Bak, sanıyorum toprak bundan böyle toprak olmaktan çıkacak. (Kutlu, Bu Böyledir, 2011, s. 39)

Başka seçenek kalmıyor ya esir olacaksın ya zorba. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 95)

Ben o arada ikindiyi kılar, çıkarım. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Beni sıkan cenderenin vidalarına, çarklarına, levyelerine dokunuyorsun, baskıyı azaltıyorsun. (Kutlu, Yoksulluk İçimizde, 2011, s. 82)

Benim paramla iş yap ben kenardan bakayım. (Kutlu, BB, 2011, s. 55)

Bir yerden şöyle kazara çıkmış yeşil çimen ucu görsek hep birlikte oraya hücum ederek ezdik onu, mahvettik. (Kutlu, Arka Kapak Yazıları, 2011, s. 15)

Biraz saf biraz enayi kaba saba falan işte. (Kutlu, Beyhude Ömrüm, 2012, s. 169)

Bizler kimiz, neyiz, ne yapıyoruz? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 92)

Böyle diyorlar, haklı görünüyorlar. (Kutlu, Huzursuz Bacak, 2011, s. 162)

Bu dünyada artık her yer turistik ve hepimiz turistiz. (Kutlu, C, 2011, s. 171)

Bu insanlar bir orduyu doyuracak olan bu kadar yiyeceği, kağıdı, deterjanı, eti ve ekmeği gerçekten tüketiyorlar mı; yoksa yarınsı bitirip çürütüyorlar mı? (Kutlu, Arka Kapak Yazıları, 2011, s. 79)

Bu kadar şey neye nasıl sığıyordu fark ettim. (Kutlu, Yoksulluk İçimizde, 2011, s. 98)

Bu oyuncak geçmişte kalmış ve unutulmuştu. (Kutlu, Hayat Güzeldir, 2011, s. 26)

Bu şehre niçin gelmiştim anlıyordum. (Kutlu, Yoksulluk İçimizde, 2011, s. 98)

Buna mukabil gerçekten gülebiliyor, gerçekten ağlayabiliyorduk. (Kutlu, Arka Kapak Yazıları, 2011, s. 22)

Cevher miyim, araz mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Çay söyledim, koca bir porselen fincan içinde geldi. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Çerik çürük malı zekâta ayır sonra otur sevabını bekle. (Kutlu, Bu Böyledir, 2011)

Çocuk yine çocuk, sokak yine sokak. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Dudaklar müstehzi kıvrılarak gülümsüyor, görüyorum. (Kutlu, Hüzün ve Tesadüf, 2011, s. 58)

Dünyada bir sistem var sürekli yalan üretiyor ve bu yalanları satıyor. (Kutlu, Chef, 2011, s. 171)

Dünyada gidilecek yer kaldı mı, var mı? (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Düşün mademki içinde bulunduğun yer, konuştuğun kimse sana feyz vermiyor terke mâni olan nedir? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 17)

En iyisi bar, yükselen değer bar. (Kutlu, Huzursuz Bacak, 2011, s. 129)

Eski gitti, yeni benim değil. (Kutlu, Chef, 2011, s. 57)

Etrafımı kesret halkası almış, kalabalıklar ağzımın içine bakar olmuştu. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 87)

Fark etim, kaybettim. (Kutlu, Yoksulluk İçimizde, 2011, s. 98)

Fark ettim, kaybettim. (Kutlu, Yoksulluk İçimizde, 2011, s. 98)

Fert miyim, cemiyet miyim? Fitne vücuda adım adım yayılmalıdır. (Kutlu, Yoksulluk İçimizde, 2011, s. 80)

Gel gör ki acizlik elveriyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Gençler lüks mağazaların lüks vitrinlerinde sergilenen lüks mallara bakar bakar, iç çeker.

Gerçek miyim, değil miyim? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Gün biter, kalabalık bu defa akşamın alacasında yokuş aşağı akmaya başlar.

Günlerin yorgunluğu var, sonra çok kalabalık oluyor. (Kutlu, Yokuşa Akan Sular, 2011, s. 60)

Hadi şu mübarek adama bir koltuk çıkalım, ona şu karşıki çarşının köşesinde bulunan kiralık boş dükkânı tutalım. (Kutlu, Rüzgarlı Pazar, 2012, s. 59)

Haliyle turnaların bölük bölük geçmesine aldıran olmuyor, kimseler dağlardan şifa otu toplamıyordu. (Kutlu, Beyhude Ömrüm, 2012, s. 136)

Hatırlamak isteyenleri tersliyor, saf dışı bırakıyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

Helalinden olsun, temiz olsun. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

Hem sıcak hem sağlıklıdır. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 118)

Her yan kalabalık, hiçbir yana bakılmıyor. (Kutlu, Beyhude Ömrüm, 2012, s. 198)

Hiç olmazsa tozu alınır, tamiri yapılır, barındırdığı eski eserler muhafaza edilir. (Kutlu, Huzursuz Bacak, 2011, s. 118)

İçimizin mikropları içimize bir aykırı çöp uzanmayagörsün, hep birden o çılgın danslarına başlıyorlar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

İçini çekti sonra aniden parladı. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

İnsanlar artık şurup içmiyor, şurup imal edilmiyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 128)

İnsanlar ne ölene eskisi gibi üzülüyor ne de doğana eskisi gibi seviniyordu. (Kutlu, Beyhude Ömrüm, 2012, s. 137)

İnsanlık kapitalizmin karşısında teslim bayrağı çekti, tarihin sonu geldi. (Kutlu, Huzursuz Bacak, 2011, s. 162)

İnsanoğlu bir meta değil, olmamalı. (Kutlu, Yoksulluk İçimizde, 2011, s. 95)

İşini büyütsün, paraları destelesin. (Kutlu, Rüzgarlı Pazar, 2012, s. 59)

İş üstündeyiz, bir şey olmaz. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

İyi bak, temiz tut, her yıl güneşe ser, çırpadur, yeniden kılıfına doldur. (Kutlu, Tufandan Önce, 2011, s. 118)

İyidir ya mümkün mü? (Kutlu, YAS, 2011, s. 24)

Kök müyüm, gövde miyim? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Köyü terk edenlerin asırlık eşyaları: yıpranmış, rengi atmış… (Kutlu, Beyhude Ömrüm, 2012, s. 141)

Kullanılmış ve terk edilmiş. (Kutlu, Huzursuz Bacak, 2011, s. 119)

Martı şişmanlığından umulmayan bir çeviklikle güvercinin tepesine bir zıpkın gibi inmiş, zavallıyı yerden iki metre yüksekte vurmuştu. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Masallara düşman oldular, folklor ölmüştü, şifalı bitkiler "kocakarı ilacı" diye alay konusu edildi. (Kutlu, Hüzün ve Tesadüf, 2011, s. 25)

Mesafeler azaldı, uzaklar yakın edildi. (Kutlu, Arka Kapak Yazıları, 2011, s. 19)

Nar çatlağı gibi yarılıyor dünyası, kızıl karanlık bir mavi akıyor. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 23)

Ne mutlu bize O'nu unuttuk. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Orada o daracık çay ocağında bir çocuk, iki çocuk; dermansız yaşlı dilenciler ve doktor sessiz, her birimiz kendi kaderinin romanını heceleyerek çayları yudumlar, hiç konuşmadan birbirimize, puslu camdan dışarıya, akıp giden arabalara, bize yabancı olan hayata bakıp neler düşünürüz? (Kutlu, RP, 2012, s. 156)

Plastik yiyiyorlar, kâğıt yiyiyorlar, leş yiyiyorlar. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15)

Psikolojisi bozulur, her fert burnundan solur. (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

Rüzgârın ne yönden eseceği önemimi kaybetmişti. (Kutlu, Beyhude Ömrüm, 2012, s. 136)

Sanki bu makinelerde ileri geri, sağa sola gidip gelen kollar, merdaneler içinden bir çelik el uzanacak, onu demir dişlileri arasına çekip öğütecekti. (Kutlu, Yokuşa Akan Sular, 2011, s. 14)

Sebzelere sun'i gübre verilmeli, çocuklar tüpte üretilmeli. (Kutlu, Yoksulluk İçimizde, 2011, s. 80)

Sen doğma, sen doğurma, yürüme, ses çıkarma olduğun yerde kal ve don. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Sıcak, dolgun, sarışın. (Kutlu, Beyhude Ömrüm, 2012, s. 6)

Sil gözlerini karşıda bütün farlarını yakıp uluyan düğmeleri, levyeleri ve onlarca dişlileriyle seni bekleyen fabrikaya koş. (Kutlu, Yokuşa Akan Sular, 2011, s. 8)

Siyaset şans değil hesap işiydi. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 93)

Siyasette "ama"ile başlayan cümlelere yer yoktur, şüphe uyandırır. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

Şimdi aziz okuyucular, dilimizde niçin "part" diye bir kelime var olmuş anladınız değil mi? (Kutlu, UH, 2012, s. 87)

Ta Âdem atamızdan bu yana sürüp gelen zaman bitti, mekân değişti. (Kutlu, Beyhude Ömrüm, 2012, s. 143)

Taklit tatmin etmez, marka markadır. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Temiz bir sofra örtüsü, bir tahta kaşık, tepeden tırnağa çiçek açmış bir badem ağacı düşündü, sonra bir Yunus ilahisinin içinde gezinmeye başladı. (Kutlu, Sır, 2012, s. 71-72)

Terziler birer sanatkârdır ve imzaları vardır; değil mi? (Kutlu, HB, 2011, s. 95)

Toprak bizim canımız, petrol olsun kanımız. (Kutlu, Yokuşa Akan Sular, 2011, s. 8)

Toprağın üzeri asfaltla kaplanmalı, insanlar arabalara binmeli, ayakları yerden kesilmelidir. (Kutlu, Yoksulluk İçimizde, 2011, s. 80)

Uyanık olacaksın, kendini ezdirmeyeceksin. (Kutlu, Sır, 2012, s. 75)

Yapılan tekke, sanki tekke değil saray yavrusudur. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Yaprak mıyım, meyve miyim, ağaç mıyım, orman mıyım? (Kutlu, HT, 2011, s. 24)

Yazık şu memlekete, yazık. (Kutlu, Tufandan Önce, 2011, s. 175)

Yediğimiz bulgur aşı, içtiğimiz ekşi ayran. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

Zaman tıkır tıkır işliyordu, geçmiş ve gelecek önümde duruyordu. (Kutlu, Yoksulluk İçimizde, 2011, s. 98)

3.1.5.2.1.3.1.2. Ayırtlama Cümlesi

Seçim ifade eden bağlamın iki yargıyı birbirine bağlamasıyla oluşan birleşik cümlelerdir. Bu iki yargıdan yalnızca birinin gerçekleşmesi söz konusudur. Yine bu yargılar bazen bağlamsız da kurulabilir. (Bonguoğlu, 1990, s. 555-556)

Sanayi medeniyeti inşa edenlerin fikir eserlerini ya ithal ettik ya da taklit. (Kutlu, Huzursuz Bacak, 2011, s. 119)

Çözüm ya unutmak ya kaybolmak. (Kutlu, Chef, 2011, s. 117)

3.1.5.2.1.3.1.3. Karşıtlama Cümlesi

Anlam açısından aralarında zıtlık bulunan iki yargıdan birini öbürüne karşı çıkaran birleşik cümlelerdir. Bu tip cümlelerde yan cümle baş cümleyi sınırlamakta ya da çürütmektedir. Bu tip cümleler de zaman zaman bağlamsız kullanılabilir. (Bonguoğlu, 1990, s. 556)

Armutçuk yaprağının yeşilini parlatadursun, küçümen meyvelerine kaskatı kesilmiş toprağın üzerine betonlar, asfaltlar dökülerek nefesi kesilmiş toprağın

derinliklerinden iki yudum su emerek taşımaya çalışsın, dibinde gölgelenenlere kol kanat gersin, kimseler onu fark etmiyor. (Kutlu, Arka Kapak Yazıları, 2011, s. 25)

Eskimiş olanı atıyoruz; ama yeniyi bulamıyoruz. (Kutlu, Chef, 2011, s. 57)

KİT'lerin özelleştirilmesi, dış ticaret dengesi, banka bilançoları, Anadolu liseleri giriş sınavı, maaş katsayıları, güzellik yarışmaları dikkat çekiyor da Cevat'ın akşamüzerleri koltuğunun altında iki ekmek ve boş sefertasıyla mahalleye girdiği umursanmıyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 53)

Köylük yerde kıymetin yok ama şehirde kral olmuşsun kral. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Şehir yeri iyi de her an tetikte olacaksın. (Kutlu, Beyhude Ömrüm, 2012, s. 169)

Şiir söylenir, masal dinlenir diyorsunuz ama bunlar eski günlerin lafları. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

3.1.5.2.1.3.1.4. Üsteleme Cümlesi

"Baş cümleyi pekiştirici anlamda bir yan cümleyle kurulan birleşik cümlelere ***üsteleme cümlesi*** denir. (Bonguoğlu, 1990, s. 557)

Artık başakları istesen de düşünemezsin. (Kutlu, Yokuşa Akan Sular, 2011, s. 9)

Baksan da göremiyorsun; gürültü, kargaşa. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 198)

Hatta görgüsüz cahil. (Kutlu, Beyhude Ömrüm, 2012, s. 169)

Sonuçta yüzü yırtık olsa da çocuk işte. (Kutlu, RP, 2012, s. 166)

Sünnete uygun olsun da nasıl olursa olsun. (Kutlu, S, 2012, s. 12)

Yahu siz bu kadar parayı helalinden nasıl ve ne yoldan kazandınız da bu tekke binasının duvarına, döşemesine sıvadınız? (Kutlu, Sır, 2012,s.17)

Yahu, şurup dedim de aklıma geldi; insanlar artık şurup içmiyor, şurup imal edilmiyor, tadını bile unuttuk yani. (Kutlu, Rüzgarlı Pazar, 2012, s. 128)

3.1.5.2.1.3.1.5. Açıklama Cümlesi

Yan cümlenin baş cümleyi açıklayacak bir şekilde iki yargının bağlamlarla birbirine bağlanmasıyla oluşturduğu birleşik cümlelerdir. Yani baş cümleyi farklı sözcüklerle yorumlama açıklama şeklinde aydınlatma amacı taşıyan yapılardır. (Bonguoğlu, 1990, s. 557)

Buzdolabında soğuyan suyun boğaz yakan tadına benzemez yani yumuşaktır. (Kutlu, Rüzgarlı Pazar, 2012,s.81)

Bir de nem var ki sormayın, bozkır adamlarının kemiklerini çürütür yani. (Kutlu, Rüzgarlı Pazar, 2012, s. 14)

3.1.5.2.1.4. Karmaşık Birleşik Cümle

Banguoğlu'na göre ***karmaşık birleşik cümle*** bir başcümle ile onu anlamca tamamlayan yarım yargının bir araya gelmesiyle oluşur. Yarım yargıların yüklemi fiilin isim şekli olan ***yatık fiiller***den oluşmaktadır. Dolaysıyla bu yolla oluşturulan karmaşık birleşik cümleler; adfiil cümlesi, sıfatfiil cümlesi ve zarffiil cümlesi olmak üzere üç gruba ayrılabilir. (Bonguoğlu, 1990, s. 562)

İncelenen hikâyelerde (23) adfiil, (51) sıfatfiil, (28) zarffiil olmak üzere toplam 102 adet karmaşık birleşik fiil tespit edildi

3.1.5.2.1.4.1. Ad-Fiil Cümlesi

Karmaşık birleşik cümleyi oluşturan yarım yargının yüklemi bir ad-fiilden oluşuyorsa bu cümleye ***birleşik adfiil*** cümlesi denir. İç cümle tamamıyla bir ad gibi değerlendirilir ve adın alabileceği tüm özellikleri alır. Adfiil kimse, adfiil yüklem, adfiil nesne, adfiil isimleme ve adfiil belirtme cümlesi olmak üzere beş grupta incelenirler. (Bonguoğlu, 1990, s. 562)

İncelediğimiz hikâyelerde (8) adfiil isimleme, (8) adfiil kimse, (3) adfiil yüklem, (2) adfiil nesne ve (2) adfiil yüklem cümlesi olmak üzere toplam 23 adet adffil cümlesi tespit ettik.

3.1.5.2.1.4.1.1. Adfiil Kimse Cümlesi

"İçcümlede adfiilin kim haliyle başcümlenin kimsesi olmuşsa buna ***adfiil kimse cümlesi*** denir." (Bonguoğlu, 1990, s. 563)

Ağa şaşırmamak elde değil. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

Alıp başını gitmek" diyorlar. (Kutlu, C, 2011, s. 117)

Güven duygusu, güvende olma hali insanoğlunun en değerli eğilimi. (Kutlu, C, 2011, s. 37)

İnsanı yetiştirmek lazım. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Kaytarma yooooooh. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Kentin dönüşümü sadece mekâna makyaj yapmakla olmaz. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Öncelikle ortak değerler etrafında ittifakla toplanmak lazım. (Kutlu, HB, 2011, s. 135)

Siyasette işi şansa bırakmak olmazdı. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 93)

3.1.5.2.1.4.1.2. Adfiil Yüklem Cümlesi

Yarım yargının baççümlede yüklem olarak kullanıldığı durumlarda ortaya çıkan birleşik yapıya adfiil ***yüklem cümlesi*** denir. (Bonguoğlu, 1990, s. 565)

Bir başka Süheyla bir başka dünya demektir. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Çıkmak ne demek! (Kutlu, S, 2012, s. 69)

Kar bolluk, bereket demektir. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 91)

3.1.5.2.1.4.1.3. Adfiil Nesne Cümlesi

Şayet iç cümle adfiilin kim ve kimi durumlarıyla baçcümlenin nesnesi olarak kullanılırsa bu şekilde oluşan yapıya ***adfiil nesne cümlesi*** denir**.** (Bonguoğlu, 1990, s. 464)

Buralardan uzaklaşmak, bu evden bu ortamdan, işinden, ailenden kopmak gibi mi dedim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Hatırlamak da istemiyor. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

3.1.5.2.1.4.1.4. Adfiil İsimleme Cümlesi

İçcümlenin adfiilin belli çekimleriyle başcümlede isimleme işleviyle kullanıldığı durumlarda ortaya çıkan yapıya ***adffil isimleme cümlesi*** adı verilir. (Bonguoğlu, 1990, s. 465)

Bu şehir yerlerinin suyu su olmaktan çıkmış. (Kutlu, S, 2012, s. 69)

Ciltçilik mesleği kan kaybetmeye devam ediyordu. (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 51)

Çay demeye bin şahit ister. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Denizi deniz olmaktan çıkardık. (Kutlu, AKY, 2011, s. 15) ***Oğullar ve torunlar vasiyet sahibi dedenin veya ninenin bir an önce dünyasını değiştirmesi için sabırsızlanmaya hatta dua etmeye başladılar.*** (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 59)

Siyaset meydanında acımaya rastlanmaz. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 138)

Sonra bir gün geldi masalların saçma sapan bir şey olduğu, başta çocuklar olmak üzere kimselerin "masallarla uyutulmama" sı gerektiği üzerine vurgu yapılmaya başlandı. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Ufak su dökmeye çıkacam. (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

3.1.5.2.4.1.5. Adfiil Belirtme Cümlesi

İçcümle başcümlenin bir belirtme öbeği olan üyelerinden biri içinde yer alıyorsa başcümlede kimse veya nesne görevinde kullanılıyorsa bu şekilde oluşan yapılara ***adfiil belirtme cümlesi*** adı verilir. (Bonguoğlu, 1990, s. 565)

Artık boz sakallı çayır kuşu ile ardıç kuşunun seslerinin birbirinden ayırt edilmesiyle de kimse ilgilenmiyordu. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Ki suyu testiden içmenin de ayrı bir lezzeti vardı. (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

3.1.5.2.1.4.2. Sıfatfiil Cümlesi

Karmaşık cümleyi oluşturan yapıda şayet içcümlenin yüklemi bir sıfatfiilden oluşuyorsa bu birleşik cümleye ***birleşik sıfatfiil cümlesi*** denir. İç cümle bir sıfatfiilden oluştuğu için içcümle bir sıfat gibi kullanılır ve sıfatın alabileceği bütün işlevleri alır. İçcümle sıfat, zamir ve ad görevinde kullanılabilir. Bundan dolayı Sıfatfiil cümlesi; sıfatsı sıfatfiil cümlesi, zamirsi sıfatfiil cümlesi ve adfiilsi sıfatfiil cümlesi olmak üzere üç grupta incelenirler. (Bonguoğlu, 1990, s. 566-567)

İncelediğimiz hikâyelerde (29) sıfatsı sifatfiil, (13) zamirsi sıfatfiil, (9) adfiilsisıfat fiil olmak üzere toplam 51 adet sıfatfiil cümlesi tespit ettik.

3.1.5.2.1.4.2.1. Sıfatsı Sıfatfiil Cümlesi

Üç zamana ait sıfatfiilerle kurulan içcümlenin başcümle içinde bir sıfat görevinde kullanılması sonucu oluşan yapıya ***sıfatsı sıfatfiil cümlesi*** adı verilir. (Bonguoğlu, 1990, s. 569)

Açtığı sırları, gösterdiği zaafı icabında kendisine karşı kullanabilir. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 138)

Bayramı bulunduğunuz yerde neden geçirmediniz? (Kutlu, YAS, 2011, s. 60)

Belki vahşi kapitalizmin kurduğu bu sanayi bu medeniyet bizim inanç ve geleneğimize uymuyordu. (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Bu çizgiden çıkmış gidişata idi. (Kutlu, AKY, 2011)

Devrimiz makine gıcırtısının ahlâk ilahilerini susturduğu devirdir. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 85)

Duvara yazı yazan adam son harfi tamamlıyordu. (Kutlu, YAS, 2011, s. 40)

Elbette sana yaşa diyen kim? (Kutlu, HB, 2011, s. 119)

Eskiler için "el kiri" olan para, yeniler için "baş tacı" oldu. (Kutlu, KA, 2013, s. 31)

Eşya ile dünya ile olan irtibatımız âlemin ritmi ile olan bağlantımız zedeleniyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 20)

Evinden apartmanına, dükkânından arabasına insanından hayvanına bir oturmamışlığın, bir tedirginliğin, bir gözleri dört açmışlığın bir kıpır kıpırlığın kol gezdiği bu büyük kenar semtinde, bir hafta tatil nasıl geçer? (Kutlu, YAS, 2011, s. 34)

Firavun'dan miras kalan Tanrı'ya kafa tutan bir kule mi? (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Gecekondu denilen ve sürekli aşağılanan bu yapıların sıcak ve samimi bir havası var. (Kutlu, ZYH, 2011, s. 19)

Hukuk güçlünün yazdığı bir kitap. (Kutlu, HT, 2011, s. 16)

İnsanları birbirine yaklaştıran ve yardımlaşmalarını sağlayan alış-veriş değil bizimkisi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 9)

Köy komşuluğu; hemşerilik, hısım akrabalıktan üreyen, asıl biçim ve manası ile artık çok uzaklarda kalmış bir münasebetti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 34)

Köy yerindeki süt-yoğurt bolluğu, tandırdan çıkan has ekmeğin kokusu hele ki hava yoktur buralarda. (Kutlu, RP, 2012, s. 14)

Kurban olduğum Allah vaziyeti yukarda görmez mi? (Kutlu, YAS, 2011, s. 28)

Marka sahibi olan şirket markalı pantolon giyen erkeği veya marka parfüm süren kadını bütün dünyadan devşirdiği sürüsüne katıyor. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Namazın ortasında düşündüğün şeye bak. (Kutlu, BB, 2011, s. 54)

Nicedir oruca, oruç tutan birine bu kadar yakın olmamıştı. (Kutlu, YTYS, 2011, s. 31)

Onların vardığı netice "Tüketim ekonomisi" (Kutlu, HB, 2011, s. 162)

Sen bir musluğa eğiliyorsun topraktan kopmuş suya. (Kutlu, YAS, 2011, s. 7)

Şehrin üstüne çöken o grimsi bulut nefesleri keser. (Kutlu, RP, 2012, s. 14)

Şu yaşadığımız günlerde hiç bülbül göreniniz var mı? (Kutlu, HT, 2011, s. 58)

Tayin edilen zamanın sapkın kelepçesi bileklerimize geçmemişti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 22)

Terasta yemlerini yiyen güvercinlerden biri aniden başının üstünde kurşundan bir gölge hissetti. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

Türkçe ismi olan dükkân yok. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Yoksa çağdaş küresel fikriyatın dünyayı istila eden zihniyetin sembolü mü? (Kutlu, HB, 2011, s. 118)

Zikre ayrılan odanın bir ucundan öteki ucu neredeyse görünmüyor. (Kutlu, S, 2012, s. 17)

3.1.5.2.1.4.2.2. Zamirsi Sıfatfiil Cümlesi

Üç zaman ait sıfatfillerle yapılmış içcümle eğer bir zamirin yerini tutuyorsa bu şekilde oluşan yapıya ***zamirsi sıfatfiil cümlesi*** denir. Bu şekilde oluşan yapı artık sıfat olmaktan çıkar ve bir ad gibi başcümlede çekime girer ya da belirtme öbeği içinde bir ad gibi kullanılırlar. (Bonguoğlu, 1990, s. 569)

Aramızda Allah korkusu duyan var mı? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 80)

Hala anlamamış olanlar için daha açık ifade ile şunları söylüyorum. (Kutlu, UH, 2012, s. 8)

Fani ile bakinin farkını fark eden için eşya kaç para eder? (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 8)

Ağaca ağaç gibi bakmayan, toprağa toprak diyerek geçmeyen adam da adam gibi muameleyi bırakacak. (Kutlu, BB, 2011, s. 39)

Buralarda gemisini kurtaran kaptan. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

Bu güveni sağlayan tabiatıyla paradır. (Kutlu, C, 2011, s. 37)

Bu cümleyi bana böylesi bir insafsızlıkla bina ettiren nedir acaba? (Kutlu, Yİ, 2011, s. 64)

Babayı oğuldan, karıyı kocadan ayıran, haneleri viran eden, sarayları deviren o. (Kutlu, HG, 2011, s. 46)

Marka giyerek sürüden ayrıldığını zannediyorsun. (Kutlu, HB, 2011, s. 98)

Para hırsı gözünü perdelemiş anlaşılan. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Parası olanlar paradan para kazanıyordu. (Kutlu, C, 2011, s. 186)

Yeniyi isteyen eskiden kopuyor. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Ve bir gün olanlar oldu. (Kutlu, AKY, 2011, s. 13)

3.1.5.2.1.4.2.3. Adfiilsi Sıfatfiil Cümlesi

"-dık" geçmiş ve "-ecek" gelecek sıfatfiileri ile kurulan içcümle başcümle içinde ad görevinde kullanıldıklarında kılış adı olurlar. Bu şekilde oluşan birleşik yapıya da ***adfiilsi sıfatfiil cümlesi*** adı verilir. Bunlar adfiil cümlelerine denktir. Ancak adfiil cümlelerinde zaman kavramı yokken adfiilsi sıfat cümlelerinde ise zaman kavramı mevcuttur. (Bonguoğlu, 1990, s. 570)

Bir "kopma" nın olduğu âşikârdır. (Kutlu, C, 2011, s. 57)

Bilenler bunun karın, göbek, mide, işkembe manasına geldiğini bilirler. (Kutlu, UH, 2012, s. 86)

Davarlar kurdun yaklaştığını çok önceden sezerlerdi. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Güneş göğsümün kıllarına nakşettiği beyazlık, atlas u dibalar altında kirli sarıya evrilmişti. (Kutlu, S, 2012, s. 87)

İnsanlar nereye gittiklerini biliyor mu acaba? (Kutlu, RP, 2012, s. 13)

Kime güveneceğini bilemiyorsun. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Kimse Cevat'ın ne yediğini, ne içtiğini, nasıl geçindiğini merak etmiyor. (Kutlu, AKY, 2011, s. 53)

Rüzgârın ne yönden eseceği önemimi kaybetmişti. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 136)

Tüketimin bizi nasıl tükettiğini anlatacaktım. (Kutlu, C, 2011, s. 25)

3.1.5.2.1.4.3. Zarffiil Cümlesi

Karmaşık birleşik cümleyi oluşturan yapılardan içcümlenin yüklemi bir zarffiilde oluşuyorsa bu şekilde oluşan birleşik cümlelere ***birleşik zarffiil cümlesi*** denir. İç cümle başcümle içinde bir zarf görevini üstlenir ve zarfın aldığı bütün özellikleri bünyesinde bulundurur. Yan yana zarffiil cümlesi ve alt alta zarffiil cümlesi olmak üzere iki grupta değerlendirilebilirler. (Bonguoğlu, 1990, s. 572)

3.1.5.2.1.4.3.1. Yan yana Zarffiil Cümlesi

Karmaşık birleşik cümleyi oluşturan yapılardan her ikisi müstakil olup zarffiil sadece bu iki yargı arasında bir yanyanalık ilişkisi kurmuşsa bu şekilde oluşan yapılara ***yan yana zarffiil*** cümlesi denir. Ulama cümlesi, karşıtlama cümlesi ve üsteleme cümlesi olmak üzere üç grupta incelenirler. (Bonguoğlu, 1990, s. 572)

3.1.5.2.1.4.3.1.1. Ulama Cümlesi

Tıpkı bağlam cümlesinde olduğu gibi oluş ve kılış açısından beraber olan iki yargıyı birleştiren cümleye ***zarffiil ulama cümlesi*** adı verilir. Genellikle "-ip"zarffiiliyle yapılan bu cümlelerde iki yargı arasında zaman ve tarz açısından bir ilişki vardır. (Bonguoğlu, 1990, s. 573)

Bazı şeyler hayatımızdan sessizce çıkıp gidiyor. (Kutlu, Rüzgarlı Pazar, 2012, s. 128)

Düpedüz şişeye girip acı ilaç kesilmiştir. (Kutlu, Sır, 2012, s. 69)

Eğilip kokluyorum. (Kutlu, Beyhude Ömrüm, 2012, s. 6)

İnsanlar birbirleriyle değil, topluca alete dönüp onunla konuşuyor sanki. (Kutlu, Beyhude Ömrüm, 2012, s. 198)

Kadınlar toplanıp buğday kaynattıklarında hep bir ağızdan türkü çığırmıyor. (Kutlu, Beyhude Ömrüm, 2012, s. 136)

Sonra testiden bir bardak su doldurup verdi. (Kutlu, Sır, 2012, s. 71-72)

Sözün özü eski dünya, eski günler pılını pırtını toplayıp hayatımızdan çekip gitti. (Kutlu, HT, 2011, s. 25)

Sonra gidip işportadan onların taklitlerini alır. (Kutlu, RP, 2012, s. 20)

Onu yıkıp geçeceksin. (Kutlu, TÖ, 2011, s. 12)

3.1.5.2.1.4.3.2. Alta Alta Zarffiil Cümlesi

"Bir başcümleyle anlamca gerçekleşmesi ona bağlı görünen bir içcümleden, başka bir deyimle alt alta iki yargıdan meydana gelen zarffiil cümlesine ***alt alta zarffiil cümlesi*** deriz. Türkçede bunlar daha çeşitli ve zengindirler, çok kullanılırlar. Anlam ilişkilerine göre başlıca yedi türlü alt alta zarffiil cümlesi ayırd ederiz: Hal cümlesi, zaman cümlesi, karşılaştırma cümlesi, sebep cümlesi, sonuç cümlesi, amaç cümlesi ve şart cümlesi" (Bonguoğlu, 1990, s. 575)

3.1.5.2.1.4.3.2.1. Hal Cümlesi

"Başcümle anlatışının ne gibi bir hal içinde oluştuğunu belirten bir zarffiil cümlesiyle kurulmuş karmaşık cümleye ***zarffiil hal cümlesi*** adını veririz. Bunlar dilimizde oldukça çeşitli olan hal zarffiileriyle yapılır." (Bonguoğlu, 1990, s. 575)

Babası alışsın diye onu yanına alırdı. (Kutlu, YAS, 2011, s. 14)

Bu Rafet Efendi de dükkânı genişleteyim derken cemaati terke yöneldi. (Kutlu, BB, 2011, s. 45)

Bütün bunlar ve ilaveten dışındaki unsurlar için öbür yanında köşede belli belirsiz kıpırdayan:"Hayır… Hayır… Hayır." diye sinyaller salarak ışığını parıldatan o küçücük direnişi bastıramıyor. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 82)

Derken bütün o kıyı kasabaları, o güzelim koylar, köyler yaz günleri iğne atsan yere düşmez hale geldi. (Kutlu, Chef, 2011, s. 135)

Dünyayı küçültürken kendimizi de küçültüyoruz. (Kutlu, AKY, 2011, s. 19)

En sonunda:"Paran var mı paran?"diye kendince müride nasihat etti. (Kutlu, S, 2012, s. 75)

Kabak kafalı adam kana kana içti. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Şerha şerha yararak kalbimizi, yeniden ve bir daha ebedi uykusuna, sevgili gafletine terk ediyorlar. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 59)

Yazma eserler yok denecek kadar azalmıştı. (Kutlu, Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı, 2011, s. 51)

Yol boyu bir soru sordu sade: Bunca araba nereye gidiyor diye. (Kutlu, RP, 2012, s. 33)

3.1.5.2.1.4.3.2.2. Zaman Cümlesi

Karmaşık birleşik zarffiil cümlesini oluşturan yapılardan biri olan içcümle başcümlede bildirilen eylemin hangi zaman şartı içinde gerçekleştiğini bildiriyorsa bu

şekilde oluşan yapıya ***zarffiil zaman cümlesi*** denir. Türkçede zaman ilişkisi kuran birden fazla zarffiil olduğu için bu şekilde oluşan farklı çeşitlerde yapılar da vardır. Bunlar İzleme cümlesi, vakitleme cümlesi, eşzaman cümlesi, başlangıç cümlesi, bitim cümlesi öncelik cümlesi ve sonralık cümlesidir. (Bonguoğlu, 1990, s. 576)

Adam suyu içince nedense çocukluk günlerini hatırladı. (Kutlu, S, 2012, s. 71)

Gece lacivert harmanisini köyün üzerine örtüp ses soluk kesilince ninesinin kucağına sokularak "Nine bana masal anlat" diyecek torunlar nerelere savrulmuştu? (Kutlu, Beyhude Ömrüm, 2012, s. 136)

Gökdelenler, nükleer başlıklar büyüdükçe biz köşemizde büzülüyoruz. (Kutlu, AKY, 2011, s. 20)

Mağazalara şöyle bir göz atınca hâkim sermaye ve hâkim kültürün hegemonyasını görüyorsunuz. (Kutlu, HB, 2011, s. 108)

Kimseye güvenemeyince paraya güveneceksin tabi. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

3.1.5.2.1.5. İç İçe Birleşik Cümle

Bir cümlenin başka bir cümle içine girmesiyle oluşan yapıya denir. Bu tip birleşik cümlelerde bir cümle temel cümlenin bir unsuru gibi kullanılır. (Ergin, 2012, s. 406)

İncelenen hikâyelerde toplam 14 adet iç içe birleşik cümle tespit edildi.

Ardımı döndüğüm zaman beni boş böğrümden vurmayacak birini arıyorum demiş. (Kutlu, BÖ, 2012, s. 169)

Bırak ulan şimdi bülbül tantanasını. Şurada sayısal loto dolduruyoruz." diyorlar. (Kutlu, Hüzün ve Tesadüf, 2011, s. 58)

Bican, "Aslımızı yitirmezsek iyidir." dedi. (Kutlu, Yokuşa Akan Sular, 2011, s. 24)

Bilmem işte, dedi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Bir mısra kaldı içinden:"Beyhude seslenir, beyhude çağlar." (Kutlu, TÖ, 2011, s. 175)

Cemil Meriç:"Banka mabed, para mabud." (Kutlu, C, 2011, s. 22)

Evet, evet dedi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Gökdelenlerin Pera-Maslak hattında oluşturdukları siluet sur içi İstanbul'un kubbe ve minarelerinden oluşan siluetine meydan okuyarak "güç bende" diyor. (Kutlu, Huzursuz Bacak, 2011, s. 118)

İlave ettim: Bir başka dünyaya gider gibi mi dedim. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

İşte öyle dedi. (Kutlu, Yİ, 2011, s. 28)

Kimileri dededen kalma evlerini müteahhide verilip hazmedemeyerek çocuklarına ve torunlarına şöyle vasiyet etti:"Ben ölünceye kadar bu ev böyle kalsın, benden sonra ne yaparsanız yapın." (Kutlu, TSBÖH, 2011, s. 58)

Ne denilmiş:"Siyaset ile ticaret ikiz kardeş, yedikleri, içtikleri ayrı gitmez." (Kutlu, TÖ, 2011, s. 35)

Nimet'in babası diyor ki:"Yahu bizim oranın toprak testileri meşhurdur." (Kutlu, RP, 2012, s. 81)

"Yağsın ki havanın kurdu kırıla" der. (Kutlu, Beyhude Ömrüm, 2012, s. 91)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada **"yabancılaşma"** kavramının Mustafa Kutlu'nun hikâyelerine yansıması ve bu yansımaların cümle yapısı açısından değerlendirmesi yapıldı.

Mustafa Kutlu, hikâyelerinde daha çok toplumsal değişimi ve bu değişimin beraberinde getirdiği çıkmazları, kopuşları ele almıştır. Özellikle 1960'tan sonra Türk toplumunda sanayileşmeyle birlikte meydana gelen değişimlerin yarattığı olumsuz etkiler, kırdan kente göç ve bu yolla toplumsal dokudaki çözülmeler, yoksulluk, geleneksel olan her şeyden uzaklaşarak yeniyi bulma çabası ve bireyin kendi "ben" inden, fıtratından, yaratılış gayesinden uzaklaşarak yalnızlaşması, Mustafa Kutlu'nun üzerinde özellikle durduğu konuların başında gelmektedir.

İncelenen toplam 19 hikâyenin hemen hemen tamamına yakınında bir toplumsal serüven ile karşı karşıyayız. Sanayileşmenin doğurduğu kopuş, göçle birlikte bozulan kasaba dokusu, aslından, fıtratından uzaklaşan bireyin çaresizliği ve yığınlar içinde yalnız kalması bu hikâyelerin en can alıcı noktalarını oluşturmaktadır. Bu hikâyelerde sanayileşme karşısında insanoğlunun yenildiğini, özellikle taşradan gelen insanların şehirlerde yavaş yavaş kaybolduklarını görürüz. Ayrıca zenginliğin, refahın, bolluğun ve lüks tüketimin insanları nasıl kendi çarkları arasında öğüttüğüne de şahit oluruz. İnsanlar artık kanaatkâr olmaktan vazgeçmiş ve sürekli kazanma hırsıyla yaşamaya başlamışlardır. Bütün değerlerinden vazgeçmiştir insanoğlu: ahlak, hoşgörü, vefa, dostluk… Birey artık kaybetmiştir. Birey birçok değerini yitirerek kapitalist düzen karşsında çaresiz kalmıştır. Ayağını basacak sağlam bir toprak kalmamıştır artık.

Bir yazarın kullandığı dil, sözcük seçimi, cümle yapısı aslında aynı zamanda o yazarın psikolojisini, hayata bakış açısını da ortaya koyar. Bundan hareketle Mustafa Kutlu son derece anlaşılır, karmaşık olmayan bir cümle yapısı tercih etmiş. Sözcük

seçimine baktığımız zaman hep hayatında önemli rol oynayan durumlarla ilgili -bu zaman zaman tabiattır, zaman zaman kasabadır, zaman zaman tasavvuftur ve kimi zaman da siyesttir- sözcükler kullandığını görmekteyiz. Özellikle tabiata büyük önem atfeden yazar eserlerinde tabiatla ilgili bolca sözcük kullanmıştır.

Mustafa Kutlu hikâyelerini oluştururken hem modern anlatım tekniklerinden hem de geleneksel hikâye anlatım tekniğinden faydalanmıştır. Bu açıdan bakıldığında Kutlu'nun geçmiş ile günümüz arasında bir köprü vazifesi gördüğünü söyleyebiliriz. Birbirine bağlı katmanlar şeklinde oluşan ve ana bir hikâye etrafında şekillenen Kutlu'nun hikâyelerinde halk edebiyatının hemen hemen tüm unsurlarına rastlamak mümkündür. Zaman zaman meddah tarzı anlatım tekniğini kullanan yazarın hemen hemen bütün hikâyelerinde hikâyeye uygun atasözü, deyim, şarkı, türkü, bilmece, ninni gibi folklorumuza ait olan unsurları görebiliriz.

Az sözle çok şey anlatma gayreti içinde olan Kutlu, bu konuyla ilgili: "Amacım edebiyatsız edebiyat yapmaktır." der. Bundan hareketle sözcükleri seçerken yalın, açık ve net yani okunurken kolay anlaşılabilen hemen hemen herkesin günlük hayatta kullanabileceği sözcükleri seçer. Anlatmak istediklerini öyle karmaşık ifadelere başvurmak suretiyle vermez. Basit ve kısa cümleler kurmak suretiyle düşüncelerini dolambaçlı yolara sapmadan verir. Fakat bu basitlik sadece cümle yapısıyla ilgilidir. Çünkü bu basit cümlelerin arka planında anlam derinliği olan bir yapı vardır. Zaten kalkış noktası tasavvuf olan Kutlu'nun temel hedefi anlam derinliği yoğun olan kısa ve net cümlelerle düşüncelerini ifade etmek, bunu okura iletebilmektir.

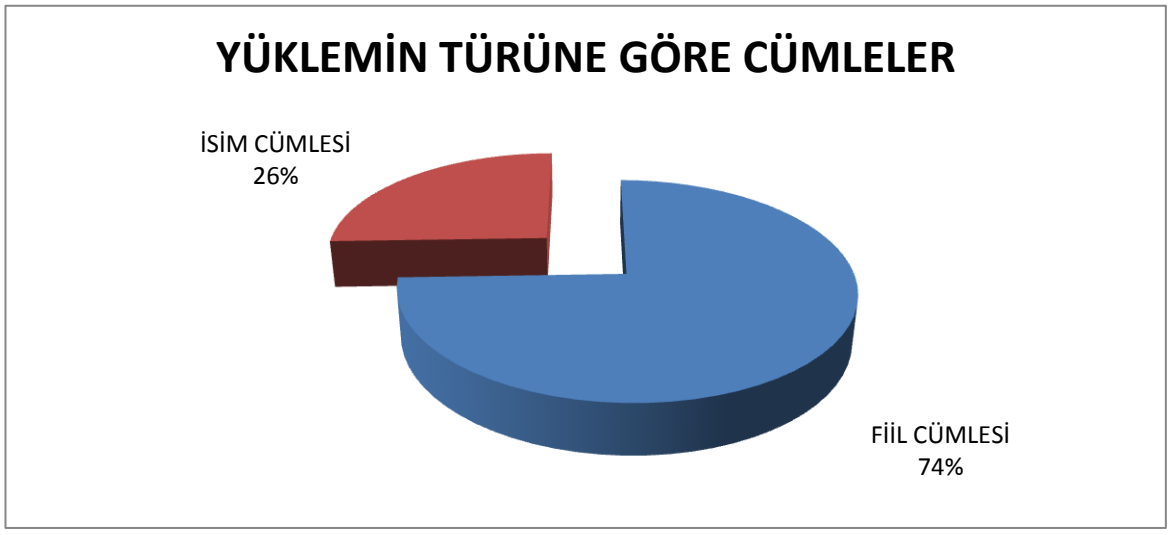
Mustafa Kutlu'nun hikâyelerinde bireyler tam bir yabancılaşma kıskacı içerisindedirler. Özellikle 1960'tan sonra başkalaşan ve sürekli bir değişim içerisinde olan Türk toplumunda sanayileşmeyle birlikte kırsal yapının bozulması, tabiattan kopuş ve kentleşmenin beraberinde getirdiği sıkıntılar bireyleri tam bir yabancılaşma labirenti içine sokmuştur. Özellikle fıtratından uzaklaşan birey, yabancılaşma karşısında çaresiz kalmıştır.

Yabancılaşmayı ifade eden yapılara baktığımız zaman toplam 311 etken ve 19 edilgen yapıyla karşı karşıya olduğumuzu görürüz. Bu yapılardan hareketle "yabancılaşma" kavramının bireyin hayatında etkin bir rol oynadığını, bireyin

yabancılaşma karşısında pasif kaldığını ve yabancılaşmanın bütün zincirleri eline alarak birey üstünde tam anlamıyla bir hâkimiyet kurduğunu söyleyebiliriz.

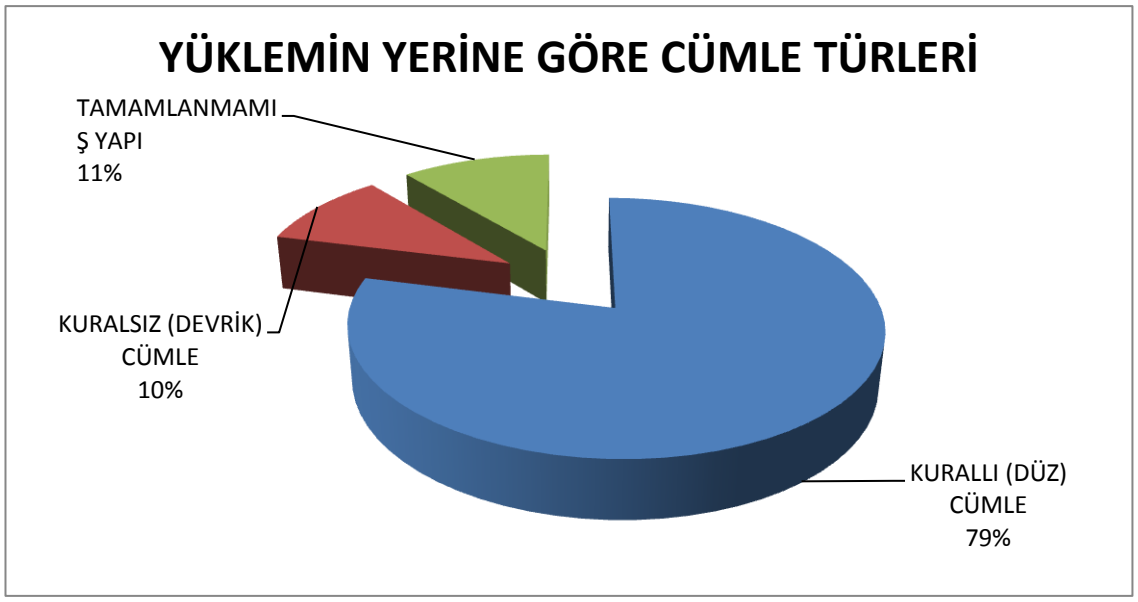
İncelenen toplam 508 yapı içinde 330 fiil cümlesi ve 113 isim cümlesi tespit edildi. 55 tamamlanmamış ifade ve 10 ünlem grubu bu değerlendirmenin dışında bırakılmıştır. Kullanılan fiil cümlelerinin çokluğu geleneksel cümle yapısına uyulduğunun en önemli göstergesidir. Yabancılaşma sürekli bir değişimi, bir başkalaşmayı, aslından kopup farklı durumlara dönüşmeyi ifade eder. Dolaysıyla yabancılaşmanın özünde bir hareket, bir devinim vardır. Bu yüzden yabancılaşmayı ifade eden yapıların özelliklerine bakıldığı zaman bu yapıların büyük bir kısmının fiil cümlelerinden oluştuğu görülmektedir. İsim cümlesi ise pasifliği, durağan olmayı ifade ettiğinden kullanılan isim cümlesinin az olduğu görülmektedir.

Tablo 1:

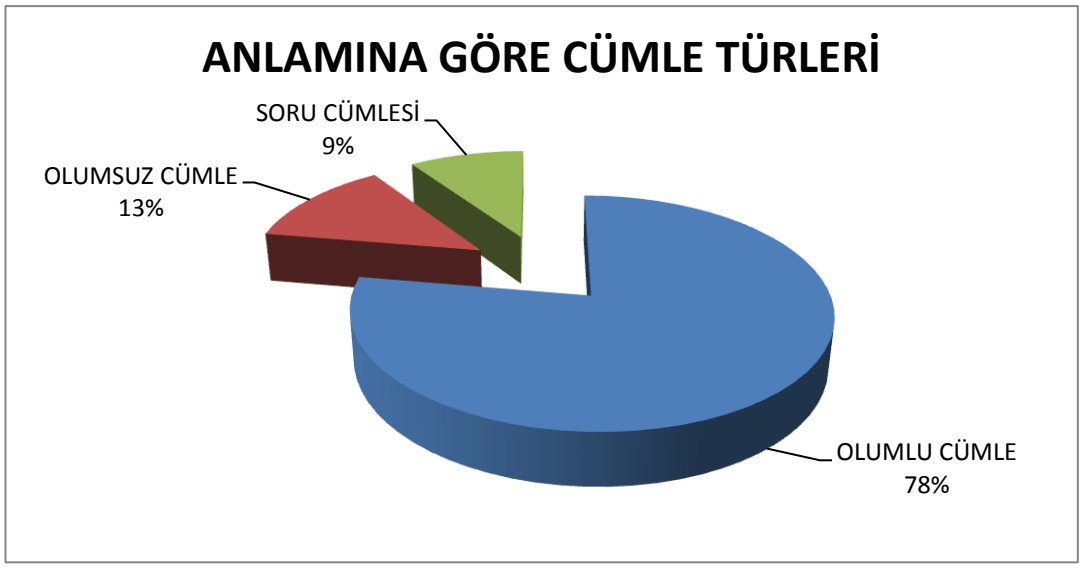
Mustafa Kutlu Türkçenin söz dizimine dikkat etmiş ve daha çok kurallı cümle kullanmayı tercih etmiştir. İncelenen 508 yapı içinde toplam 393 kurallı cümle, 50 devrik cümle ve 55 tamamlanmamış ifade tespit edildi. Yine bu değerlendirmede 10 ünlem grubu değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Tablo 2:

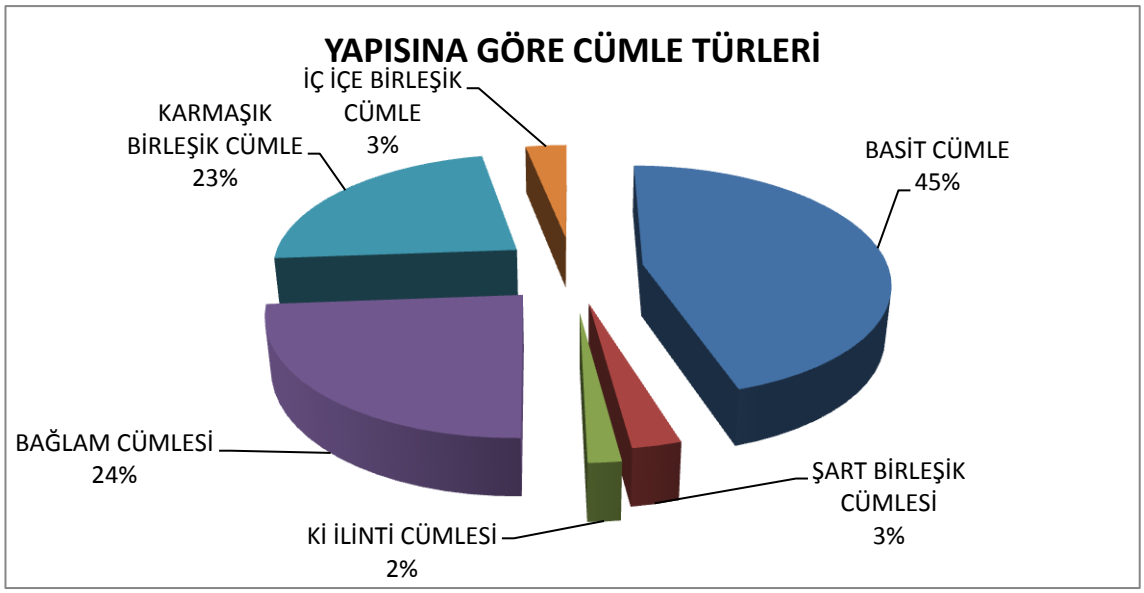
Yabancılaşmayı ifade eden toplam 508 yapı içinde 344 olumlu, 57 olumsuz ve 42 de soru cümlesi tespit edilmiştir. Yine bu yapılar değerlendirilirken 55 tamamlanmamış ifade ve 10 ünlem grubu değerlendirme dışı bırakılmıştır. Olumlu cümlelerin fazla olması hikâyenin genelinde sürekli olumsuz yönde meydana gelen bir gidişatın gerçekleşmesinden ileri gelmektedir. Yani cümlelerin olumlu olması bizi yanıltmasın; çünkü olumsuz yönde değişim, kopuş, çözülme ve aslından uzaklaşama tek tek gerçekleşmektedir.

Tablo 3:

Yapısal anlamda cümlelere bakıldığında 508 yapı içinde 200 basit cümle, 12 şart birleşik cümlesi, 8 ki ilinti cümlesi, 107 bağlam cümlesi, 102 karmaşık birleşik cümle ve 14 de iç içe birleşik cümle görülmektedir. 55 tamamlanmamış ifade ve 10 ünlem grubu değerlendirmeye tabii tutulmamış. Basit cümle tipinin yoğun olarak kullanılması bize göre Mustafa Kutlu'nun özellikle tercih ettiği bir cümle tipidir. Çünkü Kutlu'nun anlatımına baktığımızda az sözle çok şey anlatma gayesi olan bir anlatımla karşı karşıya olduğumuzu görürüz. Temel dayanağı tasavvuf olan bir yazarın anlam derinliği olan kısa cümleler kullanması kaçınılmazdır. Aynı zamanda değerlere bağlılık saflığı ve basitliği telkin ederken, değerlerden uzaklaşmak, kopmak suretiyle meydana gelen yabancılaşmaysa karmaşıklığı ve zorluğu ifade eder.

Tablo 4:

YAPISINA GÖRE CÜMLE TÜRLERİ
İÇ İÇE BİRLEŞİK CÜMLE 3%
KARMAŞIK BİRLEŞİK CÜMLE 23%
BASİT CÜMLE 45%
BAĞLAM CÜMLESİ 24%
ŞART BİRLEŞİK CÜMLESİ 3%
Kİ İLİNTİ CÜMLESİ 2%

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

Akdeniz, Emel Binbirçiçek (2012). J.P.Sartre'da Yabancılaşma Fenomeni, İstanbul: Karakoyun Yayınları

Bahadır, Abdulkerim (2010). Jung ve Din, İstanbul: İz Yayıncılık.

Banguoğlu, Tahsin. (1990). Türkçenin Grameri, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Bayhan, Vehbi (1997). Üniversite Gençliğinde Anomi ve Yabancılaşma, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Devellioğlu, Ferit (1999). Osmanlıca-Türkçe Ansiklobedik Lûgat, Ankara: Aydın Kitabevi Yayınları.

Doğan, D.Mehmet (2001). Büyük Türkçe Sözlük, Ankara: vadi Yayınları

Eker, Süer (2011). Çağdaş Türk Dili. Ankara: Grafiker Yayınları.

Ergin, Muharrem (2012). Türk Dil Bilgisi, İstanbul: Bayrak Yayınları.

Ertoy, Muhammet (2007). Yabancılaşma;Kader mi Tercih mi. Ankara: Lotus Yayınları.

Fromm, Erich (2006). Sağlıklı Toplum, İstanbul: Payel Yayınevi.

Fromm, Erich. (1992) Yeni Bir İnsan Yeni Bir Toplum. İstanbul: Say Yayınları.

Kaplan, Mehmet (2012). Hikaye Tahliller, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Koç, Nurettin (1990). Yeni Dilbilgisi, İstanbul: İnkılap Yayınevi.

Kutlu, Mustafa (2012). Akasya ve Mandolin, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa (2012). Anadolu Yakası/Nehir Söyleşi, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa (2011). Arka Kapak Yazıları, İstanbul : Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa (2012). Beyhude Ömrüm, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa (2011). Bu Böyledir, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa (2011). Chef, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa(2011). Hayat Güzeldir, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa (2011). Huzursuz Bacak, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa(2011). Hüzün ve Tesadüf, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa (2013). Kapıları Açmak, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa (2012). Rüzgarlı Pazar, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa (2012). Sır, İstanbul : Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa (2011). Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa (2011). Tufandan Önce, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa (2012). Uzun Hikaye, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa (2011). Ya Thammül Ya Sefer, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa (2011). Yoksulluk İçimizde, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa (2011). Yoksulluk Kitabı/Deneme, İstanbul: Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa (2011). Yokuşa Akan Sular, İstanbul : Dergâh Yayınları.

Kutlu, Mustafa (2011). Zafer Yahut Hiç. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Marx, Karl (2010). Yabancılaşma, Ankara: Sol Yayınları.

Özbudun, Sibel, Markus, George ve Demirer, Temel. (2008). Yabancılaşma ve... , Ankara: Ütopya Yayınları.

Özel, İsmet (2012). Üç Mesele Teknik-Medeniyet-Yabancılaşma, İstanbul : Tiyo Yayınları.

Pappenheim, Fritz. (2002). Modern İnsanın Yabancılaşması Marx'a ve Tönnies'ye Dayalı Bir Yorum. Ankara: Phoneix Yayınları.

Tolan, Barlas (1980). Çağdaş Toplumun Bunalımı Anomi ve Yabancılaşma, Ankara: Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları.

Tonga, Necati (2005). Mustafa Kutlu ve Yoksulluk İçimizde, Ankara: Akçağ Yayınları.

Tosun, Necip (2004). Türk Öykücülüğünde Mustafa Kutlu. İstanbul: Dergâh Yayınları.

Yıldırım, Ercan (2007). Mustafa Kutlu Hikayeciliği "Varoluş Yabancılaşma Hakikat", Ankara: Ebabil Yayınları.

DERGİ VE MAKALELER

Aytaç, Ömer (2006). Tüketimcilik ve Metalaşma Kıskacında Boş Zaman, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (11), s: 27-53.

Bizim Külliye (2006-07). Yoksulluğun Hikayesi "Rüzgarlı Pazar", Bizim Külliye (30), s:11-17.

Çakmak, Muhammet (1996). Yabancılaşma Kavramı Üzerine Bazı Değerlendirmeler ve Kur'an'ın Yabancılaşma Kavramına Bakışı, Fırat Üniversitesi İlahiyet Fakültesi Dergisi . S:1, s:301-312

Doğan, Erhan (2010). İnsanın Çevreye, Topluma ve Kendine Yabancılaşma Sorununu "Radikal Şeffaflık" ve "Sosyal Değer" Kavramları İle Yeniden Düşünmek, Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi , XXIX (II), s: 603-617.

Ergil, Doğu (2013). Ankara Ünv.Siyasal Bilgiler Fakültesi. Aralık 12, 2012 tarihinde Anakara Üniversitesi: http://www.politics.ankara.edu.tr/dergi/pdf/33/3/8.pdf adresinden alındı

Göktürk, İsmail ve Günalan, Mustafa (2006). Modern ve Geleneksel Değerler Arasında Yabancılaşan İnsan, Selçuk Üniversitesi Karaman İİBF Dergisi , Aralık, s:127-141

Hece Dergisi(2000). Hece Dergisi, Hece Basın Yayın, S.46/47, s:248-249.

Kayışoğlu, Nurullah (2010). Kur'an Açısından İnsanın Kendine Yabancılaşmasının Temel Sebepleri, Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Temmuz-Aralık, S.24, s:53-59

Ofluoğlu, Gökhan ve Büyükyılmaz, Ozan (2008). Yabancılaşmanın Teorik Gelişimi ve Tarihsel Süreç İçinde Farklı Alanlarda Görülmesi. Kamu-İş Dergisi , C. 10, S:1, s: 113-140

Özkul, M. MUrat (2009). Teknoloji, İnsan ve Yabancılaşma Üzerine. Hece Dergisi (148), s:107-113.

Sağlık, Şaban. (2011). Mustafa Kutlu'nun "Hayat Güzeldir"i Yahut Hikâye Anlatmanın Yerel Kodları, Bizim Külliye Dergisi, Elül-Ekim-Kasım, s:56-64

Sezgin, M.Fikret (1988). Cemaat Cemiyet Ayrımı ve Ferdinand Tönnies, Sosyoloji Konferansları Dergisi S.22, s:183-202

Tatar, Burhanettin (2003). Yabancılaşma Sorununun Kısa Bir Öyküsü, Diyanet Avrupa Dergisi,Mart-Nisan S.48, s:14-16

Tekin, Mustafa (2010). Mevlana Celaleddin Rumi'de Din ve Yabancılaşma, İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi , Bahar, s:101-108

Türk Edebiyatı Dergisi (2012). Mustafa Kutlu'nun Desenleri. Türk Edebiyatı , S.462, s:50

Yazoğlu, Ruhattin (2007). Mevlânâ Düşüncesinde Bir Ölümsüzlük Tecrübesi Olarak İradi ve Doğal Ölüm. Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (34), s:9-19.

Yıldız, Fahreddin (1997). Fıtrat Gerçeği ve İnsandaki Aşınma, Altınoluk Dergisi (141), s:35.

YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

Akkaya, Ahmet (2008). Mustafa Kutlu'nun Hikayeleri ve Bu Hikayelerin Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi* ,Elazığ: Fırat Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü,Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı.

Taş, Latif (2007). Yabancılaşma ve Kimlik. *Yüksek Lisans Tezi* , İstanbul, : Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı.

WEB SİTELERİ

Benlik Yitimi. (2012, Aralık 7). Nisan 7, 2013 tarihinde Vikipedi Özgür Ansiklopedi: http://tr.wikipedia.org/wiki/Benlik_Yitimi adresinden alındı

http://www.memleket.com.tr/print.php?type=2&id=8006. (tarih yok). Memleket İletişim A.Ş. Şubat Salı, 2013 tarihinde Memleket Web Sitesi: http://www.memleket.com.tr/print.php?type=2&id=8006 adresinden alındı

Özdemir, İbrahim (1999). Kur'an'a Göre Çevre. Nisan Salı, 2013 tarihinde Çevre Kurluşları Dayanışma Derneği: http://www.cekud.org.tr/h_img/KuranveCevre.pdf adresinden alındı

Yıldız, Murat (2006, Nisan 7). Benlik Kavramı ve Benlik Gelişiminde Dinin Rolü. Nisan 7, 2013 tarihinde MURAT'IN PSİKOLOJİ SAYFASI: http://www.angelfire.com/psy/muratyildiz/benlik.htm adresinden alındı

ÖZ GEÇMİŞ

Enser Yılmaz 1982 yılında Siirt'te doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Siirt'te tamamladıktan sonra 1999 yılında Harran Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyat Bölümüne yerleşti. Burada bir dönem okuduktan sonra yatay geçiş programıyla Dicle Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne geçti. Bu bölümden 2003 yılında mezun oldu. Aynı yıl Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Orta Öğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programını kazandı ve bu programdan 2005 yılında mezun oldu. 2005 yılında öğretmenlik mesleğine başladı. Çeşitli okullarda öğretmenlik mesleğini yerine getiren Enser Yılmaz halen Siirt 14 Eylül Anadolu Lisesinde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenliği yapmaktadır.